

ΒΑΣΙΛ. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ,

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ, ΔΙΑΘΗΚΗ

ΤΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΗ ΖΑΠΠΑ

ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ

ΔΙΑ ΤΟ

1870.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

1869.

ΒΑΣΙΛ. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ,

ΕΓΚΥΚΛΙΟΪ ΔΙΑΘΗΚΗ

ΤΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΗ ΖΑΠΠΑ

ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ

ΔΙΑ ΤΟ

1870.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ

ΤΟΤ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ

ΟΙ ΑΙΣ

0781

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Έχοντες υπ' όψιν τὸ περὶ συστάσεως Ὀλυμπίων Β. Διάταγμα τῆς 19 Αὐγούστου τοῦ 1858 ἔτους, δι' οὗ, ἐπὶ τῇ προσφορᾷ τοῦ ἀοιδίμου Εὐαγγ. Ζάππα, καθιδρύθη ἐν Ἀθήναις γενικὸς διαγωνισμὸς, κατὰ τετραετίαν τελούμενος·

Τὸ ἀπὸ 11 Αὐγούστου τοῦ 1865 ἔτους Ἡμετέρον Διάταγμα, δι' οὗ ἡ κατὰ τὸ ἀνωτέρω διοριζομένη κατὰ τετραετίαν Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων ἀπεφασίσθη δι' αὐτοῦ νὰ ἦ διαρκῆς, ἕνεκα τοῦ ἐπισυμβάντος θανάτου τοῦ ἀοιδίμου εὐεργέτου καὶ ἰδρυτοῦ τῶν Ὀλυμπίων καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τῆς ἀπὸ 30 Νοεμβρίου 1860 Διαθήκης αὐτοῦ·

Θεωροῦντες, ὅτι, ἐκλιπουσῶν τῶν περιστάσεων, ὧν ἕνεκεν ἀνεβλήθη μέχρι τοῦδε ἡ τακτικὴ τῶν Ὀλυμπίων τέλεσις, εἶναι ἤδη ἐφικτὸν καὶ ἐπιθυμητὸν συνάμα νὰ λάβῃ αὕτη χώραν, ὅπως δι' αὐτῆς ἐκδηλωθῶσιν αἱ ἀπὸ τῆς προηγουμένης γενόμεναι πρόοδοι τῆς βιομηχανίας ἐν γένει·

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ἰπουργοῦ, ἀπεφασίσασμεν καὶ διατάσσομεν.

Ἡ δευτέρα τῶν Ὀλυμπίων περίοδος τελεσθήσεται ἐν Ἀθήναις τῷ 1870 ἔτει, ἀρχομένη τὴν πρώτῃν καὶ λήγουσα τὴν τρίτην Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου.

Ὁ αὐτὸς Ἰπουργὸς δημοσιεύσει καὶ ἐκτελέσει τὸ παρὸν Διάταγμα.

Ἐν Κερκύρα τῇ 22 Ἰουλίου 1869.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

Θ. Α. ΖΑΪΜΗΣ.

Ἡ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΟΤΗΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ἀριθ. ἐγκ. 118.

Περίληψις.

Περὶ τελέσεως τῶν Ὀλυμπίων κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1870 ἔτους.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ.

Κίριε Νομάρχα,

Κατὰ τὸ ἀπὸ 22 Ἰουλίου ε. ε. Β. Διάταγμα, δημοσιευόμενον προσεχῶς ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως καὶ κοινοποιούμενον ὑμῖν κάτωθεν τῆς παρουσίας, ἡ τῶν Ὀλυμπίων τέλεσις, ἐναρξαμένη ἐν ἔτει 1859 καὶ διακοπεῖσα ἔκτοτε διὰ λόγους εἰς ὑμᾶς γνωστοὺς, ἐπαναλαμβάνεται τὴν πρώτῃν Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ προσεχούς ἔτους 1870.

Ἐν τῷ χρονίῳ τούτῳ διαστήματι, καθ' ἃ ἡ Πατρίς πολλὰς καὶ ποικίλας ὑπέστη περιπετείας καὶ δοκιμασίας, ἐπέπρωτο νὰ στερηθῇ αὕτη τὸ πολύτιμον αὐτῆς τέκνον, τὸν αἰμίμηστον Εὐαγγέλην Ζάππαν, τὸν θεμελιωτὴν παρ' ἡμῖν τῶν βιομηχανικῶν ἐκθέσεων, ἐπονομασθεῖσάν παρ' αὐτοῦ α' Ὀλύμπια ὡς ἐκ τῆς πολλῆς ὁμοιότητός των πρὸς τοὺς περιωγύμους ἀρχαίους Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας.

Ὁ ὄντως μεγαλόδωρος οὗτος ἀνὴρ, διὰ διαθέκης, γενομένης ἐν καιρῷ γνωστῆς τῷ Πανελληνίῳ, ἐξηράλισε διὰ γενναίων διατάξεων, οὐχὶ μόνον τὴν τακτικὴν τῶν Ὀλυμπίων τέλεσιν, γενησομένην κατὰ τὴν ἐπομένην αὐτῶν περίοδον ἐν μεγαλοπρεπεῖ μεγάρῳ, δαπάνῃ αὐτοῦ ἐγερθησομένῳ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων Πατρίδος, ἀλλὰ καὶ τὴν δι' ἀπονομῆς βραβείων καὶ ἀμοιβῶν προοδευτικὴν βελτίωσιν τῶν ἐκτεθειμένων ἐκάστοτε προϊόντων τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας.

Διά του αὐτοῦ ἐρμηνευτικοῦ τῶν ἐσχάτων θελήσεων του ἐγγράφου, ὁ ἀοιδίμος Εὐαγγέλης καθίς τῆς τὸν μὲν ἐν Βλαχία ὁμόφρονα καὶ συμμετόχον τῶν πατριωτικῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων ἐξάδελφόν του Κωνσταντῖνον διαχειριστὴν τῆς περιουσίας καὶ ἐκτελεστὴν τῆς διαθήκης αὐτοῦ, τὴν δὲ ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς Ἐθνικῆς βιομηχανίας ἐπιτροπὴν, τὴν ἔλκουσαν τὴν ἀρχαίαν καταγωγὴν αὐτῆς ἐκ τοῦ Διατάγματος τῆς 25 Ἰανουαρίου τοῦ 1837 ἔτους καὶ συμπληρωθεῖσαν διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 11 Αὐγούστου 1865, ἐκπληρωτὴν τῶν εὐεργετικῶν διαθέσεων του.

Εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην, προεδρευομένην παρ' ἡμῶν, καὶ ἀνθ' ἡμῶν παρὰ τοῦ ἀντιπροέδρου αὐτῆς Κ. Δ. Χρηστίδου, εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ διεξαγωγὴ τῆς τελέσεως τῶν Ὀλυμπίων τῆς Β' περιόδου καὶ μετ' αὐτῆς ἐπομένως θέλετε συνεννοεῖσθαι, Κ. Νομάρχᾳ, δεχόμενοι καὶ ἐκτελοῦντες μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς προθυμίας τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου παραγγελίας αὐτῆς.

Τὴν περὶ προσεχοῦς ἐκθέσεως τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας, καθ' ὅλους τοὺς πολυαριθμούς κλάδους αὐτῆς, ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α. Μ. παραγγέλλεσθε, Κ. Νομάρχᾳ, νὰ διακοινώσητε, δι' ὅλων τῶν ἐν χρήσει μέσων, πρὸς τοὺς διοικουμένους, προτρέποντες τοὺς δυναμένους, ὅπως ὁποῦν ἂν λάβωσιν εἰς αὐτὴν ἐνεργητικὸν μέρος, νὰ ἐργασθῶσιν ἀπὸ τοῦδε εἰς προετοιμασίαν τῶν ἐκτεθησομένων, ἔχοντες πλήρη τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὅσοι ἐξ αὐτῶν διακριθῶσιν εἰς τὸ στάδιον τοῦτο τῆς Ἐθνικῆς προόδου, γενναίως θέλουσιν ἀμειφθῆ. Τὰ καθέκαστα περὶ τούτου γνωστοποιήσονται ὁσονούπω εἰς τὸ Κοινὸν διὰ προγράμματος τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 8 Αὐγούστου 1869.

Ὁ Ὑπουργὸς

Θ. Α. ΖΑΪΜΗΣ.

N. Βραχυνός.

Ἀριθ. 95.

Η ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ.

Πρὸς τοὺς Κ.Κ. Νομάρχας καὶ Ἐπαρχοὺς.

Δυνάμει τοῦ ἀπὸ 22 Ἰουλίου ε. ε. Β. Διατάγματος, δημοσιευομένου διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, τελοῦνται δευτέραν φοράν, κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 1870, οἱ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλη Ζάππα καθιδρυθέντες γενικοὶ διαγωνισμοὶ τῶν Ὀλυμπίων ὑπὲρ τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου τοῦ ἔθνους.

Ἡ ἐπιτροπὴ κρίνει περιττὸν ν' ἀπαριθμῆσθαι τοὺς λόγους, δι' οὓς, ἔνεκεν ἐκτάκτων περιστάσεων, ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐπιτροπῆς, εἶχον διακοπὴ οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἀπὸ τοῦ 1859, ὅτε τὸ πρῶτον ἐσυστήθησαν, ἐνῶ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ τῶν Ὀλυμπίων ἐπρεπε νὰ ἐπαναλαμβάνωνται κατὰ πᾶσαν τετραετίαν. Τὸ ἔργον τοῦτο λίαν εὐφραδῶς ἀνέλαβε καὶ ἐξεπλήρωσε τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 118 καὶ ἀπὸ 8 Αὐγούστου ε. ε. ἐγκυβερνήσεως, οὐ μόνον ἀλλὰ φέρει συγχρόνως εἰς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ, μετὰ δικαίας συγκινήσεως ψυχῆς, καὶ τοῦ ὅποιον πᾶς πολίτης Ἑλλήν βαθέως αἰσθάνεται εἰς τὸ λυπηρὸν ἄκουσμα τοῦ ὅτι ὁ μέγας πολίτης Εὐαγγέλης Ζάππας, ὁ λαβὼν τὴν πρωτοβουλίαν εἰς τὴν σύστασιν τῶν Ὀλυμπίων, δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ζωὴν μεταστὰς τῶν τῆδε ἀπὸ τοῦ 1865. Δὲν δύναται ἀληθῶς ἡ Ἑλλὰς νὰ μὴ ἀναγράψῃ μετὰ τῶν εὐεργετικῶν τῆς Εὐαγγέλη Ζάππα, τὸν δόντα σπάνια δείγματα πατριωτισμοῦ. Ἀλλ' ὅτι καθιστᾷ τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρὸς ἀνεξάλειπτον διὰ τοὺς Ἑλληνας εἶναι, ὅτι δὲν ἐσύστησε τὰ Ὀλύμπια πρὸς τὸ θεᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ ζῶν ἐπροίτισε τὸν θεσμόν μετὰ τὰ ἀναγκαῖα εἰσοδήματα, καὶ ἀποθανὼν ἐπρόσθεσε νέα κληροδοτήματα πρὸς διηνεκὴ ἐξασφάλισιν τῆς τελέσεως τῶν Ὀλυμπίων κατὰ τετραετίαν. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ἐπικαρπωτοῦ ἀπάσης τῆς ἀκινήτου περιουσίας του, ἀξίας οὐχὶ εὐκαταφρονήτου, τοῦ ἐξαδέλφου του Κωνσταντῖνου Ζάππα, ἀνδρὸς ἐπίσης φιλοφρονήτου ὑπὸ ἀρχαίους πατριωτισμοῦ, ἐκκληροδότησε τὴν πλουσίαν ταύτην κληρονομίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τὸν ῥητὸν ὅρον τοῦ νὰ διατιθενταὶ τὰ εἰσοδήματα αὐτῆς ἅπαντα πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τῆς βιομηχανίας, τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας τῆς πατρίδος, ὡς πᾶς τις δύναται νὰ τὸ μάθῃ ἐκ τοῦ κειμένου τῆς διαθήκης αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν πρὸς κοινὴν γνῶσιν καὶ πρὸς αἰώνιον ἔπαινον τοῦ διαθέτου ἀναδημοσιεύομεν.

Μετὰ χαρᾶς λέγον ἐρχεται ν' ἀναγγείλῃ εἰς τὸ κοινὸν ἡ ἐπιτροπὴ, ὅτι ἡ προσδιορισθεῖσα διὰ τὸ

1870 δευτέρα συγκρότησις τῶν Ὀλυμπίων θέλει γίνεσθαι τοῦ λοιποῦ ἀνελλιπῶς κατὰ τετραετίαν. Ἀπὸ ταύτης δὲ τῆς στιγμῆς στάδιον εὐρὺ ἀνοίγεται εἰς τὴν ἐθνικὴν δραστηριότητα, ὡς ἐξασφαλισθέντων ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου ἀγωνοθέτου τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν τελετὴν ταύτην χρηματικῶν μέσων.

Αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπιτροπῆς ἐν γένει καὶ ἰδίως αἱ σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς ἐκθέτας, οἱ ὅροι καὶ ὁ χρόνος, ὑφ' οὓς τὰ προϊόντα πέμπονται εἰς τὴν ἐκθεσιν, διαγράφονται ἐν λεπτομερείᾳ εἰς τὸν ἐπισυναπτόμενον κανονισμὸν αὐτῆς, ἀνάλογα ἀντίτυπα τοῦ ὁποῦ στέλλονται πρὸς τὰς ἀρμοδίας ἀρχὰς. Πρὸς εὐχερῆ δὲ κατάληψιν τῶν ἐν τῷ κανονισμῷ περιεχομένων πρακτικῶν καὶ ἐνταῦθα σύντομος περίληψις.

Ἡ ἐπίσημος τῶν Ὀλυμπίων ἐναρξὶς τελεσθήσεται τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τοῦ ἐπιόντος ἔτους 1870 ἐν ταῖς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως παραχωρηθείσαις αἰθούσαις τοῦ ἐθνικοῦ Μουσείου. Ἡ δὲ λήξις αὐτῶν θέλει κηρυχθῆ τὴν 31 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἢ καὶ βραδύτερον, ἂν τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον.

Ἡ τέλεσις τῶν Ὀλυμπίων γίνεται διὰ τὴν παροῦσαν Β' περίοδον ἐν τῷ Μουσείῳ ἐξ ἀνάγκης, ὡς μὴ ὑπάρχοντος εἰδικοῦ καταστήματος· δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀναγγείλωμεν εἰς τὸ κοινὸν, ὅτι κατὰ τὰς ἐπερχομένας περιόδους ἢ πανήγυρις αὐτῆ θέλει ἐνεργεῖσθαι ἐν τῷ παρὰ τὸ ἀρχαῖον στάδιον ἀνεγερθησομένῳ ἐπὶ τούτῳ μεγάρῳ, δι' οὗ ἐπροίτισε τὴν Ἑλλάδα ὁ ἀγωνοθέτης Εὐαγγέλης Ζάππας, ἐπισπεύδει δὲ τὴν ἀνέγερσιν αὐτοῦ ὁ ἐπίσης πατριώτης καὶ ἐκτελεστὴς τῆς διαθήκης Κ. Κωνσταντῖνος Ζάππας.

Τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐπιστάσιαν τῶν Ὀλυμπίων ἔχει καὶ ὡς ἐκ τοῦ καταστατικοῦ αὐτῆς καὶ ὡς ἐκ τῆς διαθήκης τοῦ ἀοιδίμου Ζάππα ἢ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴ. Πρὸς ἐκτέλεσιν δὲ τῶν καθηκόντων τῆς τίθεται εἰς ἄμεσον ἀλληλογραφίαν μετὰ τὰς κατὰ νομοὺς καὶ ἐπαρχίας διοικητικὰς ἀρχὰς καὶ ἰδίως μετὰ τὰς ἐπὶ τούτῳ σχηματισθησομένας εἰδικὰς ἐπιτροπὰς, αἵτινες δέον νὰ ὦσι συστημένοι μέχρι τέλους τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου.

Αἱ ἐπιτροπαὶ αὗται θέλουσιν ἐπιμεληθῆ, ἐκάστη ἐντὸς τῆς ἰδίας περιφερείας, τὴν ἐπιτυχῆ ἀντιπροσώπευσιν τῆς οἰκείας ἐπαρχίας διὰ τῶν ἐν αὐτῇ παραγομένων προϊόντων· αἱ αὗται θέλουσιν προεξετάζει καὶ ἀποφαίνεσθαι περὶ τῆς καταλληλότητος ἢ μὴ τῶν ἀποσταλθησομένων εἰς τὰ Ὀλύμπια προϊόντων.

Ἡ ἐγγραφὴ τῶν ἐκθετῶν, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ ἡ σύνταξις τοῦ καταλόγου αὐτῶν, θέλει ἐνεργηθῆ κατὰ τὰ ἐν τῷ κανονισμῷ ὀριζόμενα.

Ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις εἰσὶ δεκτὰ πάντα τὰ ἐν τῷ κανονισμῷ μνημονεύομενα προϊόντα τῆς ἐθνικῆς δραστηριότητος, ἤτοι τῶν τεχνῶν, τῆς ἐν γένει βιομηχανίας, τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, ἀλλ' αἱ ἐπιτροπαὶ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐκθέται δὲν πρέπει νὰ πέμψωσιν εἰμὴ ὅσα ἔχουσιν ἀξίαν τινα, εἴτε διὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν, εἴτε διὰ τὴν εὐθηγὴν παραγωγὴν καὶ κατανάλωσιν αὐτῶν, εἴτε διὰ τὴν ἐξαιρητικὴν τῶν ποιότητων.

Ἄ νὰ γένῃ ἡ κατάταξις καὶ ἡ τοποθέτησις τῶν προϊόντων, ἐν τῷ καταστήματι τῆς ἐκθέσεως, εἰς τρόπον ὅστε νὰ κάμῃ τὴν δέουσαν ἐντύπωσιν, ἀνάγκη πᾶσα ἢ ἀποστολὴ αὐτῶν εἰς Ἀθήνας νὰ ἐνεργηθῆ ἑμαίρους κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ καὶ κατὰ τὰς περὶ τούτου ἰδιαιτέρας ὁδηγίας τῆς ἐπιτροπῆς, ἧγουν νὰ γένῃ ἡ ἐναρξὶς τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου μέχρι τέλους Αὐγούστου 1870.

Ἰδιαιτέρα αἴθευσα ὄριστα πρὸς τοποθέτησιν τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς παρὰ τῶν ἐκεῖ ἐκθετῶν πεμπομένων πρὸς ἐκθεσιν μηχανῶν καὶ ἐργαλείων, ὧν θέλει γένει, ὡς καὶ κατὰ τὴν πρώτην περίοδον, συγκριτικὴ μετ' ἐγχωρίων δοκιμασία, τῆς ὁποίας θέλουσι δημοσιεῦθαι διὰ τοῦ τύπου τὰ ἀποτελέσματα, κατὰ τὰς περὶ τούτου διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ. Ἀλλ' οἱ Ἑλλανοδίκαι, εἰς τὰς περὶ βραβείων προτάσεις των, θέλουσι λάβει ὑπ' ὄψιν καὶ τοὺς πρωτεργάτας καὶ ἐργάτας, ὅσοι δι' ὑπηρεσιῶν των, εἰς ἣν ἐξασκοῦσι τέχνην ἢ βιομηχανίαν, ἢ δι' ἄλλης οἰασθῆποτε συμπράξεως των εἰς τὰ ἐπιτιθέμενα προϊόντα ἤβελον θεωρηθῆ ἄξιοι βραβεύσεως. Τὰ ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις ἀπονεμόμενα βραβεῖα εἰσὶ

- 1) Τὸ χρυσοῦν νομισματόσημον α' καὶ β' τάξεως.
- 2) Τὸ ἀργυροῦν νομισματόσημον ὡσαύτως.
- 3) Τὸ χαλκοῦν νομισματόσημον καὶ
- 4) Ὁ ἐπαινος.

Ἐκτὸς δὲ τούτων θέλουσιν ἀπονεμῆθαι καὶ χρηματικὰ βραβεῖα, καθὰ περὶ βραβείων ἐν γένει θέλει κανονίσει ἰδιαιτέρον Β. Διάταγμα.

Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴ θέλει καταβάλει τὰς δεούσας δαπάνας διὰ τὴν κατασκευὴν ὄλων τῶν νομισματοσήμων καὶ τῶν εἰδικῶν χρηματικῶν βραβείων ἐκ τῶν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς ὑπαρχόντων ἤδη χρηματικῶν κεφαλαίων προερχομένων ἐκ τῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κληροδοτημάτων τοῦ ἀοιδίμου ἀγωνοθέτου· λαμβάνει δὲ ἀπὸ τοῦδε μέτρα πρόσφορα ὅστε καὶ τὰ νομισματο-

σημα και τα ειδικά χρηματικά βραβεΐα να διανεμηθώσιν εις τους κριθητομένους αξίους βραβεύσεως ακριβώς κατά την προς τούτο ορισθείσαν ήμέραν.

Δι' άλλαπαλλήλων ειδικών εγγράφων και έγγκυλιών της ή επιτροπή θέλει φροντίσει να δώση εις άπαντας λεπτομερείς οδηγίας περί των άφορώντων την έγγραφην, εξέτασιν και παραδοχήν των προϊόντων εν ταΐς επαρχίαις, ως και την άποστολήν αυτών εις τας Αθήνας. Διά τής παρούσης δεν ενόησε να πράξη άλλο ή να δώση περιληπτικήν πληροφορίαν περί των έργων αυτής, ως και εκείνων των κατά τόπους επιτροπών και των διοικητικών αρχών.

Άλλ' αϊ αρχαι και οί πολίται Έλληνες πρέπει να μη λησμονήσωσιν ότι εις τον παρόντα αιώνα ή ισχύς και ή υπόληψις των λαών εξήρτηται κυρίως από την ανάπτυξιν και βελτίωσιν όλων των ζλάδων τής εθνικής δραστηριότητος και ότι ή προόδος αυτών δικάζεται εις τας περιοδικάς εκθέσεις των προϊόντων τής τέχνης, τής βιομηχανίας, τής κτηνοτροφίας και τής γεωργίας εις αυτάς τας εκθέσεις μιν θάνει ο πολίτης τας άτελείας του και τό μέτρον τής προόδου αυτού. Μη λησμονήσητε ότι πέμπτην ήδη φοράν ή Ελλάς λαμβάνει μέρος εις έσωτερικάς και έξωτερικάς εκθέσεις, και ότι σφείλομεν να δείξωμεν εν τή παρούση ότι προωδύσαμεν. Ουδείς δύναται να δικαιολογηθή δι' άγνοϊαν των άφορώντων τας εκθέσεις.

Όταν κατά τό 1867 ή Ελλάς προσήρχετο δειλιώσα εις την Παγκόσμιον Έκθεσιν τής Γαλλίας, ειχε κάπποιον δίκαιον: δεν ειχε τό θάρρος να διαγωνισθή με έθνη προ αίωνων έξευγενισμένα: άλλ' εις την έσωτερικην εκθεσιν του 1870 ελλείπει αυτή ή πρόφασις: μικροί και μεγάλοι πρέπει να φιλοτιμηθώσιν να παρασταθώσιν εν αυτῇ και, ως ειπείν, να προαλειφθώσιν δια να λάθωσι μετ' ολίγον μέρος εις άλλην Παγκόσμιον Έκθεσιν, κατηρτισμένοι όσον ενεστι τελειότερα και θαρραλαιότεροι.

Η επιτροπή των Ολυμπίων είναι έτοιμη να έμψυχώση πᾶσαν σπουδαίαν βιομηχανίαν ή τέχνην ως και τα έργα τής διανοίας και τής καλλιτεχνίας: διότι δεν άγνοεί ότι ή προόδος εν πᾶσιν σφείλεται κυρίως εις την καλλιέργειαν και ανάπτυξιν τής διανοίας και εις αυτό τό στάδιον δεν θέλει άκνήσει να έλθη και να άσπασθῇ και να ενισχύση σκιρτώσα τον πεπαιδευμένον ή τον καλλιτέχνην, όστις ήθελε διακριθῇ.

Έντευθεν πᾶσα πρόφασις ελλείπει, και εάν ή εκθεσις του 1870 φανῇ κατωτέρα των ελπίδων του κοινοῦ, ως μάθωσιν αϊ κατά τόπους διοικητικά και δημοτικά αρχαι, ότι επί του τραχήλου αυτών κυρίως θέλει βαρύνει ή ευθύνη.

Επιλησθήτε λοιπόν άπαντες του έργου άπριξ. Έκτελέσατε κατά γράμμα και κατ' έννοιαν τας οδηγίας τής επιτροπῆς, και πιστεύσατε ότι υπηρετοῦντες αυτην μετα προθυμίας και ζήλου, όπως είναι και ή άπαίτησις τής Κυβερνήσεως, υπηρετεΐτε τὰ μεγάλα συμφέροντα τής πατρίδος και τους δημωφελεΐς σκοπούς τής Κυβερνήσεως.

Έν Αθήναις, την 3 Σεπτεμβρίου 1869.

Ο Αντιπρόεδρος
Δ. ΧΡΗΣΤΙΑΝΣ.

Ο γραμματεὺς
Κ. Φωστ ηρόπουλος.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΤΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΝ ΤΗΣ Β'. ΠΕΡΙΟΔΙΚΗΣ ΠΑΝΗΓΥΡΕΩΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΤΕΛΕΣΘΗΣΟΜΕΝΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1870.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περί τής έναρξεως των Ολυμπίων και τής συστάσεως των επιτροπών.

Άρθρ. 1.

Η επίσημος έναρξις των Ολυμπίων θέλει τελεσθῇ την πρώτην Κυριακήν του Οκτωβρίου μηνός του έλευσομένου έτους 1870 εν τῷ επί τούτω καταστήματι, θέλουσι δε διαρκέσει μέχρι τέλους του αυτού μηνός, ότε θέλει κηρυχθῇ ή λήξις αυτών.

Άρθρ. 2.

Η διεύθυνσις και επιστασία των Ολυμπίων ύπάρχει ανατεθειμένη εις την επί των Ολυμπίων και των κληροδοτημάτων επιτροπήν.

Άρθρ. 3.

Αϊ κατά τό άρθρον 4 του περι συστάσεως των Ολυμπίων Β. Διατάγματος επιτροπαϊ θέλουσι διορισθῇ υπό των νομαρχών εντός του προσεχούς Οκτωβρίου μηνός, προεδρευόμεναι υπ' αυτών τούτων εν ταΐς πρωτευούσαις των νομών, εν δε ταΐς πρωτευούσαις των επαρχιών υπό των επάρχων. Αϊ επιτροπαϊ αυται θέλουσι επιμελεΐσθαι εκάστη, κατά την περιφέρειάν της, την επιτυχῇ διεξαγωγήν άπαντων των άφορώντων την συγκρότησιν των Ολυμπίων και θέλουσι προεξετάζει επιτοπίως και αποφαινεσθαι περί τής παραδοχῆς ή μη των δια την εκθεσιν προσδιωρισμένων προϊόντων προσλαμβάνουσαι, κατά την ανάγκην, και δυω ειδήμονας.

Τοιαῦται επιτροπαϊ δύνανται να σχηματίζωνται και εν τῇ άλλοδαπῇ, εις τας προξενικάς εδρας, προεδρευόμεναι υπό των αρμοδίων προξενων, υποπροξενων και προξενικῶν πρακτόρων.

Η επί των Ολυμπίων επιτροπή δύναται να παραγγείλη την σύστασιν ειδικῶν επιτροπών, ή να πέμψη ειδικούς άπεσταλμένους αυτῆς εις όσα μέρη ήθελε θεωρήσει τούτο αναγκαϊον.

Άρθρ. 4.

Αϊ επιτροπαϊ θέλουσι σύγκεισθαι εκάστη εκ πέντε μελῶν διοριζομένων παρα των νομαρχῶν εκ των ειδήμονεστέρων κατοίκων.

Εις τὰ μέρη ένθα ύπάρχουσι γεωργικά συμβούλια, έμπορικά επιμελητήρια, ειδικά εκπαιδευτικά καταστήματα και εργοστάσια δημόσια, ή ιδιωτικά, θέλουσι ληφθῇ κατά προτίμησιν υπ' όψιν εις τον σχηματισμόν των ειρημένων επιτροπών τὰ μέλη αυτών κατά λόγον τής ειδικότητος εκάστου.

Άρθρ. 5.

Τους περι διορισμοῦ των επιτροπών καταλόγους θέλουσι φροντίσει οί νομαρχαι να πέμψωσιν όσον ενεστι τάχιον εις την των Ολυμπίων επιτροπήν όπως αυτη τεθῇ μετ' αυτών εις άμεσον ανταπόκρισιν. Τό αυτό θέλουσι πράξει και οί πρόξεναι.

Άρθρ. 6.

Αϊ επιτροπαϊ θέλουσι δημοσιεύσει τό περι τής συγκρότησεως των Ολυμπίων Β. Διατάγμα ως και τας συνεπειά αυτου εκδοθείσας οδηγίας τής κυβερνήσεως και τής επιτροπῆς, προσκαλοῦσαι δια προκηρύξεω των άπαντας τους επιθυμοῦντας να λάθωσι μέρος εις αυτά.

Άρθρ. 7.

Αϊ επιτροπαϊ, εκτός των γενικῶν προσκλήσεών των, θέλουσι καταβάλει και ιδιαιτέρως πᾶσαν

ἐπιμέλειαν ὅπως διεγείρωσι τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀμιλλαν τῶν βιομηχάνων καὶ τῶν παραγωγῶν, ἀπειθῶσαι ὀνομαστικῶς προσκλήσεις πρὸς τοὺς ἐπισημοτέρους, καὶ ἐνισχύουσαι αὐτοὺς ἀπ' εὐθείας καὶ διὰ τῶν εἰδικῶν ἀνταποκριτῶν των, οὓς θέλουσι διορίσει καθ' ἅπαντα τὰ μέρη, ἵνα ἐτοιμάσωσιν ἐκ τῶν προϊόντων των τὰ ἄξια λόγου διὰ τὴν ἐκθεσιν, συνεννοούμεναι μετὰ τῶν σημαντικωτέρων ὅπως κατασκευάσωσι προϊόντα δυνάμενα νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν εὐπρεπεστέρα, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῶν κατὰ τοῦτο ἐνεργειῶν των θέλουσι κάμει ταχέως γνωστὸν εἰς τὴν τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῇ.

Ἄρθρ. 8.

Αἱ ἐπιτροπαὶ θέλουσι στείλει, ἐντὸς 40 ἡμερῶν τὸ βραδύτερον, τὸν κατάλογον τῶν ἐκθετῶν, ὅσοι πιθανῶς δύνανται νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν ἐκθεσιν μετὰ σημειώσεως τοῦ εἶδους τῶν προϊόντων των καὶ τῆς ὡς ἐγγιστα ἐκτάσεως, ἣν θέλουσι καθεῖξει εἰς τὸ κατάστημα τῆς ἐκθέσεως. Τὸν κατάλογον δὲ τοῦτον ἐννοεῖται ὅτι θέλουσι συντάξει καθ' ὑπολογισμὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀναφανομένης προθυμίας συνεπέια τῶν προσπαθειῶν των.

Ἄρθρ. 9.

Μετὰ τοῦ καταλόγου αἱ ἐπιτροπαὶ θέλουσιν ὑποβάλλει καὶ τὰς παρατηρήσεις καὶ σκέψεις των ὡς πρὸς τὰ μέσα, δι' ὧν φρονοῦσιν ὅτι δύνανται νὰ δοθῇ περισσοτέρα ὠθησις καὶ νὰ κατασταθῇ γενικῶς τερὸς ὁ διαγωνισμὸς.

Συγχρόνως θέλουσι συντάξει καὶ ὑποβάλλει εἰς τὴν τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῇ ἐκθεσιν περιγράφουσαν τὴν ἐν ταῖς οἰκείαις ἐπαρχίαις γενικὴν κατάστασιν τῆς γεωργίας, τῆς κτηνοτροφίας, τῆς ναυτιλίας, τῶν τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας ἐν γένει με εἰδικὴν σημείωσιν τῶν ἐν αὐταῖς παραγομένων προϊόντων ἢ κατασκευαζομένων ἔργων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σταλγισμένων ὑπὸ τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς ὁδηγιῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περί τῆς παραδοχῆς καὶ τῆς κατατάξεως τῶν προϊόντων.

Ἄρθρ. 10.

Ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις θέλουσι εἶσθαι δεκτὰ πάντα τὰ προϊόντα τῆς ἐθνικῆς ἐνεργείας καὶ ἰδίως τὰ ἐξῆς.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Α'.

Κ α λ λ ι τ ε χ ν ῖ α.

- Κλάσις 1. Ἐλαιογραφήματα.
- Κλάσις 2. Ὑδατογραφήματα.
- Κλάσις 3. Γλυπτικῆς ἔργα.
- Κλάσις 4. Σχέδια ἀρχιτεκτονικῆς.
- Κλάσις 5. Λιθογραφήματα καὶ χαλκογραφήματα.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Β'.

Ἐλευθέριοι τέχναι.

- Κλάσις 6. Ἔργα τυπογραφίας.
- Κλάσις 7. Ἔργα βιβλιοδετικῆς.
- Κλάσις 8. Ἔργα ξυλογραφίας καὶ χαρακτικῆς.
- Κλάσις 9. Σχέδια τοιχογραφίας καὶ προπλαστικῆς ἔργα.
- Κλάσις 10. Φωτογραφικὰ ἔργα.
- Κλάσις 11. Μουσικὰ ὄργανα.
- Κλάσις 12. Χάρται γεωγραφικοὶ κλπ.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Γ'.

Τὰ πρὸς κατοικίαν χρῆσιμα.

- Κλάσις 13. Ἐπιπλα ὅσον καθίσματα, τράπεζαι, καναπέδες, ἀνακλιτήρια, κλίναι, σκευοθήκαι, βιβλιοθήκαι, ἱματιοθήκαι κλ. κορνίζαι καὶ διάφορα ἄλλα κοσμήματα.
- Κλάσις 14. Κεραμικὰ σκεύη παντὸς εἶδους.
- Κλάσις 15. Τάπητες καὶ κηρωτὰ (μουσαμάδες) πανία.
- Κλάσις 16. Μαχαιροπήρουνα.
- Κλάσις 17. Ἀργυροχοικὰ ἔργα χρῆσιμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν.
- Κλάσις 18. Σκεύη φωτισμοῦ καὶ θερμάνσεως.

- Κλάσις 19. Μυρωδικὰ καὶ κοσμητικὰ διάφορα, ὅσον μοσχόσάπωνες, ἀμιλόκονις κλ.
- Κλάσις 20. Εἶδη τορευτικῆς, ὅσον πίτες, καπνοσύριγγες, κνίστρα, καλαθάκια, κτένια, διάφορα ἀγγογεῖα καὶ ἄλλα ἔργα τορευτικῆς.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Δ'.

Τὰ πρὸς ἐνδυσιν.

- Κλάσις 21. Νήματα καὶ ὑφάσματα βαμβακερά· βάμβαξ ἐκκοκισμένος· ὑφάσματα σύμμικτα, ὅσον μαλλοβάμβακα, μεταξοβάμβακα κλ. σειρήνια, γαϊτάνια, θρακοζῶναι, φασκαί.
- Κλάσις 22. Νήματα καὶ ὑφάσματα λινᾶ καὶ κανόβια.
- Κλάσις 23. Νήματα καὶ ὑφάσματα μάλλινα.
- Κλάσις 24. Γυαμμένα, ὅσον φέσια, φλανέλαι καὶ ἄλλα μάλλινα.
- Κλάσις 25. Μεταξωτά. Μεταξὰ εἰς νῆμα· ὑφάσματα καθαρὰ μεταξωτὰ καὶ σύμμικτα.
- Κλάσις 26. Τρίχαπτα (δαντέλαι) βαμβακερά, μάλλινα, λινᾶ, μεταξωτά· κεντήματα διάφορα, μπιμπίλαι, τζαμπάκια, ταινίαι καὶ σειρήνια παντὸς εἶδους.
- Κλάσις 27. Σκούφοι, χειρόκτια, ράβδοι, βακτηρίαι.
- Κλάσις 28. Ἐνδύματα· φανάκαι, ἔργα τῶν τριχῶν κεφαλῆς ἀνθρώπου, ὑπόδεσις ὅσον ὑποδήματα παντὸς εἶδους, ἐνδύματα ἔργασίας, στολαὶ στρατιωτικαί, ἐθνοφυλακῆς καὶ ἐθνογραφικαί.
- Κλάσις 29. Κοσμήματα χρυσοχοικὰ, χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ λιθοκόλλητα· ἀπομιμήσεις αὐτῶν.
- Κλάσις 30. Ὅπλα παντὸς εἶδους καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα, ὅσον πυριτοθήκαι, χυτήρια σφαιρῶν καὶ τὰ παρόμοια.
- Κλάσις 31. Ἀντικείμενα ταξειδίου καὶ στρατοπεδεύσεως, ὅσον σάκκοι καὶ κιβώτια ταξειδίου, ἱμάντες (λωρία), σκεπάσματα, προσκεφάλαια, σκηκὶ στρατιωτικαί καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἀναγκαῖα.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Ε'.

Προϊόντα τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.

- Κλάσις 32. Μεταλλουργικὰ· συλλογαὶ ὀρυκτῶν καὶ μετάλλων, μάρμαρα καὶ διάφοροι λίθοι, ὕλαι πυρίμαχαι (réfractaires), ὅσον ἀργίλος κλπ. θεῖον, ἀσφαλτος, πετρέλαιον, ἀνθρακες, γαϊάνθρακες.
- Κλάσις 33. Μέταλλα ἀκατέργαστα, ὅσον μόλυβδος κλπ.
- Κλάσις 34. Σκευὴ ἐπίχρυσα καὶ ἐπάργυρα διὰ τοῦ γαλβανισμοῦ. Ἔργα χυτοῦ σιδήρου, χαλκοῦ, ὀρειχαλκοῦ, ὅσον κώδωνες κλ. σύρματα μετάλλων. Ἔργα μετάλλινα ἐν γένει, ὅσον λέβητες κλ.
- Κλάσις 35. Δασικὰ· διάφορα εἶδη ξύλων καὶ ξυλείας οἰκοδομησίμου καὶ ναυπηγησίμου· ῥητῖναι καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἔλαια· ὕλαι καὶ φλοιοὶ θυροδεψικοὶ καὶ βαφικοί.
- Κλάσις 36. Κυνηγετικὰ, ἀλιευτικὰ καὶ δασικὰ, ὅσον δέρματα, τρίχες, κέρατα, σπόγγοι, κοράλια, κογγυλίον συλλογαὶ κλπ. μήκυτες, ὕδνα (ὑτενα) καὶ λοιποὶ ἄγριοι καρποὶ· ῥητῖναι, κηρός, πρινοκόκκιον, τραγάγκαθον, χρυσόξυλον, κικκίδια κλ.
- Κλάσις 37. Γεωργικὰ προϊόντα μὴ ἐδώδιμα, ὅσον καπνοὶ, καρύκια βάμβακος, μαλλία ἄπλυτα, κουκούλια· βαφικὰ ὕλαι, ὅσον ριζάρια κλ. λινόσπορος, σιναπόσπορος, σανὸς, τριφύλλια κλ.
- Κλάσις 38. Προϊόντα χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ, ὅξεα διάφορα, ἀλκάλια, ἅλατα, ἅλας κοινόν, λευκὸς κηρός, λιπαρὰ οὐσίαι, βερνίκια.
- Κλάσις 39. Μεταλλικὰ ὕδατα καὶ ἀεριοφόρα, φυσικὰ καὶ τεχνητὰ, φάρμακα ἀπλᾶ καὶ παρεσκευασμένα.
- Κλάσις 40. Δείγματα χημικῶν τεχνῶν τῆς λευκάνσεως, τῆς βαφικῆς καὶ τῆς ἐκτυπώσεως. Νήματα καὶ ὑφάσματα γυαμμένα, τυπωμένα καὶ ζωγραφισμένα παντὸς εἶδους.
- Κλάσις 41. Βυρσοδεψικὰ δέρματα καὶ πετσῖα, κατεργασμένα, βαμμένα καὶ στιλβωμένα παντὸς εἶδους· γονυκρικὰ διάφορα.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΣΤ'.

Συνήθειες τέχναι.

- Κλάσις 42. Ἐργαλεῖα μεταλλουργικῆς.
- Κλάσις 43. Ἐργαλεῖα γεωργικὰ καὶ δασικὰ.
- Κλάσις 44. Ἐργαλεῖα θηρευτικὰ καὶ ἀλιευτικὰ.
- Κλάσις 45. Ἐργαλεῖα τυροκομίας.
- Κλάσις 46. Ἐργαλεῖα τῶν χημικῶν τεχνῶν, τῆς φαρμακευτικῆς καὶ τῆς βυρσοδεψικῆς.
- Κλάσις 47. Μηχαναὶ καὶ μηχανικὰ ἔργαλεῖα ἐν γένει.

- Κλάσις 48. Έργαλεία σχοινοπλοκίας, νηματοκλωστικής και ύφαντικής.
- Κλάσις 49. Έργαλεία ξυλουργίας.
- Κλάσις 50. Αμαξοπηγίας έργα.
- Κλάσις 51. Σαγματοποιία, οίον σάγματα, έφίππια, χαλινοί, μάστιγες κλ.
- Κλάσις 52. Έγλαι οικοδομικά, οίον ξυλική, άσβεστοί, κέραμμοι και λίθοι παντός είδους κλειδα-
ρίαι κλπ.
- Κλάσις 53. Λιθοξοικά, λεπτουργικά και σιδηρουργικά έργα.
- Κλάσις 54. Τοιχογραφίας έργαλεία και πρότυπα οικοδομικής.
- Κλάσις 55. Ναυπηγικά και πρότυπα νεωλκείων διαγράμματα, σχέδια και πρότυπα παντός είδους πλοίων.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Ζ΄.

Τροφαί.

- Κλάσις 56. Σιτηρά και άλλαι εδώδιμοι ούσιαι συν τοίς έξ αύτών κατασκευαζόμενοις· οίον σίτος, σίκαλη, κριθή, άραβόσιτος, όρυζα, κέγχρος, βρώμη και λοιπά όμοιόπηρα και όμοιόκριθα, είτε άκέραια, είτε εις άλευρον μεταβεβλημένα.
Σιτηρά έπιτισμένα, οίον φάρος, άμίλον, σερμίνδαλις, χόνδρος (μπλουγούρι), γαλόχονδρον (τραχανάς) μάζαι διάφοροι, οίον σιδές, μακαρόνια, λαζάνια, κουσκουσές κλ.
- Κλάσις 57. Προϊόντα άρτοποιίας, ήτοι άρτοι ένζυμοι και άζυμοι διαφόρων ποιότητων και μορφών, δίπτυρα (παξιμάδια) εν γένει και τά τούτοις όμοια.
- Κλάσις 58. Λιπαράι εδώδιμοι ούσιαι· γαλακτερά και ώά, λίπος χοιρινόν, ελαιόλαδον, σισαμόλαδον, γάλα, βούτυρον νωπόν και άλατισμένον, τυρία διαφόρων ποιότητων και ώά διαφόρων πτηνών.
- Κλάσις 59. Κρέατα και ίχθύς, ήτοι χοιρομήρια, άλάντες (λουκάνικα) διαφόρων ειδών, έγκαιρόπαστοι ίχθύς, ώσotάραχα, σαρδέλες, ήλιόπαστα, άστακοί ξηροί και τά τούτοις όμοια.
- Κλάσις 60. Λαχανικά και άκρόδρυα (ξυλοκαρπία-κρόδυα), ήτοι γεώμηλα, φασίολοι, έρέδυνθοί, φακ- και, κολοκάσια, κρόμμυα, σκόροδα, πέπωνες, ύδροπέπωνες, όξυτάριχα (τουρσιά) διάφορα· όπωραι άπεξηραμένα, οίον σταφίδες, σύκα, δαμάσκινα, ζιζύφια, καρύδια, άπια, μήλα, άμύγδαλα, λεπτοκάρυα, κάστανα κλ.
- Κλάσις 61. Καρικεύματα, ήτοι άλας, όξος, σίναπι (μουστάρδα), κορίαντρον, γλυκάνισον, όρύγανον κίμινον, πλατυκίμινον, τό λεγόμενον έλληνικόν τέιον, τσοκολάτα, σίραπον (πετμέζιον), ζαχαράτα, άμυγδαλόπηκτον (μαντολάτο), γλυκά εκ διαφόρων καρπών, όπωραι ζαχαρω- μέναι (κόντητα), όπωραι έν οίνοπνεύματι, σεράπια διαφόρων ειδών, βσόλια κλ.
- Κλάσις 62. Σίκερα, ήτοι οίνοι διαφόρων ειδών, ράκι, οίνοπνεύματα, οίνοπνευματώδη ποτά (ρούμια), ζύθος κλ.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Η΄.

Τά περι την γεωργίαν και κτηνοτροφίαν.

- Κλάσις 63. Έπιοι, όνοι, ήμίονοι, κάμηλοι, (τύποι τών κατ'επαρχίας ζών), άμάξης, ίππασίας και φορτηγοί.
- Κλάσις 64. Βόες άροτήρες, ταύροι, άγελάδες γαλακτοφόροι, δαμάλεις και μοσχάρια, βούβηλοι, (τύ- ποι τών κατ'επαρχίας ζών).
- Κλάσις 65. Πρόβατα, αίγες.
- Κλάσις 66. Χοίροι, κονίαλοι (κουνέλια).
- Κλάσις 67. Κατοικίδια πτηνά, οίον όρνιθες, νήσσαί, ίνδιάνοι (γάλοι), χήνες κλ.
- Κλάσις 68. Κύνες κυνηγετικοί και ποιμενικοί.
- Κλάσις 69. Έντομα βιωφελή, μέλισσαι, βόμβυκες μετάξης κλ. πρότυπα κυψελών, έργαλείων βομβυ- κοτροφίας.
- Κλάσις 70. Πρότυπα άγροτικών έπαύλεων, άγροκηπίων και γεωργικών έργαλείων εν γένει και τών γεωργικών τεχνών, ήτοι άροτρα, όρέπανα, κόσσαι, άλωνιστικά και θεριστικά μηχαναί και έργαλεία, πιεστήρια έλαίου, οίνου κλ.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Θ΄.

Τά περι την κηπουρικήν.

- Κλάσις 71. Άνθη και φυτά καλλωπισμού.
- Κλάσις 72. Φυτά κηπαία.
- Κλάσις 73. Δένδρα όπωροφόρα.

- Κλάσις 74. Φυτά τών θερμών κλιμάτων.
- Κλάσις 75. Έργαλεία και δοχεία κηπουρικής και δενδροκομίας, αναθρυτήρια και άλλοι στολισμοί κήπων.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Ι΄.

Αντικείμενα χρήσιμα προς ήθικήν και υλικήν βελτίωσιν του λαού.

- Κλάσις 76. Σχέδια σχολείων δημοτικών.
- Κλάσις 77. Τά εις την δημοτικήν εκπαίδευσιν χρήσιμα, ήτοι πίνακες αναγνώσεως, βιβλιάρια διδα- κτικά, περιοδικά συγγράμματα κλ.
- Κλάσις 78. Βιβλία ειδικής διδασκαλίας τών βιομηχάνων, τών τεχνιτών, τών γεωργών, τών ναυ- τών κλπ.
- Κλάσις 79. Διδασκαλίας προς βελτίωσιν, επί τώ εϋθνήτερον και καταλληλότερον προς τώ έλληνικόν κλίμα, τής τροφής, τής ένδυμασίας και τής κατοικίας του λαού κλ.
- Κλάσις 80. Τοπικά ένδυμασία τής Ελλάδος.

Άρθρ. 11.

Απαντα τά άνωτέρω, διά να γίνωσι δεκτά εις την έκθεσιν, προαπαιτείται να ήναι προϊόντα τής Έλληνικής βιομηχανίας, παραχθέντα έντός του Κράτους παρ' Έλλήνων ή ξένων κατοικούντων εν αύτῷ, είτε παρ' τών έκτός του Κράτους Έλλήνων, να ήναι προϊόντα του έκθέτου, να έξετάσθησιν προηγουμένως παρ' τών άρμοδίων έπιτροπών και να έγένοντο δεκτά, έπισυναπτομένων προς τούτο και τών περι τής παραδοχής των άποδείξεων.

Άρθρ. 12.

Τά προϊόντα τών έκθετών, όσοι έλαβον θραβεία εις άλλας ευρωπαϊκάς Παγκοσμίουέκθέσεις, γίνον- ται δεκτά και άνευ τής έπιτοπίου προεξετάσεως.

Άρθρ. 13.

Έιδιαίτερον τμήμα, εν τῷ καταστήματι τής έκθέσεως, θέλει εΐσθαι προσδιωρισμένον διά τας εκ τής άλλοδοπής είσαχθείσας μηχανάς και έργαλεία.

Άρθρ. 14.

Είς την έκθεσιν δέν εΐναι δεκτά,
α.) Τά μη δυνάμενα να διατηρηθώσι κατά την διάρκειαν τής έκθέσεως χωρίς να φθαρώσι.
β.) Τά επικίνδυνα καθιστάμενα με όλας τας περι αύτών προφυλάξεις.
γ.) Όσα άλλα ή επί τών Όλυμπίων έπιτροπή δέν ήθελε θεωρήσει κατάλληλα διά την έκθεσιν.

Άρθρ. 15.

Τά εις ζύμωσιν ή ανάφλεξιν υποκείμενα θέλουν γίνεσθαι δεκτά υπό ιδιαιτέρους όρους και προ- φυλάξεις.

Άρθρ. 16.

Οί έπιθυμούντες να λάβωσι μέρος εις την έθνικήν έκθεσιν θέλουσι παρουσιασθή εις τώ δημαρχείον, ή πέμψει εις αυτό αίτησιν των· διά να έγγραφώσιν εις τώ επί τούτῳ άνοιχθήςόμενον βιβλίον τών έκθετών.

Άρθρ. 17.

Τού βιβλίου τούτου ίκανά αντίτυπα θέλει στείλει ή τών Όλυμπίων έπιτροπή προς τούς Νομάρχας όπως φροντίσωσι να παραδοθώσι, διά τών επαρχιακών έπιτροπών, εις τας δημοτικας άρχάς και να γίνη χρήσις αύτών επί του προκειμένου.

Η έπιτροπή συνιστά ιδιαιτέρως έν' άπευθύνονται εις τόν έγγραφόμενον κατά σειράν έρωτήσεις περι μιās εκάστης τών έπιγραφόμενων εν ταίς στήλαις πληροφοριών. Να σημειούται ύφ' εκάστην ή άπάντησίς του και να υπογράφηται εις τώ τέλος ιδιοχείρως ή δι' άλλου. Έπιθυμεί δέ ή τών Όλυμ- πίων έπιτροπή όπως τώ βιβλίον τούτο, εις μέν τας πρωτεύουσας τών νομών και τών επαρχιών, κρατηται παρ' δύο εκ τών μελών τής επαρχιακής έπιτροπής, εις δέ τούς δήμους παρ' τών δημάρ- χων και δύο έτέρων ειδημόνων, τούς όποιους αυτοί θέλουσι διορίσει.

Άρθρ. 18.

Τά βιβλία ταύτα θέλουσιν εΐσθαι άνοικτά από τής δημοσιεύσεως του παρόντος κανονισμού μέχρι τής 1 Μαΐου του προσεχούς έτους, μετά δέ την προθεσμίαν ταύτην τά βιβλία θέλουσι κλεισθή παρ'

των εἰρημένων ἐπιτροπῶν καὶ ὑπογράφόμενα παρ' ὄλων τῶν μελῶν θέλουσι ἀμέσως ἀποσταλῆ εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἐπαρχιακὴν ἐπιτροπὴν.

Ἄρθρ. 19.

Τὰ διὰ τὴν ἐκθεσιν προϊόντα θέλουσι συγκεντρωθῆ ὑπὸ τῶν ἐκθετῶν, ἐντὸς τῶν προθεσμῶν τῶν ὀρισθησομένων δι' εἰδικῶν ὁδηγιῶν τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς, εἰς τὸ κατάστημα τοῦ ἐπαρχείου (ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ κατωτέρῳ ἄρθρῳ ἀναφερομένων), διὰ νὰ ἐξετασθῶσιν ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις θέλει ἀποφαίνεσθαι περὶ τῆς παραδοχῆς των, ἐκδίδουσα πρὸς τὸν ἐκθέτην τὴν ἀνήκουσαν ἀπόδειξιν κατὰ τὸ ὑπὸ στοιχ. Α δειγμα.

Ἄρθρ. 20.

Ἐκάστη ἐπαρχιακὴ ἐπιτροπὴ δύναται, ἐν ἀνάγκῃ, ν' ἀναβῆσθαι τὴν ἐπιτόπιον ἐξέτασιν τῶν προϊόντων καὶ εἰς ἐπιτρόπους τῆς, οἵτινες θέλουσιν ἀποφαίνεσθαι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει περὶ αὐτῶν, ὑπαβάλλοντες ἀκολούθως εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τὸν κατάλογον τῶν παραδεχθέντων.

Ἄρθρ. 21.

Διὰ νὰ μὴ δλιάπτωνται τὰ προϊόντα κατὰ τὰς ὑπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν ἐξετάσεις θέλει συστηθῆ εἰς τοὺς ἐκθέτας νὰ συνοδεύωσιν αὐτὰ μετὰ μικρῶν δειγμάτων ἐκ τῶν αὐτῶν προϊόντων.

Προῖον φυσικόν, ἢ ἔργον τέχνης μὴ γεγόμενον δεκτὸν ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἐπαρχιακῆς ἐπιτροπῆς καὶ μὴ ὑπαχόμενον εἰς τὰς ἐξαιρέσεις τοῦ ἄρθρου 14 δύναται ν' ἀποσταλῆ ἀπ' εὐθείας παρὰ τοῦ ἐκθέτου εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆν, ἀλλ' ἢ δαπάνῃ τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς τυχόν ἐπιστροφῆς αὐτοῦ εἶναι εἰς βάρος τοῦ ἐκθέτου.

Ἄρθρ. 22.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπιτοπίου ἐξετάσεως τῶν προϊόντων ἐκάστη ἐπαρχιακὴ ἐπιτροπὴ θέλει συντάξει, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μερικῶν βιβλίων, τὸν ὀριστικὸν κατάλογον τῶν παραδεχθέντων ἐκθετῶν κατὰ τοὺς δῆμους, περιέχοντα κατὰ στήλας ἀπάσας τὰς περὶ ἐνὸς ἐκάστου ἐκθέτου σημειούμενας πληροφορίας καὶ θέλει ὑποβάλει αὐτὸν μετ' ὄλων τῶν βιβλίων εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπὴν τῶν Ὀλυμπίων, ἐπιφέρουσα καὶ τὰς παρατηρήσεις τῆς, περὶ ἐκείνων τῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων, ἅτινα διὰ τὴν σημαντικότητά των καὶ τὸ εἶδος των ἤθελον διακρίνεσθαι, καὶ τῶν ὁποίων τοὺς διευθυντὰς ἤθελε κρίνει ἀξίους τῶν ἰδιαιτέρων συστάσεων τῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς τοποθετήσεως τῶν προϊόντων.

Ἄρθρ. 23.

Ἡ εἰς τὸ κατάστημα τῆς ἐκθέσεως ἀποστολῆ τῶν προϊόντων θέλει ἐνεργηθῆ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου 1870 μέχρι τέλους Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους κατὰ τὰς περὶ τούτου ὁδηγίας τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς.

Μετὰ δὲ τὴν προθεσμίαν ταύτην δὲν θέλουσι γίνεσθαι δεκτὰ προϊόντα ἐκτὸς ἰσχυρῶν λόγων, περὶ ὧν θέλει ἀποφασίζει ἐκάστοτε ἢ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆ.

Ἄρθρ. 24.

Οἱ ἐκθέται ἐκάστου δήμου ἢ ἐπαρχίας θέλουσιν ἀποστείλει, εἰ δυνατόν, διὰ μιᾶς ἅπαντα τὰ προϊόντα των, καθ' ὃν ἤθελον ἐγκρίνει οὗτοι τρόπον ἢ αἰ ἐπαρχιακαὶ ἐπιτροπαὶ ἤθελον τοῖς συστήσει ὡς τὸν καταλληλότερον. Περὶ δὲ τοῦ τρόπου τούτου θέλουσι κάμει λόγον αἰ ἐπιτροπαὶ ἐν τῇ κατὰ τὸ ἄρθρον 9 ἐκθέσει αὐτῶν.

Ἄρθρ. 25.

Τὰ παρὰ τῶν ἐκθετῶν ἀποστελλόμενα προϊόντα πρέπει νὰ ἴναι καλῶς συσκευασμένα πρὸς ἀσφαλῆ μετακόμισιν. Νὰ τίθενται ἐν καθαροῖς καὶ ὄλως καινοῖς κιβωτίοις καὶ ἀγγείοις. Πρὸ πάντων δὲ διὰ τὰ ὑγρά πρέπει νὰ λαμβάνωνται προφυλάξεις διὰ νὰ ἴναι αἱ φιάλαι καὶ τὰ ἀγγεῖα καλῶς κλεισμένα διὰ πωματῶν ὄλως νέων. Αἰ ἐπιτροπαὶ θέλουσι ἐπιστήσει ἰδιαιτέραν προσοχὴν εἰς ταῦτα πρὸ τῆς ἀποστολῆς τῶν προϊόντων, τὰ πάντα κατὰ τὰς ἐκδοθησομένας ὁδηγίας τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρ. 26.

Τὰ προϊόντα των θέλουσιν ἐπιγράφει οἱ ἐκθέται ἐπὶ τοῖς ἐξωτερικοῖς καλύμασι καὶ πέμπει ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφῆν. «Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆν, (ἐπαρχία..... δῆμος..... ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ ἐκθέτου, ὑπ' ἀρ..... δεμάτων ἢ κιβωτίων κλ.)

Ἄρθρ. 27.

Τὸ πρὸν τῶν σταλησομένων προϊόντων δὲν πρέπει νὰ ἴναι οὔτε πλέον, οὔτε ἔλαττον τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς βεβαίωσιν τῆς ποιότητος αὐτῶν, κατὰ τὰς περὶ τούτου ἐκδοθησομένας εἰδικὰς ὁδηγίας ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρ. 28.

Τὰ ἔξοδα τῆς ἀποστολῆς τῶν προϊόντων εἶναι εἰς βάρος τῶν ἐκθετῶν, ἐὰν δὲν ἤθελον καταβάλει αὐτὰ οἱ δῆμοι.

Ἄρθρ. 29.

Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴ θέλει λάβει πάντα τὰ μέτρα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν προϊόντων ἐν τῷ καταστήματι τῆς ἐκθέσεως, ἀλλὰ δὲν θέλει εἶσθαι ποσῶς ὑπεύθυνος διὰ πᾶσαν τυχὸν βλάβην αὐτῶν ἢ ὑπεξάρσεις. Εἰς τοὺς ἐκθέτας θέλουσι δοθῆ ἅπανσαι αἱ εὐκολίαι πρὸς διατήρησιν των.

Ἄρθρ. 30.

Τὰ ἐκτεθέντα προϊόντα δὲν δύναται ν' ἀφαιρεθῶσιν ἐκ τοῦ καταστήματος πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἐκθέσεως καὶ ἄνευ ἀποφάσεως τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρ. 31.

Ἡ τοποθέτησις τῶν προϊόντων ἐν τῷ καταστήματι τῆς ἐκθέσεως θέλει γίνεαι κατὰ τρόπον ἀποδεικνύοντα τὴν ἐπὶ τῶν πρώτων ὑλῶν σχέσιν καὶ τὰς προόδους τῶν τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας, οὐ τὰ καθέκαστα ἐπιφυλάττεται νὰ κανονίσῃ βραδύτερον ἢ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆ. Θέλει δ' ἐνεργηθῆ πάντοτε κατὰ γενικὰς τοπικὰς διαιρέσεις περιλαμβανούσας τὰ προϊόντα ἐκάστου νομοῦ ἰδιαιτέρως κατὰ δῆμους καὶ ἐκθέτας μετὰ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἐστολισμένων διὰ τῶν σημαίων καὶ τῶν ἀρχαίων συμβόλων τῶν δῆμων δι' ὅσους ἤθελον ἔχει τοιαῦτα.

Ἄρθρ. 32.

Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴ θέλει συντάξει καὶ δημοσιεύσει πρὸ τῆς ἐκθέσεως τὸν ἐπίσημον κατάλογον ὄλων τῶν ἐκτεθέντων προϊόντων κατὰ νομούς, ἐπαρχίας καὶ δῆμους μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν ἐκθετῶν καὶ τῶν κυριωτέρων σημειώσεων περὶ τῶν προϊόντων αὐτῶν.

Ἄρθρ. 33.

Ἐφ' ἐκάστου προϊόντος θέλει τεθῆ ἰδιαιτέρα ἐπιγραφὴ φέρουσα τὸν ἀριθμὸν τοῦ βιβλίου, ὑφ' οὗ κατετάχθη τὸ εἶδος τοῦ προϊόντος καὶ τὴν συναγωγὴν εἰς ἣν ἀνήκει καὶ τὴν τρέχουσαν ἐν τῇ ἀγορᾷ τιμὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκθέσεως, ὅπως ἤθελε προσδιορίσει αὐτὴν ὁ ἐκθέτης.

Ἄρθρ. 34.

Συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 6 τοῦ ἀπὸ 19 Αὐγούστου 1858 Β. Διατάγματος οἱ Ἑλλανοδίκαι περὶ τὴν κρίσιν τῶν βραβευθησομένων προϊόντων θέλουσιν ἔχει ἰδιαιτέρως ὑπ' ὄψιν μετὰ τῶν ἄλλων, τὴν χρησιμότητα αὐτῶν, τὸ ὀλιγοδάπανον τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν τελειότητά των. Ἐπομένως οἱ ἐκθέται ὀφείλουσι νὰ σημειώσιν ἀκριβῶς τὴν τιμὴν τῶν προϊόντων των εἰς τὴν κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον ἐπιγραφῆν. Πᾶσα ψευδὴς σημείωσις θέλει τιμωρεῖσθαι κατ' ἀπόφασιν τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ προϊόντος ἐκ τῆς ἐκθέσεως καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ ἐκθέτου ἐκ τοῦ διαγωνισμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ εὐταξίας τῆς ἐκθέσεως.

Ἄρθρ. 35.

Ἡ γενικὴ διεύθυνσις τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἡ ἐπαγρύπνησις τῆς ἀσφαλείας καὶ εὐταξίας τῆς ἐκθέσεως ἀνατίθεται εἰς τριμελῆ ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἐκ τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς, ὡς προέδρου αὐτῆς, καὶ ἐκ δύο μελῶν τῆς ἰδίας ἐκλεγομένων παρ' αὐτῆς.

Ὁ γραμματεὺς τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς θέλει ἐκτελεῖ καὶ τὰ χρέη τοῦ γραμματέως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρ. 36.

Χρέη τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς εἶναι νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ διευκολύνῃ τὴν ἐκτέλεσιν ὄλων τῶν ἐν τῷ καταστήματι τῆς ἐκθέσεως ὑπηρεσιῶν, ἰδίως δὲ νὰ ἐπιτηρῇ καὶ νὰ ἐκτελῇ τὴν κατὰ τὰ κανονι-

σμένα κατάταξιν και τοποθέτησιν (instalation) των προϊόντων να λαμβάνη γνώσιν των παραπόνων και των αιτήσεων των εκθετών και να ικανοποιή αυτάς να προκαλή νέας διατάξεις παρά της των Ολυμπίων επιτροπής να χορηγή τας δεούσας πληροφορίας και εύκολίας εις τους Έλληνοδικας προς εκτέλεσιν των καθηκόντων αυτών.

Επί τη γνωμοδοτήσει της εκτελεστικής επιτροπής ή επί των Ολυμπίων προσδιορίζει τον αριθμόν και το ποσόν της μισθοδοσίας του προσωπικού διά την τήρησιν της εν τῷ καταστήματι της έκθεσεως ασφαλείας και εύταξίας, ο δε διορισμός των προσώπων γίνεται υπό της εκτελεστικής επιτροπής.

Άρθρ. 37.

Αι αίθουσαι της έκθεσεως θέλουσιν εἶσθαι ανοικταί εις τὸ κοινὸν καθ' ὅρισμένας ἡμέρας της ἐβδομάδος ἐπὶ πληρωμῇ δικαιώματος εισόδου, προσδιορισθησομένου ὑπὸ της των Ολυμπίων επιτροπής. Ἐξαιρῶνται αἱ ἡμέραι καθ' ἃς αἱ Α.Α. Μ.Μ. ἤθελον ἐπισκέπτεσθαι τὴν έκθεσιν.

Άρθρ. 38.

Οἱ εκθεταί θέλουν εἰσερχεσθαι ἄνευ πληρωμῆς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν της έκθεσεως, ἐπὶ τούτῳ δὲ θέλει τοῖς δοθῆ προσωπικὸν εἰσιτήριο παρά της εκτελεστικῆς επιτροπής· τὸ εἰσιτήριο τούτο ἀφαιρεῖται, ἂν ἤθελε γίνει χρῆσις αὐτοῦ παρ' ἄλλου προσώπου.

Άρθρ. 39.

Ἰδιαιτέρον εἰσιτήριο θέλει ὡσαύτως δοθῆ εις τους Έλληνοδικας και εἰς τὰ μέλη των ἐπαρχιακῶν επιτροπῶν, ἅτινα ἤθελον διαμένει εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Περὶ της εξέτασεως των προϊόντων και τοῦ διορισμοῦ των Έλληνοδικῶν.

Άρθρ. 40.

Ἡ εξέτασις των προϊόντων θέλει ἐνεργηθῆ ἀπὸ Έλληνοδικῆς ἢ τριμελεῖς εἰδικῆς επιτροπῆς διορισθησομένης, κατὰ τὸ ἄρθρ. 5 τοῦ περὶ συστάσεως των Ολυμπίων Β. Διατάγματος, ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ των Ἐσωτερικῶν, κατὰ πρότασιν της των Ολυμπίων επιτροπής. Μὴ παρευρισκομένου τακτικῶς εἰς τὰς συνεδριάσεις Έλληνοδικοῦ τινος, ἐπὶ τη προτάσει τοῦ ἀντιπροέδρου της των Ολυμπίων επιτροπής, ὁ ὑπουργὸς των Ἐσωτερικῶν διορίζει ἀντικαταστάτην αὐτοῦ.

Εἰδικὴ επιτροπὴ Έλληνοδικῶν θέλει ὀρισθῆ δι' ἐκάστην συναγωγὴν προϊόντων συγκεκριμένη ἐκάστη ἐκ τριῶν μελῶν και δυναμένη, ἐν ἀνάγκῃ, νὰ προσλαμβάνη και ἀνὰ δύο εἰδήμονας, οἵτινες θέλουν ἔχει μόνον συμβουλευτικὴν ψήφον. Ἐὰν παρουσιασθῆ ἀνάγκη δύνανται νὰ διορισθῶσι και πλείοτεροι της μιᾶς εἰδικῆς επιτροπῆς Έλληνοδικῶν διὰ τὴν αὐτὴν συναγωγὴν.

Άρθρ. 41.

Εἰς τὸν σχηματισμὸν των επιτροπῶν τούτων θέλουν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν και ὅσα ἐκ των μελῶν των ἐπαρχιακῶν επιτροπῶν ἤθελον διαμένει ἐν τῇ πρωτεύουσῃ.

Άρθρ. 42.

Ἐκάστη επιτροπὴ Έλληνοδικῶν ἔχει πρόεδρον και εἰσηγητὴν μεταξὺ των μελῶν της ἐκλεγομένου κατ' ἀπόλυτον πλειονοψηφίαν.

Ἐὰν οὐδεὶς ἤθελε τύχει της ἀπολύτου πλειονοψηφίας ὁ διορισμὸς των ἐνεργεῖται διὰ τοῦ κλήρου.

Άρθρ. 43.

Οἱ ὡς μέλη των επιτροπῶν των Έλληνοδικῶν διορισθέντες ἐκθεταί δὲν δύνανται νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὸν διαγωνισμὸν της συναγωγῆς, ἐν ᾗ διορίσθησαν.

Άρθρ. 44.

Ἐὰν προϊόντα τινα ἀνίκωσιν εἰς περισσοτέρας συναγωγὰς, ὁ πρόεδρος της συναγωγῆς, ἐν ᾗ κατετάθησαν, συνεννοούμενος μετὰ των προέδρων των σχετικῶν συναγωγῶν, θέλει προκαλεῖ τὴν σύστασιν μικτῆς επιτροπῆς ἐξ ἴσου ἀριθμοῦ μελῶν συγκεκριμένης, ἣτις θέλει ἐξετάζει αὐτά.

Άρθρ. 45.

Ἐκάστη επιτροπὴ ἐξετάζει ἰδίᾳ τὰ προϊόντα ἐκάστης συναγωγῆς και διακρίνει ὅσα ἐξ αὐτῶν βεωρήσῃ ἀξια βραβεύσεως, συντάττει ἐπὶ τούτῳ πρωτόκολλον, ἐν ᾧ καταχωρίζονται τὰ κριθέντα

ἀξια βραβεῖων προϊόντα και οἱ λόγοι της προτιμήσεως αὐτῶν και γνωμοδοτεῖ περὶ των ἀνηκόντων εἰς τους ἐκθετας βραβεῖων.

Αἱ γνωμοδοτήσεις γίνονται κατὰ πλειονοψηφίαν. Ἐν δὲ ἰσοψηφίᾳ ἢ τοῦ προέδρου νικᾷ.

Άρθρ. 46.

Αἱ περὶ βραβεῖων προτάσεις συζητοῦμεναι και παραδεχόμεναι παρ' ἐκάστης επιτροπῆς ὑποβάλλονται εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ συνεδρίου των Έλληνοδικῶν, τὸ ὁποῖον ἢ παραδέχεται αὐτάς ἢ τὰς παραπέμπει πρὸς ἀναθεώρησιν εἰς τὰς ἰδίας επιτροπὰς.

Ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν επιτροπὴ ἢ επιτροπῆς ἤθελον ἐπιμένει εἰς τὰς γνώμας των, ἢ ἢ συνεδρίασις αὐτῶν ἤθελε καταστῆ ἀνεφικτος, τὸ συνέδριον των Έλληνοδικῶν ἀποφαίνεται ὀριστικῶς περὶ των ἀπονεμητέων βραβεῖων.

Άρθρ. 47.

Τὸ συνέδριον των Έλληνοδικῶν σύγκειται ἐκ των μελῶν των εἰδικῶν επιτροπῶν ὄλων των συναγωγῶν και προσδρεύεται ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου της των Ολυμπίων επιτροπῆς. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου των Έλληνοδικῶν γίνονται κατὰ πλειονοψηφίαν διὰ νὰ ᾖναι πλήρες τὸ συνέδριον πρέπει νὰ ᾖναι παρόντα τοῦλάχιστον τόσα μέλη ὅσος εἶναι ὁ ἀριθμὸς των εἰδικῶν επιτροπῶν των συναγωγῶν.

Ἐχει δὲ γενικὸν γραμματεῖα τὸν γραμματεῖα της των Ολυμπίων επιτροπῆς.

Άρθρ. 48.

Ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις τοῦ συνεδρίου των Έλληνοδικῶν ἐπὶ των βραβεῖων ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἐπικύρωσιν της ἐπὶ των Ολυμπίων επιτροπῆς εἰς γενικὴν συνεδρίασιν συγκεκριμένης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄

Περὶ βραβεῖων.

Άρθρ. 49.

Τὰ ἐν τοῖς Ολυμπίοις ἀπονεμητέα βραβεῖα εἰσὶ

- 1) Τὸ χρυσοῦν νομισματοσῆμον α. και β. τάξεως.
- 2) Τὸ ἀργυροῦν νομισματοσῆμον α. και β. τάξεως.
- 3) Τὸ χαλκοῦν νομισματοσῆμον και
- 4) Ὁ ἐπαινος.

Ἐκτὸς των ἀνωτέρω νομισματοσῆμων θέλουν ἀπονεμηθῆ και χρηματικὰ βραβεῖα εἰς εἰδικὰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, ἅτινα ὀρισθῶσονται διὰ τοῦ περὶ βραβεῖων Β. Διατάγματος.

Θέλουν ἀπονεμηθῆ ὡσαύτως χρηματικὰ βραβεῖα.

Εἰς μουσικὰς συνθέσεις,

- » σκοποβολῆν,
- » ἵπποδρομίαν,
- » ἀμαξοδρομίαν,
- » λεμβοδρομίαν,
- » ἀναρρίχισιν ἐπὶ τοῦ ἰστοῦ κλ.

Άρθρ. 50.

Τὸ χρυσοῦν νομισματοσῆμον ἀπονέμεται εἰς βράβειον της ἀνεγνωρισμένης ἐξαιρετικῆς ἀξίας και ἐξιδιασμένης ἰκανότητος διακρινομένης μεταξὺ ὄλων των εἰς τὴν συναγωγὴν ὑπαγομένων προϊόντων ὡς τοιοῦτον δὲ δὲν δύνανται νὰ προταθῆ εἰμὴ διὰ συλλογῆς λίαν πλήρεις και λίαν διδακτικῆς εἰς ἀνακαλύψεις και βελτιώσεις σημαντικὰς γενομένας εἴτε ἐπὶ των προϊόντων, εἴτε ἐπὶ των μέσων της παραγωγῆς αὐτῶν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν και σύστασιν σημαντικῶν βιομηχανιῶν και καταστημάτων εὐκολυνάντων μεγάλως τὴν παραγωγὴν και τὴν κατανάλωσιν των προϊόντων.

Άρθρ. 51.

Τὸ ἀργυροῦν νομισματοσῆμον, τὸ χαλκοῦν και ὁ ἐπαινος θέλουν ἀπονέμεσθαι πρὸς βράβειον των κατ' εἶδος προϊόντων, και ὡς τοιαῦτα δύνανται νὰ προταθῶσιν ἐπὶ πραγματικῇ ἀξίᾳ διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ σχήματος, της ποιότητος και της τιμῆς ἐκάστου των προϊόντων.

Άρθρ. 52.

Εἰς τὰς ἐπὶ βραβεῖων προτάσεις των αἱ επιτροπῆς και τὸ συνέδριον των Έλληνοδικῶν θέλουν ἔχει ὑπ' ὄψιν τὴν κατὰ τὰ ἐκτεθέντα πραγματικὴν ἀξίαν των προϊόντων και οὐχὶ τὸν ὀρισθέντα

ἀριθμὸν βραβείων δι' ἐκάστην συναγωγὴν, ὅστις ἐτέθη κατ' ἀνώτατον ὅρον, ἐμπεριλαμβανομένων ἐν αὐτῷ καὶ τῶν ἐπαίνων,

Ἄρθρ. 53.

Αἱ ἐπιτροπαὶ θέλουσι ἀκολουθεῖν εἰς τὰς περὶ βραβείων ἐκθέσεις τῶν τῆν ἐξῆς τάξιν.

Α'.) Ἱστορία ἢτοι εἰσαγωγὴ συνοπτικὴ ἐπὶ τῶν σημαντικωτέρων προϊόντων ἐκάστης συναγωγῆς.

Β'.) Πρόσδος ἀπὸ τοῦ 1859 μέχρι τοῦ 1869.

Γ'.) Χαρακτήρ, ἐκτέλεσις, χρήσις, ὠφέλεια καὶ τιμὴ.

Δ'.) Συμπεράσματα παρουσιάζοντα

1) Τὴν βαθμολογικὴν κατάταξιν ὄλων τῶν προϊόντων ἐκάστης συναγωγῆς, ὅσα ἐκρίθησαν ἄξια βραβεύσεως μετὰ τοῦ ἐφ' ἑνὸς ἐκάστου προταθέντος βραβείου, προστιθεμένης πρὸς γινῶσιν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῆς σημειώσεως τῶν ὑπὲρ καὶ κατὰ ψήφων.

2) Τὰ εἶδη τῶν προϊόντων, ὅσα κρίνονται ἄξια διὰ ν' ἀγορασθῶσι παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς.

3) Τὰ ὀνόματα τῶν παραγωγῶν καὶ τεχνιτῶν, οἵτινες διακρίνονται διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐμπειρίας τῶν καὶ τοὺς ὁποίους ἤθελε κρίνει ἄξιους τελειότερας εἰς τὸ ἐπιτήδευμά των ἐκπαιδεύσεως ἢ ἄλλων ἐνισχύσεων.

Ἄρθρ. 54.

Αἱ περὶ βραβείων γνωμοδοτήσεις τῶν Ἑλλανοδικῶν θέλουσι δημοσιευθῆ, ἀντίτυπα δὲ αὐτῶν θέλουσι δοθῆ πρὸς ὅλα τὰ μέλη τῶν Ἑλλανοδικῶν, τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν καὶ πρὸς τοὺς ἐκθέτας ὅσοι ἔλαβον τὸ χρυσοῦν νομισματοσῆμον, πρὸς τὰ γεωργικὰ συμβούλια καὶ εἰς τὰ ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς διαχειρίσεως καὶ τοῦ λογιστικοῦ τῆς τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρ. 55.

Αἱ ἀπαιτούμεναι δαπάναι διὰ τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ καταστήματος, τὸ ὁποῖον θέλει χρησιμεύσει προσωρινῶς διὰ τὴν Β'. συγκρότησιν τῶν Ὀλυμπίων, ὡς καὶ αἱ δαπάναι αἱ ἀναγκαῖαι διὰ τὴν τοποθέτησιν καὶ διακόσμησιν τῶν προϊόντων τοῦ καταστήματος, θέλουσι γένει ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίου καὶ προϋπολογισμοῦ ἐπιστήμονος ἀρχιτέκτονος, ἐγκεκριμένου παρὰ τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς.

Ἐκ τῶν κεφαλαίων ἐπίσης τῆς Ἐπιτροπῆς θέλουσι δαπανηθῆ καὶ χορηγηθῆ τὰ διὰ τὴν κατασκευὴν νομισματοσῆμων ἀναγκαῖα ἐξόδα, τὰ χρηματικὰ βραβεῖα, ἢ μισθοδοσία ἐν γένει τοῦ προσωπικοῦ, τὰ γραφικὰ ἐξόδα, αἱ ἀναγκαῖαι προκαταβολαὶ διὰ τοὺς ἀξιους συνδρομῆς ἐκθέτας, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο ἐξόδον ἀναγόμενον εἰς τὰς λειτουργίας τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐγκεκριμένον παρ' αὐτῆς.

Ἄρθρ. 56.

Διὰ πᾶσαν δαπάνην ἐγκεκριμένην κατὰ τὰ ἀνωτέρω δι' ἀποφάσεως τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς, ἐκδίδεται ἐνταλμα ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ προεδρεύοντος ἀντιπροέδρου πρὸς τὸν ταμίαν τῆς Ἐπιτροπῆς, παρὰ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐξόφλησις ἐπὶ τακτικαῖς ἀποδείξεσι καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνήκοντος χαρτοσήμου.

Ἄρθρ. 57.

Ὁ γραμματεὺς τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς ὀφείλει νὰ κρατῆ τακτικὰ λογιστικὰ βιβλία πρὸς ἐξέλεξιν τῶν παρὰ τοῦ ταμίου κρατούμενων, ἐν οἷς θέλει σημειοῦσθαι ἀκριβῶς πᾶσα εἰσπραξις γενομένη παρὰ τοῦ ταμίου ἐπ' ὀνόματι καὶ κατὰ διαταγὴν τῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς καὶ πᾶσα δαπάνη.

Ἄρθρ. 58.

Ὁ ταμίαις τῆς Ἐπιτροπῆς θέλει κρατεῖ τακτικὰ βιβλία ἐσόδων καὶ ἐξόδων εἰς ταῦτα θέλει ἐγγράφει σαφῶς καὶ καθαρῶς πᾶσαν εἰσπραξιν καὶ πᾶσαν δαπάνην ὑπὸ ἀκριβῆ καὶ βεβαίαν χρονολογίαν. Οὐδεμίαν δὲ εἰσπραξιν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἐν ὀνόματι τῆς Ἐπιτροπῆς ἄνευ ῥητῆς καὶ ἐγγράφου εἰδοποιήσεως τοῦ ἀντιπροέδρου, καθὼς καὶ οὐδεμίαν δαπάνην ἄνευ ἐντάλματος αὐτοῦ. Ὄφείλει νὰ μὴ διατηρῇ ἐν τῷ ταμείῳ αὐτοῦ εἰμὴ τὸ ποσὸν ἐκεῖνο τῶν κεφαλαίων, τὸ ὁποῖον ἤθελε ῥητῶς ἐγκρίνει ὁ ἀντιπρόεδρος, τὰ δὲ λοιπὰ κεφάλαια θέλουσι τοποθετεῖσθαι ἐπὶ τόκῳ, εἴτε εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, εἴτε ἐπὶ ἐντόκοις γραμματίοις τῆς Κυβερνήσεως, εἴτε ἐπὶ ἀτόκῳ καταθέσει ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ, τῇ ῥητῇ πάντοτε ἀδείᾳ τοῦ ἀντιπροέδρου.

Εἰδικαὶ Διατάξεις.

Ἄρθρ. 59.

Κηρύττεται στέφανος χρυσοῦς μετὰ ποσότητος χρηματικῆς ὀρισθησομένης ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων ἀναλόγως τῶν εἰς χεῖράς της διαθεσίμων χρηματικῶν μέσων, ὡς μέγα βραβεῖον, προσδιοριζόμενον ἀπὸ τὸν ἀγωνοθέτην τῶν Ὀλυμπίων, τὸν ἀοίδιμον πατριώτην Εὐαγγέλην Ζάππαν, εἰς ὃν τινα ἤθελεν ἀναδειχθῆ ἔχων τὰ ἀκόλουθα προσόντα, ὅπως αὐτολεξεί διαγράφονται εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ. «Καὶ μετὴν ἀμετάβλητον αὐτὴν ὑποχρέωσιν ὅπου ὀφέποτε φανῆ τις Ἑλλήν πρᾶτταν ἢ φεύρων «μέγα κατόρθωμα ὑπὲρ τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, τὸ ὁποῖον νὰ ἐπιδοκιμασθῆ παρ' ὄλου «τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Κυβερνήσεως τότε ἐξ ὄλου τοῦ εἰσοδήματος τῆς τετραετοῦς αὐτῆς πανηγύ- «ρεως τῶν Ὀλυμπίων ν' ἀφαιρηθῶν μόνον τὰ ἐξόδα τῆς τετραετοῦς ἐκθέσεως καὶ μετὰ τὰ περιπλέον «ἢ Ἐπιτροπῆ νὰ φτιάσῃ ἕνα χρυσοῦν στέφανον διὰ νὰ στέψῃ τὸν ἥρωα τοῦτον ἐν τῷ μέσῳ τῆς «γενικῆς συναθροίσεως πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ δόξαν τοῦ ἔθνους ὀλοκλήρου συγχρόνως νὰ τοῦ δώσῃ «καὶ τὰ περιπλέον χρήματα ὅπου ἔμειναν ἐκ τοῦ φτιασίματος τοῦ στεφάνου, πρὸς χαρὰν αὐτοῦ καὶ «ἀφοσίωσιν τῶν ὁμοίων του ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Μεγαλείου.»

Ἄρθρ. 60.

Δι' ἰδιαιτέρου προγράμματος θέλουσι ὀρισθῆ τὰ περὶ βραβεύσεως τοῦ διακριθησομένου, κατὰ τὴν ἀκόλουθον Γ'. περίοδον, διανοητικοῦ ἔργου, σύμφωνα μετὰ τὴν περὶ τούτου διάταξιν τοῦ ἄρθρου 13 τοῦ ἀπὸ 19 Αὐγούστου 1858 περὶ συστάσεως τῶν Ὀλυμπίων Β. Διατάγματος.

Ἄρθρ. 61.

Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆ, πρὸς ἐμφύγωσιν τῶν διακεκοιμένων τεχνιτῶν καὶ παραγωγῶν καὶ σύμφωνα πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῆς διαθήκης τοῦ ἀοίδιμου ἀγωνοθέτου τῶν Ὀλυμπίων, θέλει προκαλέσει τὴν διὰ μετοχῶν σύστασιν λαχείου πρὸς ἐξαγορὰν τῶν τελειότερων καὶ χρησιμωτέρων προϊόντων.

Ἄρθρ. 62.

Δι' ἰδιαιτέρου προγράμματος θέλουσι κανανισθῆ τὰ ἀφορῶντα τὰς τελετὰς καὶ τὴν τάξιν καθ' ἣν θέλουσι ἐκτελεσθῆ οἱ ἀγῶνες καὶ ἀπονεμηθῆ τὰ νομισματοσῆμα καὶ τὰ χρηματικὰ βραβεῖα.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1869.

Ὁ ἀντιπρόεδρος

Δ. ΧΡΗΣΤΙΑΝΣ.

Ὁ γραμματεὺς

Κ. Φώστη ῥόπουλος

Σοιχ. Α.

ΟΛΥΜΠΙΑ ΤΟΥ 1870.

Σήμερον τὴν..... συνελθόντες οἱ ὑποφαινόμενοι ἐξετάσαμεν μετὰξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ παρὰ τοῦ Κ..... κατοίκου τοῦ..... δήμου..... ἐγγεγραμ- μένον εἰς τὸ βιβλίον τῶν ἐκθετῶν ὑπ' ἀριθ..... παρουσιασθέντα εἶδη προϊόντων ἢτοι..... τὰ ὁποῖα ἠτοίμασεν οὗτος διὰ τὴν ἐν Ἀθήναις ἐθνικὴν ἐκθεσιν τῶν Ὀλυμπίων. Ἐκ τούτων εὐρομεν παραδεκτέα τὰ..... (ὀνομαστί ἅπαντα) τὰ ὁποῖα ἐθεωρήσαμεν κατάλληλα διὰ τὴν ἐκθεσιν.

Ἐπὶ τούτῳ ἐξεδώσαμεν τὴν παροῦσαν πιστοποιήσιν.

Ἡ Ἐπαρχιακὴ Ἐπιτροπῆ

νά καθέξῃ δὲ τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὴν ὑψηλὴν θέσιν ἔχει ἀνάγκη πρὸ πάντων ἐντελῶν γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ μηχανῶν. Ἡ συλλογὴ τῶν μαρμάρων καὶ ἄλλων ὀρυκτῶν ὡς καὶ μεταλλικῶν οὐσιῶν ἐβεβαίωσεν τὸν ἐν τοῖς ἐγκάτοις τοῦ τόπου πλοῦτον. Πρωτοπαρουσίαστα δείγματα τῆς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κατεργαζομένης ἑλληνικῆς σμύριδος πρὸς διαφόρους χρείας διήγειρε τὴν κοινὴν περιέργειαν. Ἡ τελειότερα κατασκευὴ τοῦ ἐλαίου, τῶν οἴνων, τῶν πνευματωδῶν ποτῶν καὶ τῆς ζαχαροπλαστικῆς ἐνασχολεῖ ἱκανὰ κεφάλαια, καὶ ἀπέκτησε φιλοπόνοους προσπαθείας. Ἡ δένδροκομία καὶ φυτουργία υἰοθετεῖ καθ' ἐκάστην φιλοπόνοια καὶ ἐπιτυχῶς ἱκανὰ ξένα φυτουργήματα. Τὰ ναυπηγέα μας εὐρίσκονται εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου. Τὰ χειροτεχνήματα τοῦ ὠραίου φύλλου οὐδαμῶς ὑπελείποντο. Αἱ ὠραῖαι τέχναι, ἐν αἷς διέπρεπεν ἡ γλυπτικὴ καὶ ἡ ζωγραφικὴ καὶ αἱ ἐλευθέροι, ἐν αἷς προεῖχεν ἡ λιθοξοικὴ, ἡ τυπογραφικὴ, ἡ χυτοτυπικὴ, ἡ ἠλεκτροχαρακτικὴ καὶ ἡ φωτογραφικὴ, ἐκόσμου τὸ ἀξιόλογον τῆς ἐκθέσεως θέαμα.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ φυσιογνωμία τῆς Ἐθνικῆς Ἐκθέσεως τοῦ 1870 ἐδείκνυεν ὅτι ἡ πρόοδος τῆς βιομηχανικῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1870, συγκριτικῶς πρὸς τὴν κατάστασιν αὐτῆς κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ 1859, ἔλαβε μεγάλας ἐπὶ τὸ βέλτιον διαστάσεις.

Ἀλλὰ διὰ νὰ λάβητε, κύριοι, γινώσκιν ἀκριβῆ τῆς ἀξίας ἐν γένει τῆς Ἐκθέσεως καὶ ἐνὸς ἐκάστου ἰδίως τῶν ἐξαιρέτων αὐτῆς ἐκθεμάτων, ἀνάγκη νὰ διέλθητε μετ' ἐπιστάσιος τὰς εἰσηγήσεις τῶν Ἑλληνοδικῶν, καὶ νὰ σπουδάσητε τοὺς λόγους τῶν βραβεύσεων. Διὰ νὰ γνωρίσητε δὲ ὡσαύτως τὰς μεγάλας δυσχερείας ὅσας ὤφειλε νὰ κατανικήσῃ ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπὴ εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ προσωρινοῦ καταστήματος τῆς ἐκθέσεως, εἰς τὴν συγκέντρωσιν, κατάταξιν καὶ τοποθέτησιν τῶν ἐκθεμάτων, πρέπει νὰ λάβητε γινώσκιν τῶν σπουδαιότερων ἐγγράφων τῆς ἐπιτροπῆς ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας τῆς μετὰ τῶν κατὰ τόπους ἀρχῶν, ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν. Ἐν ἰδιαίτερον φυλλαδίῳ θέλουσιν δημοσιευθῆ καὶ τὰ μὲν καὶ τὰ δὲ πρὸς πλήρη γινώσκιν τοῦ κοινοῦ. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἀγνοήτε, κύριοι, ὅτι ἂν καὶ ἡ ἐντὸς δεκαετίας πρόοδος μας ἐστάθη μεγάλη, πολὺ ὅμως μεγαλύτεραι εἶναι εἰσέτι αἱ ἐλλείψεις μας. Ὅπως καθαρῶς εἶπον εἰς τὸν ἐναρκτήριον λόγον μου, τὰ αὐτὰ ὀφείλω, ἐν σᾶς ἐπαναλάβω καὶ σήμερον· οὐδὲ νὰ ἐνατενίσωμεν εἰμεθα εἰσέτι εἰς κατάστασιν πρὸς τὴν πρόοδον τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας τῆς Ἑυρώπης, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ διαγωνισθῶμεν πρὸς τὰ προϊόντα αὐτῆς· καὶ πρέπει ἀφεύκτως ν' ἀσχοληθῶμεν πῶς

νά διαγωνισθῶμεν· ἄλλως ποτὲ δὲν θέλουσιν δυνηθῆ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀλληλεγγύην τῶν περρωτισμένων λαῶν διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀνάγκη νὰ συνταχθῆ καὶ δημοσιευθῆ κατόπιν ἐκτὸς τοῦ μνημονοευθέντος φυλλαδίου καὶ ἰδιαίτερα πραγματεία, ἐξελίσσουσα καὶ παραβάλλουσα καθ' ὕλην τὸ παρὸν πρὸς τὸ παρελθόν· ἐν ταύτῃ πρέπει νὰ ἐξετασθῶσιν οἱ λόγοι τῆς ἐπιτυχίας τῆς παρουσίας ἐκθέσεως, τὰ πλεονεκτήματα ὡς καὶ αἱ ἐλλείψεις αὐτῆς σχετικῶς πρὸς τὴν ἔκθεσιν τοῦ 1859, καὶ πρὸς τὴν πρόοδον ἐν γένει τῆς τέχνης καὶ τῆς βιομηχανίας ἐν Ἑυρώπῃ· νὰ κατονομασθῶσιν δὲ ῥητῶς αἱ ἀτέλειαι τῆς παρ' ἡμῖν βιομηχανίας καὶ γεωργίας, καὶ νὰ ὑποδειχθῶσιν τὰ μέσα καὶ τὰ μέτρα, ὅσα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν προσκομμάτων καὶ τὴν ἀπόρροον τῆς προόδου καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Ἡ κολοσσαία ὅμως αὕτη ἐργασία δύσκολον εἶναι νὰ καταρτισθῆ ἐντελῶς ὑφ' ἐνὸς καὶ μόνου, καὶ ταῦτα ἐντὸς ἑραχέος διαστήματος χρόνου, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀνατεθῆ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον εἰς δύο ἢ τρεῖς εἰδικούς ἄνδρας.

Ἐν τούτοις θέλουσιν ἄρα γε καρποφορήσει ἀποχρώντως τοσοῦτοι κόποι καὶ θυσίαι, αἵτινες προηγοῦνται καὶ ἔπονται τῶν ἐκθέσεων οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἑυρώπῃ, δι' ἀποτελεσμάτων σπουδαίων; Τὸ κατ' ἐμὲ οὐδένα ἔχω δισταγμόν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀπατώμεθα· τὰ ἀποτελέσματα θέλουσιν εἶσθαι καὶ θετικὰ καὶ ταχέα, ὅταν ἡ Κυβέρνησις ἀποφασίσῃ νὰ μεριμνήσῃ ἐνθέρμως περὶ τῆς προόδου τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας.

Δὲν συμφωνῶ παντάπασιν πρὸς τὰ διδάγματα τῆς σχολῆς, ἥτις ὀνειροπολεῖ πρόοδον σπουδαίαν καὶ ταχεῖαν ἐν τῷ τόπῳ ἀνευ τῆς δεούσης ἀρωγῆς τῆς Κυβερνήσεως. Οὐδεὶς θὰ ἀρνῆθῃ ὅτι εἰς ὠραϊσμὸς τῆς ἐκθέσεως καὶ ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τῆς προόδου ὑπῆρξαν τὰ προϊόντα τοῦ ἐν Πειραιεὶ ἐργοστασίου τοῦ Βασιλειάδου, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τὰ τοῦ Ἀγαθοκλέους ἐν Στυλίδι· καὶ ὅμως ἀμφοτέρω ὀφείλουσιν τὴν ἀναβίωσιν τῶν εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ περίφημα βυρσοδεψεῖα τῆς Σύρου, τὰ ὅποια βάλλουσιν εἰς κυκλοφορίαν κατ' ἔτος 9—10 ἑκατομμυρίων κεφάλαια, δὲν ἠθέλον ὑπάρχει σήμερον ἐν τῇ ζωῇ, ἂν ἡ Κυβέρνησις τοῦ 1869 δὲν ἔσπευδε νὰ καταβιβάσῃ τὸ τέλος τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀκατεργαστῶν δερμάτων ἀπὸ 16 εἰς 6 μόνον λεπτὰ τὴν ὀκταν.

Προσθέτω μάλιστα, ὅτι διὰ νὰ ἀναζωογονηθῶσιν καὶ ἀνθήσωσιν τὰ ἐργοστάσια ταῦτα, πρέπει νὰ μείνωσιν ὅλως διόλου ἐλεύθερα τέλους τὰ ἐν αὐταῖς κατεργαζόμενα δέρματα ὡς ἀντικειμένα

τῆς πρώτης ἕλης. Δι' ἄλλου τρόπου δύναται νὰ συνδράμη ἡ Κυβέρνησις καὶ τὰ κεφαλοδέματα (καλεμκαϊριά) τῆς Σύρου, τῶν ὁποίων ἡ κατασκευὴ ἐνασχολεῖ πρὸ πολλοῦ 580 περίπου διδασκαλίσας καὶ 2—4,000 κοράσια.

Βεβαίως τὸ διαρκὲς ἐλατῆριον τῆς προόδου ἀναγνωρίζεται πανταχοῦ τὸ ἰδιωτικὸν συμφέρον, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀρνιθῶμεν, ἐν ἀρτιπαγεῖ κράτει μάλιστα, τὴν μεγάλην καὶ ἀποτελεσματικὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἰσχυροῦ τούτου μοχλοῦ, ὅστις καλεῖται Κυβέρνησις, οὐχὶ ὅταν παρίσταται ὡς βιομηχανός, διότι εἶναι κακός καὶ ἐργολάβος καὶ βιομηχανός, ἀλλ' ὅσῳκις εὐκολύνει διὰ διαφορῶν καταλλήλων μέτρων καὶ μέτρων τὴν ἰδιωτικὴν ἱκανότητα καὶ τιμιότητα. Καλλίτερον εἶναι, κατὰ τὴν κρίσιν μου, νὰ καταστραφῶσι μύρια ἀπόλυτοι ἀρχαί, (principes) παρὰ νὰ πέσῃ μία θριξ τοῦ βιομηχανοῦ, παρὰ νὰ λείψῃ μία ἀρωγή, ἔστω καὶ ἐλαχίστη, δυναμένη νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν ἀπορον ἱκανότητα.

Μεταβαίνω ἤδη εἰς τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἐκθέσεως.

Σύμφωνα μὲ τὸν κανονισμόν τὰ ἐκθέματα τῆς ἐκθέσεως ἅπαντα ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ κρίσιν τῶν ἐπὶ τούτῳ διορισθέντων Ἑλλανοδικῶν. Ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ 1859 εἰς 24 κλάσεις διενεμήθησαν τὰ ἐκθέματα· ἐν τῇ προουσῇ παρεδέχθημεν, ὡς εἴρηται, συναγωγὰς δέκα καὶ κλάσεις ὀγδοήκοντα.

Ἀλλ' ἡ κατάταξις τῶν ἐκθεμάτων εἰς τὰς διαφορὰς κλάσεις ἐστάθη ἐν μέρει δυσχερὴς, διότι εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τινῶν αἱ γνώμαι διηρέθησαν ἄλλη δυσκολία ἐπέησσε καὶ ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ἀποστολαὶ τῶν ἐκθεμάτων ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν δὲν ἐγένοντο ἐν τάξει, οὐδ' ἐγκαίρως, καθὼς καὶ διότι ἅπαντες οἱ ἐκθέται δὲν ἐπραγματοποίησαν τὰς ὑποσχέσεις των· εἰσὶ μάλιστα καὶ τινες τῶν ἐκθετῶν, οἵτινες ἐπαρυσιάσθησαν μετὰ ταῦτα χωρὶς νὰ ἐγγραφῶσιν ἐγκαίρως· τοῦτο διεκώλυσε μέχρι πρὸ ὀλίγου τὴν ὀριστικὴν σύνταξιν τοῦ καταλόγου τῶν ἐκθετῶν καὶ τῶν ἐκθεμάτων κατὰ συναγωγὰς καὶ κλάσεις.

Ὁρεῖλω ἐνταῦθα νὰ ὁμολογήσω πανδημῶς, ὅτι ἅπαντες σχεδὸν οἱ Ἑλλανοδικαὶ εἰργάσθησαν μετὰ ζήλου, καὶ τῇ κοινῇ μεταξὺ αὐτῶν συνεννόησει ἐκανονίσθη ὀριστικῶς τὸ ζήτημα τῆς εἰς συναγωγὰς καὶ κλάσεις κατατάξεως τῶν κατὰ τοῦτο ἀμφιβόλων ἐκθεμάτων. Ὁρεῖλω νὰ μὴ ὑποκρύψω ὡταύτως, ὅτι τὸ συνέδριον τῶν Ἑλλανοδικῶν ἐπιθυμοῦν νὰ δώσῃ τὸ ταχύτερον πέρασ εἰς τὰς ἐργασίας του, εἰργάσθη ἄνευ διακοπῆς καὶ καθ' ὅλας τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ἀποκρέω, ὡς καὶ εἰς τὰς

πρώτας ἡμέρας τῆς τεσσαρακοστῆς, καὶ ὀφείλεται εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἴδιος ἔπαινος.

Τὰς περὶ βραβείων προτάσεις τῶν ἐπιτροπῶν τῶν συναγωγῶν λαβὼν ὑπέβαλον εἰς τὸ Συνέδριον τῶν Ἑλλανοδικῶν, τὸ ὁποῖον μετὰ σπουδαίαν καὶ ὄριμον συζήτησιν ἐξέδωκε τὴν περὶ τούτου ἐτυμηγορίαν του, ἔχον πάντοτε ὡς κυρίαν βάσιν τῶν ἀποφάσεών του τὰς προτάσεις τῶν εἰδικῶν ἐπιτροπῶν, καὶ μόνον ἐν ἀνάγκῃ ἐπήνεγκέ τινας τροποποιήσεις, τὰς ὁποίας ἐθεώρησε δικαίας.

Ἀπενεμήθησαν δὲ τὰ ἀκόλουθα βραβεῖα.

Χρυσᾶ	Α' τάξεως	12
»	Β' »	12
Ἀργυρᾶ	Α' »	87
»	Β' »	133
Χαλκᾶ		353
Ἐπαινοὶ		310

Ἦτοι ἐν ὅλῳ 907

Ἄλλ' ἂν αἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου, κατὰ τὴν κρίσιν ἰσως τινῶν, δὲν φέρωσιν, εἰς λίαν περιορισμένης περιπτώσεως, τὴν σφραγίδα τῆς ἀπολύτου δικαιοσύνης, τοῦτο δὲν εἶναι βεβαίως μία ἐξαίρεσις μεταξὺ τῶν ἔργων τῆς πραγματογνωμοσύνης, ἥτις δὲν ἔχει οὔτε δύναται νὰ ἔχη ἀπαράβατον κανόνα ἄλλον παρὰ τὴν πείραν καὶ τὴν συνείδησιν.

Ἐπὶ τῶν δέκα συναγωγῶν διωρίσθησαν, ἀνὰ τρεῖς, τριάκοντα Ἑλλανοδικαί, διαιρεθειῶν δὲ εἰς δύο τμήματα τῶν δύο συναγωγῶν Δ' καὶ Β' προσετέθησαν ἕτεροι ἑξ. Ἐξ ὅλων τῶν Ἑλλανοδικῶν ὀλίγιστοι παρητήθησαν, τινὲς ἀπουσίασκαν, εἰς δὲ πολῦτιμος ἀνὴρ δυστυχῶς ἀπεβίωσεν, οἱ δὲ πλείστοι διαρκῶς καὶ μετὰ ζήλου εἰργάσθησαν. Ἐάν κάμνω, κύριοι, σπουδαῖον λόγον περὶ τῆς διηνεκοῦς ἐργασίας τῶν Ἑλλανοδικῶν, τοῦτο εἶναι φόρος ὀφειλόμενος πρὸς ἄνδρας, οἵτινες κάμνουν ἀληθῶς ἐξαίρεσιν εἰς ἕνα αἰῶνα, καθ' ὃν ἐπικρατεῖ ἐν πᾶσι σχεδὸν τὸ ἴδιον συμφέρον.

Ἐι τῶν δέκα συναγωγῶν ἀνεβλήθη ἡ ὀγδόη, ἡ ἀφορῶσα τὴν κτηνοτροφίαν. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπιῶν ἰδοῦσα ὅτι ἐπηρευσίασθησαν ὀλίγιστοι ἐκθέται ζῶων καὶ προϊόντων αὐτῶν διὰ τὰς κλάσεις 63, 64, 66, 67, 69 καὶ 70, ἐκτός τινων βομβύκων μετὰξῆς, ἀπεφάσισε νὰ καλέσῃ εἰς ἄλλην ἐποχὴν καταλληλοτέραν εἰδικὴν ἐκθεσιν τῆς κτηνοτροφίας.

Τὸ αὐτὸ ἐπραξε καὶ διὰ τὴν ἵπποδρομίαν, τὴν λεμβοδρομίαν, τὴν ἀμαξοδρομίαν καὶ τὴν σκοποβολὴν, ἀγῶνας ἀναβληθέντας ὡσαύτως, ὡς μὴ ἐπιτρεπούτης τῆς ὥρας τοῦ χρόνου, καὶ τινῶν ἀναγκαίων μέσων ἐλλειπόντων.

Καθ' ὅσον ὁμοῦ ἀφορᾷ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας, οὗτοι ἐξετελέσθησαν ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ σταδίῳ μὲ ἀπίστευτον, ὡς εἶναι γνωστὸν, ἐπιτυχίαν.

Ἡ συρροὴ τοῦ λαοῦ, ἀριθμουμένου περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας, εἰς τὸ διασκευασθὲν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀρχαῖον Παναθηναϊκὸν στάδιον κατὰ τὴν 8 Νοεμβρίου π. ε. ἢ καθ' ὅλην τὴν πολυῶρον διάρκειαν τῶν ἀγῶνων τηρηθεῖσα θρησκευτικὴ τάξις, ἡ ἐνδόμυχος συγκίνησις ἥτις διεδηλοῦτο εἰς τὰ πρόσωπα ἀπάντων τῶν θεατῶν, μαρτυροῦσι τὴν στενὴν καὶ ἀδιαφιλονείκητον συγγένειαν τῶν ἀπογόνων Ἑλλήνων πρὸς τοὺς προγόνους αὐτῶν ἀναλόγως τῶν καιρῶν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ κοινὸν τοῦ χαρακτῆρος, τῶν κλήσεων καὶ προαιρέσεων αὐτῶν. καὶ ἐκεῖνοι, ὡς οὗτοι, κατεκλυοῦντο εἰς τὰς σωματικὰς καὶ διανοητικὰς ἀσκήσεις· καὶ αὐτοὶ, ὡς ἐκεῖνοι, διώκουσιν ἐπίσης τὴν διάκρισιν εἰς τὸν στέφανον τῆς δάφνης καὶ τοῦ κοτινοῦ.

Ἄλλ' ὀφείλω νὰ μὴ παρασιωπήσω, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλίσσης, πρυτανευόντων ἀμφοτέρων τῆς πανηγύρεως, διαδηλούντων πολυτρόπως τὴν ἀπροσποίητον μετοχὴν τῶν εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ περιεστῶτος λαοῦ, καὶ στεφανωσάντων ἰδίαις χερσὶ τοὺς νικητὰς ἐκ τῶν ἀθλητῶν, ἔδωκεν εἰς τὴν τελετὴν τὸν σπουδαιότερον χαρακτῆρα.

Ἡ ἐπιτυχία τῶν ἀγῶνων προσεμαρτύρησεν εἰς τὴν τῆς ἐκθέσεως ἄνευ τούτων ἴσως ἢ περὶ ἐκθέσεως κρίσις τοῦ κοινοῦ ἤθελε παρά τισι μὲν μεταίωρος. Ὄφείλω ἐνταῦθα νὰ ὁμολογήσω ὅτι εἰς τὴν λίαν κοπώδη προπαρασκευὴν τῶν ἀθλητῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐπιτυχῆ τέλεσιν τῶν ἀγῶνων κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τελέσεως αὐτῶν, εἰργάσθη μετὰ πολλοῦ ζήγου ἐπὶ τρεῖς καὶ ἐπέκεινα μῆνας ὡς Γυμνασίαρχος ὁ κύριος Ἐννεγγ, καὶ εἶναι δίκαιον νὰ τῷ δοθῇ τεκμηρίον τι ἰδιαιτέρας ὑπολήψεως. Οὐχ' ἦττον δὲ εἶναι ἄξιοι ἐπαίνου καὶ οἱ ἀναλαβόντες προθύμως καὶ ἐκτελέσαντες σοφῶς τὸ ἔργον τῶν ἀγωνοδικῶν, ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Βουσάκης καὶ οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Φίλιππος Ἰωάννου καὶ Γρηγόριος Παπαδόπουλος.

Ὁ ἰδρυτὴς τῶν Ὀλυμπίων· Εὐαγγέλης Ζάππας ἂς παρηγορῆται, εἴ τις αἰσθησὶς τῶν ἐνταῦθα, βλέπων ὅτι δὲν ἐψεύσθη τῶν ἐλπίδων του. Ἐπιθυμήσας νὰ καταλίπη ἀποθανῶν ἐξαιρετὸν

τινα προικοδότησιν, ἠθικὴν μᾶλλον, εἰς τὴν προσφιλεῖ πατρίδα του, προκοδοῦσιν οὕσαν οὐ μόνον Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ καὶ ὠφελείας μεγάλης πρόξενον, ἐσύστησε τὰ Ὀλύμπια, ἀριερώσας διὰ τὴν τέλεσιν αὐτῶν ὅλην τὴν περιουσίαν του. Ἡ πλήρης ἐπιτυχία τῆς βιομηχανικῆς ἐκθέσεως καὶ τῆς πανηγύρεως τῶν γυμνικῶν ἀγῶνων τοῦ 1870 ἐστεφάνωσαν τὸν μέγαν σκοπὸν τοῦ ἡ Ἑλλάς θέλει εὐλογεῖ πάντοτε τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τούτου πολίτου ὡς ἀληθοῦς αὐτῆς εὐεργέτου, καὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ δὲν θέλει παύσει τὰ ἐκτελεῖ πιστῶς κατὰ τετραετίαν τὰ Ὀλύμπια, τῶν ὁποίων ἡ τέλεσις, οὐδεὶς πλέον διστάζει, ὅτι θέλει γένει πρόξενος τῆς μεγάλης παρ' ἡμῖν ἐπιδόσεως τῆς τε βιομηχανίας καὶ γεωργίας, ἀμφοτέρων ἀπαραιτήτων διὰ τὴν εὐημερίαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος.

Δὲν δύναμαι, κύριοι, ν' ἀπευθύνω τοὺς δικαίους ἐπαίνους πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ἰδρυτοῦ τῶν Ὀλυμπίων χωρὶς νὰ μνησθῶ καὶ τοῦ φιλογενοῦς ἐξαδέλφου καὶ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης ἐκείνου Κωνσταντίνου Ζάππα διὰ τε τὴν εὐλικρινῆ καὶ πεφωτισμένην διοίκησιν τῆς κτηματικῆς περιουσίας τοῦ εὐαγγέλη, ἥτις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι δίδει δείγματα φιλοπατρίας, ἐφραμίλλου πρὸς τὴν τοῦ ἐξαδέλφου του. Πρὸ ὀλίγου ἔγραψεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν νὰ κατασκευάσῃ τὴν γέφυραν, ἥτις θέλει ἐνώσει ἐπὶ τοῦ Ἰλισσοῦ τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον πρὸς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην, ἰδίᾳ αὐτοῦ δαπάνη.

Πρὶν ἢ δώσω πέρας, κύριοι, εἰς τὴν σύντομον ταύτην ἀφήγησιν τῶν ἀφορώντων τὴν τέλεσιν τῶν Ὀλυμπίων τοῦ 1870, δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἀποδώσω δημοσίᾳ τὸν δίκαιον ἐπαινον εἰς τὸν διακεκριμένον καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου κύριον Φίλιππον Ἰωάννου διὰ τὸν σπουδαῖον Ὀλυμπιακὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ἀπήγγειλεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, σύμφωνα μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ καταστατικοῦ τῶν Ὀλυμπίων. κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως. Ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ὁ κύριος Φίλιππος Ἰωάννου ἐφιλοπόνησε μετὰ σπανίας πολυμαθείας τὴν ἱστορικὴν πορείαν, ἣν διήνεσαν παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐκ παλαιοῦ τὰ γράμματα καὶ αἱ ἐπιστήμαι, καταδείξας μετὰ τῆς δεούσης σαφηνείας πόσον βαγδαία πρόοδος αὐτῶν ἐγένετο, ἀφ' ἧς ἡμέρας ὑψώθη ἡ σημαία τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀνεγέρσεως καὶ πολιτικῆς ὑπάρξεως. Ὁ λόγος τοῦ κ. Φιλίππου, τυπωθεὶς ἐπιμελεῖα τῆς ἐπιτροπῆς, διενεμήθη ἐντός τε καὶ ἔξω τῆς Ἑλλάδος, ἐπαινεθεὶς παντοῦ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἡ

ἀναγνώσις αὐτοῦ ἐπροξένησεν, εἰς τρόπον ὥστε ἐξητηλήθη σχεδὸν ὀλόκληρος ἡ ἔκδοσις.

Ἔπρεπε νὰ συμπληρωθῇ ἡ ἀπαίτησις τοῦ καταστατικοῦ καὶ διὰ τῆς συνθέσεως καὶ παραστάσεως ἐν τῷ θεάτρῳ Ἑλληνικῶν δραμάτων. Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων ἐκάλεσε τοὺς λογίους εἰς διαγωνισμόν. Εἰδικὴ ἐπιτροπὴ καθηγητῶν ἔκρινε τὰ διάφορα ὑποβληθέντα δράματα, ἀλλ' ἔλαβε τὰς ψήφους ἢ κωμῳδίᾳ τοῦ Ἀγγέλου Βλάχου, ἧτις παρασταθεῖσα ἐν τῷ θεάτρῳ ἐπηνέθη παρὰ τοῦ κοινοῦ, παρὰ δὲ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐστεφανώθη ἐν αὐτῷ τῷ θεάτρῳ δι' ἐπιχρύσου στεφάνου.

Ἄλλην μίαν ὑποχρέωσιν ἐπιβάλλει τὸ καταστατικὸν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τὴν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐκτέλεσιν μουσικῆς συμφωνίας ἑλληνικῆς συνθέσεως. Ὁ κ. Παρισίνης, εἰς τῶν διακεκριμένων μουσικῶν, ὁ συντελέσας καὶ ἄλλοτε καὶ νῦν ἄνευ τινὸς ἀμοιβῆς εἰς τὰς ἐθνικὰς ἐορτὰς διὰ τῆς περὶ τὴν μουσικὴν εὐφυΐαν του, συνέταξεν ἰδίαν συμφωνίαν μουσικὴν, ἧτις παρίσταται λίαν προσεχῶς ἐν τῷ θεάτρῳ, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλει εὐδοκιμήσει.

Μετ' ὀλίγον γίνεται καὶ ἡ ἐκκύβευσις τοῦ λαχείου ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει ἐντὸς τοῦ καταστήματος, καὶ τὰ ἀποτελέσματα θέλουσι δημοσιευθῆ διὰ τοῦ τύπου, καὶ εἰς ἕκαστον λαχὸν θέλει ἀποδοθῆ τὸ ἐπικληρωθησόμενον ἔκθεμα.

Ἀποτεινόμενος ἤδη πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐκθέτας τοὺς τε παρρησιώτας ἐν τῇ τελετῇ καὶ τοὺς μακρὰν αὐτῆς διατελοῦντας, συγγαίρω αὐτοὺς ἐκ καρδίας, διότι ὡς καλὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος ἔδειξαν ὅτι ἐνδιαφέρονται ὑπὲρ τῆς τιμῆς αὐτῆς, ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς. Δὲν ἐφείσθησαν οὔτε κόπων οὔτε δαπανῶν διὰ νὰ πέμψωσι τὰ ἔργα καὶ τὰ προϊόντα τῆς τέχνης καὶ τῆς βιομηχανίας των ἐκεῖ ὅπου οἱ λαοὶ δίδουν τὸ ἀληθὲς μέτρον τῆς ἀξίας των καὶ πολιτογραφοῦσι τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς γῆν εἰς τὰς δέλτους τῆς ζωῆς καὶ τῆς δόξης. Δέξασθε ἀγαθοὶ πολῖται τὸν ἐγκάρδιον ἀσπασμόν μου, καὶ ἀκούσατε παρ' ἐμοῦ τοῦ τελευταίου συμπολίτου σας τὴν πρόρρησιν ὅτι θὰ γίνηται ἐφάμιλλοι κατὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἐνδόξων προγόνων σας, ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, καὶ θὰ δοξασθῆτε ὡς ἐκεῖνοι, ἐὰν παντοῦ προτιμᾶτε τὸ γενικὸν τῆς πατρίδος συμφέρον.

Ἐπὶ τέλους ἐπιτρέψατέ μοι νὰ προσθέσω δύο λέξεις διὰ νὰ συστήσω ἐκ νέου εἰς τὴν ὑπόληψιν καὶ μνήμην τοῦ κοινοῦ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων· οὔτε μόχθων ἐφείσθησαν οὔτε θυσιῶν ὡς ἀγαθοὶ πολῖται ἔδωκαν παντοῦ τὰ τρανώτερα

δείγματα φιλοπατρίας καὶ αὐταπαρνήσεως. Ἕπαινος ἰδιαιτέρος ὀφείλεται καὶ εἰς τὸν γραμματέα τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἔφορον τῆς ἑκθέσεως διὰ τοὺς ἀτρύτους κόπους, οὓς κατέβαλε διὰ τὴν εὐόδου αὐτῆς. Ἐν τέλει ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐπικαλεσθῶ ἐκ νέου ἐνθέρμως τὴν ἰσχυρὰν καὶ πεφωτισμένην πρόνοιαν καὶ προστασίαν τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλικῆς Αὐτοῦ Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας ἐν γένει τῆς πατρίδος.

Καλῶ ἤδη τὸν Γραμματέα τῆς ἐπιτροπῆς νὰ ἀναγνώσῃ μεγалоφώνως τὸν ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν βραβευθέντων ἐκθετῶν.

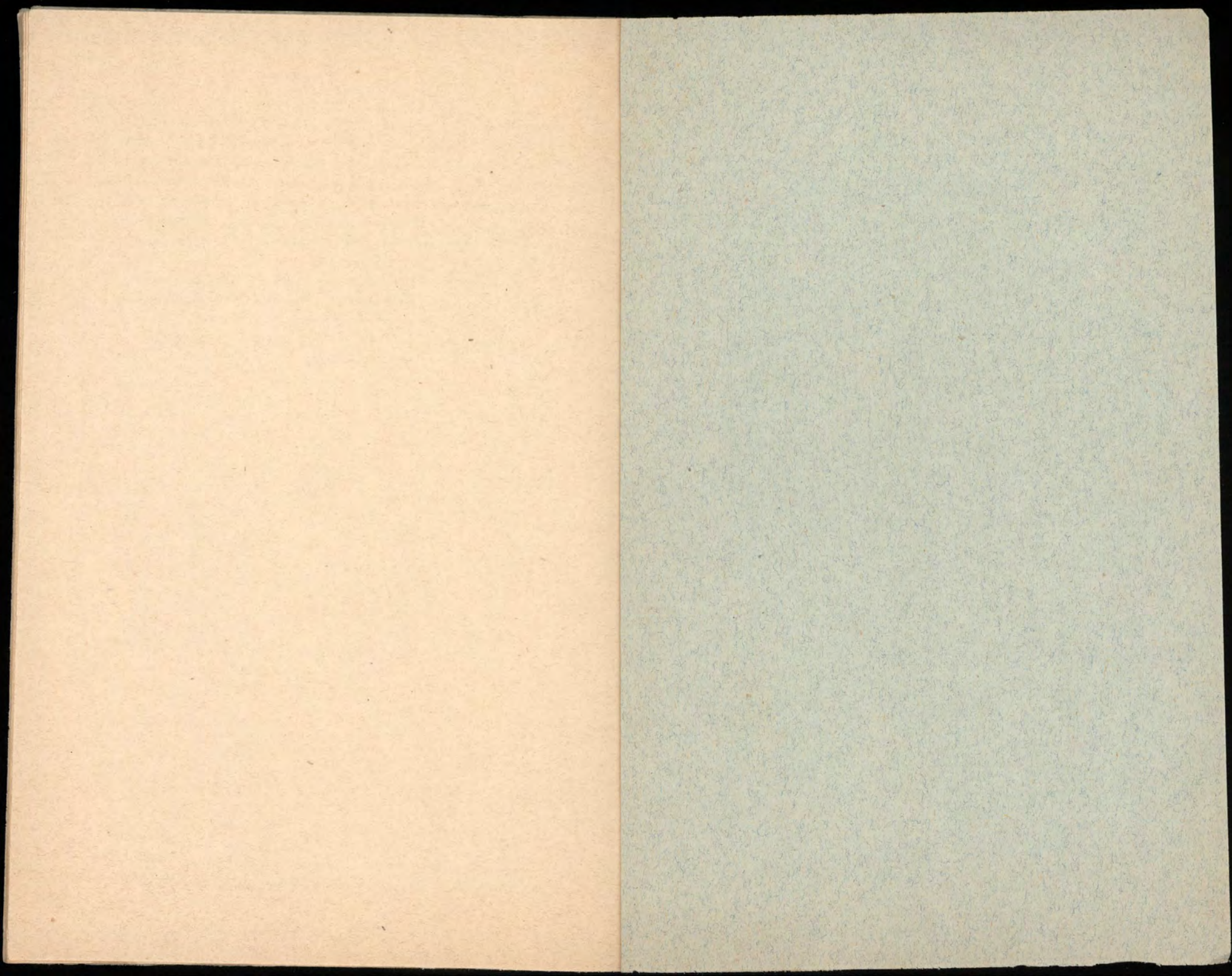
The first paragraph of the introduction discusses the importance of the study and the objectives of the research. It mentions the need for a comprehensive analysis of the data and the role of the researcher in this process. The text is somewhat faint but appears to be a standard academic introduction.

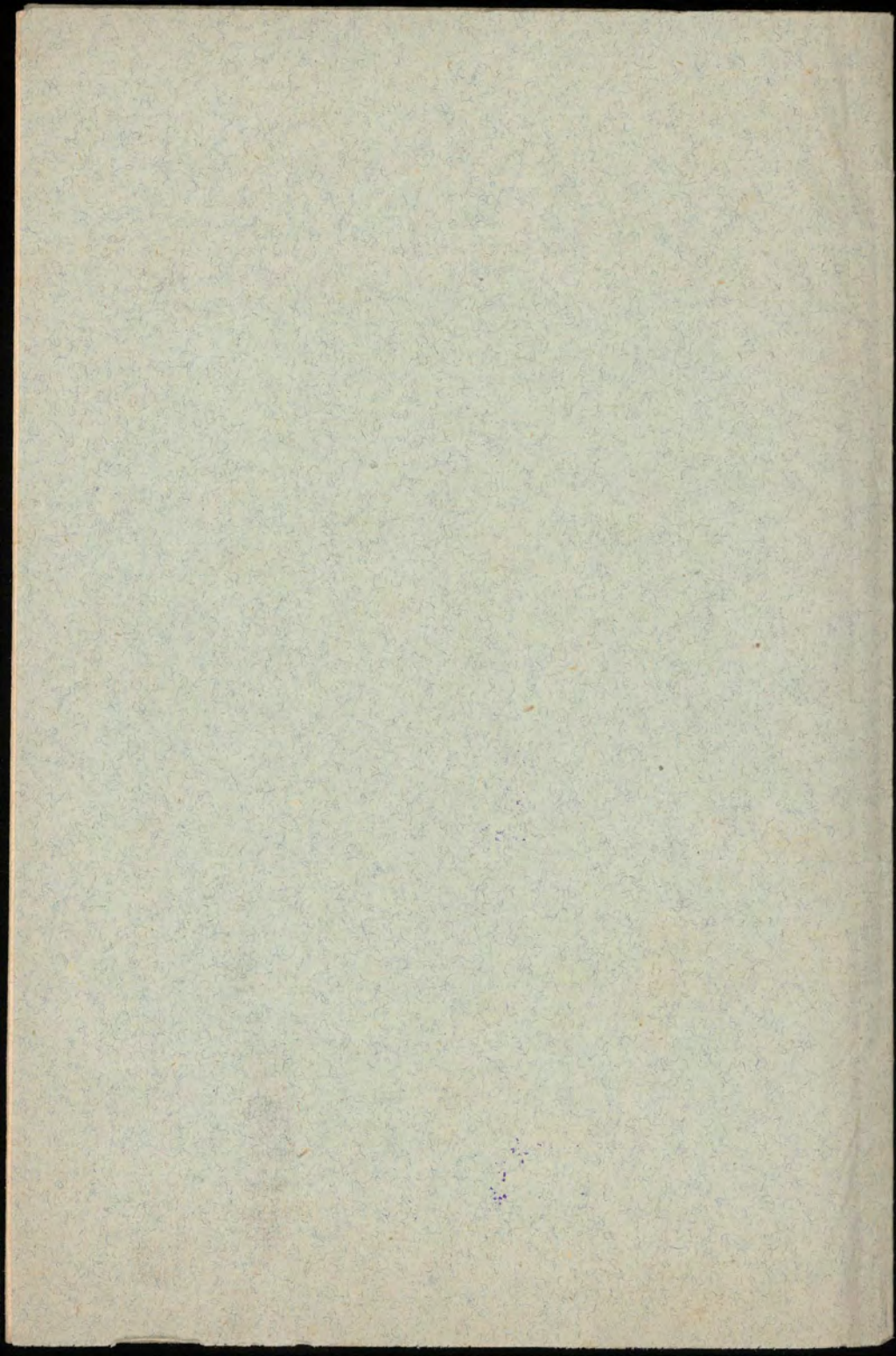
The second paragraph continues the discussion, likely detailing the methodology used in the study. It may describe the data sources, the analytical tools, and the steps taken to ensure the accuracy and reliability of the findings.

The third paragraph likely presents the results of the study, discussing the key findings and how they relate to the research objectives. It may include some initial observations or trends that emerged from the data.

The fourth paragraph could be a discussion of the implications of the findings, their significance in the field, and any limitations of the study. It might also touch upon future research directions that are suggested by the current work.

The fifth and final paragraph of the introduction would typically be a concluding statement, summarizing the main points and reiterating the value of the research.

Στοιχ. Β.

ΟΛΥΜΠΙΑ ΤΟΥ 1870.

Βιβλίον έγγραφής των έκθετών τῆς Ἐπαρχίας..... τοῦ Δήμου.....

1. Αὐτῶν ἀριθμὸς ἐκθετῶν	2. Ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ ἐκθέτου.	3. Ἔδος προῖόντων τὰ ὅποια θέλει ἐκθέσει. 2. Αριθμὸς ἢ ποσὸν αὐτῶν κατ' ἕκαστον.	4. Ἐκτασίς εἰς ὄνομα, ἔαθος καὶ μέτρος ἢ τῆς ἐπὶ ἀναγκαίῳ διὰ τὴν ἐκθέσιν των.	5. Συνοπτικὴ περιγραφὴ τοῦ καταστήματός του. 1. Ποῖα ἔχει διαίρεσεις. 2. Ποία ἢ ἕκτασις τῶν οικοδομῶν εἰς τετραγωνικοὺς πῆχους. 3. Ἐὰν κινήται δι' ἐντοπιῶν ἢ δι' εὐρωπαϊκῶν μηχανῶν. 4. Ἐὰν ἦναι ὑδροκίνητον, ἀνεμοκίνητον ἢ ἀτμοκίνητον. 5. Πότε ἐυστήθη.	6. Ποῖος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργαζομένων ἐν αὐτῇ τεχνικῶν μετὰ τοῦ διευθυντοῦ. 2. Ποῖος τῶν ἀπλῶν ἐργατῶν. 3. Ἐὰν ἐργάζονται καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἢ διὰ τινος μηνὸς καὶ ποῖος. 4. Ἐὰν ἐργάζονται καὶ παῖδια καὶ μέχρις ποῖας κατωτέρας ἡλικίας. 5. Ἐὰν καὶ γυναῖκες ἢ κοράσια καὶ μέχρις ποῖας κατωτέρας ἡλικίας τὰ δεύτερα. 6. Ποῖον μισθὸν πληροῖει διὰ τοῦς τεχνίτας. 7. Ποῖον διὰ τοῦς ἀφ' ἑναὺς καὶ 8. Ποῖον διὰ τὰς γυναῖκας.	7. Ποῖον ποσὸν κατ' εἶδος ἀκατεργάστων προϊόντων ὄλων καὶ 2. Ποῖας ἀξίας ἐφοδεύει κατ' ἀνάστατον καὶ κατ' ἐλάχιστον ὄρον. 4. Ποῖον ποσὸν καὶ ποῖας ἀξίας προϊόντα παράγει κατ' ἐλάχιστον ἡμέραν. 2. Ποῖα κατ' ἔτος κατ' ἀνώτατον καὶ κατ' ἐλάχιστον ὄρον. 3. Ποῖα ἢ τρέχουσα τιμὴ τῶν προϊόντων του κατὰ μεγάλαν καὶ κατὰ μικράν ποσότητάς χωριστά.	8. Παρατηρήσεις
--------------------------	------------------------------------	---	--	--	---	--	-----------------

Ὁ παρὼν κανονισμὸς τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν κληροδοτημάτων Ἐπιτροπῆς, πρὸς συγκρότησιν τῆς Β' περιοδικῆς πανηγύρεως τῶν Ὀλυμπίων τοῦ 1870 ἔτους, συγκείμενος ἐξ ἄρθρων ἐξήκοντα δύο, ἐθεωρήθη παρ' ἡμῶν καὶ ἐγγράφεται

Ἀθῆναι τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1869.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργὸς
Θ. Α. ΖΑΪΜΗΣ.

ΟΓΓΙ ΤΟΥ ΑΠΗΓΥΛΟ

Α. ΧΟΖ

ὡλλὰ καὶ ἔσται ναιμενικὸς ὁ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν κληροδοτημάτων Ἐπιτροπῆς, πρὸς συγκρότησιν τῆς Β' περιοδικῆς πανηγύρεως τῶν Ὀλυμπίων τοῦ 1870 ἔτους, συγκείμενος ἐξ ἄρθρων ἐξήκοντα δύο, ἐθεωρήθη παρ' ἡμῶν καὶ ἐγγράφεται

Ἀποφασισθὲν ἐν τῇ συνεσίῳ τῆς Ἐπιτροπῆς

Η ΠΡΩΤΗ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Ἰδόντες τὰ ἄρθρα 7 καὶ 9 τοῦ ἀπὸ 19 Αὐγούστου 1858 περὶ συστάσεως τῶν Ὀλυμπίων Β. Διατάγματος. Ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν κληροδοτημάτων ἐπιτροπῆς καὶ Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν

Ἄρθρον 1.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὴν Β' συγκρότησιν τῶν Ὀλυμπίων ἀπονεμηθησάμενων νομισματοσήμεων, ἐπαίνων καὶ χρηματικῶν βραβείων, κατὰ τὰς διαφόρους εἰς συναγωγὰς διαιρέσεις τῶν προϊόντων, προσδιορίζεται ὡς ἐξῆς

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Α΄.

- Χρυσᾶ 3 ἀ. ἢ 6'. τάξεως.
- Ἄργυρᾶ 10 ἐπίσης.
- Χάλκινα 20
- Ἐπαινοὶ 30

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Β΄.

- Χρυσᾶ 2 ἀ. ἢ 6'. τάξεως.
- Ἄργυρᾶ 20 ἐπίσης.
- Χάλκινα 30
- Ἐπαινοὶ 40

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Γ΄.

- Χρυσᾶ 2 ἀ. ἢ 6'. τάξεως.
- Ἄργυρᾶ 25 ἐπίσης.
- Χάλκινα 30
- Ἐπαινοὶ 50

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Δ΄.

- Χρυσᾶ 5 ἀ. ἢ 6'. τάξεως.
- Ἄργυρᾶ 30 ἐπίσης.
- Χάλκινα 50
- Ἐπαινοὶ 80

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Ε΄.

- Χρυσᾶ 6 ἀ. ἢ 6'. τάξεως.
- Ἄργυρᾶ 60 ἐπίσης.
- Χάλκινα 160
- Ἐπαινοὶ 200

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΣΤ΄.

- Χρυσᾶ 3 ἀ. ἢ 6'. τάξεως.
- Ἄργυρᾶ 20 ἐπίσης.
- Χάλκινα 40
- Ἐπαινοὶ 70

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Ζ΄.

- Χρυσᾶ 4 ἀ. ἢ 6'. τάξεως.
- Ἄργυρᾶ 20 ἐπίσης.
- Χάλκινα 40
- Ἐπαινοὶ 70

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Η'.

Χρυσά	3	ά. ή β'. τάξεως.
Άργυρά	50	έπίσης.
Χάλκινα	100	
Έπαινοι	150	

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Θ'.

Χρυσά	2	ά. ή β'. τάξεως.
Άργυρά	10	έπίσης.
Χάλκινα	20	
Έπαινοι	30	

ΣΥΝΑΓΩΓΗ Ι'.

Χρυσά	2	ά. ή β'. τάξεως.
Άργυρά	6	έπίσης.
Χάλκινα	20	
Έπαινοι	30	

Άρθρον 2.

Εκτός των ανωτέρω νομισματοσήμων και επαίνων δρίζονται και τὰ εξής χρηματικά βραβεία

1. Είς τήν κατά τὸ άρθρον 14 τοῦ καταστατικοῦ τῶν Ὀλυμπίων ἵπποδρομίαν, τὸ μὲν πρῶτον δρ. 500 τὸ δὲ δεύτερον δρ. 300.

2. Είς τοὺς κατά τὸ άρθρον 15 τοῦ καταστατικοῦ τῶν Ὀλυμπίων γυμνικοὺς ἀγῶνας, τὸ μὲν πρῶτον δρ. 100, τὸ δὲ δεύτερον δρ. 50.

3. Είς τήν ἀμαξοδρομίαν, τὸ μὲν πρῶτον δρ. 300, τὸ δὲ δεύτερον δρ. 100.

4. Είς τήν λεμβοδρομίαν, τὸ μὲν πρῶτον δρ. 300, τὸ δὲ δεύτερον δρ. 100.

5. Είς τήν σκοποβολήν, τὸ μὲν πρῶτον δρ. 300, τὸ δὲ δεύτερον δρ. 100.

6. Είς τήν τελειότεραν μουσικὴν συμφωνίαν ἑλλ. συνθέσεως δρ. 300.

Χρηματικά βραβεία θέλουσι λάβει κατὰ τὰς εἰδικὰς ἀναλογίας καὶ οἱ ἐξής:

α.) Ἀπὸ δρ. 200 μέχρι 1000 ὅστις ἤθελεν ἐπινοήσῃ ἢ ἐφαρμόσῃ νέον τρόπον ἀποξηράνσεως τοῦ σταφι-
δοκαρποῦ εὐμέθοδον καὶ πρακτικὸν πρὸς ἀποσάβησιν τῶν ἐκ τῆς βροχῆς κινδύνων.

β.) Ἀπὸ δρ. 200 μέχρι 1000 ὅστις ἤθελεν ἐπινοήσῃ ἢ ἐφαρμόσῃ νέον σύστημα καλλιεργείας τῶν στα-
φιδαιπέλων ἢ τῶν βαμβάκοφυτειῶν μεθοδικώτερον καὶ οἰκονομικώτερον.

γ.) Ἀπὸ δρ. 300 μέχρι 1500 ὅστις ἤθελεν συστήσῃ τὸ τελειότερον κτηνοστάσιον μετὰ τεχνικὰ λειβάδια
πρὸς ἀνατροφήν καλῆς γενεᾶς παντὸς εἶδους βοῶν καὶ ἀγελάδων γαλακτοφόρων καὶ ἐκθέσει ἐξ αὐτῶν δι-
έκαστον εἶδος τὸ τελειότερον.

δ.) Ἀπὸ δρ. 200 μέχρι 1000 ὅστις ἤθελε συστήσῃ τὸ τελειότερον κτηνοτροφεῖον, ἐν τῷ ὅποιῳ νὰ τρέφῃ
καὶ παχύνῃ δι' ἐτοίμης τροφῆς ζῶα πρὸς σφαγὴν ἦτοι βοᾶς, ἀγελάδας, μόσχους, χοίρους καὶ πρόβατα καὶ
ἐκθέσει ἐξ αὐτῶν τὰ παχύτερα καὶ βαρύτερα ἐκάστου εἶδους.

ε.) Ἀπὸ δρ. 100 μέχρι 300 ὅστις ἤθελε συγγράψῃ ἢ μεταφράσῃ ἐπιτυχῶς ἄξιαν λόγου πραγματείαν
ἔχουσαν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν εἰς τὴν γεωργίαν, ἢ τὴν κτηνοτροφίαν, ἢ τὰς τέχνας ἐν γένει.

ς.) Ἀπὸ δρ. 200 μέχρι 800 ὅστις ἤθελεν ἐπινοήσῃ καὶ ἐφαρμόσῃ τὸν καταλληλότερον καὶ πρακτικώ-
τερον τρόπον πρὸς καταστροφήν τῶν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ἐπιβλαβῶν ζωύριων ὡς ἀκρί-
δων, σκωλήκων...

ζ.) Ἀπὸ δρ. 100 μέχρι 300 ὅστις ἤθελεν εἰσάξῃ καὶ διαδώσῃ μετ' ἐπιτυχίας τὸ ὑγιέστερον εἶδος με-
ταξοσκωλήκων καὶ ἐφαρμόσῃ τὸ τελειότερον σύστημα βομβυκοτροφίας.

η.) Βραβεῖον χρηματικὸν δρ. 500 θέλει δοθῆ εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἤθελεν ἐπινοήσῃ καὶ ἐφαρμόσῃ ἐπιτυχῶς
θεραπευτικὰ μέσα κατὰ τῶν ἀσθενειῶν τῶν φυτειῶν καὶ τῶν δένδρων καὶ ἰδίως τῆς ἀσθενείας τοῦ μήκτους.

θ.) Εἰς τὸν διαγωνισμὸν τῶν ἐξῆς ζῶων θέλουσι δοθῆ μόνον τὰ ἀκόλουθα χρηματικά βραβεία εἰς ἕκαστον
εἶδος ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ διὰ τοῦ εἰδικοῦ προγράμματος ὀρισθητόμενα προτόντα.

Εἰς τὸν ἵππον	δρ. 400
Εἰς τὸν ἡμίονον	» 400
Εἰς τὸν ὄνον	» 100

Προσδιορίζονται δραχμαὶ τρεῖς χιλιάδες πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κατοικιδίων ζῶων καὶ πτηνῶν ὅσα ἤθελον δια-
κριθῆ ἐν τῇ ἐκθέσει κατὰ τὸ περὶ τούτων ἐκδοθησόμενον ἐν καιρῷ ὑπὸ τῆς ἐπι τῶν Ὀλυμπίων καὶ κληροδο-
τημάτων ἐπιτροπῆς κανονιστικὸν πρόγραμμα.

Άρθρον 3.

Ἡ ἐπι τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν κληροδοτημάτων ἐπιτροπὴ θέλει ἐκδώσῃ εἰδικὸν πρόγραμμα, κανονίζον τὸν
τρόπον καθ' ὃν θέλει ἐνεργηθῆ ἡ ἐξέτασις καὶ δοκιμασία τῶν διαγωνισθησομένων ἐν γένει προϊόντων φυσι-
κῶν, τεχνικῶν καὶ διανοητικῶν. Ἐν τῷ αὐτῷ προγράμματι θέλουσι ἐπίσης ὀρίσθῃ τὰ προσόντα τῶν εἰς δια-
γωνισμὸν ἐκτεθησομένων ζῶων καὶ διαγραφῆ οἱ ὅροι ὑφ' οὗς θέλουσι τελεσθῆ οἱ γυμνικοὶ ἀγῶνες, ἡ ἵππο-
δρομία, ἡ ἀμαξοδρομία, ἡ λεμβοδρομία, ἡ σκοποβολή, ὡς καὶ ἡ μουσικὴ συμφωνία ἑλληνικῆς συνθέσεως.

Ὁ Ἡμέτερος ἐπι τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργῶς δημοσιεύσει καὶ ἐτελεσεὶ τὸ παρὸν Διάταγμα.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 22 Σεπτεμβρίου 1869.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Θ. Α. ΖΑΪΜΗΣ.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ συστάσεως Ὀλυμπίων.

Ο Θ Ω Ν

Ε Λ Ε Ω Ι Θ Ε Ο Υ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἐπι τῇ προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπι τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ καὶ τῇ γνωμοδοσίῃ τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουρ-
γικοῦ Συμβουλίου.

Λαθόντες ὑπόψιν τὴν ὑποβληθεῖσαν ἡμῖν ἀναφορὰν τοῦ φιλογενοῦς Κυρίου Εὐαγγέλι Ζάππα, δι' ἧς ἀφιε-
ρεῖ ὡς κεφάλαιον τὰς τετρακοσίας αὐτοῦ μετοχάς, ἀς τινὰς ἔλαβεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀτμοπλοικὴν ἐταιρίαν,
ὅπως χρησιμεύσωσι τὰ κέρδη τούτων, ἢ οἱ τόκοι, εἰς σύστασιν καὶ συντήρησιν διαγωνισμῶν φερόντων τ' ὄνομα
«Ὀλυμπίων» καὶ σκοποῦντων τὴν ἐθνικὴν πρόδοον, προσφέρει δὲ καὶ τὰ ἀποσταλέντα εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν
Ἐξωτερικῶν τρισχίλια καισαροβασιλικά φλωρία διὰ νὰ χρησιμεύσωσι εἰς τὴν κατὰ τὸ 1859 γεννησομένην
πρώτην συγκρότησιν τῶν Ὀλυμπίων. Ἀποδεχόμεθα εὐχαρίστως τὴν γενναίαν ταύτην προσφορὰν τοῦ εἰρημένου
Κυρίου Εὐαγγέλι Ζάππα, ἐγκρίνοντες δὲ καὶ τὸ παρὰ τοῦ ἰδίου ὑποβληθὲν σχέδιον περὶ συστάσεως τῶν
Ὀλυμπίων, διατάττομεν τὰ ἐξής:

Άρθρον 1. Καθιστῶνται ἐν Ἀθήναις Γενικοὶ διαγωνισμοί, κατὰ τετραετίαν τελούμενοι, ὑπὸ τὴν ἐπωνυ-
μίαν «Ὀλυμπίων», εἰς οὗς θέλουσι παρίστασθαι πάντα τὰ προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς ἐνεργείας, καὶ ἰδίως τὰ
τῆς βιομηχανίας, τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας.

Άρθρον 2. Ἡ διεύθυνσις καὶ ἡ ἐπιστάσις τῶν Ὀλυμπίων ἀνατίθεται εἰς τὴν παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν Ἐσω-
τερικῶν διατελοῦσαν ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῆς ἐμφυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας, εἰς ἣν θέλουσι προστίθεσθαι
ἐκάστοτε, ἐπὶ τούτῳ, τέσσαρα ἄλλα μέλη τῆς ἐκλογῆς τοῦ ὑπουργεῖου τῶν Ἐσωτερικῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ θέλει
προεδρεύεσθαι ὑπὸ τοῦ ἐπι τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ, καὶ δι' ἐκάστοτε ἐκδιδομένου προγράμματος τῆς θέλει
κανονίζει τὰ καθέκαστα τῆς ἐκτελέσεως τῶν Ὀλυμπίων.

Άρθρον 3. Περὶ τῆς εἰς τὴν ἐκθεσιν παραδοχῆς τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων, ἅτινα ὑπόκεινται εἰς ἐνζύμωσιν
ἢ ἀνάφλεξιν, ἐκδοθήσονται ἰδιαιτέραι διατάξεις.

Ἰδιαιτέραι αἰθουσαι ἐν τῷ καταστήματι τῆς ἐκθέσεως θέλουσι εἶσθαι προσδιωρισμέναι διὰ τὰς ἐκ τῆς
ἀλλοδαπῆς εἰσαγομένας μηχανὰς πρὸς τελειοποίησιν τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς Γεωργίας.

Άρθρον 4. Ἐπιτροπαί, κατ' ἐπαρχίας διοριζόμεναι ὑπὸ τῶν Νομαρχῶν, θέλουσι ἐπιμελεῖσθαι, ὑπὸ τὴν
προεδρίαν τῶν ἐκασταχοῦ διοικητικῶν ἀρχῶν τὰ περὶ τῶν Ὀλυμπίων, προεξετάζουσαι ἐπιτοπίως τὰ σταλη-
σόμενα προϊόντα κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἐκδοθησομένου Κανονισμοῦ.

Άρθρον 5. Τὰ ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις ἐκτεθησόμενα θέλουσι κρινεσθαι ὑπὸ τῶν ἑλλανοδικῶν, ἢ τριμελῶν εἰδικῶν
ἐπιτροπῶν, ὑπὸ τοῦ ἐπι τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ διοριζομένων, κατὰ πρότασιν τῆς ἐπιτροπῆς τῆς βιο-
μηχανίας καὶ προσλαμβανουσῶν, κατὰ τὴν ἀνάγκην, καὶ ἀνά δύο εἰδικούς ἄνδρας πρὸς τὴν ἐξέτασιν τῶν δια-
φόρων προϊόντων.

Άρθρον 6. Περὶ τὴν κρίσιν τῶν βραβευθησομένων προϊόντων, οἱ ἑλλανοδίκαι θέλουσι ἔχει ἰδιαιτέρως ὑπ'
ὄψιν, μετὰ τῶν ἄλλων, τὴν χρησιμότητα αὐτῶν, τὸ ὀλιγοδάπανον τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν τελειότητά των.

Άρθρον 7. Οἱ ἀγῶνες θέλουσι διαίρεσθαι εἰς στεφνίτας καὶ χρηματίτας. Εἰς τοὺς πρώτους θέλουσι ἀπο-
νέμεισθαι νομισματοσήμα, κατὰ γέννη μὲν, χρυσᾶ πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως, διακρινόμενα κατὰ πάχος καὶ
διάμετρον, κατ' εἶδη δὲ, ἐπίσης δύο τάξεων, ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ καὶ ἔπαινοι.

Άρθρον 8. Τὰ νομισματοσήμα ταῦτα ἀφ' ἐνός μὲν θέλουσι φέρει τὴν Ἡμετέραν προτομὴν καὶ περίξ

«ΘΩΝ Α΄ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Ἰδρυτὴς τῶν Ὀλυμπίων» εἰς δὲ τὸ ἔμπαλιν στέφανον καὶ ἐν τῷ μέσῳ τὰς λέξεις «Στέφανος Ὀλυμπιακὸς Α΄ ἢ Β΄ τάξεως. Ἀγωνοθέτης Εὐαγγέλης Ζάππας» (1).

Ἄρθρον 9. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπονειμθησομένων νομισματοσήμων, κατὰ τὰς διαφόρους διαρρέσεις τῶν προϊόντων, θέλει ὀρίζεσθαι διὰ Βασιλ. Διατάγματος, κατὰ γνώμοδοτησιν τῆς βιομηχανικῆς ἐπιτροπῆς, καὶ θέλει γνωστοποιεῖσθαι διὰ τοῦ περὶ τῆς συγκροτήσεως τῶν Ὀλυμπίων περιοδικοῦ προγράμματος.

Ἄρθρον 10. Τὰ νομισματοσήμα θέλουσι συνοδεύεσθαι ὑπὸ διπλωμάτων ὑπογεγραμμένων ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν ὑπουργῶν, μνημονευόντων δὲ καὶ τοῦ Ἀγωνοθέτου.

Ἄρθρον 11. Εἰς τοὺς χρηματικούς ἀγῶνας δίδονται ἀνὰ δύο βραβεῖα συνιστάμενα εἰς χρήματα.

Ἄρθρον 12. Τὰ Ὀλύμπια θέλουσι διαρκεῖ ἐκαστοτε ἀπὸ τῆς πρώτης Κυριακῆς μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου.

Ἄρθρον 13. Ἡ πρώτη τῶν Ὀλυμπίων ἡμέρα θέλει ἄρχεσθαι ἀπὸ θρησκευτικῆς τελετῆς, ὑπὲρ ὅλων τῶν γενναίων ἀνδρῶν ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς ἢ ὕλικῆς προόδου τῆς Ἑλλάδος κληροδοτησάντων. Ἡ δὲ λοιπὴ ἡμέρα ἔσται Ἀκαδημαϊκὴ ἑορτὴ. Ἐν αὐτῇ θέλει ἀναγινώσκεσθαι, ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, ὑπὸ τοῦ γραμματέως αὐτῆς, ἢ μέχρι συστάσεως αὐτῆς, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὑπὸ τινος πεπαιδευμένου, ἐλεγχομένου ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, περιληπτικὴ ἐκθεσις τῆς ἐπὶ τῶν τεσσάρων ἐτῶν τῆς Ὀλυμπιάδος γεννομένης διανοητικῆς προόδου καὶ μνεῖα τῶν ἐν τῷ αὐτῷ διαστήματι δημοσιευθέντων ἀξίων λόγου συγγραμμάτων, ὡς καὶ τῶν βραβευθέντων διανοητικῶν ἀγωνισμάτων, προσέτι δὲ θέλει βραβεύεσθαι ἐν αὐτῇ, ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ Κυρίου Εὐαγγέλη Ζάππα καὶ διανοητικὸν ἔργον δι' ἐκάστην Ὀλυμπιάδα ἀλληλοδιαδόχως ὑπ' ἐὸς τῶν ἐπιστημονικῶν τῆς Ἀκαδημίας τμημάτων, ἢ μέχρι τῆς συστάσεως αὐτῆς, ὑπὸ τῶν ἀντιστοιχοῦσάν Σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου πρὸ τετραετίας προκηρυττόμενον.

Ἄρθρον 14. Ἡ δευτέρα Κυριακὴ προσδιορίζεται εἰς βράβειον τῶν προϊόντων τῆς κτηνοτροφίας. Ὁ ἀγὼν εἶναι στεφανίτης. Μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν, τελεσθήσεται ἵπποδρόμιον ἐγγυρῶν ἵππων, ὃ δὲ ἀγὼν ἔσται χρηματίτης, καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῶν βραβείων, ἐκ δραχμῶν πεντακοσίων, τὸ δὲ δεύτερον, ἐκ δραχμῶν τριακοσίων.

Ἄρθρον 15. Ἡ τρίτη Κυριακὴ προσδιορίζεται εἰς βράβειον τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας. Ὁ ἀγὼν εἶναι στεφανίτης, μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν πανηγυρισθήσονται δημοτελεῖς γυμνικοὶ ἀγῶνες ἐν τῷ Σταδίῳ καταλλήλως διασκευασθησομένῳ. Οὗτοι ἔσονται χρηματίται. Τῶν δὲ βραβείων, τὸ μὲν πρῶτον δι' ἕκαστον, εἰς δραχμὰς ἑκατὸν, τὸ δὲ δεύτερον εἰς δραχμὰς πενήκοντα. Ἀμφότερα μετὰ κλάδου ἐλαίας.

Ἄρθρον 16. Ἡ τελευταία τῶν Ὀλυμπίων ἡμέρα ἔσται ἢ τῆς βραβεύσεως τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Ὁ ἀγὼν εἶναι στεφανίτης.

Τὴν δ' ἑσπέραν διδασκίησεται ἐν τῷ θεάτρῳ νέον τι δράμα, κατ' ἐκλογὴν τοῦ φιλολογικοῦ τμήματος τῆς Ἀκαδημίας, καὶ τελεσθήσονται μουσικαὶ συμφωνίαι Ἑλληνικῆς συνθέσεως. Ταῖς συνθέσεσι ταύταις ἀπονειμθήσονται βραβεῖα, ὃ δὲ ἀγὼν εἶναι στεφανίτης.

Ἄρθρον 17. Μετὰ τὸ τέλος τῶν Ὀλυμπίων, τὸ ἵπουργεῖον τῶν ἑσωτερικῶν, ἀφορῶν εἰς τὰς καταδειχθείσας ἀνάγκας τῶν κυριωτέρων ἐκασταχοῦ κλάδων τῆς βιομηχανίας, θέλει ἀναλόγως τῶν ἐνότων πόρων, μεταπέμπεσθαι τινας τῶν ἐμπεριότερων παραγωγῶν, καὶ φροντίζει περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, ὅπως τελετοποιῶνται εἰς τὸ ἴδιον ἐπιτήδευμα.

Ἄρθρον 18. Ἡ πρώτη συγκρότησις τῶν Ὀλυμπίων θέλει τελεσθῆ τὴν Α΄ Κυριακὴν τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1859 ἔτους. Μέχρις οὗ δὲ ἀνεγερθῆ ἰδιαιτέρον κατ' ἄστημα, θέλει ἐνεργηθῆ αὐτὴ ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Σχο-

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Ἰδόντες τὸ περὶ συστάσεως τῶν Ὀλυμπίων Διάταγμα τῆς 19 Αὐγούστου 1858. Τὸ περὶ τελέσεως τούτων κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ προσεχοῦς ἔτους Ἡμέτερον Διάταγμα τῆς 22 Ἰουλίου ε. ε.

Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν ἵπουργῶν, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν. Τὸ ἄρθρον 8 τοῦ πρώτου ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων Διαταγμάτων ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ ἐξῆς:

Ἄρθρ. 8. Τὰ νομισματοσήμα ταῦτα ἀφ' ἐνὸς μὲν θέλουσι φέρει τὴν Ἡμετέραν προτομὴν καὶ περὶ «ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ» εἰς δὲ τὸ ἔμπαλιν στέφανον ἐντὸς τοῦ ὁποῦ αἱ λέξεις «Ἀγωνοθέτης Εὐαγγέλης Ζάππας» ἐν μέσῳ δὲ Α΄ ἢ Β΄ τάξεως.»

Ὁ αὐτὸς ὑπουργὸς θέλει δημοσιεύσει καὶ ἐκτελέσει τὸ παρὸν Διάταγμα.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 17 Σεπτεμβρίου 1869.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

Θ. Α. Ζαίμης.

λείου τῶν Τεχνῶν, κατασκευαζομένου καὶ τοῦ ἀνήκοντος παραρτήματος διὰ τὰ προϊόντα τῆς κτηνοτροφίας. Ἄρθρον 19. Δι' ἰδιαιτέρων κανονισμῶν, ἐκαστοτε ἐκδοθησομένων παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν ἵπουργεῖου, ἐπὶ τῇ γνώμοδοτήσῃ τῆς ἐπὶ τῆς βιομηχανίας ἐπιτροπῆς, θέλουσι κανονίζεσθαι, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, τὰ περὶ τῆς προπαρασκευῆς καὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν Ὀλυμπίων.

Ἄρθρον 20. Ὁ Ἡμέτερος ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν ἵπουργὸς θέλει δημοσιεύσει καὶ ἐκτελέσει τὸ παρὸν Διάταγμα. Ἐν Ἀθήναις, τὴν 19 Αὐγούστου 1858.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ἡ Βασίλισσα

ΑΜΑΛΙΑ.

Κ. ΠΡΟΒΛΕΓΓΙΟΣ.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ ὀριστικῆς συγκροτήσεως τῆς τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς, ἐπονομασθεῖσης καὶ ἐπιτροπῆς τῶν κληροδοτημάτων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν ἵπουργῶν καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπὸ 30 Νοεμβρίου 1860 διαθήκην τοῦ αἰδίδμου Εὐαγγ. Ζάππα καὶ τὸ ἀπὸ 19 Αὐγούστου 1858 Β. Διάταγμα, περὶ συστάσεως Ὀλυμπίων, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν.

Ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τοῦ εἰρημένου Διατάγματος συγκροτούμενη κατὰ τετραετία ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων καταρτίζεται ἤδη ὀριστικῶς ὡς ἐξῆς: α) ἀπὸ τὴν παρὰ τῷ ἵπουργεῖῳ τῶν ἑσωτερικῶν διατελοῦσαν ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῆς ἐμφυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας: β.) ἀπὸ τὰ ἐξῆς τέσσαρα νέα μέλη, τοὺς Κυρίους Δ. Χρηστίδην, σύμβουλον τῆς Ἐπικρατείας, Γ. Μεταξάν, ταγματάρχην καὶ Ἡμέτερον ὑπασπιστὴν, Α. Ραγκαβὴν, καθηγητὴν τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, καὶ Μ. Ρενιέρην, ὑποδιευθυντὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

γ.) τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, διατελοῦσας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν ἵπουργῶν, διωρίσαμεν ἀντιπρόεδρον τὸν Κ. Δ. Χρηστίδην (1).

δ.) Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, ἐπονομαζομένη καὶ ἐπιτροπὴ τῶν κληροδοτημάτων, θέλει λάβει ἀμέσως τὴν δέουσαν πρόνοιαν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀφορῶν τὰ Ὀλύμπια διατάξων τῆς διαθήκης.

ε.) Ἡ διαθήκη τοῦ αἰδίδμου Εὐαγγ. Ζάππα δημοσιευθήσεται μετὰ τοῦ παρόντος Διατάγματος ἡμῶν διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Εἰς τὸν Ἡμέτερον ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν ἵπουργῶν ἀνατίθεται ἡ δημοσίευσίς καὶ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 11 Αὐγούστου 1865.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

Α. ΚΟΤΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

ΔΙΑΘΗΚΗ

Τοῦ αἰδίδμου Εὐαγγέλη Ζάππα.

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι θνητός, καὶ ἐκ τῆς Θεῆς Προνοίας δὲν τῷ ἐδόθη ἡ χάρις διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του, ὅστις τὸν ἐπαπειλεῖ κάθε στιγμὴν, δι' αὐτὸ ὑποχρεοῦται νὰ θέλῃ τὰ πράγματά του εἰς τὰξιν προτοῦ νὰ φθάσῃ αὐτὴ ἡ ὥρα, ὥστε μετὰ τὴν ἀποθίωσιν αὐτοῦ νὰ μὴ ἀκολοθήσουν διχόνοια καὶ κρισολογία εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Βάσει τοῦ ἀναντιρρήτου αὐτοῦ λόγου, ὁ ὑποφαινόμενος σήμερον εἰς τὰ ἐξῆς 60 ἔτη τῆς ἡλικίας μου, σώας τὰς φρένας καὶ καθ' ὅλα ὑγιῆς, γράφω ἰδιοχείρως μου τὴν παρούσαν ἡμῶν διαθήκην, καὶ λέγω, ὅτι ὅλη ἡ περιουσία μου κινήτη καὶ ἀκίνητος οὕσα, ἀνεξάρτητος καθ' ὅλα τὸσον

(1) Διὰ δὲ τοῦ ἀπὸ 5 Σεπτεμβρίου 1865 Β. Διατάγματος διωρίσθη γραμματεὺς τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν κληροδοτημάτων ἐπιτροπῆς ὁ Κ. Κωνστ. Φωστηρόπουλος.

ἀπὸ ἀνιόντας καὶ κατιόντας κληρονόμους, ὅσον καὶ ἀπὸ πᾶσαν συντροπίαν μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ ξένων, ἢ ὅποια σύγκειται ἀπὸ τὸ μούλι μου Μπροστένι με τοὺς μύλους, πύξιν, δάση, μαγαζία, σπήτια, καὶ λοιπὰ ἐν αὐτῷ, Οὐλέστι καὶ Μετζιεσάσκα με τὰ σώματά των καὶ τὰ λοιπὰ ἐν αὐτῷ κολλητὰ, Μπεράσκα με τὰ χάνια καὶ δάσος τῆς Στοϊνιάσκα ὅπου λέγεται καὶ Πησίκα, εἰς ξεχωριστὰ σώματα, Σλουζιτόρι καὶ Βάλια Μακρίσου με τὰ ἐν αὐτῷ εἰς ἓν σῶμα δύο χωρία, Τζηγάνι καὶ Περτζάνι με μπάλτες, δάση, καὶ λοιπὰ ὡσαύτως εἰς ἓν σῶμα, ὅλα αὐτὰ εἰς τὸ θέμα τῆς Γιαλομίτζας καὶ με τὸ σπήτι μου ὅπου ἔχω εἰς τὸ Βουκουρέστιον με τὸ ξενοδοχεῖον ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶρα αὐτέλι τῶν Ἀθηνῶν, ποτὲ χάνι τῆς Τζερνίκας, ἅτινα σήμερον με δίδουν ἐτήσιον εἰσοδήμα δεκαπέντε χιλιάδας φλωρία 15,000 φλωρ. με τὴν καλὴν διατήρησιν τῶν μύλων, ἄνευ τῶν ὁποίων δίδουν μόνον τὰ ἡμισυ αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν δασῶν, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀφοῦ ἀραιεθοῦν τὰ ἀναγκαῖα διὰ τοὺς μύλους καὶ μπάλτες τοῦ Τζηγανίου, τὰ ἐπίλοιπα πωλῶντας εἰς κάθε δώδεκα ἢ δεκαπέντε ἔτη, δίδουν ὑπὲρ τὰς ἐξ χιλιάδας φλωρία, ὅλα αὐτὰ τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων μου με οἰκίας καὶ λοιπὰ, ἐκτὸς τῶν τετρακοσίων 400 μετοχῶν τῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας ἅτινα τὰς ἔχω ἀφιερωμένας διὰ τὰ ἐξοδα τῆς τετραετοῦς ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων, καὶ τὰ ὅποια ἢ ἐπιτροπὴ τῶν κληροδοτημάτων νὰ φροντίσῃ νὰ τὰ λάβῃ εἰς τὸν καιρὸν πρὸς χρῆσιν αὐτῶν ἐνθα ἀνήκει, μετὰ τὸν θάνατόν μου τὰ ἀρίνω νὰ τὰ νέμεται, ἐωσότου ζήσῃ, ὁ ἐξάδελφός μου Κωνσταντῖνος Χρ. Ζάππας ὅστις ἐργάστηκε μετ' ἐμοῦ πιστῶς καὶ τοῦ χρεωστῶ δι' αὐτὸ, τοῦ χαρίζω ὁμοῦ με αὐτὰ καὶ ὅλον τὸ χρηματικόν, ἀσημικόν, ἐπιπλα καὶ λοιπὰ τῶν οἰκιῶν μου, ὅλα μου τὰ ζῶα με ὄχηματά, καὶ λοιπὴν κινητὴν περιουσίαν μου ἄνευ ἐξαιρέσεως, χωρὶς νὰ τοῦ ἀφαιρηθῇ παρὰ κανενὸς οὔτε λεπτόν καὶ χωρὶς νὰ δυνηθῇ κανένας ἄνευ ἐξαιρέσεως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ ζητήσῃ νὰ τοῦ κάμῃ καταγραφὴν τῆς περιουσίας μου ταύτης ἥτις θεωρεῖται ὡς ἐδική του, ὑπὸ τοὺς ἀκολουθοῦντας δεσμοὺς. α.) Νὰ δώσῃ ἀπὸ παντὸς καὶ μοιράσῃ ταῦτ' ἐξίσου μερίδια εἰς ὅλους τοὺς ἔχοντας δικαίωμα κληρονομίας συγγενεῖ μου τριάντα χιλιάδας γρόσια 30,000. Νὰ δώσῃ ἐτησίως χίλια φλωρία 1000 ₪ εἰς τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ διωρισμένην ἐπιτροπὴν τῆς φιλολογικῆς ἑφορίας τῶν σχολείων διὰ τὸν κανονισμόν τῆς Ῥωμανικῆς γλώσσης κατὰ τὴν αὐθεντικὴν ἐπικύρωσιν ὑπ' ἀριθ. 503· 1860, Ὀκτωβρίου 17, συνεπέα τῆς παρ' ἐμοῦ δοθείσης ἀναφορᾶς περὶ τούτου, διὰ νὰ καταταχθῶσι καὶ αὐτὰ με τὸν ἐτήσιον τόκον τῶν πέντε χιλιάδων φλωριῶν ἅτινα ἀφέρωσα διὰ τὸν κανονισμόν αὐτῆς τῆς γλώσσης, δι' ἐνὸς λεξικου ἑθνικοῦ καὶ μίαν γραμματικὴν με λοιπὰ κλασικὰ συγγράμματα πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῆς, ὡς εἴρηται εἰς τὴν ἄνω ρηθείσαν ἀναφορὰν μου. — Χίλια πεντακόσια φλωρία 1500 ₪ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν ἐν Ἀθήναις Ὀλυμπίων ἢ κληροδοτημάτων διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἀνά τετραετοῦς ἐκθέσεως αὐτῶν ἐν ἐκτάσει κατὰ τὸν βασιλικὸν κανονισμόν, τὴν ὁποίαν ἐπιτροπὴν τοῦ λοιποῦ θέλω τὴν ὀνομάσει ἐπιτροπὴν τῶν κληροδοτημάτων. — Ἐκατὸν φλωρία 100 ₪ νὰ δώσῃ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ ἑκατὸν φλωρία 100 ₪ εἰς τὸ Ἀμαλεῖον Ὀρφανοτροφεῖον. — Χίλια ἐπτακόσια φλωρία 1700 ₪ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Λαμπόδου τὴν ὁποίαν ὑποχρεοῦται νὰ τὴν ἐπαγρυπνήσῃ καλῶς περὶ τῆς δικαίας καὶ ἀμερολήπτου διανομῆς τῶν χρημάτων, ἐκλογῆς τῶν πτωχῶν, ἐπιτρόπων καὶ λοιπὰ, συμφώνως κατὰ τὴν διάληψιν τοῦ 5 ἄρθρου καὶ τῆς λοιπῆς διαθήκης, διὰ νὰ μὴ εἰσχωρήσῃ καμία κατάρχησις.

β.) (1) Ὑποχρεοῦται νὰ κτίσῃ τὸ κατάστημα τῶν Ὀλυμπίων μετὰ τοῦ σταδίου αὐτοῦ ἀξιοπρεπῆς καὶ εὐρύχωρον κατὰ τὸ σχέδιον ὅπου ἔχω στείλει τοῦ Κ. Ραγκαβῆ, καὶ τὸ πρόμοιον ὅπου ἔχω ἐγὼ ἐδῶ, ἔχον ἐν τῷ μέσῳ μίαν μεγάλην δίπατον κυκλοειδῶς κρυστάλλινη αἴθουσαν, με ἄλλας τρεῖς εὐθείας σχηματίζουσαι ὡς εἶδος σαυροῦ, καὶ διευθυνόμεναι κατ'εὐθείαν εἰς μίαν παρόμοιαν αἴθουσαν, ἀλλ' εἰς σχῆμα ἡμικυκλίου, καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα δωμάτια τῆς ἐκθέσεως, μετὰ τοῦ δικαστηρίου καὶ λοιπὰ, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐλλείψεως. — Νὰ κτίσῃ καὶ ζωγραφίσῃ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μοναστηρίου τοῦ Τρεμπουκίου, νὰ διορθώσῃ τὴν περιοχὴν αὐτοῦ καὶ τὰ δωμάτια, με τὸ καμπαναριό. — Νὰ κτίσῃ καὶ προικίσῃ με ὅλα τὰ ἀναγκαῖα βιβλία, χάρτας, σφαίρας καὶ λοιπὰ, ἄνευ ἐξαιρέσεως, τὸ σημερινὸν ἀλληλοδιδασκατικὸν σχολεῖον τοῦ Λαμπόδου κατὰ τὴν τάξιν τῶν καλλιτέρων ἐν Ἑλλάδι Ἑλληνικῶν σχολείων, ἔχον αὐτὸ τὸ σχολεῖον κολλητὰ ἢ πλησίον του καὶ δύο σπήτια με ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, καὶ δύο κήπους διὰ τὴν κατοικίαν καὶ ἡσυχίαν τῶν διδασκάλων, εἰς τὸ ὅποιον νὰ ὑπάρχουν πάντοτε δύο καλοὶ διδάσκαλοι, ἓνας ἀλληλοδιδάκτης, καὶ ἓνας ἑλληνας, ἔχον τὰς καλιτάς ὅπου εἰς τὸ 5 ἄρθρον τῆς διαθήκης λέγω. Καὶ πρὸς φύλαξιν τῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ τοῦ σχολείου νὰ γίνῃ ξεχωριστὸν δωμάτιον ὅταν κτισθῇ αὐτὸ ὡς ἄνω λέγω, διαχωρίζον τὸν τοίχον ἀπὸ μέσα ὅσον χρειασθῇ με σκελίδα εἰς θήκας, ἵνα θέσουν αὐτὰ καὶ διατηρηθῶσι καλῶς, ἅτινα ὅταν τὰ ἀγοράζουσιν νὰ τὰ ὑπογράφουν ὅλοι οἱ ἐπιτροποὶ, διὰ τὰ ὅποια νὰ γίνουσι καὶ δώδεκα 12 κατάλογοι ὑπογεγραμμένοι παρ' ὅλων τῶν ἐπιτρόπων ὅπως πάρη ἕκαστος ἀπὸ ἐν ὁμοῦ καὶ οἱ διδάσκαλοι νὰ ἀρῶσιν καὶ ἐν παρόμοιον εἰς τὴν βιβλιοθήκην, με τὰ ὅποια τῆ 25 Μαρτίου νὰ ἐπιθεωρῶνται ὅλα παρόντων τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν παρευρεθέντων ὅπως ὑπάρξουσιν διὰ παντὸς ἀνελλείπα, καὶ μόνον

(1) Σημ. Ἡ διάταξις αὕτη τῆς διαθήκης εἶναι ἐν τῷ ἐκτελεσθῆναι τὸ μέγαρον κατὰ τὴν διαθήκην ἀνεγερθῆσεται προσεχῶς περὶ τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου σταδίου δαπάνη τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης καὶ φιλογενοῦς Κ. Κωνσταντίνου Ζάππα. Περιμένεται τὸ ἀντικὸν νομοσχέδιον, τὸ ὅποιον ὅσον οὕτω ὑποβάλλεται εἰς τὴν Βουλὴν παρὰ τοῦ ὑπουργείου ἢ δαπάνη προϋπελογίσθη εἰς 700,000 δραχμάς, πλέον 10 0|0, ἂν ἡ ἀνάγκη τοῦ καλέσῃ. Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων καὶ ὁ ἐκτελεστής τῆς διαθήκης εἶναι κατὰ πάντα σύμφωνοι.

πρὸς χρῆσιν τῆς παραδόσεως τῶν μαθητῶν ἐντὸς τοῦ σχολείου, χωρὶς νὰ δυνηθῇ κανένας οὐδέποτε καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ μελέτης ἢ ἄλλων παρατηρήσεων, ἄνευ ἐξαιρέσεως, νὰ ἐγγάλῃ κανένα τοιοῦτον βιβλίον ἐξω ἀπὸ τὸ σχολεῖον. Καὶ ὅσας ἐκ τῶν ἄνω ὑποχρεώσεων τελειώσω ἐγὼ ζῶντας, μένει ἀπαλλαγμένος ὁ ἐξάδελφός μου Κωνσταντῖνος, καθὼς καὶ ὅσα, Κύριε φύλαττε, ἐξ κανενὸς παραφύρου θανάτου μένουσι ἀτελείωτα παρ' αὐτοῦ, θέλει τὰ τελειώσῃ ἢ ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπὴ τῶν κληροδοτημάτων.

γ.) Μετὰ τὸν θάνατόν μου, ἄνευ ἀναβολῆς νὰ τυπωθῇ ἡ διαθήκη μου Ἑλληνικὰ, τὰ δὲ συνέτια καὶ χοταρνιζίες με λοιπὰ χαρτῖα ὄλων τῶν κτημάτων μου καὶ Ἑλληνικὰ καὶ Βλαχικὰ, καὶ ἐπικυρωθῶν παρὰ μίαν ἀρχὴν ἵνα δοθοῦν ἀπὸ ἐν ἀντίτυπον εἰς τὴν φιλολογικὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ῥωμανικῆς γλώσσης, εἰς τὰ δύο Ἑλληνικὰ Προξενεῖα Βουκουρεστίου καὶ Ἰβραήλας, εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν ἐν Ἀθήναις κληροδοτημάτων, εἰς τὴν ἐν Λαμπόδῳ ἐπιτροπὴν, νὰ βαστάζῃ καὶ αὐτὸς ἓνα, καὶ τελευταίως εἰς ἐν ἀντίτυπον αὐτῶν νὰ σημειώσῃ ὅλα τὰ χαρτῖα τῶν κτημάτων μου δι' ἀριθμοῦ ἐπικυρωμένα καὶ συνοδευμένα δι' ἀναφορᾶς του νὰ τὰ διευθύνῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν πρὸς φύλαξιν αὐτῶν εἰς τὰ ἀρχεῖά της, ἢ ὅποια παρακαλεῖται παρ' ἡμῶν ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων σωμάτων νὰ προσέχουν τὴν ἀκεραίαν φύλαξιν αὐτῶν τῶν ἐγγράφων καὶ κτημάτων, καὶ τὴν καλὴν διαχείρισιν τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν κατὰ τὴν διάληψιν τῆς παρούσης διαθήκης μου. τυχὸν δὲ νὰ χρειασθῇ κανὲν πρωτότυπον αὐτῶν διὰ κάμμιαν ὀροθεσίαν ἢ κάμμιαν φιλονεικίαν κανενὸς γείτονος εἰς τὰ μεταξὺ ὀροθεσίας αὐτῶν, τὸ τοιοῦτον ἐγγράφον νὰ δοθῇ εἰς χεῖρας τιμίου ἀνθρώπου, νὰ ληφθῇ παρ' αὐτοῦ ἐγγράφον τῆς παραλαβῆς, ὥστε εἰς τὸν καιρὸν νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς τὰ ἀρχεῖα.

δ.) Ἀπὸ τὰ ρηθέντα κτήματά μου οὐδέποτε θέλει δυνηθῆ κανένας ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ πωλήσῃ, ἀλλάξῃ, ἢ ἄλλως πως μεταμορφώσῃ, ἔστω καὶ μίαν πιθαμὴν γῆς, μάλιστα αἱ ἐπιτροπαὶ καὶ πρὸ πάντων ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, καὶ τέλος τὰ ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Ἰβραήλα Ἑλληνικὰ Προξενεῖα, οἵτινες εἰσὶ παρῶν, παρακαλοῦνται νὰ προσέξουσιν αὐστηρῶς διὰ νὰ μὴ καταπατῶνται τὰ σύνορα αὐτῶν παρὰ τῶν γειτόνων. Διὰ δὲ τὸ ἐνοικίσμα τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντίνου, ἵνα μὴ εἰσχωρήσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν καμία κατάρχησις, διὰ συνεννοήσεως μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν κληροδοτημάτων καὶ ἀρμοδίου ὑπουργείου νὰ τὰ προκηρύξουσιν εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ λοιπὰ τῆς δημοπρασίας πρὸ ἐξ μῆνας ἀμφοτέρωι οἱ πρόξενοι τοῦ Βουκουρεστίου καὶ Ἰβραήλας καὶ ἐπὶ τέλους νὰ τὰ λάβῃ ὁ πλειονοδότης παρὰ τῆς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ προξενεῖῳ τοῦ Βουκουρεστίου δημοπρασίας με πληρωμὴν τῆς τιμῆς καὶ με κτηματικὸν ἐγγυητὴν διὰ τὴν ἐτησίαν δόσιν καὶ φύλαξιν τῶν ὀροθεσιῶν αὐτῶν, κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἐδῶ Μοναστηριακῶν κτημάτων, ἐνώπιον τῶν δύο Ἑλλήνων προξένων καὶ τοῦ ἀπεσταλμένου παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κανονισμοῦ τῆς Ῥωμανικῆς γλώσσης οἵτινες θέλουσι λάβει διὰ τοὺς κόπους των, ὁ μὲν πρόξενος τῆς Ἰβραήλας ἑκατὸν φλωρία 100 ₪ ὁ δὲ ἀπεσταλμένος τῆς ἄνω ἐπιτροπῆς τριάντα φλωρία 30 ₪ καὶ τοῦ Βουκουρεστίου ὁ πρόξενος ἑκατὸν φλωρία 100. Οἱ δύο ἄνω ρηθέντες θέλουσι τὰ λάβει μόνον εἰς κάθε δημοπρασίαν τῆς ἐνοικιάσεως τῶν κτημάτων, ὁ δὲ τοῦ Βουκουρεστίου Ἑλλ. πρόξενος ἐτησίως ὡς φροντίζων διὰ τὴν σύναξιν, καὶ ἀποστολὴν τῶν ἐπίσειων εἰσοδημάτων εἰς Ἀθήνας, καὶ φυλάττων καὶ τὰ σύνορα ἐκ τοῦ πλησίον αὐτῶν τῶν κτημάτων ἵνα μὴ καταπατῶνται ἀπὸ τοὺς γείτονας.

ε.) Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντίνου ὅλα αὐτὰ τὰ κτήματα καὶ εἰσοδήματα, με ὅλα τὰ χαρτῖα, ὁμολογίας, χάρτας καὶ λοιπὰ τῆς ἀγορᾶς αὐτῶν καὶ με τὰς ὑποχρεωτικὰς δόσεις καὶ κτίσεις κατὰ τὴν διάληψιν τῆς παρούσης διαθήκης μου νὰ τὰ λάβῃ ἢ ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπὴ τῶν κληροδοτημάτων, ἥτις ὑποχρεοῦται διὰ παντὸς νὰ διατηρήσῃ τοὺς δεσμοὺς αὐτοὺς καὶ νὰ ἐγχειρίσῃ τὰς δόσεις αὐτὰς ἐνθα σημειοῦνται ἀμεταβλήτως διὰ παντός. Ἐπομένως ἢ ρηθείσα ἐπιτροπὴ νὰ συνεννοηθῇ ἀμέσως με τὴν Ἑλλ. κυβέρνησιν καὶ με τὴν διευθύνσιν τῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας διὰ νὰ λάβῃ καὶ τὸ εἰσοδήμα τῶν τετρακοσίων Μετοχῶν μου 400, ἃς ἔχω πάρει ἐκεῖ, καὶ τὰ ὅποια τὰ ἀφέρωσα ἕκτοτε πρὸς διατήρησιν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἐκθέσεων, καὶ οὕτως συνεννόνοντας ἀμφοτέρωι τὰ εἰσοδήματα, ἢ ἐπιτροπὴ θέλει τὰ μεταχειρισθῇ ὡς ἀκλόουθως. Ἐν πρώτοις, νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν τετραετὴ ἐκθεσιν τῶν Ὀλυμπίων ὅπως συναχθῇ καὶ ἀποπερατωθῇ καθ' ὅλα ἐν τάξει καὶ ἡσυχίᾳ, ἀπονέμων καὶ τὰ βραβεῖα δικαίως εἰς ἕκαστον κατὰ τὸν ἐπικυρωμένον κανονισμόν αὐτῶν, καὶ δεύτερος νὰ φροντίσῃ ἐπιμελῶς διὰ τὴν τελείαν διδασκαλίαν τῶν ἐλλειπόντων, ὅχι κακοῦθων καὶ ἀσώτων, ἀλλὰ τῶν τιμίων βιομηχάνων, ἵνα ἀποπερατώσουσι τὰς ἐλλείψεις των βαθμτῶν εἰς τὰ σχολεῖα καὶ μηχανὰς τῆς Εὐρώπης. Τὰ δὲ περισσεύοντα ἐκ τούτων χρήματα νὰ τὰ δώσουσι με τόκον καὶ ἀνατοκισμόν εἰς ἀσφαλὲς μέρος, καὶ εἰς κάθε τετραετὴ περίοδον τῆς ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων, ἢ ἐπιτροπὴ νὰ συνδράμῃ με μέρος αὐτῶν τὸ γινόμενον λαχεῖον κατὰ τὸν κανονισμόν ἀγοράζοντας ἐξαισία πράγματα ἀπὸ τοὺς ἐκθέτας πρὸς ἐμψύχωσιν αὐτῶν, καὶ μεταπωλήσῃ αὐτὰ ἐπὶ δημοπρασίας εἰς λογαριασμόν τοῦ καταστήματος τοιαῦτα ποιούντα ἐκ τῶν ἄνω εἰσοδημάτων ἃ ἔχει εἰς χεῖράς της με τὰ ὅποια καὶ ὅσα ἄλλα κτήματα ἢ εἰσοδήματα προσθέσω τοῦ λοιποῦ καὶ δὲν τὰ διατάξω εἰς τὴν παρούσαν διαθήκην μου ἀλλῶς πως, μετὰ τὸν θάνατόν μου νὰ τὰ συνδέσουσι καὶ αὐτὰ με τὴν ἄνω κατάστασιν μου, καὶ μεταχειρισθῶν τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν πρῶτον ὁ Κωνσταντῖνος, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ νὰ τὰ λάβῃ ἢ ἐπιτροπὴ καὶ μεταχειρισθῇ κατὰ τὴν ἄνω παραγγελίαν τῶν λοιπῶν εἰσοδημάτων τῶν κτημάτων μου, καὶ με τὴν ἀμετάβλητον αὐτῆν ὑποχρέωσιν, ὅπου, ὅψέποτε φανῇ τις Ἑλλήν πράττων ἢ ἐφεύρων μέγα κατόρθωμα ὑπὲρ τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος, τὸ ὅποιον νὰ ἐπιδοκιμασθῇ παρ' ὅλου τοῦ ἔθνους καὶ Κυβερνήσεως, τότε ἐξ ὅλου τοῦ εἰσοδήματος τῆς τετραετοῦς αὐτῆς πανηγύρεως τῶν Ὀλυμπίων νὰ ἀφαιρηθῶν μόνον τὰ ἐξοδα τῆς τετραετοῦς ἐκθέσεως καὶ με τὰ περιπλέον ἢ ἐπιτροπὴ νὰ φτιάξῃ ἓνα χρυσοῦν στέφανον διὰ νὰ στέψῃ τὸν ἥρωα

τούτον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς συναθροίσεως πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ δόξαν τοῦ ἔθνους ὀλοκλήρου συγγρό-
ως νὰ τοῦ δώσῃ καὶ τὰ περιπλέον χρήματα ὅπου ἔμειναν ἐκ τοῦ φτιασίματος τοῦ στεφάνου πρὸς χαρὰν
αὐτοῦ καὶ ἀφοσίωσιν τῶν ὁμοίων του, ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ μεγαλείου. Ἐκτός τὰ τῆς Ἡπείρου κτήματά μου,
τόσον τὰ ἄχρι τοῦδε ἀγορασμένα, ὡς Τρεμπουκίου καὶ λοιπὰ, ὅσον καὶ ἄλλα ὅσα ἀγοράσω τοῦ λοιποῦ ἐκεῖ,
τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν νὰ καταταχῶσιν εἰς τὸ ἐν Λαμπόβῳ παρ' ἐμοῦ συστηθὲν Ἑλληνικὸν σχολεῖον εἰσό-
δημα, μοναστήριον τοῦ Τρεμπουκίου διανομὴν τῶν πτωχῶν καὶ λοιπὰ κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας μου τόσον ἐκεῖ
παρυγγελίας, ὅσον καὶ εἰς τὸ παρακατιὸν ἔκτον ἄρθρον 5'. λέγω.

5'. Ἐπίτροποι τοῦ Λαμπόβου θέλουσιν ἐκλεχθῆ οὗτοι καὶ ὡς ἀκολούθως, καὶ τῶν ὁποίων μέλη αὐτόκλητα
διὰ παντός, ἐὰν φυλάξουν τὰ χρέη των, εἰσὶν οἱ δύο ἱερεῖς τοῦ Λαμπόβου μετὰ τοὺς δύο ψάλτας, ἓνας ἱερεὺς
τῆς μικρῆς Τσέτας, καὶ ὁ τρίτος τοῦ Τρεμπουκίου μετ' αὐτοὺς νὰ ἐκλεχθῶσιν καὶ τρεῖς λαϊκοί, ἓνας ἀπὸ τὸ
Λαμπόβον, ἄλλος ἀπὸ Τρεμπουκίου, καὶ ὁ τρίτος ἀπὸ τὴν μικρὴν Τσέτα. Οἱ τρεῖς οὗτοι λαϊκοὶ Ἐπίτροποι ἐὰν
φανοῦν τίμιοι, ἱκανοὶ, καὶ θελήσῃ ἡ Κοινότης νὰ τοὺς ξαναεκλέξῃ Ἐπιτρόπους, νὰ ἦναι δεκτοὶ ὡς τίμιοι.

Τῆ 2 Φεβρουαρίου νὰ συναχθῶσιν εἰς τὸ Λαμπόβον ὅπου εἶναι καὶ ἡ μνήμη τῆς Ὑπαπαντῆς, καὶ μετὰ τὴν
ἀπόλυσιν τῆς Ἐκκλησίας νὰ ψηφοφορήσουν ὅλοι ὅσοι ἔχουν τὴν ἡλικίαν τῶν 25 ἐτῶν καὶ δὲν εἶναι προσ-
θεθῆναι ἀπὸ κανένα κακουργικὸν ἐγκλημα, πρὸς ἐκλογὴν τῶν Ἐπιτρόπων οἱ ὅποιοι, ἀφοῦ ἐκλεχθῶσιν
διὰ πλειονοψηφίας, νὰ δώσουν ἐγγράφον πρὸς τὴν Κοινότητα ὅτι διὰ τῆς καταστάσεως των εἶναι ὑπεραπο-
κριταὶ τῶν πράξεων των, ἐπειδὴ ἄνευ τοιοῦτου ἐγγράφου, οὐδεὶς δύναται νὰ διευθύνῃ δημοσίᾳ χρήματα.
Ἀμέσως μετὰ τὴν Κοινότητα τῶν τριῶν χωρίων νὰ πάρουν λογαριασμὸν τῶν προκατόχων των, καὶ ἂν φα-
νοῦν τίμιοι, νὰ λάβῃ ἕκαστος αὐτῶν τὸν κάθωσι σημειούμενον μισθὸν, τὸ ἐναντίον δὲ νὰ τοὺς ἀφαιρεθῇ, καὶ
ἐκ τῆς καταστάσεως των ἀμέσως νὰ ἀποζημιώσων τὸ Κοινὸν κατὰ τὸ ἐγγράφον τους νὰ ἀποβαλλοῦν καὶ
διὰ παντός εἰς τὸ νὰ ἐκλέγωνται πλέον Ἐπίτροποι ἢ νὰ ἐκλέξουν ἄλλους. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπά-
κουσιν καὶ οἱ δύο ἱερεῖς τοῦ Λαμπόβου μετὰ τοὺς δύο ψάλτας, ὁ ἱερεὺς τῆς μικρῆς Τσέτας καὶ τοῦ Τρεμ-
πουκίου ἐὰν φανοῦν καταχρασταὶ τῶν δημοσίων χρημάτων. Ἡ νέα Ἐπιτροπὴ ἅμα ἐκλεχθῆ, ἡ ἄνω Κοινό-
τητας νὰ τῆς κάμῃ δύο παρόμοια ἐπικυρωμένα παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως ἐπιτροπικὰ ἐγγράφα ὅπως παρουσιά-
σων τὸ ἓνα ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπὴν τῶν κληροδοτημάτων, ἥτις δυνάμει τοῦ ἐπισήμου
τούτου ἐγγράφου νὰ τοὺς δώσῃ τὰ χίλια ἐπτακόσια φλωρία 1700 ₺, εἰς παραλαβὴν αὐτῶν. Τὴν
ἰδίαν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς των ὁμοῦ μετὰ τοὺς παρευρεθέντας τῶν τριῶν χωρίων νὰ προεκλέξουν πενήν-
τα σπήτια 50, ἐκ τῶν τριῶν χωρίων ἀπὸ τῆς πρώτης τάξεως πτωχῶν διὰ τοὺς ὁποίους νὰ κάμουν ἓνα ὀνό-
μαστικὸν κατάλογον μετὰ τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ἑκάστου, καὶ μετὰ τὰ πέντε φλωρία 5 ἐμπροστὰ τοῦ ὀνό-
ματος, ἅτινα συνάξονται ὅλα διακόσια πενήντα φλωρία 250 φλ. ὅπως γνωρίζῃ ὁ καθεὶς αὐτῶν διὰ τὰ ἔλλαθεν
τῆ 25 Μαρτίου εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Λαμπόβου νὰ τὰ λάβῃ καὶ ὑπογραφή εἰς τὸν κατάλογον ὅτι τὰ ἔλαβεν
ὅσοι δὲν γνωρίζουν νὰ ὑπογραφοῦν νὰ τοὺς ὑπογράψῃ ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου παρόντων ὄλων, καὶ αὐτοὶ νὰ θέ-
σουν τὸ δάκτυλόν του ἐπὶ τοῦ ὀνόματός των ὅτι τὰ ἔλαβαν. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς 25 Μαρτίου νὰ λάβουν
καὶ οἱ τέσσαρες ἱερεῖς τῶν τριῶν χωρίων, οἱ δύο ψάλται τοῦ Λαμπόβου, οἵτινες νὰ ἦναι καλόφωνοι, νὰ γνω-
ρίζουν καλῶς καὶ κατὰ κανόνα τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, καὶ οἱ τρεῖς ἐπίτροποι τῶν τριῶν χωρίων ἀνά
ἑβδομηντα φλωρία 70 φλ. τὸν ἐτήσιον μισθὸν των, τὰ ἐξοδα τοῦ μνημοσύνου μου, διὰ κίρια, θυμιάμα,
κρασί, ρακί, παράδες διὰ διανομὴν τῶν πτωχῶν παιδῶν καὶ λοιπὰ κατὰ τὴν ἐκεῖ συνήθειαν πενήντα φλω-
ρία 50 φλ. τοῦ Ἀρχιερέως ἢ Τοποτηρητοῦ αὐτοῦ ὅστις θέλει ψάλλει αὐτὰ, ἐπικυρώσει καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐγ-
γραφα τῆς διανομῆς καὶ περισσεύοντα τῶν εἰσοδημάτων καὶ λοιπῶν ἐγγράφων, τριάντα φλωρία 30 φλ. εἰς
τὸ μοναστήριον τοῦ Τρεμπουκίου ἑκατὸν φλωρία 100 φλ. τὸ ὅλον ὀκτακόσια δέκα φλωρία 810 φλ. μετὰ
τὰ περισσεύοντα ἐξακόσια σαράντα φλ. 640 φλ. ἢ καὶ πλέον αὐτῶν τυχόν ἀπὸ ἑλλειψίν ὑπαλλήλων εἰς τὰς
θέσεις των καὶ δὲν πληρωθῶσιν, ἢ ἀπὸ ἄλλας ὁποιασδήποτε προσθήκας ἄνευ ἐξαιρέσεως, πρῶτον νὰ πληρωθῶσιν
τὸν μισθὸν δύο καλῶν διδασκάλων, ἐνὸς καλοῦ Ἑλλήνου, καὶ ἐνὸς ἀλληλοδιδάκτου, οἵτινες νὰ προσέχουν νὰ
ἦναι ἐνάρετοι, τίμιοι, καλοήθειαι, καὶ εὐλαβεῖς εἰς τὰ Θεῖα. Νὰ γνωρίζουν, ἐὰν ὕχι οἱ δύο, ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν
καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν κατὰ κανόνα ἀναντιρρήτως, πρὸς παράδοσιν τῶν μαθητῶν, νὰ διορθώσων
καὶ ὅτι ἀναγκαῖα, χρεῖας τυχοῦσης ἔχει τὸ σχολεῖον, ἢ ἐκκλησία, καὶ μοναστήριον μετὰ λοιπὰ, ἓνα μὴ ῥέ-
που. Νὰ ἀγοράσων καὶ ὅσα ἀναγκαῖα βιβλία τυχόν νὰ ἔχῃ ἑλλειψίν ἢ βιβλιοθήκη τοῦ σχολείου, καὶ φυ-
λαχθῶσιν αὐτὰ ὡς εἰς τὸ δεύτερον ἄρθρον λέγω. Νὰ προμηθεύσων ἐπίσης καὶ βιβλία ἀναγκαῖα διὰ τὴν σπου-
δὴν τῶν μαθητῶν, κατὰ τὴν ἐγκρίσιν τῶν διδασκάλων, καὶ νὰ τὰ δώσων εἰς μὲν τοὺς ἔχοντας κατάστασιν,
ὅσα κοπιῶσιν, εἰς δὲ τοὺς πτωχοὺς δωρεάν, εἰς λογαριασμὸν τοῦ καταστήματος, δηλαδὴ τοῦ σχολείου, καὶ
δεύτερον μετὰ τὰ περισσεύοντα χρήματα τόσον ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ σχολείου, ὅσον καὶ ἀπὸ ὁποιοδήποτε
ἄλλο μέρος χωρὶς ἐξαιρέσιν τυχόν νὰ ἔβωσιν εἰς τὸ σχολεῖον, τὰ τοιαῦτα νὰ τὰ προσθέσων εἰς τὰ διακόσια
πενήντα φλωρία 250 τῶν πτωχῶν καὶ αὐξήσων τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς τὸν ἄνω ῥηθέντα κατάλογον κατὰ τὸ
ποσὸν τῶν χρημάτων, καὶ μοιράσων αὐτὰ εἰς αὐτοὺς ἀνά πέντε φλωρία 5 τῆ 25 Μαρτίου μετὰ τῶν ἄλ-
λων, ὡς ἄνω εἴπομεν. Καὶ διὰ ὅλα αὐτὰ τὰ ἐξοδα καὶ ἔσοδα μετὰ περιττὰ, τῆ 25 Μαρτίου νὰ στρωθῇ παρὰ
τῶν ἐπιτρόπων καθαρὸς λογαριασμὸς ποῦ, πότε, πόσα, καὶ εἰς ποῖον ἐδόθησαν ὀνομαστικῶς αὐτὰ τὰ χρήματα,
παρόντων ὄλων τῶν εἰρηθέντων, καὶ ὧν δίκαιος, καθαρὸς, καὶ ἀμερόληπτος νὰ τὸν ὑπογράψων καὶ ἐπικυρώ-

σων εἰς δύο παρόμοια μπιλάντζα διὰ νὰ δώσων τὸ ἓνα τῆς Κοινότητος τῶν χωρίων, καὶ τὸ δεύτερον τῆς
Ἐπιτροπῆς τῶν κληροδοτημάτων εἰς Ἀθήνας, ἥτις δυνάμει αὐτοῦ καὶ τοῦ πληρεξουσίου ἐγγράφου τους νὰ τοὺς
δώσῃ τὸ ἐτήσιον χίλια ἐπτακόσια φλωρία 1700. Πρὸς τοῦτοις αἱ ἄνω Ἐπιτροπαὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ
πάρουν τὸν καθέκαστον χρόνον τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Λαμπόβου λογαριασμὸν, καὶ ἂν φανῇ παραμικρὰ κατάχρησις
νὰ τοὺς ὑποχρεώσων νὰ ἀποζημιώσων τὸ Κοινὸν κατὰ τὸ ἐγγράφον τους, καὶ ἀποβάλων αὐτοὺς διὰ παντός.

ζ.) Ὅλοι οἱ συγγενεῖς μου χωρὶς ἐξαιρέσιν διαδοχικῶς, καθὼς καὶ πᾶς Ἕλλην χωρὶς ἐξαιρέσιν, ἔχουν τὸ
δικαίωμα νὰ ἐπαγρυπνήσων τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων τῆς παρούσης διαθήκης μου, καὶ τοὺς ἐναντίους
αὐτῆς νὰ τοὺς ὑποχρεώσων διὰ τοῦ νόμου πρὸς ἀποζημίωσιν καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν εἰρημένων διατάξεων.

η.) Ὅτι ἀφαιρέσιν ἢ πρόσθεσιν γίνῃ τοῦ λοιποῦ ἰδιοχείρω μου καὶ ὑπὸ τῆς ὑπογραφῆς μου, ἐν τῷ τέλει
αὐτῆς τῆς διαθήκης μου, θέλουσιν ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύν ἀπαράλλακτα ὡς τὰ λοιπὰ ἄρθρα τῆς διαθήκης
αὐτῆς.

θ.) Μετὰ τὸν θάνατόν μου, ἡ ταφή νὰ γίνῃ εἰς τὴν παρ' ἐμοῦ κτισμένην ἐκκλησίαν τοῦ Μπροσθενίου ἐμ-
προστὰ τοῦ ἁγίου βήματος ἀπὸ ἐξῶ, τὸ δὲ μνήμα μου νὰ κτισθῇ μετὰ πέτρας καὶ περιφραγμένον μετὰ σίδηρα,
θεθιμένον καὶ μία πλάκα ἐπὶ τοῦ μνήματος, μετὰ τὰ ἐξῆς γράμματα «Ἐνθα κεῖται ὁ ἀμαρτωλὸς καὶ δούλος τοῦ
Θεοῦ κτίτωρ αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας Εὐαγγέλης Ζάππας ἀποθανὼν τὸ ἔτος... μῆνα... καὶ ἡμέραν...» καὶ
μετὰ τέσσαρα χρόνια νὰ ξεπαρῶσων τὰ κόκαλά μου, καὶ ψάλλων αὐτὰ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν,
καὶ ξαναπαρῶσων τὴν μὲν κεφαλὴν μου εἰς τὴν αὐλὴν ἢ ἐμπροστὰ τοῦ καταστήματος τῶν Ὀλυμπίων
εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰ δὲ ὀστά μου εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἐν Λαμπόβῳ σχολείου, καὶ θέσων ἐπ' αὐτῶν τῶν δύο μνη-
μάτων ἀπὸ μίαν πλάκα μετὰ τὰς ἐξῆς λέξεις. Εἰς μὲν τὰς Ἀθήνας «Ἐνθα κεῖται ἡ κεφαλὴ» εἰς δὲ τὸ σχο-
λεῖον τοῦ Λαμπόβου «Ἐνθα κεῖται τὰ ὀστά» καὶ λοιπὰ ὡς ἄνω λέγω. Οὕτως ἐγράψα ἰδιοχείρω μου τὴν
παρούσαν μου αὐτὴν διαθήκην καὶ τὴν ἐπιβεβαιώω διὰ τῆς ὑπογραφῆς μου, ὅπως ἔχῃ τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύν
εἰς τὸν αἶωνα τὸν ἅπαντα.

Χίλια ὀκτακόσια ἐξήντα 1860 Νοεμβρίου τριάντα Μπροστένι.

Εὐαγγέλης Ζάππας, θεβαιόνω τὰ ἄνωθεν.

Ἀριθ. 35248.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Πρὸς τὸν Κύριον ἀντιπρόεδρον τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς.

Διαβιβάζω ὑμῖν ἐγκλειστώσ τὴν πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπὴν ἀπάντησιν τοῦ φιλογενοῦς Κ. Κ.
Ζάππα εἰς τὴν ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου ε. ε. ἐπιστολὴν τοῦ προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς. Σὰς παρακαλῶ δὲ νὰ ἀ-
νακοινώσῃτε τὸ περιεχόμενον αὐτῆς καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἅτινα θέλετε συγκαλέσει πρὸς
τοῦτο.

Ἐν τούτοις θεωρῶν ἀναγκαῖον νὰ ἐπιληφθῇ ἤδη ἡ ἐπιτροπὴ μετὰ σπουδῆς τῶν καθηκόντων αὐτῆς, παρα-
καλῶ νὰ προσδιορισθῇ ὠρισμένη ἡμέρα καὶ ὥρα συνεδριάσεως ἃς θέλετε ἐξακολουθῆ νὰ προσδρεύητε ἱμεῖς,
Κύριε ἀντιπρόεδρε, ἐπιφυλάττομαι δὲ νὰ λαμβάνω μέρος εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς ὅσας αἱ τῶν
λοιπῶν δημοσίων καθηκόντων μου ἀσχολοῖ μοι τὸ ἐπιτρέπουν.

Ἀθῆναι τῆ 18 Δεκεμβρίου 1865.

Ὁ Ὑπουργός

Β. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἀριθ. 101.

Ἡ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ.

Πρὸς τὸν Κ. Πρύτανιν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Διὰ Β. Διατάγματος ἀπὸ 22 Ἰουλίου ε. ε. ἀπεφασίσθη, ὡς γνωρίζετε ἴσως, νὰ τελεσθῶσι τὰ
Ὀλύμπια διὰ δευτέραν φοράν μετὰ τὸ 1859, ὅτε τὸ πρῶτον ἐπανηγυρίσθησαν, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ

ἐπιόντος ἔτους. Κατὰ τὸ ἄρθρον 13 τοῦ καταστατικοῦ τῶν Ὀλυμπίων Β. Διατάγματος ἀπὸ 19 Αὐγούστου 1858. οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες κατὰ πᾶσαν τετραετίαν ἄρχονται ἀπὸ τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Ὀκτωβρίου τελεῖται δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐν πρώτοις, θρησκευτικὴ τελετὴ, τὸ ὑπόλοιπον δὲ τῆς ἡμέρας ἀφιερῶνται εἰς ἀκαδημαϊκὴν ἑορτὴν, τελουμένην μέχρι τῆς συστάσεως τῆς Ἀκαδημίας, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐν ταύτῃ εἰς τῶν πεπαιδευμένων Ἑλλήνων, καλούμενος τῆς Ἀκαδημίας, ἀναγινώσκει περιληπτικὴν ἐκθεσιν ἐπὶ τῶν τεσσάρων τελευταίων ἐτῶν ἀπὸ τῆς προηγουμένης Ὀλυμπιάδος, πραγματευομένην περὶ τῆς διανοητικῆς τοῦ ἔθνους προόδου καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ διαστήματι δημοσιευθέντων ἀξίων λόγου συγγραμμάτων, ὡς καὶ τῶν βραβευθέντων διανοητικῶν ἀγωνισμάτων.

Τὴν διάταξιν ταύτην τοῦ μνησθέντος Β. Διατάγματος ἔρχομαι νὰ σᾶς ὑπομνήσω, Κ. Πρύτασι, ἐπὶ τῆς συγκροτήσεως τῶν Ὀλυμπίων τοῦ προσεχοῦς ἔτους καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ συγκαλέσητε ὅσον τάχιον τὴν Σύγκλητον τοῦ Πανεπιστημίου, ὅπως σκεφθῆ καὶ ἀποφασίσῃ εἰς τίνα πεπαιδευμένον νομίζῃ καταλληλότερον ν' ἀναβῆσθ ἀπὸ τοῦδε τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον, διὰ νὰ ἦναι κατηρητισμένον ὅπως ἀναγνωσθῆ τὴν ἀ. Κυριακὴν τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1870.

Ἡ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν κληροδοτημάτων Ἐπιτροπὴ δὲν ἔχει τὴν ἀξίωσιν καὶ ἐπομένως ἀπέχει τοῦ νὰ ὑπαγορεύσῃ τὴν μέθοδον ὡς καὶ τὰ ἀντικείμενα, ἅτινα θέλει περιλάβει ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος πραγματεία· μίαν μόνον παρατήρησιν νομίζῃ ἀναγκαῖον νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν πρυτανείαν, καὶ αὕτη εἶναι, ὅτι ἡ ἐξέτασις τῆς διανοητικῆς προόδου τοῦ ἔθνους δὲν πρέπει νὰ περιορισθῆ εἰς μόνον τὸ τετραετὲς διάστημα τὸ καταλήγον εἰς τὸ 1869, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ 1865, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1821. Ἀληθῶς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Β. Διάταγμα ἔθετο τετραετὲς διάστημα, περὶ τὸ ὁποῖον ὤφειλε νὰ περιστραφῆ ἡ πραγματεία, διότι εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ νομοθέτης, οὐχὶ τὴν πρώτην, ἀλλὰ τὰς μετ' αὐτὴν κατὰ τετραετίαν τελουμένας Ὀλυμπιάδας. Ἐνταῦθα ὁμῶς πρόκειται τὸ πρῶτον ν' ἀρχίσωμεν ἐν ἀκαδημαϊκῇ ἑορτῇ τὴν ἐρευναν τῆς καταστάσεως καὶ τῆς προόδου τῶν διανοητικῶν μας ἔργων, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ λάβωμεν ὡς ἀφετηρίαν ἄλλην ἐποχὴν παρὰ τὸ 1821, καὶ κατὰ τοῦτο πιστεύομεν ὅτι ἡ γνώμη τῆς Συγκλήτου δὲν θέλει εἶσθαι διάφορος· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἠναγκασμένος νὰ καταβάλῃ κόπους οὐχὶ κοινούς, ὅστις ἀναδεχθῆ τὴν σύνταξιν τῆς πραγματείας, ἢ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπὴ ἐνόμισεν ὅτι ἀνακουφίσει τοὺς ἀγῶνας καὶ ἐνισχύει τὴν προθυμίαν τοῦ συγγραφέως, προσφέρουσα αὐτῷ ἀνάλογον χρηματικὴν ἀποζημίωσιν ἀπὸ 700 μέχρι 1000 δραχμῶν κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἀξίας τὴν ὁποῖαν ἡ Σύγκλητος ἐν τῇ προεξετάσει τοῦ ἔργου ἤθελε προσδιορίσει.

Μετ' ὀλίγον θέλω λάβει τὴν τιμὴν νὰ διευθύνω εἰς τὴν πρυτανείαν τὸν κανονισμὸν καὶ τὴν διακήρυξιν τῆς Ἐπιτροπῆς, καθὼς καὶ τὸ ἀκολούθως ἐκδοθησόμενον πρόγραμμα τῶν τελετῶν καὶ τὸ περὶ βραβείων Β. Διάταγμα, ἅπαντα ἀφορῶντα τὴν τέλεσιν τῶν Ὀλυμπίων κατὰ τὸ 1870.

Πρέπει δὲ νὰ γένη ἐνταῦθα σαφῶς ἡ διαστολὴ μεταξὺ τῆς ζητουμένης ἐκθέσεως καὶ τοῦ διανοητικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου, ὄρισται νὰ προκηρύττηται πρὸ τετραετίας καὶ νὰ βραβεύηται. Περὶ τούτου, ἀφ' οὗ συνεννοηθῆ ἐν καιρῷ ἡ πρυτανεία μετὰ τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς, θέλει ἐκδώσει τὸ ἀνήκον πρόγραμμα κατὰ τὸ 1870, διὰ νὰ παρουσιασθῆ τὸ ἔργον εἰς τὴν Γ' Ὀλυμπιάδα τελεσθησομένην κατὰ τὰ ὄρισμένα τὸ 1874.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1869.

Ὁ ἀντιπρόεδρος

Δ. ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ.

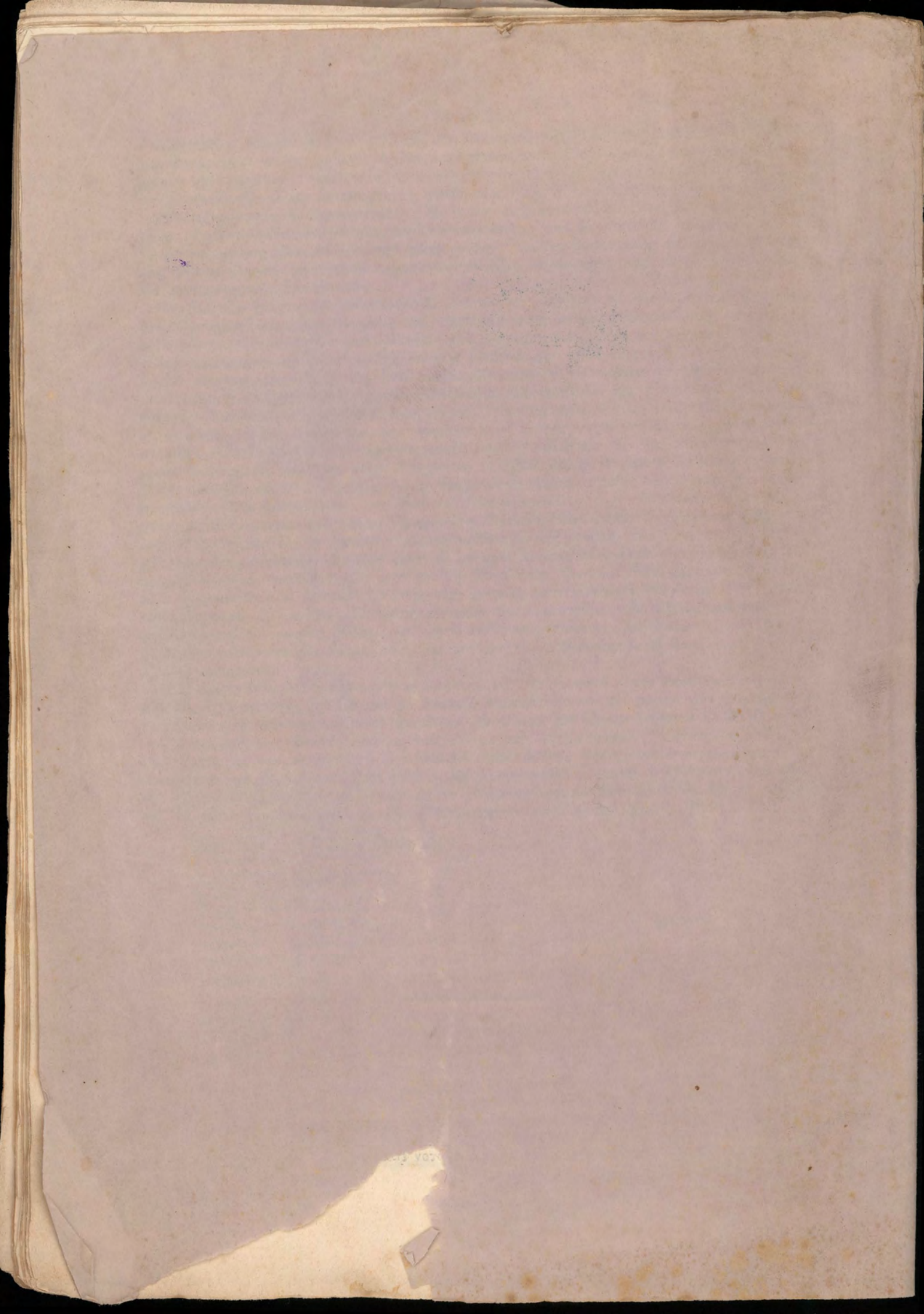
Ὁ γραμματεὺς

Κ. Φωστηρόπουλος.

Ἡ ΕΠΙ ΤῶΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΚΑΙ ΤῶΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρὸς τὸν Κ. Πρύτασι Πανεπιστημίου

Ἡ Β. Διατάξις ἀπὸ 19 Αὐγούστου 1858, ἐπὶ τῆς συγκροτήσεως τῶν Ὀλυμπίων τοῦ προσεχοῦς ἔτους καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ συγκαλέσητε ὅσον τάχιον τὴν Σύγκλητον τοῦ Πανεπιστημίου, ὅπως σκεφθῆ καὶ ἀποφασίσῃ εἰς τίνα πεπαιδευμένον νομίζῃ καταλληλότερον ν' ἀναβῆσθ ἀπὸ τοῦδε τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον, διὰ νὰ ἦναι κατηρητισμένον ὅπως ἀναγνωσθῆ τὴν ἀ. Κυριακὴν τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1870.

2

Πρὸς τὸν κ. Λ. Βραχμίου
Π. Π. Βραχμίου

ΛΟΓΟΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ

ὑπὸ

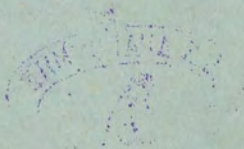
ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν,

ἐν τῇ 6'. ἑορτῇ τῶν ἰδρυθέντων Ὀλυμπίων

ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΖΑΠΠΑ.

ΛΟΓΟΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΦΩΝΗΘΗΣ

δ π δ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ

ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΛΟΓΟΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ.

Περὶ τῆς πνευματικῆς προόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ὑπὲρ πολιτικῆς αὐτοῦ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος ἕως τῆς σήμερον, συνταχθεὶς κατ' ἐντολὴν τῆς ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου καὶ ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ β'. ἑορτῇ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλιου Ζάππα ἰδρυθέντων Ὀλυμπίων ὑπὸ Φιλίππου Ἰωάννου, καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

Ἄφου ἡ Ἑλλάς μετὰ μακροχρόνιον νέκρωσιν ἐξηγέρθη κατὰ θεῖαν εὐδοκίαν ἐκ τοῦ πολιτικοῦ τάφου εἰς νέαν ζωὴν, εἶπετο κατὰ λόγον φυσικὸν νὰ ἀναζήσωσιν ἐν αὐτῇ καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων θεσμίων καὶ δημοσίων ἰδρυμάτων ἐκεῖνα, ὅσα εἰς πληρωσιν οὐχὶ ἐφημέρων ἀλλ' αἰδίων χρειῶν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ὁπωσδήποτε συντελοῦντα δεικνύονται εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἀείποτε χρήσιμα. Ἀνέζησεν ἤδη ἐν Ἀθῆναις ὁ Ἄρειος Πάγος ὡς ὑπέρτατον δικαστήριον πρὸς τὰς περιστάσεις τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς πολιτείας ἀρμοδίως ἐρρυθμισμένος. Ἀνέζησεν ἡ ἐξελίσσουσα καὶ κρατύνουσα τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας Ἀκαδημία περιβεβλημένη νέον σχῆμα καὶ πρὸς τὰς νῦν ἐπιστημονικὰς χρεῖας προσηκόντως μεθρημοσμένη. Ἀνέζησεν ἡ πολιτικὴ ἐκκλησία, ἐν ἣ ὁί νόμοι καὶ τὰ κοινὰ τῆς πολιτείας συμφέροντα συζητοῦνται ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ λαοῦ καὶ ψηφίζονται, συντεταγμένη συμφωνότερον πρὸς τὰ μαθηματὰ τῶν παρελθόντων αἰώνων, πρὸς τὴν πείραν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν νεωτέρων πολιτειῶν. Ἀναζήσῃ δὲ νῦν καὶ οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες πρὸς τὸν νέον τῶν λαῶν βίον καὶ τὰς νέας τῆς Ἑλλάδος περιστάσεις καὶ χρεῖας ἐπιτηδεύει εὐθετημένοι. Ὀφείλεται δὲ τοῦ ἀρχαίου τούτου θεσμίου ἢ καθ' ἡμᾶς ἀναβίωσις εἰς τὴν θεσμὴν καὶ νόμιμον φιλοπατρίαν ἐνὸς φιλα-

γάθου και ἀξιεπαίνου ὁμογενοῦς, τοῦ ἀειμνήστου Ἐυαγγέλου Ζάππα, ὅστις, ἄφωστος, πολλά ἐτη συνηγωνίσθη μετὰ τῶν ὀνογενοῦν του ἐν Ἑλλάδι διὰ τῶν ὄπλων τὸν κάλλιστον και λαμπρότατον τῶν ἀγῶνων, μετὰ τὸ τέλος τούτου, ὅτε ἡ πατρις ἀπαλαχθεῖσα τῆς βαρβάρου δεσποτείας και ἐν εἰρήνῃ βασιλευομένη δὲν εἶχε πλέον χρεῖαν τοῦ πυροβόλου και τῆς σπάθης αὐτοῦ, μετέβη εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν και ἐκεῖ διὰ τῆς νομισμοσύνης, τῆς φιλοπονιας και οἰκονομικότητος του δυνηθεῖς νὰ συλλέξῃ πλοῦτον ἱκανόν, δὲν μετεχειρίσθη αὐτόν ὡς οἱ πολλοὶ εἰς τρυφὴν και εὐπάθειαν, ἀλλὰ και μακρόθεν ἀποβλέπων πάντοτε μετὰ στοργῆς υἱικῆς εἰς τὴν φιλότατην πατρίδα του ἀπεφάσισε νὰ καταστήσῃ ἑαυτὸν εἰς ταύτην αἰωνίως ὠφέλιμον διὰ σκοπίμου διαθεσεως τοῦ ῥιθέντος προϊόντος τῶν πολυχρονίων του πόνων. Τὴν και δόξα εἰς τὸν φιλάγαθον ἄνδρα! αἰωνία εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν ἄξιον συνεπαρχιώτην και μιμητὴν τῶν Καπλανῶν, τῶν Σωσιμῶν, τῶν Ῥιζαῶν, τῶν Ἀρσακῶν, τῶν Τσοτισῶν και τόσων ἄλλων γενναιοφρόνων τέκνων τῆς καλλιγόνου Ἡπείρου, ὧν ἡ μνήμη θέλει ζῆσῃ ἐν εὐλογίαις, ἐφ' ὅσον ζῆ ἡ Ἑλλάς και ζῆ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν Ἑλλήνων τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ αἶσθημα.

Ἀλλὰ τίς ἡ αἰτία τῶν δημοσίων ἀγῶνων και και ὁ σκοπός; Ἐξετάζοντες τοὺς ἀρχαίους πανηγυρικούς ἐν Ἑλλάδι ἀγῶνας, ὧν τὸ κλέος διηλώνισεν ἡ λιγύφθογος τοῦ Πινδάρου λύρα, εὐρίσκομεν ὅτι ἡ αἰτία αὐτῶν δὲν ἦτο ἀπλῆ· ἀλλὰ, ἐν ᾧ ἀμεσον σκοπὸν εἶχον τὴν τιμὴν Θεοῦ τινος πανυγηριζομένου ἢ ἥρωος και τὴν ψυχικὴν τῶν πανηγυριζόντων τέρψιν και διάχυσιν, ἐμμέσως ἀπέβλεπον, τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς ἔπειτα χρόνους, εἰς σκοπὸν ἀπώτερον και βιωφελέστερον, τὴν ἀσκησιν τῶν ἀνθρώπων εἰς ἔργα και ἐπιτηδεύματα ἔχοντα μεγίστην πρὸς τε αὐτοὺς τοὺς ἐπιτηθεύοντας και πρὸς τὴν ὅλην πολιτικὴν κοινωνίαν ἀξίαν. Ἐνῶ δηλονότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι πρὸς τοὺς ὁμοίους του φύσει κοινωνικός, ἀρέσκειται φύσει και εἰς τιν παρ' αὐτοῦς εὐὸκίμησιν και τὴν παρ' αὐτῶν εὐφημίαν· ἡ δ' ἐπιθυμία τοῦ εὐδοκίμει παρὰ τοῖς ὁμοίοις και πανηγυρικῶς εὐφημείσθαι γίνεται ἰσχυρὴν ψυχολογικὸν ἐλατήριον πρὸς τὰ ἔργα και ἐπιτηδεύματα ἐκεῖνα, ἅτινα διὰ τὴν μεγάλην ἀξίαν των ἔχουσιν ἐπὶ τοὺς ἐπιτηθεύοντας τὴν τιμὴν και τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων. Τῷ ὄντι ὁ διὰ πόνων συνεχῶν και ἀσκήσεως ἀποδείξας ἑαυτὸν ὑπέρτερον τῶν ἄλλων ἐν μεγάλῳ τινὶ και κοινωφελει ἔργῳ και διὰ τοῦτο ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων ἐν πανηγύρει τιμώμενος αἰσθάνεται πολὺ μεγαλύτεραν τὴν ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ

χαρὰν· γευθεῖς δ' ἀπαξ τῆς πνευματικῆς ἐκεῖνης ἡδονῆς μυωπιζεται πάντοτε ὑπὸ τῆς διεγειρομένης νέας ἐπιθυμίας αὐτῆς πρὸς πόνους μεγαλύτερους και καθίσταται χάριν αὐτῆς και τῶν κινδύνων ὀλιγωρότερος.

Ἐὰν συγκρίνωμεν τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους πανηγυρικούς ἀγῶνας πρὸς τοὺς καθ' ἡμᾶς τιθεμένους, εὐρίσκομεν οὐσιώδη τινὰ διαφορὰν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους προερχομένην ἐκ τούτου, ὅτι εἰς ἄλλα μὲν πράγματα ἀπενέμετο τότε ἡ μεγίστη ἀξία, εἰς ἄλλα δὲ ἀπονέμεται νῦν. Κατὰ μὲν τοὺς ἀρχαίους αἰῶνας, ὅτε οἱ ἄνθρωποι ἀνευ χρεῖων ἐπινοητῶν ἔζων φυσικώτερον και ἀπλουστέραν ζωὴν και ἦσαν ὑπὸ τῆς ἐνοίας τοῦ δικαίου δυσαγωγότεροι, χειροκρατικώτεροι δὲ και ἐτοιμότεροι εἰς χρῆσιν τῆς βίας, ἡ ῥώμη και τῶν σωματικῶν δυνάμεων ἡ ἀνάπτυξις εἶχον φυσικῶ τῷ λόγῳ μεγίστην ἀξίαν, ὡς καθιστῶντα τὸν ἄνθρωπον ἐπιτηδειότερον και ἑαυτὸν και τοὺς ἄλλους ἀπὸ παντοίων κινδύνων νὰ σώσῃ, ὑπισχυόμενα δὲ εἰς τὸν ἔχοντα αὐτὰ κράτος και δόξαν· διὸ εἰς τὴν σωματικὴν ἀσκησιν ἀπέβλεπον κυριώτερον οἱ πανυγηρικοί τῶν ἀρχαίων ἀγῶνες· ἡ δὲ ἐν αὐτοῖς νίκη και ἡ ἕνεκα ταύτης ἀπονεμομένη δημοσία τιμὴ ἐνομιζόντο τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιθυμιῶν ὄρος ἀκρότατος, ὡς ἀλλαχόθεν τε και ἐκ πολλῶν χωρίων τοῦ Πινδάρου μαθάνομεν. (α) Σπανιώτερον δὲ εἶθετο ἀγὼν μουσικῆς, κιθαρωδίας και αὐλήσεως. (β) Βραδύτερον δὲ, καθόσον τὰ ἦθη ἐξημεροῦντο και τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀνεπτύσσετο, εἰτήχθησαν και ἐπιδείξεις λόγων, ἦτοι

(α) Ἴδε Πινδάρου Ἰσθμ. α. ἐπωδ. γ. ἐτι Ὀλυμπ. γ. ἐπωδ. γ, ἐτι Πυθ. α τέλος.

Ἴδε προσέτι και τὸ ἱστορούμενον περὶ τοῦ περιοδονίκου Διαγόρου τοῦ Ῥοδίου παρὰ Κικέρωνι Tusc. I. 46 και παρὰ Πλουτάρχῳ Πελοπ. κεφ. 34.

Ἐπειδὴ ἡ ῥώμη και αἱ σωματικαὶ δυνάμεις εἶχον κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους αἰῶνας μεγίστην ἀξίαν, διὰ τοῦτο και νόμοι ἴδιοι ἐκάστης πόλεως, π. χ. οἱ τοῦ Λυκούργου, ἐπέβαλλον εἰς τοὺς νέους τὴν σωματικὴν ἀσκησιν.

(β) Ἴδε. Στραβ. βιβλ. θ'. κεφ. 3. Πausan. βιβλ. 1 κεφ. 3. ἐτι Πυθιον. εἰδ. β. δι' οὗ ὑμνεῖται ὁ Ἀκραγαντίνος Μίδας νικήσας ἐν αὐλήσει.

ποιήσεως, ρητορικῆς, ιστορίας καὶ ἄλλων ἐπικτητῶν προτερημάτων. (γ)

Εἰς δὲ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους, ὅτε διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἡ ἐξημέρωσις τῶν ἠθῶν προεχώρησεν, ἡ ἔννοια τοῦ δικαίου ἔλαβε πλειοτέρα ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων δύναμιν, ἡ πρὸς εὐζωίαν ῥοπή καὶ ἡ σπουδὴ πρὸς παρασκευὴν τῶν μέσων αὐτῆς κινήθη, ἡ δὲ πρόοδος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς μηχανικῆς παρέχει καθ' ἡμέραν ὅπλα πολεμικὰ τελειότερα, ἅτινα θεωροῦντες ἀναβοῶμεν πολὺ δικαιότερον τὸ τοῦ Ἀρχιδάμου ἐκεῖνο· Ἡράκλειος ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετὰ εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς, λέγω, χρόνους ἡ ῥώμη καὶ τῶν σωματικῶν δυνάμεων ἡ ἀθλητικὴ ἀνάπτυξις ἀπέβαλον μέγα μέρος τῆς προτέρας αὐτῶν ἀξίας. Ἡ τέχνη προοδεύουσα πάντοτε ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης καὶ ὀδηγομένη ὑπὸ τῆς γνώσεως τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ τῆς σκοπίμου χρήσεως τῶν αὐτῆς δυνάμεων, εὖρε μέσα νὰ δαμάσῃ τὴν ῥώμην, νὰ δεσμεύσῃ αὐτὴν εἰς τὸ θριαμβευτικὸν ἄρμα τῆς καὶ σύρῃ ἐπισθὲν τῆς, ὅπως ποτὲ ὁ Ἀχιλλεὺς τὸ πτόμα τοῦ ἔκτορος. Ἡ βιομηχανία, καταστάσα τῶν νεωτέρων κοινωνικῶν ὁ πλοῦτος, ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ δόξα, ἐλκύει τὰ μάλιστα τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ διεγείρει τὴν ἀμίλλαν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους. Ἐντεῦθεν καταφαίνεται, διατί οἱ δημόσιοι ἀγῶνες ἐδέξαντο εἰς τὸν ἡμέτερον αἰῶνα νὰ ἀλλάξωσι καὶ ἡλλαξάν μορφήν καὶ κατεύθυνσιν· διατί ἀντὶ ἐπιδείξεως ῥώμης, εὐκαμψίας καὶ εὐκινῆσιαι σωματικῆς προετιμήθη ἡ ἐπίδειξις ὑπεροχῆς ἐν τέχναις ὠφελίμοις εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ ἐν ἐπιστήμαις φωτιζούσαις καὶ ὀδηγούσαις τὰς τέχνας εἰς τὴν πορείαν των. Ἐντεῦθεν ἔτι καταφαίνεται καὶ ἡ σύνεσις τοῦ ἀειμνήστου ἰδρυτοῦ τῶν νέων παρ' ἡμῖν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, ὅστις σκοπὸν αὐτοῦ κυριώτερον ἔθηκε τὴν διεγερσιν τῆς ἀμίλλης τῶν ὁμογενῶν περὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας καὶ τὴν δι' αὐτῶν προαγωγὴν τῆς εὐθυμίας τοῦ ἔθνους. Κατανοήσας δὲ ὁ ἀνὴρ ὅτι ἡ πρόοδος τῶν βιοποριστικῶν ἐπιτηδευμάτων συναρτᾶται σφιγκτὰ μετὰ τῆς διανοητικῆς προόδου αὐτῶν ὤρισεν νὰ βραβεύηται κατὰ πᾶσαν Ὀλυμπιακὴν πανήγυριν ἐξαιρετὸν τι φιλολογικὸν φιλοπόνημα καὶ προσέτι νὰ συντάσσεται ἐκάστοτε καὶ

(γ) Ἴδε Πausan. βιβλ. σ'. κεφ. 17 Πλάτων· Ἰππίαν σελ. 363 καὶ 368. Ἀθῆν. βιβλ. ιδ'. κεφ. 12. Λουκιαν. Περὶ Ἡροδότου. Πλοῦτ. βίοι τῶν δέκα ῥητόρ. σελ. 836.

ἀπαγγέλλεται δημοσίᾳ λόγος Ὀλυμπιακός, δηλωτικὸς τῆς διανοητικῆς τῶν Ἑλλήνων καθ' ἐκάστην Ὀλυμπιάδα προόδου.

Κατὰ τὰ περὶ τῶν νέων Ὀλυμπίων διατεταγμένα ὁ πρῶτος Ὀλυμπιακὸς λόγος ὀφείλει νὰ περιλάβῃ πεντηκονταετία ὀλόκληρον ἀπὸ τοῦ πρώτου τῆς ἑλληνικῆς αὐτονομίας ἔτους ἕως τῆς σήμερον· τὸν δὲ λόγον τοῦτον κληθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου νὰ παρασκευάσω καὶ ἀπαγγείλω σήμερον, ἐδέχθην τὴν ἐντολὴν μετὰ δισταγμοῦ, δυσπιστῶν μὲν εἰς τὰς δυνάμεις μου, ἐπιθαρόων δὲ εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ εὐμενοῦς ἀκροατηρίου μου.

Ἰνα δηλωθῇ ἡ πνευματικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους πρόοδος ἀπὸ τοῦ ὀρισμένου χρονικοῦ σημείου, προαταίτεται ἡ γνώσις τῆς κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν σημεῖον πνευματικῆς αὐτοῦ καταστάσεως. Χρεῖα ἄρα πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ ἀναδράμωμεν εἰς τοὺς θλιβερούς τῆς δουλείας χρόνους καὶ διέλθωμεν αὐτοὺς δι' ἐνὸς βλέμματος, ἵνα ἴδωμεν πῶς εἶχον τότε τὰ τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους.

Ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς πνευματικῆς τῶν ἑλληνικῶν γένους ζωῆς κρύπτεται εἰς τὰ νέφη τῶν προγενεστέρων τῆς ιστορίας αἰώνων· τὴν δ' ἀκμὴν αὐτῆς ἀναγινώσκωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ μελετῶμεν μετὰ θαυμασμοῦ εἰς τὰ διασθῆντα μέχρις ἡμῶν ἀθάνατα αὐτῆς προϊόντα. Ἀφοῦ ἡ ῥηθεῖσα πνευματικὴ τοῦ ἔθνους ζωὴ προβάτα κατὰ μικρὸν εἰς ἀκμὴν θαυμασίαν παρήγαγε τοὺς ἀρίστους ἐκείνους καρπούς, οἵτινες αἰῶνας πολλοὺς διεήρψαν καὶ καθύδυναν καὶ νῦν ἔτι δ' ἀτρέφουσι καὶ ἰδύουσι τὸ ἀθρώπινον πνεῦμα, μεταδοθεῖσα δὲ διὰ μὲν τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν εἰς πολλοὺς τῶν λαῶν τῶν κατοικούντων τὰς παραλίους χώρας τῆς Μεσαγείου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, διὰ δὲ τῶν κατακτηθέντων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ἔθνη τῆς ἐνδοτέρας Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἐξέτεινε μακρὰν τὰ ὄρια τοῦ ἑλληνισμοῦ (δ), ἤρτισεν ἀπὸ τῆς γ' πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος

(δ) Τότε ἠλήθευσεν ἐπ' εὐρυτέρου κύκλου ὅτι ὁ Ἰσοκράτης (ἐν τῷ πανηγυρικῷ, κεφ. ιγ') εἶπε περὶ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων, ὅτι καλλιεργήτασα τοὺς λόγους καὶ τὴν ἐπιστήμην, καὶ γενομένη τούτων διδάσκαλος πεποιθεὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα μηκέτι τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν εἶναι, καὶ μάλλον Ἑλλήνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδείσεως (τῶν Ἑλλήνων) ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετασχόντας.

νά παρακμάζῃ κατ' ὀλίγον καὶ νά μαραίνηται. Ὅμως ἡ βραδεία παρακμὴ καὶ ὁ μαρasmus δὲν ἐπήνεγκαν τὸν θάνατον· ἀλλὰ, καὶ ἀφοῦ ἡ ἐστία τῆς πνευματικῆς ἐκείνης ζωῆς μετετοπίσθη ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ κατόπιν εἰς τὸ Βυζάντιον, εἶχεν αὐτὴ ἀκόμη δύναμιν ἰκανὴν νά συνέχῃ καὶ ζωοποιῇ τοὺς ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ ἐξελληνισθέντας καὶ εἰς ἐν μέγα πολιτικὸν σῶμα συναφθέντας λαοὺς, νά ἀποκρούῃ δὲ ἀπ' αὐτοῦ τὰς παντοίας φθοροποιὰς τῶν βαρβαρικῶν λαῶν ἐπιδράσεις (ε).

Ὁλέθριος ἰδίως εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους ζωὴν ἐδείχθη ὁ ὀρμητικὸς ἐνθουσιασμὸς τῶν πρώτων ὀπαδῶν τῆς μωαμεθανικῆς θρησκείας, ἧτις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐβδόμου μ. Χ. αἰῶνος ὑπ' ἀνδρὸς εὐφρατασιώτου ἐν Ἀραβίᾳ πλεισθεῖσα διεδόθη μὲ τεραστίαν ταχύτητα εἰς τὴν ἀραβικὴν χερσονήσον, τὴν Συρίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς ἐξῆς βορείους χώρας τῆς Ἀφρικῆς, πολεμοῦσα πανταχοῦ τὰς προγενεστέρας θρησκείας οὐχὶ διὰ λόγων, ἀλλὰ διὰ τῶν ὄπλων, καὶ πολλαπλασιάζουσα

(ε) Αἱ μαθήσεις, αἱ συνιστώσαι κυρίως τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἦσαν α. αἱ περὶ λόγους, δηλαδὴ ἡ Ποίησις, ἡ Ῥητορικὴ, ἡ Ἱστορία· καὶ β. ἡ Φιλοσοφία, ἀφ' ἧς ἔπειτα, ὡς ἀπὸ πανδεχοῦς ἐπιστήμης, ἀπεχωρίσθη ἡ καθαρὰ καὶ ἐφηρμοσμένη Μαθηματικὴ καὶ ἡ Φυσικὴ, ἡ τὴν Γεωγραφίαν, τὴν Ἀστρονομίαν καὶ τὴν Ἰατρικὴν περιέχουσα. Ἡ παρακμὴ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης ἤρχισεν ἀπὸ τῶν περὶ τοὺς λόγους μαθήσεων καὶ τῆς κυρίας καλουμένης Φιλοσοφίας· αἱ δὲ λοιπαὶ μαθήσεις, μάλιστα ἡ Μαθηματικὴ καὶ ἡ Ἰατρικὴ μετὰ τῶν κλάδων αὐτῶν ἀναπτύχθεισαι πλειότερον κατὰ τὴν ἀλεξανδρινὴν ἐποχὴν ἤρχισαν βραδύτερον νά μαραίνωνται. Ἐπὶ δὲ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς πᾶσαι αἱ ἐπιστήμαι παρήκμασαν. Ὁ πνευματικὸς ἀγρὸς ἀμελῶς καὶ ἐπιπολαίως γεωργούμενος ἀπέβαλεν οὕτω τὴν παραγωγικὴν του δύναμιν, ὥστε οὐδεὶς γενναῖος καρπὸς παρήγετο πλέον, οὐδὲν νέον ἐπιστημονικὸν πόνημα ἀνεφαίνετο περιέχον προσθήκην τινα εἰς τὰς προτέρας ἐπιστημονικὰς γνώσεις. Πᾶσα σχεδὸν ἐπιστημονικὴ ἐνέργεια περιωρίζετο εἰς ἐγχειρίδια καὶ ἐπιτομὰς, εἰς ἐρμηνείας, ὑπομνηματισμοὺς καὶ σχολιάσεις τῶν ἀρχαιοτέρων πονημάτων. Ἡ Ἱστορία, ἐφόσον τὸ γενναῖον φρόνημα ἐσώζετο εἰς τὸν ἐπικρατοῦντα τῆς νέας Ῥώμης λαόν, τὸ δὲ ἀρχαῖον στρατι-

δικνεκῶς οὐχὶ διὰ τῆς πειθοῦς, ἀλλὰ διὰ τοῦ τρόμου τοῦ προσηλύτους τῆς. Ὁ θρησκευτικὸς τῶν Μωαμεθανῶν ἐνθουσιασμὸς, ἀποκρούων πᾶν ὅ,τι ἐνομιζετο ἀσύμφωνον πρὸς τὴν νέαν θρησκείαν, κατεπολέμει τὴν ἀλλοτρίαν ἐπιστήμην πανταχοῦ, ὅπου οἱ φιλοπόλεμοι ἐκείνης ὀπαδοὶ ἐξέτεινον διὰ τῶν ὄπλων τὸ κράτος τῶν. (ζ).

ωτικὸν τῶν Ῥωμαίων πνεῦμα διέμενον ἔτι εἰς τοὺς πολυμιγεῖς αὐτῆς στρατοῦς, εἶχε τροφὴν ἰκανὴν καὶ διετήρει ἰκανῶς τὴν σημασίαν ἑαυτῆς καὶ ἀξίαν· ἀπέβαλε δ' αὐτὴν καθόσον ἡ ζωτικὴ τοῦ συνόλου δύναμις ἐξησθένει, οἱ ἐν ἀρχαῖς ἐχαυνοῦντο ὑπὸ τρυφῆς ἢ διεφθείροντο, τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ ἐταπεινοῦτο. Ἡ Ῥητορικὴ μείνασα ἄνευ πολιτικοῦ θήματος καὶ ἄνευ ἀγωνιστηρίου δικανικοῦ, περιωρίζετο εἰς τὸν ἄμβωνα. Ἡ δὲ Ποίησις ἀποβαλοῦσα τὴν ἀρχαίαν τῆς πτέρωσιν ἡσχολεῖτο εἰς ταπεινάς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀτυχεῖς μιμήσεις ἀρχαιοτέρων ἑλληνικῶν ποιημάτων· μετὰ δὲ τὰς σταυροφορικὰς στρατείας καὶ τὴν ἐγκατάστασιν σταυροφορικῆς κυρείας εἰς τινὰς ἐπαρχίας τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας μεταλαβοῦσα κατ' ὀλίγον τοῦ ἱπποτικῶν τῶν σταυροφόρων πνεύματος παρήγαγε καὶ τινὰ μεθερμηνεύματα ἢ ἀπομιμήματα τῆς Ῥωμανικῆς τοῦ μέσου αἰῶνος ποιήσεως, περὶ ὧν ἴδε ἐμπροσθεν τὰ περὶ προόδου ἐν τῇ ποιήσει. Καὶ αὐτὴ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ ἀπὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐν τῇ βυζαντινῇ αὐτοκρατορίᾳ ἐπικρατήσασα διεφθείρετο κατ' ὀλίγον παρὰ τῷ ἀγραμμάτῳ λαῷ διὰ τῆς καθημερινῆς πρὸς τοὺς ἀλλογλώσσους ἐπιμιξίας καὶ ἐπτωχύνετο καθ' ἕλλην τε καὶ κατ' εἶδος, ἀποβάλλουσα κατὰ μικρὸν τὸν ἀρχαῖον τῶν συνωνύμων λέξεων πλοῦτον καὶ τὴν μεγάλην ποιικιλίαν τῶν τύπων, δι' ὧν αἱ ποιικιλίαι τῶν ἐννοιῶν ἀναφορὰ παριστάνονται. Οὕτω δὲ ἐσχηματίσθη κατ' ὀλίγον δημῶδες τις διάλεκτος χρήσιμος εἰς κοινὴν οὐμίλιαν καὶ διεκρίθη ἀπὸ τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἧτις ἔμεινε γλῶσσα γραπτῆ παρὰ μόνους τοὺς πεπαιδευμένους εὐχρηστος. Ἡ ῤηθεῖσα δημῶδες γλῶσσα καταφρονουμένη μέχρι τινὸς ὑπὸ τῶν πεπαιδευμένων δὲν ἠξιώθη, καθόσον γνωρίζομεν, τῆς ἐν γραφῇ χρήσεως, εἰμὴ κατὰ τὸν αἰῶνα καὶ ἐξῆς.

(ζ) Ἀποτέλεσμα λυπηρότατον καὶ τεκμηρίον τοῦ πρὸς τὴν ἀλλοτρίαν ἐπιστήμην πολεμίου πνεύματος τῶν μωαμεθανῶν ὑπῆρξεν ἡ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βιβλιοθήκης πυρπόλησις, περὶ ἧς νεώτεροί τινες ἱστορικοὶ ἄνευ λόγου ἰσχυροῦ ἀμφισβάλλουσι.

Τοῦ κακοῦ τούτου ἰατρεία τις ἠλπίσθη ἐκ τῶν ἐπιγενομένων σταυροφορικῶν στρατειῶν· ἀλλ' ἡ ἐλπίς αὕτη ἀπέθη ματαία· διότι ἡ παρ' ἀσπονδος καὶ πρὸς τὴν κατ' ἀρχάς ἐπιδειχθεῖσαν ἀγνήν χριστιανικὴν πρόθεσιν ἐναντία διαγωγὴ τῶν φιλαρπάγων καὶ χειροκρατικῶν σταυροφόρων, οἵτινες ἤρπασαν καὶ κατεκράτησαν πολλὰς τῆς Βυζαντινῆς ἀρχῆς ἐπαρχίας, ἐπὶ ἐξήκοντα δὲ ἔτη καὶ αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν, ἐξηποθένωσε πολὺ τὴν συνεκτικὴν δύναμιν τοῦ συνόλου τῶν συγκροτούτων τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν λαῶν καὶ διευκόλυνε δυστυχῶς τὴν βραδύτερον συμβῆσαν παντελῆ ταύτης διάλυσιν. Οὕτως ὁ ἑλληνισμὸς δὲν ἐπολεμήθη μὲν ἀμέσως καὶ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων, ἐμμέσως ὁμως ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν μέγα τραῦμα.

Ὀλεθριωτέρα πρὸς τὴν πνευματικὴν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους ζωὴν κατέστη ἡ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Μωάμεθ θρησκοληψία βραδύτερον, ὅτε συνεχέσθη μετὰ τῆς ἀγριότητος τῶν τουρκικῶν ἐκείνων φυλῶν, αἵτινες ἀπὸ τῶν πέραν τοῦ Ῥῆου καὶ Ἰαξάρτου τόπων τῆς μέσης Ἀσίας πρὸς μεσημβρίαν καὶ δυσμὰς ὀρμηθεῖσαι καὶ εὐρυτάτης χώρας καταλαβοῦσαι ἦλθον εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἐξ Ἀραβίας κατακτητὰς τῆς Περσίας καὶ ὀπαδοὺς τῆς νέας θρησκείας καὶ ἔγειναν προσήλυτοι καὶ ἰσχυροὶ ταύτης πρόμαχοι. Τῶν ἠθελισῶν φυλῶν μῦραι τινες μετὰ πολλὰς περιπετείας, αἱ ἀναγινώσκουμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἐνωθεῖσαι ὑπὸ τὸν μέγαν Ὀθωμανὸν κατέστησαν ὑπ' αὐτὸν καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ ἐν τῇ ἐλλάσσονι Ἀσίᾳ ἐπικινδυνότατοι καὶ ἀδιάλλακτοι πολέμιοι τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλείου, ἐν ταύτῳ δὲ καὶ ἀντίμαχοι τῆς πνευματικῆς τοῦ ἑλληνικοῦ γένους ζωῆς οὕτω δεινῶς, ὥστε ἠθελον βεβαίως ἐπενέγκει εἰς ταύτην τὸν θάνατον, ἐὰν ὁ θάνατος ἦτο εἰς αὐτὴν πεπωμένος, ἦτοι ἐὰν ἦτο προωρισμένον ἐν τῇ Βουλῇ τοῦ Ἰψίστου νὰ ἀπολέσῃ ἡ ἀνθρωπότης πᾶν ὅ,τι ἀνθρωπιστικὸν καὶ σοφὸν ὁ ἑλληνικὸς νοῦς ἐφεύρε, πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ ὑψηλὸν ἡ ἑλληνικὴ φαντασία ἐδημιούργησεν.

Οἱ φιλοπολεμοὶ ἐκείνοι λαοὶ οἱ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Ὀθωμανοῦ ἢ Ὀθμανοῦ, ὀθωμανοὶ ἢ ὕθμανοὶ ἐπονομασθέντες, κραταιωθέντες ἐν τῇ ἐλλάσσονι Ἀσίᾳ διὰ τῶν ὄπλων καὶ ὤφελουμένων ἔνθεν μὲν ἐκ τῆς γεροντικῆς ἀτανίας γείτονος βασιλείου χιλιετοῦς καὶ ὑπὸ πολλῶν παλαιῶν καὶ νέων τραυμάτων ἐξασθενήσαντος, ἔνθεν δὲ ἐκ τῆς ἀλληλομαχίας καὶ πρὸς τοὺς κινδυνεύοντας ἀνατολικούς· χριστιανούς ἀδιαφορίας (ἡ) τῶν τῆς χριστιανικῆς Εὐ-

(η.) Τὴν παράδοξον ταύτην ἀδιαφορίαν οὐχὶ μόνον δὲν κα-

ρώπης ἰσχυρῶν ἡγεμόνων, ἀφῆρπασαν πρῶτον ἄλλην μετ' ἄλλην τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπαρχίας αὐτοῦ· ἔπειτα δὲ ἀντλοῦντες νέαν αἰεὶ δύναμιν καὶ νέον θάρρος ἐκ τῶν ἐπιτυχιῶν τωι, δι' ὧν καὶ ἡ ἀκέρεστος αὐτῶν πλεονεξία αἰεὶ μᾶλλον ηὔξανετο, διέβησαν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ δι' ἀλλεπαλλήλων πολέμων καὶ ἀρπαγῶν τὸ Βυζαντινὸν βασίλειον καταλύσαντες κατέστρεψαν καὶ αὐτὴν ἐτι τὴν σωζομένην τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων μητρόπολιν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐξ ἧς ὡς ἐκ φανοῦ ἀμαυροφειγγοὺς διεσχέοντο ἐτι ἐπὶ τῆς γῆς ἀμυδραὶ τινες ἑλληνικῆς ἐπιστήμης ἀκτίνες.

Τὴν κατακτητικὴν τῶν ὀθωμανῶν πορείαν κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην, πρὸς τὴν ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου καὶ

τακρῖνουσιν οἱ δυτικοὶ συγγραφεῖς, ἀλλὰ καὶ πικρότατα καταφέρονται κατὰ τῶν δυστυχῶν Βυζαντινῶν, ὅτι δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀγοράσωσι τὴν ἀμφίβολον βοήθειαν τῶν δυτικῶν χριστιανῶν διὰ τῆς παραδοχῆς τῶν παπικῶν ἀξιώσεων, ἦτοι τῆς ἀπαρνήσεως τῆς ἰδίας αὐτῶν θρησκευτικῆς συνειδήσεως. Παράδοξον! Κατακρῖνουσιν οἱ δυτικοὶ ἡμῶν ἀδελφοί, ὅτι εἶναι τὰ μάλιστα ἀξίον ἐπαίνου. Ἐὰν οἱ Βυζαντινοὶ δὲν ἐπίστευον ἀληθῶς εἰς τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας των, ἡ ἐπίμονος ὑπ' αὐτῶν ἀπόκρουσις τῶν παπικῶν καινοτομιῶν ἠθελεν εἶσθαι ἀληθῶς παραλόγου πείσματος δεῖγμα καὶ ἐπομένως μεγίστης κατακρίσεως ἀξία· ἐὰν δὲ ὄντως ἐπίστευον, ὡς εἶναι βέβαιον, πότεροι εἶναι ἀληθῶς ἀξιοὶ κατακρίσεως; ἄρα ἐκείνοι οἱ κατὰ μίμησιν τῶν σεβασμῶν μαρτύρων τῆς χριστιανικῆς πίστεως προτιμήσαντες νὰ πάθωσι πέναινα παρὰ νὰ ἀπαρνηθῶσι τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις των, ἢ μᾶλλον οἱ δυτικοὶ αὐτῶν ὁμοθησκοὶ, οἵτινες δυνάμενοι (ἂν ἠδύναντο) νὰ σώσωσι χριστιανούς κινδυνεύοντας ἐξ ἀπίστων καὶ ἀγρίων κατακτητῶν τὸν ἔσχατον κίνδυνον δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπιτελέσωσιν ὅ,τι ὑπηγόρευεν ἡ χριστιανικὴ πίστις, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φιλανθρωπία, ἀλλ' ἀπήτουν παρ' ἐκείνων μετ' ἀκάμπτου ἰσχυρογνωμοσύνης ὡς ἀντάλλαγμα τῆς βοήθειας των τὴν ἀπάρησιν τῆς θρησκευτικῆς τωι συνειδήσεως. Ὀλίγοι τῶν δυτικῶν χριστιανῶν ἐδείχθησαν εἰς τὰς περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης κρίσεις των ἀμερόληπτοι καὶ δίκαιοι πρὸς τοὺς ἀνατολικούς· μεταξὺ δὲ τῶν ὀλιγίστων τούτων κατατάσσεται ὁ τόσον σοφὸς ὅσον δίκαιος καὶ φιλαλήθης καθηγητὴς κύριος Ε. Ἐγγερρος. (Ἴδε ἡ *Hellénisme en France* par E. Egger Tom. I. p. 91.

μετ' αὐτήν, ἐσήμαινον πάντα τοῦ ἀναστάσεως, καὶ ἐρήμωσις, βρούματα αἵματος καὶ ἐρείπια. Ἡ πνευματικὴ τῶν υποζυγουμένων λαῶν ζωὴ μισουμένη ἢ καταφρονουμένη ὑπὸ τῶν ἀγερῶν κατακτητῶν διὰ τὴν πρὸς τὰς θρησκευτικὰς τῶν δοξασίας ἀντιθέσιν, κατεπιέζετο σφόδρα μέχρι ἀποπνίξεως. Ἐνίοτε προσωπικὴ ἠπιότης ἢ πολιτικοὶ ὑπολογισμοὶ τοῦ δυνάστου ἡλάττων ἐπὶ μικρὸν τὴν κατάθλιψιν· συμφέροντα δὲ κυβερνητικὰ καθίστων μετριωτέραν τὴν φανεράν κατὰ τῶν ἐλληνικῶν φώτων καταφορὰν τῶν κρατούντων ἢ καὶ ἠνάγκαζον αὐτοὺς νὰ περιποιοῦνται τινὰς τῶν πεπαιδευμένων ὑπηκόων των, ὧν τὰς γνώσεις ἔκρινον χρήσιμους εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των· ἀλλ' ἢ κατὰ τῆς ἐλληνικῆς παιδείας ἀπέχθεια διετηρεῖτο πάντοτε ἐν τῷ δυναστεύοντι ἔθνει, ταχέως δὲ πάλιν ἐξεδηλοῦτο διὰ παντοίων καταπίσεων, ὧν σκοπὸς ἦτο ἡ ἀπόσθεσις πάντος φωτὸς σμαυροῦντος τὸ ἐκ τῆς Μέκκας διαχεόμενον, ὅπερ ἐπίστυετο ὑπ' αὐτοῦ πρωωρισμένον νὰ φωτίσῃ, ὡς εἰς πνευματικὸς ἥλιος, τὸν Κόσμον ὀλόκληρον.

Ἀλλὰ καὶ ὅτε καὶ ὅπου αἱ ἐλληνικαὶ μαθήσεις δὲν κατεδιώκοντο ἀμέσως ὑπὸ τῶν δυναστῶν, οὔτε βιβλιοθήκαι ἐπυρπολοῦντο, οὔτε σχολεῖα καταργοῦντο, ἤρκει τοῦ σιδηροῦ αὐτῶν ζυγοῦ ἢ βαρύτης καὶ ἡ υπερβολικὴ πᾶσῶν τῶν τάξεων τοῦ ἐλληνικοῦ γένους κατάθλιψις νὰ ἀποναρκώσῃ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ζωὴν. Ἡ περιγραφή τῆς ἐκπτώσεως καὶ τῶν δεινῶν παθημάτων τῶν χριστιανικῶν τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου λαῶν, οὗς τύχη σκληρὰ ὑπέβαλεν εἰς τὸν σιδηροῦν ζυγὸν φυλῆς βαρβάρου, ἐχθρᾶς τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ πρὸς τὰς ἐλληνικὰς χάριτας ἀναισθήτου, εἶναι τοῦ παρόντος μου θέματος ἀλλοτρία. Διὸ παραλείπων αὐτὴν ἀρκούμαι μόνον νὰ μνημονεύσω ἐνταῦθα, ὅτι πλείστοι τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν σοφῶν, οἱ μὲν ὀλίγον πρὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου, οἷον προαισθανόμενοι ὡς τὰ χειμοφυγοῦντα πτηνὰ τὸν ἐπικείμενον εἰς τὸ γένος βαρὺν χειμῶνα, οἱ δὲ μετὰ τὴν ἄλωσιν, φεύγοντες τὴν ἀξιοθρήνητιν αὐτοῦ τύχην, καταλιπόντες μετὰ δακρύων τὸ πατρῶιον ἔδαφος μετέβησαν εἰς Ἰταλίαν καὶ εἰς ἄλλας τῆς Εὐρώπης χώρας, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὸν Ὀμηρον, τὸν Ἡσίοδον, τὸν Αἰσχύλον, τὸν Σοφοκλέα, τὸν Εὐριπίδην, τὸν Ἡρόδοτον, τὸν Θακυδίδην, τὸν Πλάτωνα, τὸν Ἀριστοτέλην καὶ ἄλλους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος σοφοῦς, ὅπως πάλαι ποτὲ οἱ περὶ τὸν Αἰνεῖαν ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν ξενιτεῖαν τοὺς ἐφεστῆσι θεοῦ των (θ). Ἡ ῥηθεῖσα φυγὴ τῶν ἐλλήνων σο-

(θ) Οἱ ἐπισημότεροι τῶν πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου

φῶν καὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μετοίκησις ἐζημίωσε θεβαίως τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ προσκαίρως· κέρδος δὲ μέγα καὶ διηκεὲς προεξένησεν εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην καὶ δι' αὐτῆς εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα. Τίς δύναται νὰ εἴπῃ, ὅποια χωρὶς τοῦ ιστορικοῦ ἐκείνου γεγονότος ἤθελεν εἶσθαι σήμερον ἡ κατάστασις τῶν γραμμάτων ἐν τῇ Εὐρώπῃ; Ὅποσον δὲ καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἐξ ἐκείνου ἔπειτα ὠφελήθη! Αἱ γνώσεις, ἃς οἱ φυγάδες ὁμογενεῖς μετήνεγκαν τότε εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ἦσαν κεφάλαια πνευματικά, ἅτινα μετακομισθέντα ἐν καιρῷ τοῦ κινδύνου ἐκεῖ καὶ κατατεθέντα εἰς μέρος ἀσφαλές, ἀνελάδομεν ἔπειτα καὶ νῦν ἐτι ἀναλαμβάνομεν μετὰ τόκου πολλαπλασίου.

Ὅσον ὀλεθρία καὶ ἀνὸς ὑπῆρξεν εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ ἐλληνικοῦ γένους ζωὴν ἢ ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν κατάκτησις καὶ ἡ ἀκόλουθος δεινὴ καταπίσις, δὲν ἐπήγαγεν ὅμως τὸν θάνατον εἰς αὐτήν. Ἡ Ἑλλὰς ὁμοιάζει γόνιμον γῆν κρύπτουσαν ἐντός ἐαυτῆς ἀνεξολόθητα φυτικῆς ζωῆς σπέρματα. Ὡς ἐκείνης τὴν ἐπιφάνειαν κατὰδόσκει πολλάκις παμφάγον πῦρ καὶ κατακαίει μέχρι ῥίζης τὰ καλύπτοντα αὐτὴν καὶ κατακοσμοῦντα φυτὰ καὶ ὑψίκομα δένδρα, ἀρκεῖ δὲ πάντοτε ὀλίγη τις ἀπὸ τῶν νεφῶν νοτιά καὶ ὀλίγη θερμότης ἡλιακῆ, ἵνα ἐκ τῶν κεκρυμμένων ἐν αὐτῇ σπερμάτων ἀναβλαστῆσῃ καὶ καλύψῃ αὐτὴν νέος κόσμος φυτῶν ἀγλαῶν, οὕτω καὶ ἡ Ἑλλὰς, καὶ περ καταβοσκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ πυρὸς καὶ ἐρημωθεῖσα, διετήρησεν ὅμως ἐν ἐαυτῇ ἱκανὰ πνευματικῆς ζωῆς σπέρματα, εἰς ὧν τὴν ἀναβλάστησιν ἤρκει πάντοτε ὀλίγη δρόσος τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀσθενῆς τις ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπίδρασις. Σχολεῖα ταπεινά, ὅποια συνεχῶρον αἱ δεινὰ περιστάσεις τοῦ ἔθνους, μικρὰ καὶ λυπρὰ τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων φυτώρια ἀναφαίνονται ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς χώρας καὶ μετὰ τὴν πόρθησιν αὐτῆς καὶ ἐρήμωσιν, κρυπτόμενα πολλάκις ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν κρατούντων εἰς

καὶ μετ' αὐτὴν προσφυγόντων εἰς τὴν δύσιν σοφῶν Ἑλλήνων ἦσαν Δημήτριος ὁ Κυδωνίος καὶ Μανουὴλ ὁ Χρυσολωρᾶς (μεταβάντες κατὰ τὸ 1393 εἰς Βενετίαν), Βησαρίων ὁ Καρδινάλιος, Θεόδωρος ὁ Γαζής, Ἰωάννης ὁ Ἀργυρόπουλος, Ἀνδρόνικος ὁ Κάλλιστος, Δημήτριος ὁ Χαλκοκονδύλης, Ἰωάννης καὶ Κωνσταντῖνος οἱ Λασκάρις, Γεώργιος ὁ Τραπεζούντιος ἐκ Κρήτης, Μανουὴλ ὁ Μοσχόπουλος, Μιχαὴλ ὁ Ἀποστόλιος, Ἐρμῶνιμος ὁ ἐκ Σπάρτης.

τόπους δυσδάτους, εἰς ἐρημικὰ μοναστήρια, παραμυθούντα τὴν πνευματικὴν πείναν καὶ δίδωσαν τῶν δυστυχῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Δημοσθένους, τῶν κατατεθλιμμένων μαθητῶν τοῦ Χρισστούμου, τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ τοῦ ναζιανζηνοῦ Γρηγορίου. Αὐξάνει δὲ τῶν ρηθέντων σχολείων ὁ ἀριθμὸς, καθόσον ἐλαττοῦται ἢ παρὰ τῶν κρατούντων δεινὴ τοῦ λαοῦ πίεσις. Ἄνδρες ἑλληνικῆς παιδείας ἰκανῶς μέτοχοι, διδάσκαλοι τῶν ἑλληνικῶν λόγων καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας, παραδόξως ἐγείρονται ἐν τῇ χώρᾳ τῇ κατακλυσθείσῃ ὑπὸ τῆς βαρβαρότητος, κατ' ἀρχὰς μὲν σπανιώτεροι, προχωροῦντες δὲ τοῦ χρόνου συχνότεροι. Ἐφαίνετο ὅτι οὗτοι ἀνίσταντο ἐκ λίθων μεταμορφούμενοι καὶ ἐπανελαμβάνετο εἰς τὰς διὰ τοῦ βαρβαρικοῦ κατακλυσμοῦ ἐρημωθείσας χώρας τὸ κατὰ τὸν παλαιὸν μῦθον θαυματουργηθὲν ἐπὶ Δευκαλίωνος. Ἦθελον ἀποπλανηθῆ πολὺ τοῦ κυρίου μου θέματος, ἐὰν ἐπεχείρουν νὰ ἀπαριθμῶσω ἐνταῦθα τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ὀθωμανικῆς Αυτοκρατορίας ἀπὸ τῆς κατακτίσεως ἕως τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως ἰδρυθέντα ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἐξ ὧν ἐν τῷ μακρῷ τῆς δουλείας σκότει διεχέετο παραμυθητικόν τι φῶς εἰς τὸ ἡμέτερον γένος, νὰ καταλέξω δὲ τοὺς πεπαιδευμένους ἐκείνους ὁμογενεῖς, οἵτινες διὰ τῆς ζώσης διδασκαλίας ἢ διὰ τῶν συγγραμμάτων τῶν διετήρησαν ἐν τῷ μακρῷ καὶ δεινῷ ἐκείνῳ χειμῶνι τῆς ἑλληνικῆς παιδείας τὰ ζώπυρα. Διὸ παραπέμπω τοὺς θέλοντας νὰ γνωρίσωσι τὰ περὶ αὐτῶν εἰς εἰδικὰ τινὰ ὁμογενῶν καὶ ἀλλοδαπῶν συγγράμματα (1), ἀρκούμαι ἐνταῦθα νὰ εἶπω συντό-

(1) Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἐξ ἧς: α. *Νεοελληνικὴ Φιλολογία* κτλ. Ἀνδρέου Παπαδοπούλου Βρετοῦ, ἐν Ἀθήναις 1854. Ὁ φιλόπονος οὗτος ἀνὴρ παρεσκεύασεν ἤδη νέαν πληρεστέραν καὶ τελειότεραν ἐκδοσὶν τοῦ αὐτοῦ ὠφελίμου συγγράμματος. β'. *Σχολίασμα* Ματθαίου Κ. Παρανίκα περὶ τῆς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνει καταστάσεως τῶν γραμμάτων ἀπὸ τῆς ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἐνεστώσης ἐκαστονταετηρίδος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1868. γ'. *Νεοελληνικὴ Φιλολογία* Κωνσταντίνου Ν. Σάβα, σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ τοῦ 1867. Ἐν Ἀθήναις 1868. Καὶ τὰ τρία ταῦτα συγγράμματα εἶναι πρὸς τὸν σκοπὸν χρησιμώτατα. Ἴνα δὲ καταστῶσιν ὅσον δυνατὸν πληρέστερα καὶ τελειότερα, εὐκτὸν εἶναι οἱ πανταχοῦ λόγιοι ὁμογενεῖς νὰ κοινοποιήσωσιν ἐγγρά-

μῶς ὅτι, προχωροῦντος τοῦ χρόνου, καθόσον ἡ ἀγριότης τῶν κατακτητῶν διὰ τῆς καθημερινῆς πρὸς τοὺς υποκειμένους Χριστιανούς ἐπιμιξίας καὶ συμβιωτέσεως ἠλαττοῦτο, κρῖνετο τοῦτων τὸ θάρρος, ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἀνεπτύσσετο, τὰ δημόσια σχολεῖα ἐπληθύνοντο, οἱ δὲ λόγιοι ἄνδρες, οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ συγγραφεῖς ἐπολλαπλασιάζοντο κατὰ λόγον. Νίκαι τῶν χριστιανικῶν τῆς Εὐρώπης Δυνάμεων, ἐμπνέουσαι εἰς ταῦτα καθημέραν θάρρος πλειότερον, κατέστειλλον οὕτω τῶν Ὀθωμανῶν τὴν παράβολον τόλμην καὶ ἔπαρσιν, ὥστε ἡ Ὀθωμανικὴ ἀρχὴ εὕρισκεν ἔκτοτε φρονιμώτερον νὰ δεικνύηται πρὸς τοὺς υποκειμένους Χριστιανούς ἡπιωτέρα καὶ συγκαταβατικώτερα πρὸς τὰς δικαιοτάτας αὐτῶν περὶ ἰδρύσεως ναῶν καὶ σχολείων αἰτήσεις, πρὸς ἃς ἐδεικνύετο πρότερον χαλεπὴ λίαν καὶ δύσκαμπτος. Εἰς τὰ πλείεστα τῶν ρηθέντων σχολείων περιωρίζετο ἡ διδασκαλία εἰς μόνον τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν ἱερὰν κατῆχσιν ἀλλὰ κατ' ὀλίγον εἰσῆγοντο εἰς τινὰ αὐτῶν, τὰ εὐπωρότερα (οἷον εἰς τὸ τῶν Ἰωαννίνων, τὸ τοῦ Πατριαρχείου, τὸ τῆς Χίου, τὸ τῆς Σμύρνης, τὸ τῶν Κυθωνιῶν) καὶ ἡ διδασκαλία τῆς λατινικῆς γλώσσης, τῆς Ῥητορικῆς, τῆς Φιλοσοφίας, τῶν μαθηματικῶν καὶ τῶν στοιχείων τῆς Φυσικῆς. Οὐχὶ δὲ μόνον εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Ὀθωμανικῆς Αυτοκρατο-

φως πρὸς τοὺς φιλοπόνους αὐτῶν συγγραφεῖς εἶ τι εὕρισκουν ἐλλιπεῖς ἢ διορθώσεως χρεῖαν ἔχον. Σημειωτέον προσέτι ὅτι πολλαὶ εἰδήσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας εὕρισκονται ἐν τῇ πρὸς τὸν Κρούσιον ἀλληλογραφίᾳ Θεοδοσίου τοῦ Ζυγομαλά τῇ ἐν τῷ συγγράμματι *Turcognecia*, ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ Μελετίου σποράδην, ἐν τῷ 16' τόμῳ τῆς ἱστορίας τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ὑπὸ Κ. Κούμα, ἐν τῇ Χρονογραφίᾳ τῆς Ἠπέρου ὑπὸ Λ. Ἀραβαντινοῦ, ἐν τῷ *Essai historique sur l'état des Grecs depuis la conquête musulmane*, par Villemain' εἶτι ἐν τῷ *Hellenion*, 1 Heft von Dr Carl Iken, Leipzig 1822, ἐν τῇ *Leukothea* 1 und 2 Band, ὑπὸ τοῦ ἰδίου 1825. Ἐκ τῶν ρηθέντων δύο συγγραμμάτων, τῆς *Νεοελληνικῆς Φιλολογίας* Ἀνδρέου Παπαδοπούλου Βρετοῦ καὶ τῆς τοῦ Κωνσταντίνου Ν. Σάβα καταφαίνεται ὅτι τὰ πλείεστα τῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας συνταχθέντων καὶ τυπωθέντων βιβλίων ἦσαν ἐκκλησιαστικά.

ρίας ιδρύοντο και διατηρούντο πρὸς παιδείου τῶν νέων Ἑλλήνων σχολεῖα εἰς τὰς τότε περιστάσεις ἀρμόδια, ἀλλὰ και ἐκτός αὐτῆς ἐν Εὐρώπῃ και ἰδίως ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν οἷς ἐδιδάχθησαν πολλοὶ Ἕλληνας διαπρέψαντες ἔπειτα ὡς διδάσκαλοι, ἱεροκήρυκες, συγγραφεῖς, πολιτικοί. Τῶν σχολείων τούτων ἀρχαιότατον ὑπῆρξε τὸ ἐν Ρώμῃ ὑπὸ Λέοντος τοῦ Γ'. τῷ 1513 ἰδρυθὲν ἑλληνικὸν φροντιστήριον τὸ ἐπωνομασθὲν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου (κ). Βραδύτερον δὲν ἔλαβον ὑπαρξιν τὰ ἐξῆς: α. τὸ ὑπὸ τῆς ἐν Ἐνετία Ἑλληνικῆς Κοινότητος κατὰ τὸ 1593 ἔτος κατασταθὲν και μέχρι τοῦ 1701 διατηρηθὲν ἑλληνικὸν σχολεῖον β. τὸ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ὑπὸ Θεωμᾶ Φλαγγίνῃ τοῦ Κερκυραίου ἰδρυθὲν και ἀπὸ τοῦ 1664 ἕως τοῦ 1795 διαμειναν Φλαγγινιανὸν φροντιστήριον. Εἰς ταῦτα προσθετέον και τρία ἐν Παταύφῃ ἰδρυμάτα χάριν παιδείου ὠρισμένου ἀριθμοῦ νέων Ἑλλήνων ὑφ' Ἑλλήνων ἰδρυθέντα: τὸ τοῦ Κυπρίου Πέτρου Γαρφράνου, τὸ Γερασίμου τοῦ Παλαιοκάπα και τὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Κουτουνίου. Καὶ εἰς τὰς διαφορὰς δὲ τῆς Εὐρώπης ἀκαδημίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας οἱ νέοι Ἕλληνας μεταβαίνοντες ἐδιδάσκοντο ὑψηλότερα μαθήματα και ἐιδικὰς ἐπιστήμας, μάλιστα δὲ ἰατρικὴν, δι' ἧς εὐχερέστερον μετὰ τὴν ἐπάνοδόν των τιμὴν και δύναμιν παρὰ τοῖς κρατοῦσιν ἠλπιζον ἢ ἀποκτήσωσι και εἰς τὴν πατρίδα των ὠφελιμώτεροι νὰ δειχθῶσιν. Οὕτως ἡ πνευματικὴ τοῦ Ἑλληνι-

(κ). Εἰς τὸ ἐν Ρώμῃ ἑλληνικὸν φροντιστήριον πολλοὶ τῶν ἐπιστήμων λογίων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἐπαιδεύθησαν και ἐτελειοποιήθησαν. Ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσω ἐνταῦθα τὸν Ἑρμόδωρον, Ματθαῖον τὸν Δεβάρην, Ἀρσένιον τὸν Ἀποστόλιον, Πέτρον τὸν Ἀρκούδιον, Γ. Ματθαῖον τὸν Καρυόφυλλον, Λεονάρδον τὸν Φιλαρᾶν, Λέοντα τὸν Ἀλλάτιον, Μάρκον τὸν Μουσοῦρον. Ἡ Ἑλλάς πολλὴν και δικαίως ἤθελεν ὀφείλει εὐγνωμοσύνην πρὸς τε τὸν ἰδρυτὴν τοῦ ῥηθέντος φροντιστηρίου και τοὺς διαδόχους αὐτοῦ, ἐὰν ὁ σκοπὸς αὐτῶν ἦτο ἀγνός και δὲν ἀπέβλεπεν κυρίως εἰς θήρυσιν προσηλυτῶν και διατάραξιν τῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ γένει θρησκευτικῆς ὁμονοίας. Ἡ κλόνησις τῶν θρησκευτικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πεποιθήσεων ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν οὗτος ὑπὸ κατακτητῶν πολεμίων τοῦ χριστιανισμοῦ δεινῶς ἐπιέζετο, ἦτο ἀξιοκατάκριτος πράξις, ἧς τὰ ἐνδεχόμενα ὀλέθρια ἀποτελέσματα δὲν ἔλαβον, ὡς φαίνεται, ὑπ' ὅσιν ἐν Ρώμῃ, ὅπου αἱ παπικαὶ ἀξιώσεις ἔχουσιν ὑπερτέραν ἀξίαν παρ' αὐτὸν τὸν χριστιανισμόν.

κοῦ γένους ζωὴ κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς δεσποτείας διατηρουμένη και κατ' ὀλίγον κρατυνομένη ἔλαβεν αἰφνιδίως περὶ τὸ τέλος τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἐκ τῆς γαλλικῆς μεταπολιτεύσεως νέαν ἰσχὺν και νέαν κατεύθυνσιν.

Ἡ ῥηθεῖσα μεταπολίτευσις διὰ τῆς βαρυνχοῦς σάλπιγγός της ἐξεγείρασα ἐν Εὐρώπῃ (1789) ἀπὸ μακροχρονίου ληθάργου και ἀρχοντας και λαοὺς ἀρχομένους διεκήρυξεν εἰς πάντας τὴν ὑψηλίον νέας πολιτικὰς ἀρχάς, τὰς ἀρχάς τῆς ἐλευθερίας και τῆς ἰσότητος. Τὸ δὲ μέγα τοῦτο και διαπύρσιον κήρυγμα ἀκουσθὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξύπνισεν ἐν τῷ στήθει τῶν Ἑλλήνων πόθους δικαίους ἀπὸ πολλοῦ κοιμωμένου και ἀνεξωπύρρησε γλυκυτάτας ἐλπίδας. Ἡ διὰ τῆς ναυτιλίας και τοῦ ἐμπορίου αὐξηθεῖσα τότε τῶν Ἑλλήνων κοινωνία πρὸς τοὺς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης λαοὺς και ἡ ἐντεῦθεν προελθούσα βελτίωσις τῆς οικονομικῆς αὐτῶν καταστάσεως διήγειρε τὴν ἐθνικὴν των φιλοτιμίαν, ἀνέφλεξε τὴν φιλομάθειάν των και ἀνηρέθισε πάντας εἰς συντονωτέραν πρὸς τὸ ποθοῦμενον ἐνέργειαν. Ἐκτοτε ἐποπλασιασάθησαν μετὰ πλειοτέρας σπουδῆς τὰ σχολεῖα και ἐβελτιώθησαν φιλοτιμότερον τὰ ὑπάρχοντα δι' εἰσαγωγῆς μαθημάτων ὑψηλοτέρων. Ἐκτοτε οἱ νέοι ἤρχισαν μετὰ τὴν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς πατρίδος των περάτωσιν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων νὰ μεταβαίνοσι πολλὴ συχνότεροι εἰς τὰ πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης, ἵνα ἀπὸ τῶν πολυγευμένων ἐκείνων πηγῶν ἀρῶνται ἀφθονώτερα τῆς σοφίας τὰ νάματα και τελειοποιῶνται εἰς τὴν φιλολογίαν, τὴν φιλοσοφίαν, τὰς μαθηματικὰς και φυσικὰς ἐπιστήμας, ἢ ἵνα σπουδάζωσι περὶ τὴν ἱεράν των ἀσκηπιαδῶν τέχνην. Ἐπανερχόμενοι δὲ εἰς τὴν πατρίδα οἱ μὲν ἐφώτιζον τοὺς ὁμογενεῖς των διὰ τῆς προφορικῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας ἢ διὰ τῶν πολυειδῶν συγγραμμάτων των, πρὸς ἔκδοσιν τῶν ὁποίων και τυπογραφεῖα εἰς τινὰς τῶν ἐν Τουρκίᾳ πόλεων ἰδρύθησαν, οἱ δὲ ἄλλως πως ἐγίνοντο εἰς τοὺς ὁμογενεῖς των ὠφελίμοι. Διὰ τῆς ῥηθείσης ζωηροτέρας πνευματικῆς τῶν Ἑλλήνων κινήσεως παρεσκευάσθη τὸ μέγα ἔργον τῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος ἀναγεννήσεως (λ). Πολιτικὴ νῦξ κατεῖχεν

(λ) Τὰ ἐπισημότερα τῶν σχολείων και ἀδρότερον φῶς εἰς τὸ ἑλληνικὸν γένος, ἐν μέρει δὲ και εἰς ἀλλογλώσσους τινὰς και ὁμοζύγους λαοὺς διαχέοντα ὑπῆρξαν τὰ ἐξῆς. Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχικὸν σχολεῖον, ἄπερ μικρὸν μετὰ τὴν ἄλω-

ἔτι τὴν πατρίδα τῶν ἀρχαίων διδασκάλων τῆς ἀνθρωπότητος. ἀλλὰ, καθὼς τὰ μέλη τῶν ὠδικῶν ὀρνίθων πυκνούμενα κατὰ τὸ

σιν ἰδρυθὲν μέχρι σήμερον διαμένει, ἐπ' ὀλίγα ἔτη μόνον εἰς τὴν κατὰ τὸν Βόσπορον Ἑβρὰν Κρήνην μετατεθέν· τὰ ἐν Ἰωαννίνοις τέσσαρα σχολεῖα, ἧτοι 1) τὸ ἀρχαιότατον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σπανοῦ ἐπὶ τῆς νήσου 2) τὸ Γκιουμαῖον, ἰδρυθὲν κατὰ τὸ 1675 ἔτος δαπάνῃ Λέοντος Γκιούμα καὶ μέχρι τοῦ 1821 διατηρηθὲν, ἐπονομασθὲν δὲ σχολεῖον τοῦ Μπαλάνου ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ σχολαρχήσαντος Μπαλάνου τοῦ Βασιλοπούλου· 3) τὸ Μαρουτσαῖον ἰδρυθὲν κατὰ τὸ 1742 ἔτος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Μαρουτσῶν καὶ διαμεῖναν μέχρι τοῦ 1795· 4) τὸ τοῦ Καπλάνη, ὅπερ καὶ σχολεῖον τοῦ Ψαλίδα ἀπὸ τοῦ σχολαρχήσαντος Ἀθανασίου Ψαλίδα ἐπανωράσθη, διατηρηθὲν ἀπὸ τοῦ 1797 ἕως τοῦ 1821 ἔτους. Τὸ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Ἄθωνος λαμπρὸν, ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον· τὸ ἐν Δημητσάνῃ τῆς Πελοποννήσου, περὶ οὗ ἴδε τὴν τοῦ καθηγητοῦ Εὐθυμίου Καστόρη διατριβὴν, ἐν Ἀθήναις 1849· τὸ ἐν Βυτίνῃ (1773—1821)· τὸ ἐν Ἀθήναις, τὸ ἐν Μηλιαῖς τοῦ Πηλίου ὄρους (1773—1821)· τὸ ἐν Ἀθήναις, τὸ ἐν Μηλιαῖς τοῦ Πηλίου ὄρους ἰδρυθὲν ὑπὸ Γρηγορίου Κωνσταντᾶ καὶ Ἀνθίμου Γαζῆ· τὸ ἐν Τυρναβῶ τῆς Θεσσαλίας· ἔτι τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει, τὸ ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ, τὸ ἐν Χίῳ, τὸ ἐν Σμύρῃ, τὸ ἐν Κυδωνίαις τῆς ἐλλάσσονος Ἀσίας, τὸ ἐν Βουκουρεστίας τῆς Δακίας, τὸ ἐν Ἰασίῳ. Ἐκ δὲ τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι διὰ ζώσης διδασκαλίας ἢ διὰ συγγραμμάτων ἢ δι' ἀμφοτέρων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς 17. ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως συνετέλεσαν εἰς τὸν φωτισμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους, παρεσκευάσαν αὐτὸ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ πρὸς νέαν πολιτικὴν ὑπαρξίν, μνημονεύομεν ἐνταῦθα τοὺς ἐπιφανεστέρους· Νικόλαον Μαυροκορδάτον υἱὸν σοφῶν σοφοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ ἀπορρήτων, Μεθόδιον Ἀνθρακίτην ἐξ Ἰωαννίνων, Ἀναστάσιον Γόρδιον ἐξ Ἀργαφῶν, Μακάριον καὶ Δανιὴλ Κεραμέα τοὺς Πατμίους, Ἀλέξανδρον Ἑλλάδιον Ἀρισσαῖον, Γεώργιον Ἰπομενᾶν Τραπεζούντιον, Βικέντιον Δαμῶδον Κεφαλλῆνα, Νικόλαον Λογοθέτην ἐκ Γαλαξειδίου, Νικόλαον Ζαρζούλην ἐκ Μεσσοῦ, Νεόφυτον Κουσκαλυβίτην Πελοποννήσιον, Ἀντώνιον Μισχοπούλον ἐκ Κεφαλληνίας, Μπαλᾶνον τὸν Βασιλόπουλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ Κοσμᾶν καὶ Κωνσταντῖνον τοὺς ἐξ Ἰωαννίνων, Γεώργιον Σουγδουρῆν, Ἀντώνιον Κατήφορον Ζακύνθιον, Γεράσιμον Γουᾶν καὶ Ἀγάπιον Λεονάρδον καὶ Ἀγάπιον Ἀντωνόπουλον τοὺς ἐν Δημητσάνῃ σχο-

περίορθρον προμηνύουσι τὴν προσέγγισιν τῆς ἡμέρας, οὕτω καὶ τὰ ἄσματα τῶν Μουσῶν πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος πυκνότερα τότε καὶ σαφέστερα ἀκουόμενα προήγγελλον εἰς τοὺς λαοὺς αὐτῆς τὴν ποθεινὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡδυτάτου φωτός τῆς ἐλευθερίας καὶ διήγειρον εἰς τὰς καρδίας πάντων τὸ ἐκ φόβου καὶ ἐλπίδος μικτὸν ἐκεῖνο τῆς προσδοκίας αἶσθημα. Τέλος ὁ ἥλιος τῆς κέ. τοῦ Μαρτίου τοῦ ἀρκά ἔτους ἀνέτειλεν. Ὁ ἥλιος αὐτῆς ἐκεῖνης τῆς ἡμέρας τοῦ ἔτους, καθ' ἣν πρὸ αἰῶνων δεκαοκτῶ εἶγεν εὐαγγελισθῆ τὸ ἀνθρώπινον γένος τὴν ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ κόσμου τούτου σωτηρίαν του, ἐπιλάμπας εἰς τὴν Ἑλλάδα εὐηγγέλισεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν γένος τὴν ἀπὸ τῆς βαρβαρικῆς δυναστείας ἐλευθερίαν του. Μυριάδες πολλαὶ χριστιανῶν ἀπὸ τεσσάρων αἰῶνων ὑπὸ βαρῶν ζυγῶν πιεζόμενοι ἐχαιρέτισαν τὸν ἥλιον τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης πλήρεις ἐνθουσιώδους χαρᾶς. Ἡ σημαία τοῦ Σταυροῦ πανταχοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀνεπιτάσθη καὶ πανταχοῦ ἀντήχησαν τοῦ Φεραίου Τυρταίου τὰ πολεμιστήρια ἄσματα, προσομίμα δεινοῦ τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνος· ἀγῶνος ὀλίγων πρὸς πολλοὺς,

λαρχήσαντας, Ἰωάννην τὸν Μοισιόδακα, Μανασσῆν Ἡλιάδην, Ρίγαν τὸν Φεραῖον, Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν, Νικηφόρον τὸν Θεοτόκην, Παναγιώτην τὸν Παλαμᾶν ἐκ Μεσολογγίου, Λάμπρον τὸν Φωτιάδην ἐξ Ἰωαννίνων, Ἰωάννην Πέζαρον ἐκ Τυρνόβου τῆς Θεσσαλίας, Νικόλαον Κασσαβέτην καὶ Ἰωάννην Χορνῆν τοὺς Ζαγοραῖους, Γρηγόριον Κωνσταντᾶν, Δανιὴλ τὸν Φιλιππίδην, Ἀνθιμον τὸν Γαζῆν, Στέφανον τὸν Δούγκαν, Δημήτριον τὸν Ἀλεξανδριδῆν, Ἀθανάσιον τὸν Πάρρον, Ἀδαμάντιον τὸν Κοραῆν, Κωνσταντῖνον τὸν Κούμαν, Κωνσταντῖνον καὶ Στέφανον τοὺς ἀδελφοὺς Οἰκονόμους, Νεόφυτον τὸν Δούγκαν, Νεόφυτον τὸν Βάμβαν, Κωνσταντῖνον τὸν Βαρδαλάχον, Κωστ. τὸν Ἀσάπιον, Νικόλαον τὸν Μαυρομμάτην ἐξ Ἀκαρνανίας, Γρηγόριον τὸν Σαράφην, Θεόφιλον τὸν Κατῆν, Βε.ιαμῖν τὸν Λεσβιον, Σπυρίδωνα Βλαντῆν, Ἀθανάσιον Σταγειρίτην, Δημήτριον καὶ Νικόλαον τοὺς Δαρβάρεις, Ἀνδρέαν τὸν Μουστοξεῖδην ἐκ Κερκύρας, Ἀθανάσιον τὸν Χριστόπουλον, Ἰάκωβον Ρίζον τὸν Νερούλον, Θεόκλητον τὸν Φαρμακίδην ἐκ Θεσσαλίας, Στέφανον τὸν Κανέλον, Διωρόθεον τὸν Πράϊτον, Γεώργιον τὸν Γεννάδιον, Νικόλαον τὸν Λογάδην, Κωνσταντῖνον τὸν Κοκκινάκη, Ἀργύριον Παπᾶ Ρίζου, Βαρβολομαῖον Κουτλουμουσιανόν, Ν. Χρυσόγελον.

ἀόπλων πρὸς ὤπλισμένους, ἀδυνάτων πρὸς ἰσχυρούς, ἀγῶνος περὶ ζωῆς καὶ θανάτου ὀλοκλήρου τοῦ γένους. Ἀπὸ τῆς ἀξιωμανημονεύτου ἐκείνης ἡμέρας ἤρχισεν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ γένει νέα πνευματικῆς ζωῆς ἐποχὴ, ἧς ἡ σύντομος ἐπιθεώρησις εἶναι ἡ κυρία πρόθεσις τοῦ παρόντος λόγου. Ἰνα χωρήσωμεν εἰς τὸ ἔργον ἐν τάξει, θέλομεν ἐκτίσῃ μετὰ πάσης συντομίας ἃ. τὰ περὶ σχολείων, ἐν οἷς κυριώτερον ἐνεργεῖται ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῶν ἐθνῶν· ἔπειτα θέλομεν μεταβῆ εἰς κεφαλαιώδη ἐκθεσιν τῆς ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου γενομένης προόδου τοῦ γένους ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ, τῷ ἀναγκαίῳ ὀργάνῳ πάσις μαθήσεως, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ νεωτέρᾳ φιλολογίᾳ, ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ, ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμασι, ἐν τῇ Καλλιτεχνίᾳ καὶ Βιομηχανίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὴν τοιαύτην πρόοδον χρησιμεύουσιν ὡς μέσα τυπογραφεῖα, βιβλιοθήκαι, συλλογαί, ἑταιρίαι καὶ ἀγωνοθεσίαι, θέλουσι λεχθῆ καὶ περὶ αὐτῶν συντόμως ἐν τῷ προσήκοντι τόπῳ τὰ δέοντα.

ἃ. Περὶ σχολείων.

Καθ' ὅλον τὸν γρόνον τοῦ δεινοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος πᾶσα τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους ἡ προσοχὴ ἐστράφη κατὰ λόγον φυσικὸν εἰς τὰ τοῦ πολέμου καὶ τὴν διὰ τῶν ὀπλων ἐπίτευξιν τοῦ ποθεινοτάτου σκοποῦ. Ἐνώπιον τοῦ γενικοῦ καὶ μεγάλου κινδύνου, ὅστις καὶ αὐτὸν τὸν ἱερὸν κλῆρον ἐξώπλισε κατὰ τοῦ ἐξηγηριωμένου τῆς πίστεως ἐχθροῦ τοῦ ἀφέλκοντος ἀπὸ τῶν ἱερῶν θυσιαστηρίων καὶ ἀκρίτους κατατομοῦντο· ἡ ἀπαγχονίζοντος σεβασμίους ἀρχιερεῖς καὶ γέροντας πατριάρχας, δὲν ἐδύναντο νὰ μείνωσιν ἀπαθεῖς οὔτε οἱ διδάσκαλοι, οὔτε οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων· ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἔσπευσαν, ὅσοι ἦσαν ἐν ἡλικίᾳ, νὰ ἀποθέσωσι τὰ βιβλία καὶ τὸν κάλαμον καὶ νὰ λάβωσιν εἰς τὰς χεῖρας τὰ ὄπλα. Ὁ ἀλαλαγμὸς τῶν μαχῶν καὶ ὁ κρότος τῶν πυροβόλων κατέπνιξαν πανταχοῦ τὴν μελιχίαν φωνὴν τῶν Μουσῶν. Πάντα σχεδὸν τὰ σχολεῖα ἔμειναν ἔρημα· ἔπειτα δὲ καὶ κατεκάλυψαν τὰ πλεῖστα μετὰ τῶν ἐν αὐτοῖς βιβλιοθηκῶν πανταχοῦ, ὅπου κατὰ τὸν ἑναετῆ πόλεμον τὰ στίφη τῶν πολεμίων ἐδυνήθησαν νὰ προβάσωσιν ἐρημοῦντα τὴν χώραν. Μόλις τρία ἢ τέσσαρα σχολεῖα, εἰς ἀσφαλεστέρους τινὰς τῆς Πελοποννήσου τόπους διατηρηθέντα, καὶ διπλάσια περίπου ἐπὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους (ἐπὶ τῆς Σύρου, τῆς Ἄνδρου, τῆς Νάξου, τῆς Σίφνου, τῆς Σκοπέλου, τῆς Ἰδρας) ἔφεγγον ἔτι ἀμυδρῶς ὡς διψαλέα λυχνάρια ἐν τῷ σκότει. Ἄλλ' ἂν

ὁ ἑναετῆς πόλεμος κατέλυσε ἐν Ἑλλάδι τὰ σχολεῖα καὶ ἔφθειρε τὰς μικρὰς ἐν αὐτοῖς βιβλιοθήκαις, δὲν ἐξέλιπεν ὅμως οὐδὲ τότε πᾶσα διδασκαλία· ἀλλ' ὅπου τὰ ὀλοβρευτικὰ τῶν πολεμίων πλήθη δὲν προσήρχοντο, ἢ ὅθεν ἀπεχώρου μετὰ τὴν τελεσθεῖσαν ἐρήμωσιν, ὅπου ἐδύναντο νὰ συνέλθωσιν ὀλίγοι φυγάδες παῖδες καὶ νὰ εὑρωσι φυγάδα τινὰ διδασκαλον, εἰς τὰ ἐρείπια τῶν πυρποληθεισῶν πόλεων, κωμῶν καὶ χωρίων, εἰς τὰ ὄρη, εἰς τὰ σπήλαια, ὑπὸ τὴν σκέπη τῶν δένδρων, ἐκεῖ νύτο-σχεδιάζετο καὶ σχολεῖον καὶ διδασκαλία. Τοιαῦτα σχολεῖα αὐτοσχέδια καὶ περιπλανῆ δὲν ἦσαν ὀλίγα ἐν τῇ ἀγωνιζομένῃ Ἑλλάδι· οἱ δὲ δυστυχεῖς παῖδες οἱ ἀρκοῦμενοι τότε πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς σωματικῆς τῶν πείνης εἰς ξηρὴν κριθίνον ἄρτον, εἰς βολβοὺς καὶ λάχανα καὶ ἀγρίους καρπούς, δὲν ἐδεικνύοντο δυσκολώτεροι πρὸς τὴν αὐτοσχέδιον ἐκείνην τροφὴν τὴν προσπερομένην παρὰ τοῦ διδασκάλου εἰς ἀνάπαυσιν τῆς πνευματικῆς αὐτῶν πείνης. Καὶ ἄλλως δὲ ἐτρέφετο κατὰ τὸν χρόνον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος καὶ ἐκρατύνετο ἡ πνευματικὴ τοῦ γένους ζωὴ. Τὴ ὑπὸ τῆς πρώτης ἐθνικῆς συνελύσεως (ἐν Ἐπιδαύρῳ 1822) εἰσαχθὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλεύθερον πολίτευμα, ἡ νέα νομοθεσία, αἱ συχναὶ ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεις, τὰ καθ' ἡμέραν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν εἰς τὸν λαὸν ἐκδιδόμενα διατάγματα, ἡ ἐφημεριδογραφία, πάντα ταῦτα ἦσαν ἀξιόλογα μέσα διδασκαλίας καὶ ἀναπτύξεως τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ, διορθώσεως δὲ καὶ πλουτισμοῦ τῆς γλώσσῃ αὐτοῦ. Δι' αὐτῶν καὶ διὰ τῆς νέας πολιτικῆς του ζωῆς καὶ πείρας ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐδιδάχθη τότε πολλὰ, ἀγνωστα πρότερον καὶ εἰς τοὺς σοφοὺς του. Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, μάλιστα οἱ πολιτικοί, οἱ ῥήτορες καὶ οἱ ἱστορικοί, κατέστησαν ἐξ αὐτῶν τῶν νέων πραγμάτων καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους καταληπτότεροι. Πολλοὶ νεκρὰι πρότερον ἔνοιαι ἐφάνησαν ὅτι ἔλαβον ζωὴν, ἐνεδύθησαν σάρκα καὶ διεδραματίζοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ λαοῦ. Καὶ ἄλλο δὲ τι κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον γενόμενον συνετέλεσεν ὁμοίως εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους πρόοδον. Ὁ πανταχοῦ τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἐγερθεῖς διωγμὸς κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀόπλων καὶ φιλησύχων, καὶ ὁ καθημερινὸς τῆς ζωῆς τῶν κίνδυνος ἠνάγκασε πλείστους νὰ φύγωσι τὴν αἰμοχαρῆ ἀγριότητα τῶν κρατούντων καὶ νὰ καταφύγωσιν εἰς διαφόρους τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης τόπους. Ἐκεῖ δὲ πολλοὶ τῶν φυγάδων νέων ἄλλοι εἰς ἄλλην ἐπεδόθησαν ἐπιστήμην, ρυθμίζοντες τὴν σπου-

δὴν των πρὸς τὰς νέας περιστάσεις τοῦ γένους των καὶ παρασκευαζόμενοι εἰς ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος των, ἧς προσδόκιον μετὰ πεποιθήσεως τὴν ἐλευθερίαν. Καὶ τῷ ὄντι πολλοὶ τούτων μετὰ τὴν περάτωσιν τῶν μαθημάτων των ἐπανελθόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐδείχθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς χρησιμώτατοι.

Τὴν πνευματικὴν ζημίαν τὴν προσελθοῦσαν εἰς τὸ ἡμέτερον γένος ἐκ τῆς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καταστροφῆς τῶν σχολείων ἀνεπλήρωσεν ἰκανῶς καὶ ὠφέλειαν ἔτι προσέθηκεν ἢ ἐκ θείας οἰκονομίας κατὰ τὸ 1823 ἔτος ἐν Κερκύρα ἰδρυθεῖσα Ἰόνιος Ἀκαδημία καὶ ἡ ταύτην παρακολουθήσασα ἰδρυσις γυμνασίων καὶ σχολείων Ἑλληνικῶν ἐπὶ τῆς γείτονος Ἑπτανήσου. Τοιοῦτου ἀνωτάτου διδασκαλείου ἡ θεμελιωσις ὀρίζετο μὲν ἐν τῷ πολιτικῷ τῆς Ἑπτανήσου συντάγματι τοῦ 1817 ἔτους, ἀλλ' εὐρισκε τσαούτας ἐναντιότητος ἐκ τῆς ἰδιωφελούς γνώμης τῶν ἐν αὐτῇ ἀριστοκρατικῶν, ὥστε ὁ ἐν τῷ συντάγματι ὀρισμὸς ἤθελε μείνῃ γράμμα νεκρὸν ἀνεῦ τῆς ἀρετῆς, τῆς ἐλευθεριότητος καὶ τῆς ἀκαμάτου σπουδῆς τοῦ φιλέλληνοσ Ἀγγλοῦ Κόμητοσ Φριδερίκου Νόρθου Γυῖλφόδου, τοῦ καὶ ἀρχοντοσ τῆσ παιδείασ ἐν Ἑπτανήσῳ μικρὸν πρὸ τῆσ Ἑλληνικῆσ ἐπανάστασεωσ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆσ Μεγάλησ Βρεττανίασ ἀποδειχθέντοσ. Εἰσ τὸν μέγαν ἐκεῖνον καὶ ἀείμνηστον τῆσ Ἑλλάδοσ φίλον καὶ εὐεργέτην ὀφείλεται ἡ ἰδρυσις τῆσ Ἰονίου Ἀκαδημίασ καὶ ἡ ἐξ αὐτῆσ προσελθοῦσα τότε εἰσ τὸ ἔθνοσ μεγάλη πνευματικὴ ὠφέλεια. Ἐκεῖνοσ διὰ τοῦ φιλεπιστήμονοσ καὶ φιλελληνικοῦ ζήλου του καὶ τῆσ ἐλευθεριότητόσ του προπαρεσκεύασε τὸ ἔργον, πέμψασ δι' ἰδίασ δαπάνησ εἰσ τὰ πανεπιστήμια τῆσ Εὐρώπησ πολλοὺσ Ἕλληνασ, ἵνα διδασκῶσιν ἐκεῖ ἄλλοσ ἄλλην ἐπιστήμην καὶ χρησιμεύωσιν ὡσ καθηγηταὶ τῆσ μελετωμένησ Ἀκαδημίασ (μ). Ἐκεῖνοσ ἔπειτα διὰ τῆσ ἐν Ἀγγλία ἐπιρροῆσ του καὶ τῆσ πρὸσ τοὺσ ἐκεῖ πολιτικῶσ ἰσχύοντασ φιλικῆσ σχέσεώσ του κατῶρθωσεν ἐπὶ τοῦ ὑπουργείου τοῦ μεγαλόφρονοσ Κάνιγγοσ νὰ ἀρθῶσιν τὰ πολυεῖδη ἐμπόδια τὰ ὑπὸ τε τοῦ μεγάλου Ἀρμοστοῦ Μαιτλάνδου καὶ πολλῶν ἐν Ἑπτανήσῳ ἀριστοκρατικῶν παρεμβαλλόμενα, καὶ νὰ προσταχθῇ ὑπὸ τῆσ προστατίδοσ κυβερνήσεωσ ἡ ἐπίσημοσ ἰδρυ-

(μ) Τοιοῦτοι ἦσαν ὁ τὴν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν, ἔπειτα δὲ καὶ τὸ ἐν Ἀθήναισ Πανεπιστήμιον κόσμησασ Καθηγητήσ Κωνσταντῖνοσ Ἀσώπιοσ, ὁ Χριστοφόροσ Φιλητάσ, ὁ Ι Καραντηνόσ, ὁ Θεόκλητοσ Φαρμακίδησ, ὁ Θ. Μαγοῦσοσ, ὁ Ν. Μανιάκησ καὶ ἄλλοι.

σισ καὶ ἐγκαινίσισ τοῦ ῥηθέντοσ ἀνωτάτου ἑλληνικοῦ διδασκαλείου. Ὁ αὐτόσ φιλέλλην ἀνὴρ καὶ τὴν πλοσίαν ἑαυτοῦ βιβλιοθήκην εἰσ χρῆσιν τῶν ἐν αὐτῷ διδασκόντων καὶ διδασκομένων μετεκόμισεν ἐξ Ἀγγλίασ, καὶ ὄργανα φυσικῆσ καὶ χημείασ ἐξ ἰδίων ἠγόρασε καὶ εἰσ ἄλλασ χρείασ τῆσ Ἀκαδημίασ χρηματικῶσ συνέτρεχε, καὶ εἰσ πολλοὺσ ἀπόρουσ αὐτῆσ φοιτητάσ δαψιλῇ μνηαῖα χορηγήματα παρεῖχε, δαπανῶν εἰσ ταῦτα πάντα ὅλην τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ πρόσοδον. Ἡστραπτεν ὑπὸ χαρῆσ τοῦ φιλέλληνοσ προσβύτου τὸ σεβάσμιον πρόσωπον, ὅτε ἐγκαινιζομένησ τὸ πρῶτον τῆσ νέασ Ἀκαδημίασ παρέστη εἰσ τὴν ἀξιωμανημόνευτον ἐκεῖνην τελετὴν εἰσ τὸ μέσον τῶν Καθηγητῶν, τῶν ἐν τέλει καὶ τῶν ἐπισημοτέρων τῆσ Ἑπτανήσου πολιτῶν. ὡσ ἀρχων τῆσ Ἀκαδημίασ, περιβεβλημένοσ ἀρχαίαν ἑλληνικὴν χλαμίδα.

Ἡ Ἰόνιοσ Ἀκαδημία συνέστη κατ' ἀρχάσ ἐκ δύο σχολῶν τῆσ Φιλοσοφικῆσ (τῆσ περιλαυθανούσησ πλὴν τῆσ ἰδίωσ καλουμένησ Φιλοσοφίασ τὰσ μαθηματικὰσ καὶ φυσικὰσ ἐπιστήμασ καὶ τὴν Φιλολογίαν) καὶ τῆσ Θεολογικῆσ. Εἰσ ταύτασ προστεθήσαν ἔπειτα ἡ Νομικὴ καὶ ἡ Ἱατρικὴ. Ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ ἦτο πάντοτε πληροτέρα τῶν τριῶν ἄλλων καὶ διὰ τοῦτο εἶχε φοιτητάσ πλειοτέρουσ, ἐν ᾧ αἱ ἄλλαι, καὶ ἰδίωσ ἡ Νομικὴ καὶ ἡ Ἱατρικὴ, διὰ τὴν τότε δυσκολίαν τῆσ εὐρέσεωσ ἀρμοδιῶν καθηγητῶν καὶ συμπληρώσεωσ τῶν συγκροτούντων αὐτάσ μαθημάτων, ἦσαν μὲν ἐπιτήδεια νὰ παρασκευάσωσιν ἰκανῶσ τοὺσ φοιτητάσ εἰσ τὸ μέλλον αὐτῶν ἐπάγγελμα, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ ἀπαρτίωσιν τὴν διδασκαλίαν (ν). Εὐθύσ ἀφοῦ διεδόθη ἡ φήμη τῆσ ἰδρυσεωσ τῆσ

(ν) Ἐνταῦθα καταλέγονται οἱ καθηγηταὶ των τεσσάρων σχολῶν τῆσ Ἰονίου Ἀκαδημίασ, σημειουμένου ἐν παρενθέσει καὶ τοῦ χρόνου τοῦ διορισμοῦ ἐκάστου.

α) Τῆσ Φιλοσοφικῆσ. Ἰωάννησ Καραντηνόσ (1825) καθηγητῆσ τῆσ Μαθηματικῆσ καὶ ἔφοροσ τῆσ Ἀκαδημίασ. Τοῦτον διεδέχθη Ἰωάννησ Κουντούρησ (1833) μετὰ δὲ τοῦτον διωρίσθησαν Μοισσοῦτοσ Ἰταλόσ (1836), Ἀνδρέασ Μαυρομάτησ (1847), Σπυριδων Κατσαῖτησ (1857) Σταματέλοσ Πυλαρηνόσ τῆσ Φυσικῆσ (1825), μετ' ὃν Φρ. Οὐρίλοσ Ἰταλόσ (1836). Ἀθανάσιοσ Πολίτησ τῆσ Χημείασ (1825). Ἰ. Δελβινιώτησ τῆσ Φυσικῆσ καὶ προπαρασκευαστήσ τῆσ Χημείασ (1850) Στυλιανόσ Σπαθῆσ τῆσ Βοτανικῆσ (1825). Κωνσταντῖνοσ Ἀσώπιοσ (ὁ ἔπειτα προσκληθεῖσ εἰσ τὸ ἐνταῦθα Πανεπιστήμιον) τῆσ Ἑλληνικῆσ καὶ Λατινικῆσ Φιλολογίασ καὶ τῆσ Ἱστορίασ (1825).

Ἰονίου Ἀκαδημίας ἤρχισαν νὰ συρρέωσιν εἰς Κέρκυραν ἐκ τε τῆς Ἐπτανήσου καὶ τῆς δεινῶς τότε κλονουμένης Ἑλλάδος καὶ ἔτι

Χριστόφορος Φιλητᾶς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Φιλολογίας (1825).

Γεώργιος Γρασσέτας τῆς Λατινικῆς καὶ Ἰταλικῆς Φιλολογίας (1831). Κωνσταντῖνος Σακελλάριος τῆς Ἀρχαιολογίας.

Νικόλαος Πίκολος τῆς Φιλοσοφίας (1825). Τοῦτον μετ' ὀλίγον ἀναχωρήσαντα ἠδεδέχθη ὁ Γεώργιος Ἰωαννίδης, ὅστις ἐδίδασκε καὶ τὴν Ῥητορικὴν. Βραδύτερον δὲ (1852) διωρίσθη ὁ Πέτρος Βράϊλας.

Ἰωάννης Οἰκονομίδης τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς Φιλολογίας (1857).

Δημήτριος Κάλδος (1836) τῆς Φιλοσοφίας.

Ἰωάννης Λουσινιάνος τῆς Ἀγγλικῆς Φιλολογίας (1825).

Ἐδίδαξαν προσέτι τὴν Ἀγγλ. Φιλολογίαν οἱ ἐξῆς Γουλιέλμος Γουίλ, Βάκερ, Βῶεν.

Β') Τῆς Θεολογικῆς Θεολογίας Φαρμακίδης (1825). Κ. Τυπάλδος ὁ ἔπειτα Σταυρουπόλεως (1831). Νεόφυτος Βάμβας (1831). Ἀθανάσιος Πολίτης ὁ ἔπειτα ἀρχιερεὺς Κερκύρας (1837). Βαρθολομαῖος Κουτλουμοσιανὸς (1836) διδάξας Ἱερὰν Ἱστορίαν καὶ Ἑρμηνευτικὴν.

Βραδύτερον ἀνεπλήρωσαν τοὺς ἀπελθόντας Ν. Βάμβαν καὶ Κ. Τυπάλδον οἱ ἐξῆς Φ. Κάντας Ἱερεὺς τῆς Δογματικῆς (1839) Ῥόζος Ματζαβίνος (1841). Εὐστ. Βουλισμάς Ἱερομ. (1857) Ἱερᾶς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Γ') Τῆς δὲ Νομικῆς

Πασχάλιος Καροῦσος (1825) τῶν γεν. ἀρχῶν τοῦ Δικαίου καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου.

Λεοπόλδος Ἰδὸς τοῦ ἐμπορικοῦ Δικαίου (1825).

Ἰωάννης Τουρληνὸς Νομικῆς

Ἱερόνυμος Σαντώριος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου (1831).

Νικόλαος Μανιάκης Νομικῆς (1836).

Ῥακκέτης Γουέρας τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου (1836).

Λαντζίλης Ἰταλὸς Νομικῆς (1836).

Νικόλαος Δελβινιώτης Νομικῆς (1851).

Ἀναστάσιος Λαζαράτης τοῦ Ἰονίου Ἀστ. Δικαίου (1849).

Ἀ. Βραχλιώτης τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου (1862).

Σπυρίδων Μουστοζύδης, Ἱστορ. τοῦ Δικαίου (1862).

Ὄθων Πυλαρηνὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου καὶ τῆς Πολιτ. Οἰκονομίας (1862).

πανταχόθεν, ὅπου κατόικουν Ἕλληνες, νέοι φιλομαθεῖς διψῶντες τὴν ἐπιστήμην καὶ νὰ κατατάσσωνται εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτῆς, σπεύδοντες νὰ οὐδέωσι τὴν δίψαν τῶν ἐκ τῶν ναμάτων τῆς ἀναβλύσασθαι ἐκεῖ νέας πηγῆς. Ἰδίως εἴκουν τὰς ψυχὰς τῶν φοιτῶντων τὰ μαθήματα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς καὶ μάλιστα αἱ φιλολογικαὶ παραδόσεις τοῦ σοφοῦ Ἀσωπίου, ὅστις πρῶτος εἰσήγε τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν γερμανικὴν ἀκριβεστέραν ἔρευναν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ ποιητῶν. Οἱ ῥηθέντες νέοι διδασκόμενοι ἰκανῶς ἐν Κερκύρα, οἱ μὲν φιλολογίαν ἑλληνικὴν καὶ Ῥωμαϊκὴν, οἱ δὲ μαθηματικὰς καὶ φυσικὰς ἐπιστήμας, οἱ δὲ νομικά, καὶ μεταβάντες εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἐχρησίμευσαν μετὰ τῶν συγχρόνων ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἐκ τῶν Πανεπιστημίων τῆς Εὐρώπης ἐπανελθόντων ὡς πρῶτα ἐπιτήδεια ὄργανα εἰς ῥύθμισιν τῆς δημοσίας παιδείας, καὶ ἀρμολιωτέραν διακόσμησιν τῆς ἀρτιγενοῦς ἑλληνικῆς πολιτείας. Ἐξ αὐτῶν μάλιστα ἐλήφθησαν ἐν Ἑλλάδι οἱ πρῶτοι τῶν ἀνωτέρων παιδευτηρίων καὶ γυμνασίων διδάσκαλοι καὶ καθηγηταί· ἐξ αὐτῶν οἱ πρῶτοι τῆς Θεμίδος λειτουργοί, ἐξ αὐτῶν οἱ ἐπιτραπέντες τὰ τῆς ἀνωτέρας πολιτικῆς ὑπηρεσίας. Ἄνευ αὐτῶν οὔτε ἡ τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Καποδιστριαίου προεδρεία (ἀπὸ τῆς ἀρχῆς περίπου τοῦ 1828 ἔτους ἕως τῆς 27 Σεπτεμβρίου τοῦ 1831), οὔτε ἔπειτα (ἀπὸ τῆς ἀρχῆς περίπου τοῦ 1833 ἔτους) ἡ βασιλεία ἤθελε δυνηθῆ νὰ διατυπώσῃ ταχέως ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον τὸ ἀρτιπαγῆς

Δ') Τῆς δὲ Ἰατρικῆς.

Γεώργιος Θερεϊανὸς τῆς Νοσολογίας καὶ Θεραπείας (1831).

Στ. Γ. Μαράτος Χειρουργίας καὶ Κλινικῆς αὐτῆς (1831).

Ἄγγ. Κογεβίνης Χειρουργίας καὶ Κλινικῆς (1845).

Χριστ. Λαβράνος Βοτανικῆς, Ζωολογίας καὶ Ὀρυκτολογίας (1850).

Χ. Τυπάλδος Πρετεντέρης, γενικῆς καὶ εἰδικῆς Νοσολογίας καὶ Κλινικῆς καὶ Παθολ. Ἀνατομίας (1851).

Κωνσταντῖνος Ζαβιτζάνος, τῆς Ἀνατομίας, Μαιευτικῆς καὶ Φυσιολογίας (1843).

Σπυρίδων Ἀρβανιτάκης, τῆς Γενικῆς Νοσολογίας (1843).

Ὀλίγους μῆνας πρὸ τῆς καταλύσεως τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας ἀπεδείχθησαν καθηγηταὶ αὐτῆς καὶ οἱ ἐξῆς: Ἡλίας Πολίτης τῆς Χημείας, Δελβινιώτης τῆς Νοσολογίας. Μακρῆς Πάξιος τῆς Ἀγγλικῆς Φιλολογίας.

κράτος (ξ). Διὰ τῆς ἀποβιώσεως τοῦ ἀειμνήστου λόρδου Γουίλφορδου (τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1827 ἔτους) ἐστερήθη ἡ Ἰόνιος Ἀκαδημία τοῦ ἰσχυροῦ προστάτου καὶ ἐλευθεριωτάτου αὐτῆς εὐεργέτου· διὰ τὸ φῶς τοῦ φανοῦ ἐκείνου ἤρχισε κατὰ μικρὸν νὰ μαραίνηται, ἀμελοῦσης ἕκτοτε τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως νὰ ἐγχεῖται εἰς αὐτὸν ἰκανὸν ἔλαιον. Συνετέλεσε δὲ βραδύτερον εἰς πλείυτερον μωρασμὸν τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας ἢ κατὰ τὸ 1837 ἔτος ἐν Ἀθηναίσι ἰδρυθῆναι τὸ Ὀθωνεῖον Πανεπιστήμιον, ὑπερτελειότερον διοργανωθῆναι καὶ ὑπὸ Βασιλείας φίλης τῶν φώτων καὶ τῆς προσόδου ἀθρονώτερον ποτιζόμενον καὶ ἐξήθη ταχέως ὡς δένδρον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων πεφυτευμένον, ἠΰνησε ταχέως καὶ ἐκαρποφόρησε καὶ εἴλυτε πανταχόθεν τοὺς νέους τοὺς ὑεγομένους νὰ γευθῶσι τῶν ψυχαιόφων τῆς ἐπιστήμης καρπῶν.

Πλὴν τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας ἰδρύθη ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ τὸ καλούμενον Ἱεροσπουδαστήριον, ἐν ᾧ πολλοὶ νέοι τὰ προσήκοντα μαθήματα ἐδιδάχθησαν. Τούτων οἱ μὲν ἀσπασθέντες ἔπειτα τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα ὠφέλησαν καὶ ἔτι ὠρελοῦσι τοὺς παῖδας· οἱ δὲ χειροτονηθέντες ἰσοεῖς καὶ ἀρχιερεῖς ὑπηρετήσαν ἢ υπηρετοῦσιν ἔτι τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ὀδηγοῦντες τὸ πνευματικὸν αὐτῶν ποίμνιον εἰς νομάς σωτηρίας.

Προσέτι καὶ σχολεῖα ἑλληνικὰ καὶ γυμνάσια ἰδρύθησαν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις νήσοις τῆς Ἰονίου ἀρχῆς, ἅτινα

(ξ) Ἐκ τῶν μαθητευσάντων ἐν Κερκύρᾳ μνημονεύω ἐνταῦθα

1) τοὺς ἐξῆς· Ἰωάννην Φαρᾶν, Χρῆστον Βάραν, Δημ. Δεσποτόπουλον, Γεώργιον Ζωχιόν, Γεώργιον Χρυσόβεργην, Γ. Κόνδην, οἵτινες ἐχρησίμωσαν ἐν Ἑλλάδι ὡς καθηγηταὶ γυμνασίων.

2) τοὺς ἐξῆς· Γεώργιον Βέλλιον, Κωνστ. Γουλεμῆν, Σπυρ. Τριανταφύλλην, Νικόλαον Ἰωαννίδην, Ἀριστείδην Μπαλᾶνον, Ἀθ. Πετσάλην, Ἰωάννην Κυπαρίσσην, οἵτινες ἐχρησίμωσαν ὡς λειτουργοὶ τῆς Θεμιδος. Προσθετέον δ' εἰς αὐτοὺς καὶ Λέοντα τὸν Μελάν καὶ Κ. τὸν Πλατῦν καὶ ἄλλους, οἵτινες μετὰ τὴν ἐν τῇ Ἰονίᾳ Ἀκαδημίᾳ μαθήτευσίν των μετέδωκαν πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς ἐπιστημονικῆς των παιδείας· εἰς Πανεπιστήμιον τῆς Εὐρώπης.

3) τοὺς στρατιωτικῶς ἢ ἄλλως πῶς ὑπηρετήσαντες τὴν πατρίδα, τὸν Κωνστ. Γεοβέλην, τὸν Μ. Τολμίδην, τὸν Ἰω. Πασχάλην, Κωνστ. τὸν Πιτάκην τὸν πρὶν ἕφορον τῶν ἀρχαιοτήτων, τὸν ἰατρὸν Α. Πάλλην.

πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν τοῦ ἑπτανησίου λαοῦ παιδείαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν οἰκείωσιν τῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως μετὰ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἣν οὗτοι, καὶ περ Ἕλληνες οὐ πλείστοι τὴν καταγωγὴν, εἶχον συνειθίσῃ ἀπὸ τῆς ἑνετικῆς κατακτησεως νὰ καταφρονῶσιν ὡς χωρικὴν, προτιμῶντες εἰς τὴν πρὸς τοὺς ὁμοίους των ὁμιλίαν τὴν γλῶσσαν τῶν κρατούντων ὡς γλῶσσαν ἐπίσημον. Προσθετέον δὲ ὅτι καὶ ἡ δημοτικὴ παιδεία προήχθη κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐν ἑπτανήσῳ διὰ τῆς ἀλληλοδιδασκατικῆς μεθόδου, ἣν εἰσήγαγεν ἐκεῖ ἐκ Γαλλίας Ἀθανάσιος ὁ Πολίτης. Ταῦτα ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἐπράχθησαν ἐν ἑπτανήσῳ κατὰ τὸν χρόνον τοῦ αἱματηροῦ καὶ μετὰ γάλου ἀγῶνος τοῦ γένους.

Ἀποῦ ἑπταετίαν ὅλην οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς των ὑπάρξεως γενναίως ἀγωνιζόμενοι πολλὰ καὶ μεγάλα κατώρθωσαν καὶ ὑπέστησαν, διὰ δὲ τῶν κατορθωμάτων καὶ παθημάτων των διήγειραν τῶν χριστιανικῶν λαῶν τὴν συμπάθειαν, τριῶν κραταίων καὶ φιλανθρώπων ἐθνῶν οἱ κραταιοὶ καὶ φιλόφρονες ἄρχοντες ἀπεφασίωσαν νὰ ἐνεργήσωσιν ἀπὸ κοινοῦ καὶ δραστηρίως τὴν κατάπαυσιν τῶν πολυχρονίων τῆς Ἑλλάδος δεινῶν καὶ νὰ στελεῶσιν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὸ Αἰγαίον τοὺς στόλους των. Τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς φιλανθρώπου ἐκείνης καὶ ἀληθῶς χριστιανικῆς ἀποφάσεως ἀνήγγειλε λαμπρῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον (τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1827) ὁ κρότος τῶν πυροβόλων τοῦ συμμαχικοῦ στόλου ἐν τῇ λιμένι τῆς Πύλου, ὅπου ἡ ναυτικὴ τῶν πολεμίων δυνάμις συνετρίβη καὶ ἡ ἡμισέληνος ἀπημαυρώθη ὑπὸ τῆς ἡλιοφανοῦς λάμψεως τοῦ σκουροῦ. Οἱ Ἕλληνες ἕκτοτε ἀνεθάρρουν καὶ τὸν φόβον τῶν κινδύνων διεδέχθη μέλλοντος αἰσίου θεβαιότερα ἐλπίς καὶ μετὰ τῆς ἐλπίδος ἢ φροντίς περὶ τῆς ἐξ ἀνάγκης ἕως τότε ἀμεληθείσης παιδείας τῶν εἰς τὰ ὄρη καὶ σπήλαια διαιτωμένων τέκνων των.

Μετὰ τρεῖς περίπου μῆνας ἀπὸ τοῦ σωτηρίου ἐκείνου τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης κοινοπραγίματος (τῇ 11 Ἰανουαρίου 1828) κατέπλευσεν εἰς Αἴγιον ὁ πρὸ πολλοῦ (ἐν τῇ ἐθνικῇ Συνελεύσει τῆς Τροιζῆνος) ἐκλεχθεὶς Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννης Καποδίστριας, καὶ ἀναδεχθεὶς τὴν κυβέρνησιν χώρας ἡρρωμένης ὑπὸ πολέμου ἑπταετοῦς καὶ δεινῶς ἔτι ὑπ' αὐτοῦ κλονουμένης, ἔτεινε τὸν νοῦν πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τὴν τελείαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἀπαλλαγὴν καὶ πολιτικὴν αὐτῆς διοργανώσιν. δὲν ἡμέλησεν ὅμως τῆς δημοσίας παιδείας, ἀλλ' ἐπραξε καὶ

ὑπὲρ αὐτῆς ὅ,τι συνεχώρουν αἱ περιστάσεις. Ἐδείχθησαν δ' αὐ-
ται ἐπιτηδείωτερα μετὰ τὴν εἰς Πύλον ἔλευσιν (τῇ 17 Αὐγού-
στου 1828) τοῦ γενναίου γαλλικοῦ στρατοῦ, ὅτε τὸ ἔδαφος
τῆς Πελοποννήσου ἐκαθαρίσθη ἀπὸ τῶν ἀπαύστως ἐπιτρεχόντων
καὶ ἐρμηθέντων αὐτὸ πολεμίων σιφῶν, οἱ δὲ κάτοικοι ἐδυνή-
θησαν νὰ ἐπανέλθωσιν ἀπὸ τοῦ μακροχρονίου εἰς τὰ ὄρη καὶ
δάση διασκορπισμοῦ των εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία των,
νὰ ἀνοικοδομήσωσιν αὐτοσχεδίως τὰς πυρποληθείσας οἰκίας
των καὶ καλύβας καὶ νὰ κατοικήσωσιν ἐν ἀσφαλείᾳ ὑπὸ τὴν
στέγην αὐτῶν. Πρὸ πάντων καὶ κυριώτερον ἐρρόντισε τότε ὁ
ἀείμνηστος ἐκεῖνος ἀνὴρ περὶ καταβολῆς τοῦ θεμελίου πάσης
τοῦ λαοῦ διδασκαλίας, ἦτοι περὶ τῆς δημοτικῆς παιδείας, ἧς
τὴν βελτίωσιν εἶχεν ἤδη παρασκευάσῃ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς
ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς Γεώργιος Κλεό-
βουλος (ο). Ἐπειτα ἐρρόντισε καὶ περὶ ἰδρύσεως ἀνωτέρων σχο-
λείων καὶ ἐτι περὶ τῆς προσηκούσης διδασκαλίας τῶν νέων ἐ-
κείνων, οἵτινες παρεσκευάζοντο πρὸς τὴν ἐν τῷ στρατῷ καὶ τῷ
στόλῳ ὑπηρεσίαν (π). Ὡς ἀνώτατον τῶν τότε ἐν Ἑλλάδι παι-
δευτηρίων κατέστησεν ἐν Αἰγίνῃ τὸ κληθὲν *Κεντρικὸν Σχο-
λεῖον*, οὗ διευθυντὴν ἔταξε τὸν μακαρίτην διδάσκαλον Γεώρ-
γιον τὸν Γεννάδιον (ρ). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο σχολεῖον τύπον

(ο) Γεώργιος Κλεόβουλος ἐκ Φιλιππουπόλεως σπουδάζας
περὶ τὰς μαθηματικὰς καὶ φυσικὰς ἐπιστήμας ἐν Γερμανίᾳ καὶ
Γαλλίᾳ, ἐδιδάχθη ἐν Παρισίοις καὶ τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν κα-
λουμένην μέθοδον, καθ' ἣν συνέγραψεν Ἑλληνιστὶ ὁδηγὸν διδα-
σκαλίας καὶ πίνακα καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν κατὰ τὸ 1819 ἔτος
εἰς τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ ἀκμαζούσαν τότε Ἑλληνικὴν ἀποικίαν,
καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Ἑλλάδα.

(π) Πρὸς διδασκαλίαν τῶν στρατιωτικῶν ἐδημιουργήθη τότε ἡ
ἐν Ναυπλίῳ *Σχολὴ τῶν εὐελπίδων* ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ γάλλου
Ποζιέρου. Πρὸς δὲ τὴν τῶν ναυτικῶν ὠρίσθη ἐπὶ τοῦ δικητόου,
τῆς Ἑλλάδος, εἰς διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν καὶ μαθηματικῶν,
εἰς δὲ ἔμελλε μετὰ μικρὸν νὰ προστεθῇ καὶ ἕτερος τῆς ναυτικῆς.

(ρ) Ὁ διευθίνων τὸ σχολεῖον Γεννάδιος ἐδίδασκε τὰ Ἑλλη-
νικὰ ἔχων δεύτερον διδάσκαλον διὰ τὰς κατωτέρας τάξεις
Κωνσταντῖνον τὸν Οἰκονομίδην. Εἰς αὐτοὺς προστεθῆναι βραδύ-
τερον καθηγητῆς τῶν ἑλληνικῶν Ἰωάννης ὁ Βενθύλος ἐπανελ-
θὼν ἐξ Εὐρώπης. Τὰ δὲ μαθηματικὰ ἐδίδασκε πρῶτον Ἰωσήφ ὁ
Διστομίτης, ὃν διεδέχθη ἔπειτα ὁ Δημήτριος Δουραμάνης. Γεω-

ἔχον γυμνασίου ἑλλιποῦς ἔτι παρεσκευάσεν ἱκανῶς πολλοὺς
νέους πρὸς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ ἄλλους πρὸς ἀνωτέραν
ἐν τῷ ἔπειτα ἰδρυθέντι Πανεπιστημίῳ παιδευσιν. Προσέτι ἔλα-
βεν ὁ συνετὸς ἀνὴρ πρόνοιαν νὰ σταίλῃ νέους τινὰς εἰς τὰ Πα-
νεπιστήμια τῆς Εὐρώπης, ἵνα διδασχῶσιν ἐκεῖ μαθήματα ὑψη-
λότερα. Ταῦτα ἐδυνήθη νὰ πράξῃ ὁ ἀείμνηστος Κυβερνήτης τῆς
Ἑλλάδος ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους ἀναπτύξεως, μικρὰ
μὲν κατὰ σύγκρισιν πρὸς τὰ ἔπειτα ἐπὶ τῆς βασιλείας πραχ-
θέντα, μεγάλα ὅμως ὡς πρὸς τὰς τότε περιστάσεις, πρὸς τὴν
βραχύτητα τοῦ χρόνου, τὴν γενικὴν πτωχείαν καὶ γυμνότητα
τοῦ λαοῦ καὶ τὰς μεγάλας οἰκονομικὰς τοῦ κοινοῦ δυσχερείας.
Ταῦτα ἀπελέγγουσι ἱκανῶς τὰς μομφὰς ἐκείνων, ὅσοι ἐπιτο-
λαίως κρίναντες τὸν ἄνδρα, ἢ προτιμήσαντες τῆς ἱερᾶς ἀληθείας
τὴν ἀνάπαυσιν τῶν παθῶν των καὶ τὸ συμφέρον τῆς πολιτικῆς
των μερίδος, δὲν εὐλαβήθησαν νὰ ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὸν δυσ-
μενῆ πρὸς τὰ φῶτα καὶ τὴν ἐλευθερίαν διάθεσιν. Ὅσοι ἠδίκησαν
ἐν τῷ βίῳ τὸν συνετὸν καὶ φιλοπάτριδα ἄνδρα ἄς ἐξιλεώσωσι
νῦν τὴν τεθλιμμένην σιάν του, ἀποδίδοντες εἰς αὐτὸν δικαιο-
σύνην τοῦλάχιστον μετὰ θάνατον· τοιαύτη δικαιοσύνης ἀπόδοσις
προξενεῖ τιμὴν εἰς αὐτοὺς τούτους, ἀποδεικνύουσα καρδίαν ἐπι-
δεκτικὴν ἠθικῆς διορθώσεως.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς εὐτυχεστέραν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους
ἐποχὴν, τὴν τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς βασιλείας ἐν τῇ Ἑλλάδι.
Διὰ τῆς εἰς αἰῶνας ἀξιωμανημονεύτου ταύτης πράξεως, ἦν εὐλι-
κρινῆς καὶ πατρικὴ περὶ παγιώσεως τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ ἔθνους πρόνοια εἰς τὰς τρεῖς προστατίδας αὐτοῦ δυνάμεις

γραφίαν δὲ καὶ φιλοσοφικὴν Προπαιδείαν ἐδίδασκε Νικόλαος
ὁ Χορτάκης. Βραδύτερον μετὰ τὴν ἔλευσιν τῆς βασιλείας, ἐν
ἔτει 1834 ὅτε τὸ ῥῆθὲν σχολεῖον μεταρρυθμισθὲν εἰς Γυμνάσιον
μετετέθη εἰς Ἀθήνας, προσετέθησαν ὁ Ἰωάννης Ψαρᾶς καθηγη-
τῆς τῶν Ἑλληνικῶν, ὁ Ἐρρίκος Οὐλερίχος Γερμανὸς, καθηγη-
τῆς τῶν Λατινικῶν, ὁ Λουδοβίκος Πομερέτος τῆς Γαλλικῆς καὶ
ὁ Ἰάκωβος Βλάκ τῆς Ἀγγλικῆς. Ὁ δὲ X. Βάφας διεδέχθη
τὸν Δουραμάνην μετατεθέντα εἰς τὸ τῆς Σύρου Γυμνάσιον. Εἰς
δὲ τὸ συνημμένον μετὰ τοῦ Γυμνασίου Ἑλληνικὸν σχολεῖον κα-
τέστησαν διδάσκαλοι οἱ πρῶν μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰωάννης Πατά-
κης, Γεώργιος Γεράκης, Ἀθανάσιος Κωστόπουλος, Νικόλαος
Κράνιος,

ἐνέπνευσεν, ἐπλήρωσαν αὐταὶ τὰς μακροχρονίους τῶν Ἑλλήνων εὐχὰς καὶ συννεπλήρωσαν τὸ μέγα καὶ χριστιανικὸν καὶ φιλάνθρωπον ἔργον των. Ὁ ἐκλεχθεὶς (σ) καὶ προσκληθεὶς νέος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἀγαθὸς καὶ ἐνάρετος Ὄθων, υἱὸς βασιλέως σοφοῦ καὶ λίαν φιλέλληνας, ἐμπενυσμένος ὑπὸ τοῦ πατρὸς του θερμωτάτην καὶ ἀκραιφνεστάτην πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν γένος ἀγάπην, ἀναδεχθεὶς μετ' ἀφοσιώσεως τὸ μέγα καὶ δυσχερῆστατον ἔργον τῆς πολιτικῆς συντάξεως καὶ ρυθμίσεως βασιλείου ἀρτιπαγοῦς καὶ ὑπὸ πολυετοῦς ἀγρίου πολέμου ἠρημωμένου, κατέπλευσεν εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Ἄργους καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ναύπλιον τῇ 25 Ἰανουαρίου τοῦ 1833 ἔτους, παρακολουθούμενος ὑπὸ τε τῶν μελῶν τῆς Ἀντιβασιλείας καὶ ὑπ' ἄλλων σοφῶν Γερμανῶν ἐχόντων καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ ρυθμίσωσι πρὸς τὸ βελτιστον τὰ τε ἄλλα τοῦ βασιλείου καὶ τὰ τῆς δημοσίας παιδείσεως. Ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ βασιλέως Ὄθωνος νέα πνευματικὴ ζωὴ διεχύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Θωαμασία ἐδείχθη ἡ δραστηριότης τῶν μελῶν τῆς Ἀντιβασιλείας καὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν πρὸς διοργανώσιν τοῦ βασιλείου ἐργαζομένων· πολλοὶ δ' ἐπαίνου ἀξία ἢ πρὸς τὸ ἔθνος εὐκρινεῖα τῶν συντακτῶν ἐκείνων τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας καὶ ρυθμιστῶν, οἵτινες δὲν ἐνόμισαν μὲν ἀρμόδιον εἰς τὸν τότε βὰ' μὸν τῆς πολιτικῆς τοῦ λαοῦ ἀναπτύξεω, τὴν ἄμεσον καὶ πλήρη καθιέρωσιν συνταγματικῆς πολιτείας, ἐθῆκαν ὅμως πανταχοῦ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τὰς βάσεις ἐφ' ὧν ἐμελλε βραδύτερον ἐν ἀρμοδιωτέρῳ καιρῷ νὰ ἐγερθῆ στερεῶς τὸ συνταγματικὸν οἰκίδόμημα (τ). Τὰ τῆς δημοσίας παιδείσεως ἐνομοθετήθησαν καὶ ἐρρυθμίσθησαν ἄριστα κατὰ τὸ ἀξιόλογον Γερμανικὸν σύστημα, βαθείας θεωρητικῆς ἐρεῦνης καὶ πείρας μακρᾶς προῖόν, ὅπερ καὶ Ἄγγλοι καὶ Γάλλοι

(σ) Ὁ βασιλεὺς Ὄθων ἐξελέχθη μὲν κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὑπὸ τῶν τριῶν προστατῆδων δυνάμεων, ἐκυρώθη δὲ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐν Πρωσίᾳ ἐθνικῆς συνελεύσεως τῇ 27 Ἰουλίου 1832.

(τ) Ἀμαθεῖς ἢ μοχθηροὶ τινες καὶ πλήρεις ἀλόγου πάθους καθυλάτησαν ἐνίοτε τῶν νόμων καὶ διατάξεων τῆς Ἀντιβασιλείας· ἀλλὰ τὰ πράγματα τραπὴν ἐκφέροντα φωνὴν ἀπέδειξαν καὶ ἀποδεικνύουσι τὴν ὑπεροχὴν τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν γνώσεων τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἐξ ὧν ἡ ἀντιβασιλεία συνίστατο καὶ τὴν ἀθλιότητα τῶν ἐπικριτῶν αὐτῶν.

καὶ Ἴταλοὶ ἐπαينوῦσι καὶ κρῖνουσιν ἐν ταῖς περὶ δημοσίας παιδείσεως διατριβαῖς των μιμήσεως ἀξίον. Πρώτιστος πάντων ἐξεδόθη (τῇ 6 Φεβρουαρίου 1833) ὁ περὶ δημοτικῆς παιδείσεως νόμος καὶ μετὰ τοῦτον (10 Μαΐου 1834) ὁ περὶ ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνολογικῶν συλλογῶν καὶ περὶ ἀρχαιοτήτων εἴτα (τῇ 31 Δεκεμβρίου 1836) ὁ περὶ Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων (υ)· ἔπειτα (τῇ 14 Ἀπριλίου 1836) ὁ τοῦ Πανεπιστημίου βραδύτερον δὲ (τῇ 25 Ἰανουαρίου 1843) ὁ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιζαρείου Σχολῆς. Διὰ τούτων πάντων ρυθμισθείσης προσηκόντως τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους διδασκαλίας, ἡ βασιλικὴ κυβέρνησις, ἥς τὸ παράδειγμα ἠκολούθησαν ἔπειτα καὶ αἱ ἐθνικαὶ συνελεύσεις καὶ αἱ Βουλαι, ἔδειξε καὶ προθυμίαν μεγάλην καὶ χρημάτων ἀφειδίαν εἰς δυνατὴν αὐτῶν ἐκτέλεσιν. Ἔνεκα τούτου ἐπεμφεν εἰς Γερμανίαν περὶ τοὺς πεντήκοντα παῖδας καὶ νεανίσκους προσήκοντας εἰς τὰς ἐπισημότερας τῆς Ἑλλάδος οἰκογενείας, ἵνα παιδευθέντες ἐκεῖ τελειότερον καὶ διδαχθέντες διάφορους ἐπιστήμας καταστῶσι μετὰ τὴν ἐνταῦθα ἐπανάδον των χρήσιμοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος των. Ἐπεὶ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς βασιλείας χαράχθεισαν ὁδὸν βαδίζει καὶ νῦν ἡ βασιλικὴ Κυβέρνησις, ἡ δημοσία τοῦ ἔθνους παιδείσις προήχθη ἔκτοτε καὶ προάγεται καθημέραν, ὡς δεκνύεται ἐκ τῆς ἐξῆς συντόμου περὶ ἐκάστου τῶν κυριωτέρων κλάδων αὐτῆς ἐκθέσεως.

Α'. Περὶ τῆς δημοτικῆς παιδείσεως

Πρώτιστη φροντίς τῆς βασιλικῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξεν ἡ περὶ τῆς δημοτικῆς ἤτοι στοιχειώδους παιδείσεως. Τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, ὀλιγόριθμα κατ' ἀρχὰς ὄντα, ἐπολλαπλασιάσθησαν κατ' ὀλίγον καὶ ἡ ἐν αὐτοῖς διδασκαλία συνεπληρώθη καὶ προήχθη ἐπὶ τὸ τελειότερον. Ἐξετάθη δὲ βαθμιδῶν ἡ δημοτικὴ παιδείσις δι' ἰκρῶσεως ἰδίων σχολείων καὶ εἰς τὸ θῆλυ γένος, οὕτως μικρότατον μόνον μέρος, καὶ τοῦτο ἐν μόναις ταῖς πόλεσιν, ἐδιδάσκετο πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως γράμματα.

(υ) Συγχρόνως μετὰ τοῦ περὶ Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων νόμου ἐξεδόθη καὶ ὁ α. τοῦ Πανεπιστημίου ὀργανισμός· ἀλλ' αὐτός δὲν ἐτετελεσθη, μετερρυθμίσθη δ' ἔπειτα διὰ τοῦ τῆς 14 Ἀπριλίου τοῦ 1836 ἔτους.

Ἡ ὑπὸ Γεωργίου τοῦ Κλεοβούλου, ὡς προελέχθη, εἰσαχθεῖσα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος ἐκρίθη ἐπιτηδειότερα πρὸς τὴν δημοτικὴν παιδευσιν παρ' ἡμῖν, ὡς καθιστώσα δυνατὴν τὴν διδασκαλίαν πολλῶν μαθητῶν διὰ διδασκάλων ὀλίγων. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ βασιλέως Ὀθωνος μικρὸς ἦτο ἐν Ἑλλάδι ὁ ἀριθμὸς τῶν δημοτικῶν διδασκάλων τῶν γινωσκόντων τὴν ῥηθείσαν μέθοδον καὶ ἐχόντων τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς τὸ ἐπάγγελμά των γνώσεις, ἰδρύθη πρὸς παρασκευὴν τοιούτων δημοτικῶν διδασκαλείων καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ φιλέλληνοσ γερμανοῦ Δ. Κόρκ, τοῦ καὶ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων, ὃν ἀρρώστησαντα διεδέχθη μετὰ μικρὸν ὁ μακαρίτης Ἰωάννης Κοκκῶνης. Οὗτος διὰ τῆσ συνέσεωσ καὶ δραστηριότητόσ του προήγαγε τὴν δημοτικὴν παιδευσιν, συνδυάσασ σκοπίμωσ βραδύτερον τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον μετὰ τῆσ συνδιδασκτικῆσ, καὶ ἄλλα τινὰ τῆσ διδασκαλίασ μεταρρυθμίσασ ἐπὶ τὸ βελτιον. Τούτου κατ' εἰσῆγησιν συνέστη κατὰ τὸ 1837 ἔ-οσ ἡ Φιλοπαιδευτικὴ Ἑταιρία, ἥτισ ἴδιον προθεῖσα σκοπὸν τὴν πρότερον λῖαν ἡμελημένην παιδευσιν τοῦ γυναικείου γένουσ, πολλὰ καὶ μεγάλα πρὸς ταύτην ἐνίργησεν. Εἰς τὴν Φιλοπαιδευτικὴν Ἑταιρίαν ὀφείλεται ἢ ἐν Ἀθήναισ ἰδρυσισ καὶ μέχρι τοῦ νῦν διατήρησισ τοῦ ἀξιολόγου τῶν κορασίων διδασκαλείου, ἐν ᾧ ἀπὸ τριάκοντα καὶ τριῶν ἐτῶν πλείσται Ἑλληνίδεσ, αἱ μὲν ἐκ τῶν ἐντόσ, αἱ δὲ ἐκ τῶν ἐκτόσ τοῦ βασιλείου, τὰ προσήκοντα μαθήματα διδάχθεισασ, παρεσκευάσθησαν ἐπιτήδειαι κορασίων διδάσκαλοι, ὧν αἱ μὲν ἀποδειχθεῖσασ διδάσκαλοι σχολείων ἐν ταῖσ πόλεσιν καὶ πολίχναισ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἐδίδαξαν προσηκόντωσ, ἢ ἐτι διδάσκουσι χιλιάδασ πολλὰσ κορασίων· αἱ δὲ προσκληθεῖσασ εἰσ πόλεισ ἢ πολίχνια τῆσ Ὀθωμανικῆσ ἀρχῆσ κατοικοῦμενα ὑφ' Ἑλλήνων διέδωκαν ἢ ἐτι διαδίδουσιν εἰσ τὰ κοράσια τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν τὰ ἀγαθὰ τῆσ παιδείασ. Τῆσ Φιλοπαιδευτικῆσ Ἑταιρίασ μέγιστοσ εὐεργέτησ ἐδείχθη ὁ φιλογενέστατοσ καὶ ἐν ἰατροῖσ ἔξοχοσ Ἀπόστολοσ Ἀρσάκησ, ὅστισ ἰδίᾳ ἀδρᾶ διαπάνη ὠκοδόμησε τὸ ἐν Ἀθήναισ ἐπάνυμον αὐτοῦ Παρθεναγωγεῖον, ἐν ᾧ νῦν αἶτε διδάσκαλοι κορασίων παρασκευάζονται καὶ πολλὰ ἄλλα νεάνιδεσ τελειότερον παιδεύονται.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆσ ῥηθείσεσ περὶ δημοτικῆσ παιδεύσεωσ νομοθεσίσ καὶ τῆσ ἀπ' ἀρχῆσ ἕωσ τῆσ σήμερον δινηκοῦσ σπουδῆσ τῆσ βασιλικῆσ κυβερνήσεωσ πρόκεινται προφανέστατα. Ἐν ᾧ πρὸ τοῦ ἀρκά ἔτουσ μόναι αἱ πόλεισ καὶ τὰ πολίχνια τῆσ Ἑλ-

λάδοσ, ὀλίγιστα δὲ χωρία εἶχον σχολεῖα δημοτικά, οὐδεῖσ τῶν 280 δήμων τοῦ βασιλείου στερεῖται νῦν σχολεῖου τοιούτου, ἀλλὰ πολλοὶ ἔχουσι δύο καὶ τρία καὶ τινεσ ἐτι πλείότερα· ὥστε κατὰ τὴν περυσινὴν ἐπίσημον τοῦ Ἰπουργεῖου τῆσ Παιδείασ ἐκθεσιν ἀριθμοῦνται νῦν καθ' ὄλον τὸ βασιλεῖον 1141 σχολεῖα δημοτικά, ἐξ ὧν 944 ἀρσένων, 199 δὲ κορασίων. Ἐν ᾧ δὲ πρὸ τοῦ ἀρκά ἔτουσ ἐκ μὲν τῶν ἀνδρῶν μόλισ 5—6 ἑκατοστημόρια, ἐκ δὲ τοῦ θήλεοσ γένουσ μόλισ ἐν ἑκατοστημόριον (φ) ἐγίνωσκον ἐν Ἑλλάδι τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν, διδάσκονται νῦν, ὡσ ἐξάγεται ἐκ τῆσ περυσινῆσ ἐπιστήμου ἐκθέσεωσ τοῦ Ἰπουργεῖου τῆσ Δημοσίασ Παιδεύσεωσ, 59 μὲν ἑκατοστημόρια τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀρσένων, ἥτοι ὑπερδεκαπλάσια τῶν τότε, 13 δὲ ἑκατοστημόρια τοῦ θήλεοσ γένουσ (χ) ὅτι πολὺ ἐτι μένει νὰ ἐνερ-

(φ) Ἐξαιρουμένων τῶν μεγαλητέρων πόλεων, ὅπου δὲν ἦσαν σπάνια αἱ γυναῖκεσ αἱ γινώσκουσαι γράμματα, ἔμενον αὐται εἰσ τὰ λοιπὰ μέρη ὅλωσ ἀδίδακτοι. Ἐν τῇ πατρίδι μου Ζαγορᾷ, ἥτισ ἠρίθμει ὑπὲρ τοὺσ τρισχιλίουσ κατοίκουσ, μία μόνη γυνὴ πρὸ τῆσ Ἑλληνικῆσ ἐπαναστάσεωσ ἐγνώριζε νὰ ἀναγινώσκη καὶ γράφη.

(χ) Ἄσ τεθῆ τὸ ὄλον τῶν κατοίκων τοῦ βασιλείου 1,340,000· ἐπομένωσ ὁ ἀριθμὸσ τῶν ἀρσένων 670,000 καὶ ἴσοσ ὁ τῶν θηλέων. Ἐὰν ἐτι τεθῆ, ὅτι 2 1/2 ἑκατοστημόρια τοῦ ὄλου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων ἀποθνήσκουσι κατ' ἔτοσ, ἔπεται ὅτι εἰσ 40 ἔτη ἐκλείπουσι τόσοι ἄνθρωποι ὅσοι καὶ γεννῶνται, καὶ νέα γενεὰ διαδέχεται τὴν προτέραν. Ἐὰν δὲ ὑποτεθῆ ὅτι 5 ἔτη κατὰ μέσον ὄρον διαρκεῖ ἢ εἰσ τὰ δημοτικά σχολεῖα φοίτησι τῶν ἀρσένων παιδων, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 6 ἢ 7 ἕωσ τοῦ 11 ἢ 12, καὶ ὅτι πάντεσ οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ φοιτῶσιν ὄντωσ εἰσ τὰ ῥηθέντα σχολεῖα, ἔπεται ὅτι φοιτᾶ εἰσ αὐτὰ πάντοτε τὸ 1/8 τοῦ ὄλου ἀριθμοῦ αὐτῶν, ἥτοι 676,000: 8=84,000 περίπου. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ῥηθείσαν τοῦ Ἰπουργεῖου τῆσ Δημοσίασ Παιδεύσεωσ ἐκθεσιν τοῦ ἔτουσ 1869 εὐρέθη ὅτι φοιτῶσιν εἰσ τὰ δημοτικά σχολεῖα, δημοσίᾳ τε καὶ ἰδιωτικᾳ, 49,234, ἥτοι 59 περίπου ἐκ τῶν 100· ἐπομένωσ μένουσιν ἀδίδακτοι 41 περίπου ἐκ τῶν 100.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκθεσιν τοῦ Ἰπουργεῖου τῆσ Δημοσίασ Παιδεύσεωσ εὐρέθη ὅτι εἰσ τὰ δημοτικά σχολεῖα, δημοσίᾳ τε καὶ ἰδιωτικᾳ, φοιτῶσι κοράσια 10,800, εὐρίσκειται

γηθῆ, ἵνα ἡ ἐκ τῶν γραμμάτων διπλῆ ὄρασις δοθῆ εἰς πάντας τοῦ βασιλείου τοὺς κατοίκους· ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, πολλὰ δὲ τῶν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως ἔχουσι βελτιώσεως χρεῖαν (ψ)· ἀλλὰ συγκρίνοντες τὴν παρούσαν αὐτῆς ἐν τῷ ἑλληνικῷ βασιλείῳ κατάστασιν πρὸς τὴν πρὸ τῆς πολιτικῆς τοῦ ἡμετέρου γένους ἀναδιώσεως εὐρίσκομεν τοσαύτην πρόοδον, ὥστε πλήρεις χρηστοτέρων ἐλπίδων ἀποβλέπομεν εἰς τὸ μέλλον.

β'. Περὶ τῆς μέσης παιδείσεως.

Παράλληλος πρὸς τὴν δημοτικὴν ἐβάδισεν εἰς τὰ πρόσω καὶ ἡ μέση παιδείαις, εἰς ἣν ἐπέστησαν ὁμοίως τὴν προσοχὴν τῶν ἤτε Κυβέρνησις καὶ τὸ ἔθνος.

Ἐπὶ τῆς ἐλευσεως τοῦ βασιλέως Ὀθωνος ὀλίγοι τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχίαι εἶχον σχολεῖα ἑλληνικὰ καὶ ταῦτα ἐλλιπέστατα καὶ ἄνευ ὠρισμένης διοργανώσεως. Ἐδίδασκε δ' ἐν ἐκάστῳ αὐτῶν συνήθως εἰς μόνον διδάσκαλος πάσας τὰς τάξεις ὅσα μαθήματα αὐτὸς ἔκρινε χρήσιμα, ἢ ἠδύνατο νὰ διδάξῃ. Γυμνάσιον οὐδὲν οὐδαμῶς ἀκόμη ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἐν μόνον σκιαγράφημα γυμνασίου, τὸ ἐν Αἰγίνῃ ὑπὸ τοῦ δεσποίνης Γεωργίου Γεναδίου διευθυνόμενον *κεντρικὸν σχολεῖον*. Τοῦτο κατὰ πρῶτον ἐφρόντιζε νὰ ἀπαρτίσῃ τότε ἡ νέα Κυβέρνησις (ἴδε σημ. ρ), στερουμένη ἔτι ἀριθμοῦ καθηγητῶν ἱκανοῦ εἰς σύστασιν ἄλλων. Ὀλίγον δ' ἔπειτα, ἐλθόντων ἔξωθεν καὶ ἄλλων πεπαιδευμένων ὁμογενῶν ἐπιτηδεῶν εἰς τὴν ἐν γυμνασίῳ καθηγεσίαν, συνέστησαν ἐξ αὐτῶν καὶ συνεπληρώθησαν κατ' ὀλίγον τρία νέα γυμνάσια· τὸ τῆς Σύρου, τὸ τῆς Ναυπλίας καὶ τὸ τῶν Πατρῶν, ἅτινα ἐρ-

δι' ὁμοίου ὑπολογισμοῦ ὅτι φοιτᾷ περίπου τὸ 1/8 τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν ἡλικίᾳ φοιτήσεως, ἦτοι τῶν 84,000, δηλονότι φοιτᾷσι περίπου 13 τῶν 100, μένουσι δὲ ἀδίδακτα 77 περίπου τῶν 100.

(ψ) Ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν δημοτικῶν διδασκάλων ἀπαιτεῖται πλειότερα προσοχὴ εἰς τὸ ἡθικόν καὶ τὸ φιλόπονον αὐτῶν. Ὁ νόμος περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως τῶν παιδῶν καὶ τῶν κορασίων εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῆ αὐστηρότερον, ἵνα μὴ μένωσι τοσαυτοὶ παῖδες καὶ τόσα κοράσια ὅλως ἀδίδακτα. Αἱ ἐφορίαι πρέπει νὰ ὀρίσθωσιν ἀρμοδιώτεροι, ἢ δὲ δι' ἐποπτῶν ἐπισκόπησις τῶν σχολείων νὰ ἐνεργῆται συχνότερα. κ. ἄλ. δ.

βυθμίσθησαν σκοπίμως κατὰ τὸν περὶ τὸ τέλος τοῦ 1836 ἔτους ἐκδοθέντα περὶ ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων νόμον. Βραδύτερον δὲ, καθόσον παρεσκευάζοντο διδασκόμενοι ἐν Ἑλλάδι νέοι καθηγηταί, ἢ ἐπανήρχοντο ἐξ Εὐρώπης οἱ χάριν τελειότερας μαθήσεως μεταβάντες ἐκεῖ νεανίσκοι, ἐβελτιούτο δὲ καὶ ἡ οικονομικὴ τοῦ τε δημοσίου καὶ ἐκάστου τῶν πολιτῶν κατάστασις, ἠξάνετο τῶν τε ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τῶν γυμνασίων ὁ ἀριθμὸς. Τί τὸ ἐντεῦθεν; Οὐδεμία μὲν τῶν νῦν 59 ἐπαρχιῶν τοῦ βασιλείου μένει ἄνευ σχολείου ἑλληνικοῦ, ἀλλὰ πολλαὶ αὐτῶν ἔχουσι διπλᾶ καὶ τριπλᾶ καὶ πλειότερα· οὐδεὶς δὲ νομὸς στερεῖται γυμνασίου, ἀλλ' ὁ τῆς Ἀττικῆς ἔχει τρία. Ἀριθμοῦνται δ' ἐπὶ τοῦ παρόντος καθ' ὅλον τὸ βασίλειον, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἐπτανήσου, ἑλληνικὰ μὲν σχολεῖα 114, ἐν οἷς διδάσκαλοι 238 διδάσκαλοι καὶ διδάσκονται 5,000 περίπου μαθηταί, (ἐξ ὧν ἀλλοδαποὶ 150) γυμνάσια δὲ 15, ὧν οἱ καθηγηταί συμποσοῦνται εἰς 94, οἱ δὲ μαθηταί εἰς 1800 περίπου, (ἐξ ὧν ἀλλοδαποὶ 250.)

Πλὴν τῶν ῥηθέντων δημοσίων σχολείων καὶ γυμνασίων ὑπάρχουσι ἐν Ἀθήναις καὶ Σύρῳ καὶ Πάτραις ἕνδεκα ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια, τὰ μὲν πλήρη, τὰ δ' ἐλλιπῆ, διοργανωμένα καὶ ταῦτα κατὰ τὸν νόμον, ἐν οἷς διδάσκονται μαθηταί περὶ τοὺς 560. Προσέτι ὑπάρχουσι πλὴν τοῦ προῤῥηθέντος Ἀρσακείου Παρθεναγωγείου ἕνδεκα ἄλλα ἰδιωτικὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ τῶν ἀρσένων ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἐν οἷς διδάσκονται μαθητρίαι περὶ τὰς χιλίας.

Ἐκ τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκόμενων μαθητῶν ἐξετάζονται κατ' ἔτος καὶ λαμβάνουσι τὸ ἀπολυτήριον περὶ τοὺς 250, ἐξ ὧν 220 σχεδὸν μεταβαίνουν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον πρὸς ἐκμάθησιν ἰδικῆς τινος ἐπιτημῆς ἢ πρὸς ἐπαύξεισιν τῶν γνώσεών των, οἱ δὲ λοιποὶ τρέπονται εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἢ εἰς τὸ ἐμπόριον, ἢ εἰς ἄλλα βιοποριστικὰ ἐπιτηδεύματα.

Εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα προσθετέον καὶ 3 ὑποδέεσσα ἰερατικὰ σχολεῖα, ἐν οἷς διδάσκονται 70 περίπου νέοι τὰ εἰς τοὺς ἱερεῖς τῶν χωρίων ἀναγκαῖα μαθήματα. Εἰς δὲ τὰ γυμνάσια προσθετέον τὴν *Ῥιζάρειον ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν* τὴν κατὰ τὸ 1842 ἔτος ἐν Ἀθήναις ἰδρυθεῖσαν, ἣτις ὑπερτερεῖ αὐτῶν κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀντὶ τεσσάρων τάξεων ἔχει πέντε· καὶ αἱ μὲν τέσσαρες αὐτῶν συμφωνοῦσι πρὸς τὰς τῶν γυμνασίων, πλὴν ὅτι εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας διδάσκονται καὶ τινὰ ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα· ἢ δὲ πέμπτη καὶ ἀνωτάτη εἶναι καθαρῶς θεολογική. Ἡ

σκολή αὐτῆ ὀφείλεται εἰς τὴν εὐσεβῆ φιλογένειαν τῶν δύο ἀδελφῶν Ρίζαρῶν Μάνθου καὶ Γεωργίου, οἵτινες καθ' ὄλον τὸν βίον κοπιᾶζοντες καὶ οἰκονομοῦντες ἠτοίμασαν ἱκανὸν χρηματικὸν κεφάλαιον πρὸς τὸν ῥηθέντα ἱερὸν σκοπὸν. Οἱ ἐν τῇ *ρίζαρειῶ* Σχολῇ διδασκόμενοι παρασκευάζονται πρὸς τὸ ἱερατικὸν ἐπάγγελμα διὰ τῆς ἀκροάσεως τῶν εἰς τοῦτο ἀναγκαιοτέρων μαθημάτων. Ὅσοι δὲ αὐτῶν ἐπιθυμοῦσι τελειότεραι θεολογικῆς διδασκαλίας μεταβαίνουν μετὰ τὴν περάτωσιν τῶν ἐν αὐτῇ μαθημάτων εἰς τὴν Θεολογικὴν τοῦ Πανεπιστημίου Σχολήν.

Τοσαύτη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων αὐξήσις καὶ τοιαύτη αὐτῶν ἐπὶ τὸ τελειότερον ῥύθμισις, καὶ προσέτι τοσούτων γυμνασίων ἢ ἱδρυσις ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις, ὅπου πρὸ τοῦ αἰῶα ἔτους οὐδὲν τοιοῦτον ὑπῆρχεν, ἀποδεικνύουσι τρανῶς τὴν ἕκτοτε μεγάλην πνευματικὴν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους πρόδοον (ω). Ἀληθεύει δὲ καὶ ἐνταῦθα ὅτι ἐλέγη πρότερον περὶ τῆς δημοτικῆς παιδείσεως. Πολλὰ δηλονότι καὶ ἡ μέση παιδείσις ἔχει ἔτι ἐλλείμματα· πολλὰ ἐν αὐτῇ ἔχουσι συμπληρώσεως ἢ ἐπανορθώσεως χρεῖαν. Πλειοτέρα μὲν ἀπαιτεῖται προσοχὴ εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ τὸν προβιβασμὸν τῶν διδασκάλων καὶ κα-

(ω). Ἴνα μὴ ἐκταθῆ ὑπὲρ τὸ μέτρον ὁ λόγος, παραλείπομεν ἐντεῦθεν τὴν κατάλεξιν τῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶα ἔτους διδασκάντων καὶ τῶν διδασκόντων ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις τῆς Ἑλλάδος, ἐν οἷς ἀριθμοῦνται πολλοὶ διὰ τε τὴν διδασκαλικὴν αὐτῶν ἱκανότητα καὶ τὸν ὑπὲρ παιδείσεως τῶν νέων ἑλλήνων ζῆλον ἄξιοι μνήμης αἰωνίου καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ γένους. Ἐκ τῶν πολλῶν μνημονεύομεν ἐνταῦθα ὀλίγους τοὺς ἐξῆς· τοὺς γυμνασιάρχας Γεώργιον Γεννάδιον, Λεόντιον Ἀνασσασιάδην, I. Σερούϊον, Ἀλέξανδρον Ῥαδινὸν, Α. Μ. Ἄνσελμον, Χαράλαμπην Παμπούκην, Ν. Χορτάκην, Κ. Πιττακὸν, Γ. Σουρίαν, Ἀρισεΐδην, Κυπριανὸν, Χ. Βύφαν, Γ. Γεράκην, Γ. Παυλίδην, Δ. Α. Μεγαλόπουλον· τοὺς καθηγητὰς γυμνασίων I. Ψαρῶν, Δ. Δουραμάνην, Φαρδούλην, Σταύρον καὶ Ἡλίαν τοὺς Σταθοπούλους, Α. Κωστόπουλον, Ζαχαρίαν Παιαγιωτιδὴν, Κ. Οἰκονομιδὴν, Γρηγόριον Παπαδόπουλον· τοὺς σχολάρχας Ν. Χρυσόγελον, Εὐστράτιον Πετρίδην, Νικηφόρον Παμπούκην, Γ. Φιλοπατρίδην, Ἀστέριον Φιλίππου, Σπεράντισαν, Π. Παλαμᾶν, Κοσμᾶν Θεσπρωτῶν, Ἰωάννην Πατάκην, τὸν διδάσκαλον Ν. Κράνιον.

Ζητοῦμεν δὲ διὰ τὴν παράλειψιν τῶν λοιπῶν συγγνώμην.

θηγητῶν, αὐσηροτέρα ἐξέτασις τῶν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων εἰς τὰ γυμνάσια μεταβαίνόντων μαθητῶν καὶ τῶν ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπολυομένων ὡς ὠρίμων ἦδη πρὸς τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίαν, συχνότερα τῶν τε ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τῶν γυμνασίων παρὰ τοῦ ὑπουργείου δι' ἀνδρῶν ἐμβριθῶν ἐποπτεία, ἐν συντόμῳ ἀκριβεστέρα τοῦ νόμου ἐκτέλεσις. Ἐνόσω οὗτος δὲν τηρεῖται ἀκριβῶς, ἀλλ' οἱ ἰσχυροὶ ἐνεργοῦσιν ἐπὶ τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν, μάλιστα εἰς τὰς ἐξέτασεις καὶ τοὺς προβιβασιμούς, ὀλεθρίαν τινὰ ἠθικὴν πίεσιν, ἢ κωφρότητος καὶ ἀνικανότητος, διερχομένη διὰ πάντων τῶν κατωτέρων βαθμῶν τῆς δημοσίας παιδείσεως, θέλει προβιβάζεσθαι ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν καὶ θέλει εἰσέρχεσθαι εἰς τὸ ἀνώτατον διδασκατικὸν καθίδρυμα πρὸς μεγάλην ζημίαν καὶ αὐτῶν τῶν προβιβαζομένων καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν καὶ ὅλης τῆς κοινωνίας.

γ'. Περὶ τῆς Πανεπιστημιακῆς παιδείας.

Ἡ βασιλικὴ Κυβέρνησις ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἐν λόγοις καὶ ἐπιστήμαις ἀρχαίαν τῆς Ἑλλάδος εὐκλειαν καὶ περὶ τῆς πληρώσεως τῶν ἀληθῶν χρεῶν καὶ δικαίων ἐπιθυμιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους φροντίζουσα ἀπεφάσισε νὰ ἐπιθέσῃ οἷον κορωνίδα τοῦ ὅλου παιδευτικοῦ οἰκοδομήματος τὸ Πανεπιστήμιον. Ἰδρύθη δὲ τοῦτο ἐν Ἀθήναις διὰ Β. Διατάγματος τῇ 21 Δεκεμβρίου τοῦ 1836 ἔτους καὶ διοργανώθη κατὰ τὸν τύπον τῶν Πανεπιστημίων τῆς Γερμανίας, περιέχον τέσσαρας σχολάς, τὴν Θεολογικὴν, τὴν Νομικὴν τὴν Ἱατρικὴν καὶ τὴν Φιλοσοφικὴν διηρημένην εἰς τρία τμήματα· τὸ Φιλολογικόν, τὸ Μαθηματικόν καὶ τὸ Φυσικόν. Ἐγένετο δὲ ἀρχὴ τῶν παραδόσεων ἐν αὐτῷ τῇ 14 Ἀπριλίου τοῦ 1837 ἔτους.

Πρώρον ἐκρίθη ὑπὸ πολλῶν τὸ ἀνώτατον τοῦτο ἐκπαιδευτικὸν καθίδρυμα ἐν Ἑλλάδι, ὅπου οὔτε νέων ἀριθμὸς ἱκανὸς ὑπῆρχεν ἔτι προτετελεσμένων προσηκόντως πρὸς ἀκαδημαϊκὰς ἀκροάσεις, οὔτε καθηγηταὶ ἱκανοὶ πρὸς πλήρη ἐπιστημονικὴν διδασκαλίαν καὶ ἀρκούντως εἰς τὸ δυσχερὲς ἔργον ἐνησηκμένοι. ὥστε ἦτο χρεῖα νὰ αὐτοσχεδιασθῶσιν οἱ πλείστοι. Ἀλλ' ἡ φιλοτιμία καὶ ὁ ζῆλος καὶ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν διδασκομένων κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου ὅτι ἐφαίνετο δυσχερέστατον. Κατὰ τὴν α' καὶ β' τῶν μαθημάτων περίοδον ἀνεπλήρωσαν τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐκ τῶν γυμνασίων ἀπολυθέντων καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον προσελθόντων μαθητῶν πολλοὶ τῶν ὑπουργη-

ματικῶν καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Κυβερνήσεως ἐργαζομένων, φλεγόμενοι ὑπὸ πόνου πληρεστέρως μαθήσεως. Τὸ μικτόν ἐκεῖνο ἐκ νεανίσκων καὶ ἀνδρῶν ἀκρατήριον, ὅπερ συνέρρεεν ἰδίως εἰς τὰς παραδόσεις τῶν γενικῶν μαθημάτων, ἀνεκάλει μετὰ γλυκυθυμίας εἰς τὴν μνήμην τοῦ παρατηρητοῦ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους τῆς Ἑλλάδος χρόνους, ὅτε τὴν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς ἀκροάσεις φοίτησιν δὲν ὤριζεν ἡ ἡλικία, ἀλλ' ὁ πόνος τῆς γνώσεως. Οἱ δὲ καθηγηταί, καὶ περ πρὸς πολλὰς δυσχερείας μαχόμενοι, τὰς μὲν ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἐπιστήμης προερχομένας, τὰς δὲ ἐκ τῆς πτωχείας τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης στερουμένης πλείστον ὄρων τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἔτεινον ὅμως μετὰ σπουδῆς εἰς τὰ πρόσω, καὶ διδάσκοντες ἐγίνοντο καθ' ἡμέραν ἐπιτηδειότεροι εἰς διδασκαλίαν καὶ πλάσται τῆς γλώσσης ἐπιτυχέστεροι.

Καθηγηταί τριάκοντα καὶ δύο ὄλοι, ἀποδειχθέντες τὴν πρῶτην ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου τριετίαν ἐδίδασκον κατ' ἀρχὰς τὰ τῶν τεσσάρων σχολῶν μαθήματα (α). Ὑστερον

(α). Οἱ κατὰ τὴν α. τριετίαν ἀποδειχθέντες καθηγηταί εἶναι οἱ ἐξῆς, ὧν οἱ παραιτηθέντες ἢ μετατεθέντες ἢ ἄλλως ἀπαλλαγθέντες σημειοῦνται διὰ τοῦ *, οἱ δὲ ἀποθανόντες διὰ τοῦ †.

Α'. Τῆς μὲν Θεολογικῆς Σχολῆς 1) Μισαὴλ Ἀποστολίδης †, 2) Θεόκλητος Φαρμακίδης †, 3) Κωνσταντῖνος Κοντογόνης.

Β'. Τῆς δὲ Νομικῆς 1) Γεώργιος Ράλλης ἐπίτιμος καθηγ. τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου, 2) Ἰωάννης Α. Σούτσος καθηγ. τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, 3) Γεώργιος Α. Μαυροκορδάτος καθηγ. τοῦ Γαλλικοῦ Δικαίου †, 4) Περικλῆς Ἀργυρόπουλος, καθηγ. τοῦ Διοικητικοῦ Δικαίου †, 5) Γοδοφρέδος Φέδερ ἐπίτ. καθηγ. τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας *, 6) Αἰμίλιος Ἔρτσογ καθηγ. τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου †, 7) Σπυρίδων Πήληκας καθηγ. ἐπίτ. τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου, ἐπεὶ δὲ τοῦ Ποινικοῦ Νόμου καὶ τῆς Ποινικῆς Δικονομίας †.

Γ'. Τῆς δὲ Ἰατρικῆς 1) Ἀλέξιος Πάλλης ἐπίτ. καθηγ. τῆς Ἰατροδικαστικῆς καὶ Τοξικολογίας, 2) Ἰωάννης Ὀλύμπιος καθηγ. τῆς Χειρουργίας †, Νικόλαος Κωστής καθηγ. τῆς Μαιευτικῆς καὶ τῆς Φαρμακολογίας †, 4) Ἰωάννης Βούρος καθηγ. τῆς εἰδικῆς Παθολογίας καὶ Θεραπειᾶς *, 5) Ἀναστάσιος Λευκίας καθηγ. τῆς γεν. Παθολογίας καὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἰατρικῆς †,

δὲ, ἀπὸ τοῦ 1841 καὶ ἐξῆς, ἀπεδείχθησαν πολλοὶ ἄλλοι, οἱ μὲν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἀποθησκόντων ἢ ἀπαλλασσομένων

6) Δημήτριος Α. Μαυροκορδάτος καθηγ. τῆς Ἀνατομίας καὶ Φυσιολογίας †, 7) Γεώργιος Δαμιανὸς διάδοχος τοῦ κατὰ τὸ 1839 ἔτος ἀποθανόντος Δημητρίου Μαυροκορδάτου, 8) Ἐρρίκος Τράϊμπερ ἐπίτ. καθηγ. τῆς Χειρουργίας *, 9) Ἰωάννης Νικολαΐδης Λεβαδεὺς ἐπίτ. καθηγ. τῆς Ὑγιεινῆς καὶ Φυσιολογίας *. Ἐπειδὴ ὁ Γ. Δαμιανὸς διεδέχθη τὸν τελευταῖον ἀποθανόντα Δημήτριον Μαυροκορδάτον, ὁ ἀριθμὸς τῶν καθηγητῶν τῆς Ἰατρικῆς σχολῆς δὲν ὑπερέβη τότε τοὺς 8.

Δ'. Τῆς δὲ Φιλοσοφικῆς 1) Κωνσταντῖνος Σχινᾶς καθηγ. τῆς Ἱστορίας †, 2) Θεόδωρος Μανούσης ἐπίτ. καθηγ. τῆς Πολιτειογραφίας, ἐπεὶ δὲ τακτ. καθηγ. τῆς γεν. Ἱστορίας †, 3) Νεόφυτος Βάμβας καθηγ. τῆς Φιλοσοφίας καὶ Ῥητορικῆς †, 4) Γεώργιος Γεννάδιος ἐπίτ. καθηγ. τῆς ἑλλην. Φιλολογίας †, 5) Κωνστ. Νέγγης καθηγ. τῶν Μαθηματικῶν *, 6) Κυριακὸς Δομνάνδος ἐπίτ. ἐπεὶ τακτ. καθηγητῆς τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας †, 7) Γεώργιος Βούρης καθηγ. τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς μαθηματικῆς Φυσικῆς † 8) Λουδοβίκος Ῥόος ἐπίτ. ἐπεὶ δὲ τακτ. καθηγ. τῆς Ἀρχαιολογίας †, 9) Ἐρρίκος Οὐλερίχος ἐπίτ. ἐπεὶ τακτ. καθηγ. τῆς λατινικῆς Φιλολογίας †, 10) Εὐδέρσιος Λάνδερερ καθηγ. τῆς Χημείας καὶ πειραματικῆς Φυσικῆς *, 11) Δ. Φράας ἐπίτ. καθηγ. τῆς Βοτανικῆς *. Εἰς τούτους προσετέθησαν κατὰ τὸ 1839 ἔτος οἱ ἐξῆς, 13) Φίλιππος Ἰωάννου καθηγ. τῆς Φιλοσοφίας, 14) Ἰωάννης Βενθίλος καθηγ. τῆς Ἑλλ. Φιλολογίας †.

Ὑστερον, ἀπὸ τοῦ 1841 ἔτους καὶ ἐπεὶ μετὰ τοῦδε διωρίσθησαν εἰς τέσσαρας σχολὰς καὶ ἄλλοι καθηγηταί οἱ ἐξῆς:

Α'. Εἰς τὴν Θεολογικὴν, 1) Δαμιανὸς Διβερόπουλος καθηγ. τῆς Δογματικῆς †, 2) Διονύσιος Κλεόπας καθηγ. τῆς Δογματικῆς καὶ χριστιανικῆς Ἠθικῆς †, 3) Παναγιώτης Ρομπότης Πρωθιερεὺς καθηγ. τῆς Δογματικῆς, 4) Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος καθηγ. τῆς Συμβολικῆς, ἐχειροτονήθη ἀρχιεπίσκοπος Σύρου *, 5) Θεόκλητος Βίμπρος τῆς ἐβραϊκῆς γλώσσης ἐχειροτονήθη ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας *, 6) Ἀναστάσιος Διομήδους Κυριακοῦ καθ. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καὶ Συμβολικῆς, 7) Νικόλαος Δαμαλάς καθηγ. τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐρμηνείας εἰς τὴν καινὴν Διαθήκην, 8) Νικηφόρος Καλογεράς καθηγητῆς τῆς Πομπαντορικῆς,

τῆς καθηγεσίας, οἱ δὲ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς διδασκαλίας. Ἀριθμοῦνται δὲ πάντες οἱ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς σήμερον ἀπο-

9) Παναγιώτης Παυλίδης καθηγ. τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐρμηνείας εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ τῆς Ἑβραϊκῆς.

Β'. *Εἰς δὲ τὴν Νομικὴν*, 1) Στέφανος Γαλάτης ἐπίτ. καθ. τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου *, 2) Πέτρος Σ. Στρούμπος ἐπίτ. καθ. τῆς ἀστυκῆς Δικονομίας †, 3) Παῦλος Καλλιγᾶς ἐπίτ. ἔπειτα δὲ τακτικός καθηγ. τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου, 4) Πέτρος Παπαρῆγόπουλος ὁμοίως, 5) Βασίλειος Οἰκονομίδης ἐπίτ. καθηγ. τῆς ἀστυκῆς Δικονομίας, 6) Νικόλαος Σαρίπολος καθηγ. πρότερον τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου, νῦν δὲ τοῦ ἔθνοπροσεθνοῦς Δικαίου καὶ τῆς Ποινικῆς Νομοθεσίας, 7) Κωνσταντῖνος Φρεαρίτης τακ. καθηγ. τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου, νῦν δὲ καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ, 8) Διομήδης Κυριακοῦ ἐπίτ. ἔπειτα τακτικός καθηγ. τοῦ Συνταγματικοῦ καὶ τοῦ ἔθνοπροσεθνοῦς Δικαίου †, 9) Μιχαὴλ Ποτλῆς καθηγ. τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου †, 10) Μάρκος Ῥενιέρης, ἐπίτ. καθηγ. τοῦ Γαλλικοῦ Δικαίου καὶ τῆς συγκριτικῆς Νομοθεσίας *, 11) Ἐμμανουὴλ Κόκκινος καθηγ. τοῦ Ποιν. Δικαίου, 12) Νικόλαος Δαμασκηνὸς καθηγ. τακτ. τοῦ Γαλλικοῦ Δικαίου, 13) Ὄθων Πυλαρηνὸς καθηγ. τῆς πολιτ. Οἰκονομίας *.

Γ'. *Εἰς δὲ τὴν Ἱατρικὴν*. 1) Κωνσταντῖνος Μαυρογιάννης καθηγ. τῆς κλινικῆς Ἱατρικῆς †, 2) Νικόλαος Πετσάλης, καθηγ. τῆς Χειρουργικῆς †, 3) Γεώργιος Πρινάρης καθηγ. τῆς γενικῆς Νοσολογίας καὶ Θεραπείας καὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἱατρικῆς, 4) Γεώργιος Α. Μακκᾶς καθηγ. τῆς εἰδικῆς Νοσολογίας καὶ τῆς Κλινικῆς, 5) Μιλτιάδης Βενιζέλος καθηγητῆς τῆς Μαιευτικῆς, 6) Θεόδωρος Ἀφεντούλης καθηγ. τῆς γενικῆς καὶ παθολογικῆς Ἀνατομίας καὶ τῆς Φαρμακολογίας, 7) Διονύσιος Αἰγινήτης καθ. τῆς εἰδικῆς Νοσολογίας καὶ Θεραπείας, 8) Ἀνδρέας Ἀναγνωστάκης καθηγ. τῆς Ὀφθαλμιατρικῆς καὶ Ὠτιατρικῆς, 9) Στέφανος Σταυρινάκης καθηγ. τῆς τοπογραφικῆς Ἀνατομίας καὶ διευθυντῆς τοῦ ἀνατομικοῦ καὶ παθολογικοῦ Μουσείου *, 10) Κωνσταντῖνος Βουσάκης, καθηγ. τῆς Φυσιολογίας, 11) Δημήτριος Γ. Ὀρφανίδης, καθηγ. τῆς Ἀστυκλινικῆς, 12) Σταμάτιος Κρίνος καθηγ. τῆς Φαρμακογραφίας καὶ Φαρμακευτικῆς *, 13) Ἀντώνιος Βιτσάρης καθ. τῆς Ἱατρικῆς Ἱστορίας τῶν ψυχικῶν νοσημάτων καὶ τῶν παιδῶν, 14) Σπυρίδων Μπαλᾶνος καθηγητῆς τῆς Ἱγίεινῆς καὶ τῶν συφιλιτικῶν νοσημάτων, 15) Παναγιώτης

δειχθέντες καθηγηταὶ τοῦ πανεπιστημίου καὶ διδάξαντες ἐν αὐτῷ ἐνεήκοντα καὶ ὀκτώ, ὧν τριάκοντα μὲν ἀπέθανον, δεκάεπτά δὲ παρητήθησαν, ἢ μετέβησαν εἰς ἄλλην θέσιν, ἢ ἄλλως ἀπηλλάγησαν τῆς καθηγεσίας· μένουσι δὲ νῦν καθηγηταὶ ζῶντες καὶ διδάσκοντες ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ πενήκοντα καὶ εἴς.

φοιτηταὶ δὲ τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ μὲν τὰ πρῶτα ἔτη

Γ. Κυριακὸς καθηγητῆς τῆς γενικῆς Νοσολογίας καὶ τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας καὶ Μεθοδολογίας τῆς Ἱατρικῆς, 16) Χαραλάμπης Πρετεντέρης Τυπάλδος καθηγ. τῆς εἰδικῆς Νοσολογίας καὶ τῆς Κλινικῆς, 17) Θεόδωρος Ἀρεταῖος, καθηγ. τῆς Χειρουργίας, 18) Κωνσταντῖνος Π. Δεληγιάννης καθηγ. τῆς παθολογικῆς Ἀνατομίας, 19) Ἀντώνιος Μπάστας, καθηγ. τῆς Ἐγχειριστικῆς †.

Δ'. *Εἰς δὲ τὴν Φιλοσοφικὴν*. 1) Ἐδουάρδος Μάσσιων, καθηγ. τῆς Ἱστορίας *, 2) Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος, καθηγ. τῶν ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ διευθυντῆς τοῦ φιλολογικοῦ Φροντιστηρίου, 3) Ἀλέξανδρος Βενιζέλος, καθηγ. τῆς Χημείας †, 4) Φραγκίσκος Πυλαρηνὸς, καθηγ. τῶν ἑλληνικῶν Φιλοσοφημάτων καὶ τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἱστορίας, 5) Δημήτριος Στρούμπος καθηγ. τῆς Φυσικῆς, 6) Ἀλέξανδρος Ῥαγκαθῆς καθηγ. τῆς Ἀρχαιολογίας, 7) Ἡρακλῆς Μητσόπουλος, καθηγ. τῆς Φισιογραφίας, 8) Στέφανος Κουμανούδης καθ. τῆς λατινικῆς Φιλολογίας, 9) Νικόλαος Κοντζᾶς, καθηγ. τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, 10) Θεόδωρος Ὀρφανίδης, καθ. τῆς Βοτανικῆς, 11) Ἰωάννης Ι. Παπαδάκης καθηγ. τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Ἀστρονομίας, 12) Κωνσταντῖνος Παπαρῆγόπουλος καθηγ. τῆς Ἱστορίας, 13) Εὐθύμιος Καστόρηγης καθηγ. τῆς λατινικῆς Φιλολογίας, 14) Ἀθανάσιος Ῥουσσόπουλος, καθηγ. τῆς ἑλληνικῆς Φιλολογίας, νῦν δὲ τῆς Ἀρχαιολογίας, 15) Γεώργιος Παπασιώτης ἐπίτ. καθηγ. τῆς ἑλληνικῆς Φιλολογίας, 16) Δημήτριος Μαυροφρυδης, καθηγ. τῆς ἑλλ. Φιλολογίας †, 17) Δημήτριος Ν. Βερναρδάκης καθηγ. τῆς Ἱστορίας *. 18) Βασίλειος Λάκων καθηγ. τῶν Μαθηματικῶν, 19) Ἀναστάσιος Γεννάδιος, καθηγ. τῆς ἑλλ. Φιλολογίας, 20) Σπυρίδων Φιντικλῆς καθηγ. τῆς ἑλλ. Φιλολογίας, 21) Δημήτριος Σεμιτέλος ὁμοίως, 22) Ἀναστάσιος Χρηστομάνος, καθηγ. τῆς Χημείας, 23) Χριστοφόρος Φιλητᾶς καθηγ. τῆς ἑλλ. καὶ λατινικῆς Φιλολογίας †, 24) Γεώργιος Μιστριώτης, καθηγ. τῆς ἑλλ. Φιλολογίας.

ήριθμούντο περί τους διακοσίους· ἔπειτα δέ, πληθυνομένων κατ' ὀλίγον, ἀνέβη ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν πρὸς 15 ἑτῶν εἰς ἐξκοσίους σχεδόν· ἀπὸ δὲ ὀκταετίας πύξθησαν διαμίας εἰς χιλίους διακοσίους περίπου· ἀριθμὸν ὑπέρογκον, ὅστις κατὰ λόγον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἐξεταζόμενος ὑπερβαίνει πολὺ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν ἄλλαις χώραις τῆς Εὐρώπης φοιτῶντων εἰς τὰ Πανεπιστήμια. Ἡ μεγάλη καὶ αἰφνιδία αὕτη αὔξησης προήλθε κυρίως ἐκ τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν πολιτικὴν μεταβολὴν χαλαρώσεως τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις ἀπολυτηρίων ἐξετάσεων· ἀπόκειται δὲ εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς προσήκουσας διορθώσεως, ἵνα προληφθῶσι τὰ ἐντεῦθεν εἰς τὰς οἰκογενεῖας καὶ τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν ἐπαπειλούμενα κακά. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τοὺς ἐπισήμους καταλόγους τοῦ Πανεπιστημίου παρατηροῦμεν ὅτι εἰς διάστημα ἑτῶν ἀκαδημαϊκῶν 33, ἀπὸ ἀ. Σεπτεμβρίου 1837, ὅτε ἤρχισαν τακτικῶς τοῦ Πανεπιστημίου αἱ παραδόσεις, ἕως τέλους τοῦ παρελθόντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους (1869-70) ἐνεγράφησαν εἰς μὲν τὸν κατάλογον τοῦ Πανεπιστημίου φοιτηταὶ 5222, εἰς δὲ τὸ μαθητολόγιον τοῦ προσηρημένου φαρμακευτικοῦ σχολείου μαθηταὶ 304, τὸ ὅλον 5526. ἐξ ὧν 232 μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Θεολογικὴν σχολήν, 2286 εἰς τὴν Νομικὴν, 1664 εἰς τὴν Ἰατρικὴν, 1047 εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν καὶ 297 εἰς τὸ φαρμακευτικὸν Σχολεῖον (6). Ἐκ τοῦ ῥηθέντος ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐπεράτωσαν τὰ μαθήματά των μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους καὶ ἐξεστῆσαν ἔλαβον τὸ δίπλωμα ἢ πτυχίον ἐν ὅλῳ 1679, ἐξ ὧν 10 μὲν ἀπεδειχθησαν προλῦται τῆς Θεολογίας, 552 διδάκτορες τῆς Νομικῆς, 177 τελειοδιδάκτοι τῆς Νομι-

(8'). Ἐκ τῶν 5526 φοιτητῶν ἀριθμοῦνται ἡμεδαποὶ μὲν 3752 ἐξ ὧν 513 ἑπτανήσιοι· ἀλλοδαποὶ δὲ 1774 ἐξ ὧν 140 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, 112 ἐκ Θράκης, 206 ἐκ Μακεδονίας, 348 ἐξ Ἠπειροῦ καὶ Ἀλβανίας, 211 ἐκ Θεσσαλίας, 160 ἐκ Κρήτης, 21 ἐκ Κύπρου, 291 ἐκ τῶν παρακειμένων εἰς τὴν ἐλάσσονα Ἀσίαν νήσων, 200 ἐκ τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας, Συρίας καὶ Αἰγύπτου, 40 ἐκ τῶν ἐν Δακίᾳ ἀποικίων Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν, 16 ἐκ τῶν ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ἀποικίων Ἑλλήνων, ἐν οἷς καὶ τινες ἀλλογενεῖς· 10 ἐκ τῶν ἐν Ῥωσίᾳ ἀποικίων Ἑλλήνων καὶ Ῥῶσοι, 2 Ἄγγλοι, 2 Γάλλοι, 3 Σκανδιναβοί, 5—6 Σέρβοι καὶ Βούλγαροι συνηριθμήθησαν μὲ τούς μακεδόνας καὶ θράκας.

κῆς, 605 διδάκτορες τῆς ἰατρικῆς, 66 διδάκτορες τῆς Φιλοσοφίας, (59 τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος, 6 τοῦ μαθηματικοῦ καὶ 1 τοῦ φυσικοῦ) 32 τελειοδιδάκτοι τῆς Φιλοσοφίας, (26 τοῦ φιλολογικοῦ τμήματος καὶ 6 τοῦ μαθηματικοῦ) 47 διδάσκαλοι καὶ 190 φαρμακοποιοί. (γ').

Ἐπειδὴ πρὸς τὴν ἀκαδημαϊκὴν διδασκαλίαν ἀπαιτοῦνται καὶ πολυεθεῖς ὄργανων καὶ φυσικῶν σωμάτων *συλλυγαὶ ἢ ταμεία*,

(γ'). Ἐκ τῶν 10 προλῦτῶν τῆς Θεολογίας 7 μὲν ἦσαν ἡμεδαποὶ (ἐν οἷς 2 ἑπτανήσιοι), 1 Ἠπειρώτης, 1 Δάξ καὶ 1 Ῥῶσος. Ἐκ δὲ τῶν 552 διδασκόντων τῆς Νομικῆς ἀριθμοῦνται 468 ἡμεδαποὶ (ἐν οἷς 22 ἑπτανήσιοι) 8, Κωνσταντινουπολίται καὶ Θράκες, 6 Μακεδόνες, 20 Ἠπειρώται καὶ Ἀλβανοί, 5 Θεσσαλοὶ, 11 Κρήτες, 3 Κύπριοι, 28 ἐκ τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, εἰς ἐκ Δακίας, 1 ἐξ Αὐστρίας καὶ 1 Ἰταλός.

Ἐκ δὲ τῶν 177 τελειοδιδάκτων τῆς Νομικῆς 156 ἡμεδαποὶ, (ἐν οἷς 5 ἑπτανήσιοι)· 1 Κωνσταντινουπολίτης, 2 Μακεδόνες, 6 Ἠπειρώται καὶ Ἀλβανοί, 3 Θεσσαλοὶ, 5 Κρήτες, 4 ἐκ τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας καὶ τῶν παρ' αὐτὴν νήσων.

Ἐκ τῶν 605 διδασκόντων τῆς Ἰατρικῆς ἀριθμοῦνται 427 ἡμεδαποὶ, (ἐν οἷς 21 ἑπτανήσιοι), 20 Κωνσταντινουπολίται, 17 Μακεδόνες, 45 Ἠπειρώται καὶ Ἀλβανοί, 27 Θεσσαλοὶ, 28 Κρήτες, 2 Κύπριοι, 33 ἐκ τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, 3 ἐκ Δακίας, 3 Ἰταλοί.

Ἐκ τῶν 66 διδασκόντων τῆς Φιλοσοφίας εἶναι 49 ἡμεδαποὶ, 1 Κωνσταντινουπολίτης, 1 Μακεδών, 9 Ἠπειρώται καὶ Ἀλβανοί, 1 Θεσσαλός, 2 Κρήτες, 2 ἐκ τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας, 1 Γάλλος.

Ἐκ τῶν 32 τελειοδιδάκτων τῆς Φιλοσοφίας ἀριθμοῦνται 28 ἡμεδαποὶ καὶ 4 ἐκ τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας καὶ τῶν παρ' αὐτὴν νήσων.

Ἐκ τῶν 47 Ἑλληνικῶν διδασκάλων εἶναι 30 ἡμεδαποὶ, 3 Κωνσταντινουπολίται, καὶ Θράκες, 4 Μακεδόνες, 1 Ἠπειρώτης, 1 Θεσσαλός, 2 Κρήτες, 6 ἐκ τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας καὶ τῶν παρακειμένων νήσων.

Ἐκ δὲ τῶν 190 φαρμακοποιῶν ἀριθμοῦνται 162 ἡμεδαποὶ (ἐν οἷς 6 ἑπτανήσιοι), 3 Κωνσταντινουπολίται, 1 Μακεδών, 7 Ἠπειρώται καὶ Ἀλβανοί, 5 Θεσσαλοὶ, 1 Κρήτης, 9 ἐκ τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, 1 ἐξ Αὐστρίας καὶ 1 Ἰταλός.

ἐλήφθη καὶ περὶ τούτων ἢ προσήκουσα φροντίς, καὶ νῦν ἔχει τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον τὰ ἐξῆς ταμεῖα· τὸ τῶν ὀργάνων τῆς Φυσικῆς, τὸ Φυσιολογικὸν ἦτοι τὸ τῆς ὀρυκτολογίας, τῆς Γεωλογίας, τῆς Φυτολογίας καὶ τῆς Ζωολογίας, τὸ Ἀνατομικὸν καὶ παθολογικὸν, τὸ φαρμακολογικὸν καὶ τὸ νομισματολογικόν. Ταῦτα δὲν εἶναι μὲν ἀκόμη πλήρη καὶ πλούσια, ἀρκούσιν ὅμως εἰς τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίαν καὶ πλουτίζονται κατ' ὀλίγον διὰ νέων προσκτήσεων. Εἰς τὰ ῥηθέντα ταμεῖα προσθετέον τέσσαρα ἄλλα πολλοῦ λόγου ἄξια ἐν Ἀθήναις ἰδρύματα, πρὸς τε τὴν διδασκαλίαν χρήσιμα καὶ ἄλλως εἰς τὴν κοινωνίαν ὠφελιμώτατα· α'. τὸν Βοτανικὸν κήπον β'. τὸ Μαιευτήριον, γ'. τὸ Ὀφθαλμιατρεῖον, ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὴν εἰσήγησιν τοῦ ἀειμνήστου καὶ φιλανθρωποτάτου αὐλικοῦ ἱατροῦ Βερνάρδου 'Ρέζερ καὶ τὴν προστασίαν τῆς πρώην βασιλίσσης Ἀμαλίας, τῆς εἰς πᾶν ἀγαθὸν καὶ κοινωφελὲς προθύμως παρεχούσης τὴν ἀρωγὴν τῆς, καὶ δ'. τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, ὅπερ ἡ γενναίουφρων φιλοπατρία τοῦ ἀειμνήστου Βαρῶνος Γεωργίου Σίνα ἀνήγειρεν ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου πρὸ δισχιλίων καὶ τριακοσίων ἐτῶν ὁ Μέτων οὐρανοσκοπῶν εὗρε τὸν ἐνεακαιδεκαετῆ κύκλον, καὶ ὥρισεν ἀκριβέστερα τοῦ χρόνου τὰ μέτρα. (δ) Τοιαῦτα ἰδρύματα οὔτε ὑπῆρχον οὔτε ἦσαν δυνατὰ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν μακρὸν τῆς δουλείας χρόνον.

δ'. Περὶ εἰδικῶν σχολείων.

Πλὴν τῶν πνευματικῶν ἐκείνων χρειῶν, εἰς ὧν τὴν πλήρωσιν χραισιμεύουσι τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, τὰ μεσαῖα καὶ τὸ Πανεπιστήμιον, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας χρειαι, οἷον ἡ τῆς βιομηχανικῆς, τῆς καλλιτεχνικῆς, τῆς πολεμικῆς, τῆς ναυτικῆς διδασκαλίας. Δὲν παρημελήθη δ' ἐν Ἑλλάδι οὐδὲ τοιούτων σχολείων ἢ ἰδρυσεῖς, δι' ὧν αἱ χρειαι αὗται πληροῦνται,

(δ') Πρῶτος διευθυντῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀστεροσκοπεῖου ὑπῆρξεν ὁ μακαρίτης Γεώργιος Βούρης, ὃν διεδέχθη ὁ ἄξιος καθηγητῆς Ἰωάννης Παππαδάκης. Μετὰ τοῦτον ὤρισθη ὑπὸ τοῦ φιλογενεστάτου ἰδρυτοῦ διευθυντῆς τοῦ ῥηθέντος ἰδρύματος ὁ νῦν διευθὼν αὐτὸ σοφὸς καὶ φιλόπρονος κ. Ἰούλιος Σμιθίος.

Σχολεῖον Στρατιωτικόν.

Τὸ ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου ἰδρυθὲν ἐν Ναυπλίᾳ στρατιωτικὸν σχολεῖον, τὸ τῶν εὐελπίδων καλούμενον μετατεθὲν κατὰ τὸ 1834 εἰς Αἴγινα, κατὰ δὲ τὸ 1837 εἰς Πειραιᾶ, ἐρρυθμίσθη ἐπὶ τὸ τελειότερον. Προαγόμενον δ' ἔκτοτε ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἀρμοδίων ἀνδρῶν παρετεύασε πολλοὺς νέους ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ ἔχοντας τὰς ἀπαιτουμένας εἰς τὴν σπουδαιοτάτην στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν γνώσεις καὶ παρέχοντας τὴν ἐλπίδα ὅτι, ἂν ἡ χρεῖα καλέσῃ, θέλουσι δειχθῆ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης ἄξιοι τῶν πατέρων των καὶ στέψῃ μὲ νέας δάφνας τὸ μέτωπον τῆς πατρίδος των. Ἄς συγχωρηθῇ δ' ἐνταῦθα εἰς γρηαῖον καθηγητὴν τῆς Φιλοσοφίας. ἱκανὰ ἔτη ἐν τῇ νεότητί του βαστάσαντα ὑπὲρ τῆς κινδυνεύουσας πατρίδος τὰ ὅπλα νὰ ἐκφράσῃ μίαν μόνην εὐχὴν. Εἴθε οἱ ἐν τῷ ῥηθέντι σχολεῖῳ διδασκόμενοι νέοι, ἐφ' ὧν ἡ πατρίς καὶ ἡ βασιλεία στηρίζουσι τὰς ἐλπίδας των, νὰ ἐνστηθίζωσι μετὰ τῶν διδασκομένων μαθημάτων καὶ τὴν πάσης προσοχῆς ἄξιαν ἀλήθειαν, ὅτι ἡ εἰς τὸν ὄρκον πίστις εἶναι ἡ πρωτίστη τοῦ στρατιωτοῦ ἀρετή, ὅτι εἰς ἄλλους προσήκει ἢ περὶ τῶν πολιτικῶν φροντίς, εἰς αὐτὸν δὲ ἡ τήρησις τῆς τάξεως καὶ ὑπεράσπισις τῆς πατρίδος ὑπὸ τὸν νομίμως τεταγμένον ἀρχηγόν.

Παραλλήλως πρὸς τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον ὄφειλε νὰ ἰδρυθῇ καὶ ἐν ἰσοστάσιον ναυτικόν. Τοιοῦτο σχολεῖον ἀπήτουν καὶ ἀπαιτοῦσιν αἱ περιστάσεις τοῦ ἔθνους, ὑπ' αὐτῆς τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς του προωρισμένου εἰς τὴν ναυτιλίαν, ἔχοντος πρὸς ταύτην ἐκ παλαιοῦ ἰδιάζουσαν κλίσιν καὶ δεξιότητα καὶ διὰ ταύτης κυριώτερον δυναμένου νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν πολιτικὴν του ὑπαρξιν καὶ νὰ κρατηθῇ. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν δὲν ἐδόθη μέχρι τοῦδε εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς ἐθνικῆς παιδεύσεως τόση προσοχή, ὅση ἤρμοζεν. Εἴθε δὲ νὰπραχθῇ εἰς τὸ ἐξῆς ὅ,τι ἕως τῆς σήμερον ἡμελήθη, ἵνα ἀποκτήσῃ ἡ Ἑλλάς τὴν ἀναγκαίαν εἰς αὐτὴν ναυτικὴν δύναμιν. Μοι φαίνεται κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὅτι ἀκούω τὸν πολλὰκις ὑπὸ τινων ἐπαναλαμβανόμενον λόγον ἢ ναυτικὴ δύναμις ἀκαιτεῖ δαπάνην ὑπέρογκον. Πρὸς τοῦτον ἀποκρίνομαι. Ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία εἶναι δαπανηρά· ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν πάσης δαπάνης ἀνάξιον. Ὁ δούλος οὐδὲν ἢ ἐλάχιστον δι' ἑαυτὸν δαπανᾷ· ἀναγκάζεται ὅμως νὰ ζῇ ἀθλίως κατὰ θέλησιν ἀλλοτρίαν καὶ νὰ ἐργάζεται διηνεκῶς ὑπὲρ ἄλλων. Ἐνῶ κατὰ τὰ ῥηθέντα ναυ-

τικὸν σχολεῖον παράλληλον πρὸς τὸ στρατιωτικὸν καὶ ὠρισμένον εἰς παρασκευάσιν ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ μένει ἀτέλεστος ἐτι εὐχή, ὑπάρχουσιν ἕξ μικρὰ ναυτικὰ σχολεῖα, ἐν οἷς διδάσκονται 80—90 νέοι τὰ στοιχειωδέστατα τῆς ναυτικῆς μαθήματα τὰ εἰς τὸ ἔργον ἐμπορικοῦ πλοιάρχου ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα.

Σχολεῖον πολυτεχνικόν. Ἀπὸ τοῦ 1837 ἰδρύθη ἐν Ἀθήναις μικτὸν τι σχολεῖον, σκοπὸν ἔχον πρακτικὴν τινα διδασκαλίαν τῶν πρώτων στοιχείων τῆς Ζωγραφικῆς, τῆς Πλαστικῆς, τῆς Γλυπτικῆς, τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς Ξυλογραφικῆς, καὶ διὰ τοῦτο πολυτεχνικὸν σχολεῖον ὀνομασθέν. Ἰδρυτὴς καὶ πρῶτος αὐτοῦ διευθυντὴς ὑπῆρξεν ὁ ἀγαθὸς Βαυαρὸς ὑπολογαγὸς Ζέντερος. Τοῦτον μετὰ τὴν πολιτικὴν μεταβολὴν τῆς 3 Σεπτεμβρίου 1843 ἀπελθόντα ἐκ τῆς Ἑλλάδος διεδέχθη ὁ φιλότιμος καὶ διὰ τὰς ἐμπέδους ἀρχιτεκτονικὰς γνώσεις του οὐχὶ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Εὐρώπῃ γινώριμος κύριος Λύσανδρος Καυταντζόγλου. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τούτου τὸ ῥηθὲν σχολεῖον ἐρρυθμίσθη ἐπὶ τὸ σκοπιμώτερον, ἡ διδασκαλία εὐρύνηθη καὶ κατέστη τελειότερα, διαγωνίσματα καὶ βραβεῖα παρὰ φιλογενῶν ἀγωνοθετῶν (ἐ) ὠρίσθησαν εἰς τοὺς μαθητευόντας, προΐοντα Ζωγραφικῆς, Πλαστικῆς, Γλυπτικῆς καὶ Ξυλογραφικῆς παρήχθησαν λόγου ἄξια, ἐπαινεθέντα ὑπὸ κριτῶν ἀρμοδίων καὶ τινα ἐν τῇ τοῦ Δονδίνου παγκοσμίῳ ἐκθέσει εὐδόκημήσαντα. Καὶ νῦν δὲ τὸ πολυτεχνικὸν σχολεῖον ὑπὸ τοῦ Κ. Δ. Σκαλιστήρη διευθυνόμενον βαίνει πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ ὑπισχνεῖται εἰς τὸ μέλλον τελειότερα ἔργα. Ἐκ τοῦ ῥηθέντος σχολείου ὠφελήθη πλείστορον μὲν καὶ ἀμέσως ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐμμέσως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι τῆς Ἑλλάδος πόλεις, ὅπου μαθηταὶ αὐτοῦ μεταβάντες ἐργάζονται ὡς ἀρχιτέκτονες, ἢ γλύπται, ἢ πλάσται ἢ ζωγράφοι.

Τὴν χρεῖαν πολυτεχνικοῦ σχολείου εὐρυτέρου καὶ τελειότερου, ἀξίου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀρχαίας ἐπὶ καλλιτεχνία εὐκλείας τοῦ ἔθνους, συνιδῶν πρὸ ἑτῶν ὁ ἀειμνήστος ὁμογενὴς Νικόλαος Στουρνάρης κατέλιπεν ἐκ τῆς περιουσίας του διὰ δια-

(ἐ) Ἰδιαιτέρας μνήμης ἄξιος εἶναι ἐνταῦθα ὁ μακαρίτης Ἀλέξανδρος Κοντόσταυλος, ὅστις ἐφ' ἱκανὰ ἔτη παρεῖχε χιλίας δραχμὰς εἰς βράβευσιν ἔργων καλλιτεχνικῶν τῶν μαθητῶν τοῦ πολυτεχνικοῦ σχολείου.

θήκης πρὸς ἴδρυσιν τοιοῦτου περὶ τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας δραχμῶν, εἰς ἃς ἔπειτα προσετέθη ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου θεοῦ του Μ. Τσιτσά ποσότης πολὺ μεγαλύτερα. Διὰ τῆς γενναίας ταύτης εἰς τὸ δημόσιον δωρεᾶς οἰκοδομεῖται ἀπὸ οὐκ ἔτι ἡδὴ ἑτῶν καὶ ἐγγίξει εἰς τὸ τέλος λαμπρὸν ἀρχαιοπρεπὲς οἰκοδόμημα, σχεδιασθὲν καὶ ἐκτελούμενον ὑπὸ τοῦ ῥηθέντος ἀρχιτέκτονος Λυσάνδρου Καυταντζόγλου καὶ κοσμοῦν τὴν πρωτεύουσιν. Ὅταν ἡ οἰκοδομὴ αὕτη περατωθῇ, θέλει λάβει τὸ νῦν Πολυτεχνεῖον νέον ὄργανισμὸν τελειότερον καὶ χρησιμώτερον εἰς περαιτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ αἰσθηματός τοῦ καλοῦ καὶ ἐπίδοσιν τῶν καλῶν τεχνῶν ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Ἰκτινίου, τοῦ Φειδίου, τοῦ Ἀγορακρίτου, τοῦ Ἀπελλοῦ καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων τῆς ἀρχαιότητος καλλιτεχνῶν.

Ἐκ τῶν ῥηθέντων ἤδη περὶ τῶν παντοβαθμίων καὶ παντοειδῶν σχολείων δηλοῦται ἱκανῶς ἡ μεγάλη τοῦ γένους πνευματικὴ πρόοδος ἀπὸ τοῦ ἀνωκ' ἔτους καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐγκαταστάσεως τῆς βασιλείας μέχρι τῆς σήμερον. Καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς δουλείας οὔτε Πανεπιστήμιον ὑπῆρχεν ἐν Ἑλλάδι, οὔτε γυμνάσιον, οὔτε ὁ νῦν μέγας τῶν ἑλληνικῶν καὶ δημοτικῶν σχολείων ἀριθμὸς, οὔτε ἡ ἐν τούτοις διδασκαλία ἦτο οὕτω πλήρης καὶ εὐδόκιμος καθὼς νῦν. Καὶ τὰ ὀλίγα δὲ ἐκεῖνα ἀνώτερα σχολεῖα, ἅτινα εἰς ὀλίγας τινας τῶν μεγάλων πόλεων ἐκτὸς τοῦ νῦν Ἑλληνικοῦ βασιλείου τότε ἰδρύθησαν, οἷον τὸ τῶν Ἰωαννίνων, τὸ τῆς Χίου, τὸ τῆς Σμύρνης, οὔτε μόνιμα ἦσαν, οὔτε ἄρτια (ς'). Ἐν συντόμῳ τὰ πρὸ τοῦ ἀνωκ' ἔτους σχολεῖα ὁμοιάζον λυχνάρια διψαλέα καὶ ἀμυδρά, σπάνια ἀναπτύμενα ἐν τῷ σκότει καὶ ἡ αἰφνιδίως ὑπ' ἀνέμου ἢ κατ' ὀλίγον δι' ἐνδειαν ἐλαίου σβυνόμενα.

(ς') Ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἐδιδάσκετο οὔτε εἰς τὰ ῥηθέντα ἀνώτερα σχολεῖα. Ἐκ δὲ τῶν πραγματικῶν καλουμένων μαθημάτων ἐδιδάσκοντο τὰ μαθηματικά (κυρίως τὰ στοιχειώδη), Φιλοσοφικὴ τις Προπαιδεία, Ῥητορικὴ καὶ ἐνιαχοῦ στοιχεῖα δογματικῆς Θεολογίας· στοιχεῖα δὲ Φυσικῆς σπανιότατα ἐν μόνῳ τῷ ἀνωτέρῳ σχολεῖῳ τῆς Χίου ἐδιδάχθη κατ' ἐξίρησιν καὶ στοιχειωδῶς Χημεία. Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν ἐδιδάχθη ὀλίγον χρόνον ἡ Γαλλικὴ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου φιλέλληνος Δαυῖ ἐν τῷ αὐτῷ σχολεῖῳ τῆς Χίου.

ε. Περί βιβλιοθηκῶν καὶ τυπογραφείων.

Ὡς μέσα πρὸς διατήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους ζωῆς ἀπαιτοῦνται οὐχὶ μόνον σχολεῖα παντοειδῆ, κατώτερα καὶ ἀνώτερα, περὶ ὧν ἤδη ἐλέχθησαν ἱκανά, ἀλλὰ καὶ βιβλία καὶ βιβλιοθήκαι καὶ ἐπομένως τυπογραφεῖα, περὶ ὧν μένει νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινά, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν βιβλιοθηκῶν.

Βιβλιοθήκαι. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, ὅτε καὶ ἡ ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλία καὶ καθόλου ἡ παιδεία τοῦ ἔθνους περιωρίζετο ἐντὸς ὀρίων στενῶν, οὐδεὶς ἢ ὀλίγιστοι ἠσθάνοντο τὴν χρεῖαν βιβλιοθήκης μεγάλης. Διὸ ὀλίγα τῶν τότε σχολείων καὶ ὀλίγα τινὰ μοναστήρια εἶχον βιβλιοθήκην, ταύτην δὲ μικράν καὶ τὸ πλεῖστον ἐκ βιβλίων ἐκκλησιαστικῶν συγκεκλιμένην (ζ'). Μεγαλητέρας βιβλιοθήκας (4—8 χιλ. τόμων) εἶχον τὸ πατριαρχικὸν σχολεῖον, τὸ τῆς Χίου, τὸ τῆς Σμύρνης, τὸ τῶν Ἰωαννίνων, τὸ τῶν Μηλιῶν, τὸ τῶν Κυδωνίων, τὸ τῶν Βουκουρεστίων, τὸ τοῦ Ἰασίου, τὸ τῆς Πάτμου, τὸ τῆς Δημητσάνης.

Νῦν δὲ μόνη ἡ ἐν Ἀθήναις δημοσία βιβλιοθήκη, μεθ' ἧς ἠνώθη πρὸ μικροῦ καὶ ἡ τοῦ Πανεπιστημίου, περιέχει περὶ τὰς 100 χιλ. τόμων καὶ πλουτίζεται καθημέραν διὰ νέας ἀγορασίας καὶ νέων δωρεῶν Ἑλλήνων καὶ Φιλελλήνων. Πλὴν δὲ τῆς ῥηθείσης βιβλιοθήκης ὑπάρχουσιν ἐν Ἀθήναις καὶ ἄλλαι μικρότεραι ἢ τῆς Βουλῆς ἐκ τόμων 5,000, ἡ τῆς Ριζαρίου Σχολῆς ἐκ τόμων 4,000 περίπου.

Καὶ ἐν Κερκύρᾳ δὲ ὑπάρχει βιβλιοθήκη ἀξιόλογος, ἡ τῆς πρώην Ἰονίου Δημοκρατίας, περιέχουσα ὑπὲρ τὰς 35,000 τόμων, ἐνδὲ Ἀνδριθσαίνῃ τῆς Ἀρκαδίας ἡ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Κωνσταντίνου Νικολοπούλου κληροδοτηθεῖσα, συγκεκλιμένη ἐκ τόμων 6000 σχεδόν.

Προσέτι καὶ τὰ γυμνάσια τοῦ βασιλείου ἔχουσι βιβλιοθήκας μικράς, χρησίμους εἰς τοὺς ἐν αὐτοῖς διδάσκοντας καὶ διδασκόμενους.

Τυπογραφεῖα. Ἐν τῷ νῦν ἑλληνικῷ βασιλείῳ οὐδὲν τυπογραφεῖον πρὸ τοῦ αὐακά ἔτους ὑπῆρξε πλὴν ἐν Κερκύρᾳ καὶ Ζακύνθῳ. Τὸ μὲν ἐν Κερκύρᾳ κατασταθὲν κατὰ τὸ αὐακά ἔτος μετὰ τὴν

(ζ') Κατὰ τὸν Μαρτίνον Δὲκ, ἐν τῇ Μονῇ τῆς Ρεντίνης ἐπὶ τῶν Ἀγράφων εὕρισκετο καλὴ βιβλιοθήκη (ἴδε Recherche in Greece London 1814.

ἀνακήρυσιν τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως (ἴδε Βρετοῦ νεοελληνικὴν Φιλολογίαν μέρος β. ἀρ. 31), ἐχρησίμευε κυρίως εἰς τύπων τῶν ἑλληνιστῶν καὶ ἰταλιστῶν ἐκδομένων νόμων καὶ διαταγμάτων αὐτῆς. Τὸ δ' ἐν Ζακύνθῳ θραδύτερον κατὰ τὸ αὐαθ' κατασταθὲν δὲν διέμεινε, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἠνώθη μετὰ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ.

Ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις χώραις τῆς ὀθωμανικῆς ἀρχῆς κατεστάθησαν μὲν ἐνίοτε ὑφ' Ἑλλήνων τυπογραφεῖα ἑλληνικά, ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ διωγμῶν, τὰ δὲ δι' ἀτροφίαν ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν ὀλίγον χρόνον διετηρήθησαν ἢ ὀλίγα βιβλία εἰς φῶς προήγαγον (η'). Πολὺ διαρκέστερα καὶ γονιμώτερα ὑπῆρξαν τὰ ἐκτὸς τῆς ὀθωμανικῆς ἀρχῆς ὑφ' Ἑλλήνων ἰδρυθέντα τυπογραφεῖα, ἦτοι τὰ ἐν Ἰνετία ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 16 αἰῶνος ἕως τοῦ αὐακά ἔτους ἄλλοτε ὑπὸ ἄλλων ἰδρυόμενα καὶ διατηρούμενα, τελευταῖον δὲ ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων Νικολάου Γλυκεῶς, Πάνου Θεοδοσίου καὶ Δημητρίου Θεοδοσίου, ἐν οἷς πλεῖστα βιβλία, μάλιστα ἐκκλησιαστικά, ἐτυπώθησαν (θ).

(η') Τὸ ἐπὶ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως κατὰ τὸ αὐαζ' ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰδρυθὲν πατριαρχικὸν τυπογραφεῖον, κατεστράφη μετ' ὀλίγον ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν Ἰησοῦϊτῶν. Τὸ δὲ κατὰ τὸ αὐαψζ' ἔτος ἐπὶ Πατριάρχου Σαμουὴλ καὶ τὸ κατὰ τὸ αὐαψς' ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ ε' ὀλίγον χρόνον διέμειναν μαρνανθέντα ἐξ ἀτροφίας. Διατρεῖται δὲ νῦν τὸ κατὰ τὸ αὐαζ' κατασταθὲν. Ἐρήμερα προσέτι ὑπῆρξαν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις κατὰ τὸ αὐακή καὶ τὸ κατὰ τὸ αὐαψθ' ἔτος ἐν Σμύρῃ ἰδρυθέν. Μακροβιώτερα δὲ εἰδείχθησαν τὰ ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν δύο παριστρίων ἡγεμονιῶν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἡγεμονευσάντων Ἑλλήνων κατασταθέντα, ἦτοι τὸ ἐν Ἰασίῳ, διατηρηθὲν ἀπὸ τοῦ αὐαλθ' ἕως τοῦ αὐακ', καὶ τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ, διαμείναν ἀπὸ τοῦ αὐακ' ἕως τοῦ αὐακά, ἐξ ὧν ἱκανὰ βιβλία ἐξῆλθον εἰς φῶς. Καὶ ἐν Μοσχόπολει τῆς Μακεδονίας ἰδρύθη τυπογραφεῖον ἑλληνικὸν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17 αἰῶνος ὀλίγον ζῆσαν χρόνον. Τὸ δὲ κατὰ τὸ αὐακ' ἔτος ἐν Κυδωνίαις τῆς Ἑλλάδος Ἀσίας ὑπὸ Κωνσταντίνου Τόμπρα κατασταθὲν καὶ τὸ συγχρόνως εἰς Χίον ἐξ Εὐρώπης κομισθὲν ἀπωλέσθησαν εἰς τὴν μετ' ὀλίγον τρομερὰν καταστροφὴν τῶν ἀκμαζουσῶν ἐκείνων ἑλληνικῶν πόλεων.

(θ') Τὸ κατὰ τὸ αὐαψθ' ἔτος ὑπὸ Γεωργίου Βεντότη ἐν Βιέννῃ ἰδρυθὲν τυπογραφεῖον διέμεινε μόνον ἕως τοῦ αὐαί.

Μετὰ δὲ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ἰδρῦθησαν κατ' ἀρχάς ἐν Ἑλλάδι μικρά τινα τυπογραφεῖα, ἀρκοῦντα μόνον εἰς ἔκδοσιν ἐφημερίδων ἢ τῶν νόμων καὶ διαταγμάτων τῆς Κυβερνήσεως (ι).

Ἀπὸ δὲ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Βασιλείας ἔλαβον ἐν Ἑλλάδι, καὶ μάλιστα ἐν Ἀθήναις, ὑπαρξίν πολλὰ ἄλλα τυπογραφεῖα καὶ τελειότερα. Ἀριθμοῦνται δὲ νῦν τὰ ὑπάρχοντα τριάκοντα μὲν καὶ ἑπτὰ ἐν Ἀθήναις, ἰσάριθμα δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἑπτανήσου. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν ὀλίγιστα (4—5) εἶναι πλήρη, ἐπιτήδεια εἰς τύπωσιν βιβλίων, (κ') τὰ δὲ πλείστα χραισμεύουσι κυρίως εἰς ἔκδοσιν ἐφημερίδων.

Σ. Περὶ ἐπιστημονικῶν ἐταιριῶν.

Πλὴν τῶν σχολείων, τῶν συλλογῶν, τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ τῶν τυπογραφείων, συντελοῦσι πολὺ εἰς τὴν πνευματικὴν τῶν ἔθνῶν πρόδοσιν καὶ ἐταιρίαι καὶ ἀθλοθεταὶ ἐπιστημονικαί· διότι διὰ μὲν τῶν ἐταιριῶν πολλαὶ δυνάμεις εἰς μίαν ἐπιστημονικὴν συνεργίαν ἐνούμεναι κατορθοῦσιν εὐκολώτερον καὶ ταχύτερον ὅ,τι εἰς ἐκάστην αὐτῶν καθ' ἑαυτὴν ἐνεργοῦσαν ἤθελεν εἶσθαι δυσχερέστατον ἢ ἀδύνατον· τὰ δ' ἐν ἀθλοθεταῖς θραβεῖα τὰ διδόμενα δημοσίως εἰς τοὺς δι' ἐπιτυχοὺς τινος προϊόντος τοῦ πνεύματος δειχθέντας ἀξίους αὐτῶν ὑπεκκλίουσι τὴν φιλοτιμίαν καὶ διεγείρουσι τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλαν τῶν δυναμένων νὰ παραγάγωσιν ὅμοια προϊόντα. Τοῦτο δὲν διέλαθε τοὺς

(ι) Τοιαῦτα εἶναι ἅ τὰ ἐν Ἰδρᾷ κατὰ τὸ ἀνωθ' ἔτος ὑπὸ τῶν προκρίτων τῆς νήσου ἰδρυθέν, ἐν ᾧ ἐξεδίδετο ἢ ὑπὸ τοῦ φιλέλληρος Ἰωσήφ Κιάπε συντασσομένη ἐφημερίς ὁ *Φίλος τοῦ Νόμου* β'. τὸ ἐν Ἀθήναις ἀνωθ' ἰδρυθέν ὑπὸ τοῦ φιλέλληρος Ἄγγελου Στανάπ, ἐν ᾧ ἐτυποῦτο ἢ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ψύλλα συντασσομένη *Ἐφημερίς τῶν Ἀθηνῶν* γ'. τὸ ἐν Μεσολογγίῳ, ἐν ᾧ ἐτυποῦτο ἢ ὑπὸ τοῦ φιλέλληρος Μάϊερ συντασσομένη ἐφημερίς τὰ *Ἑλληνικά Χρονικά* δ'. τὸ ἐν Ναυπλίῳ ἀνωθ', ἐν ᾧ ἐτυποῦτο ἢ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Θ. Φαρμακίδου συντασσομένη *Γερικὴ Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος*.

(κ') Τοιαῦτα εἶναι τὸ Ἐθνικὸν ἢ Δημόσιον, τὸ τοῦ Κορομηλά, τὸ τοῦ Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφείως, τὸ τοῦ Σ. Κ. Βλαστού, τὸ τοῦ Σιεργίου Ραφτάνη ἐν Ζακύνθῳ, τὸ νεοῖδρυθὲν Περρῆ καὶ Βαμπᾶ τοιοῦτο ὑπῆρξε καὶ τὸ ὀλιγοχρόνιον τοῦ Γκαρπολά.

ζηλωτὰς τῆς πνευματικῆς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους προόδου· ἄλλ' ἐπεμείθησαν οὗτοι νὰ συσταθῶσι καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐταιρίαι ἐπιστημονικαὶ καὶ ὁρισθῶσιν ἀθλοθεταὶ τοιαῦται. Ἐκ τῶν ἐταιριῶν τούτων παραλείπομεν ἐνταῦθα τὴν *Φιλοπαιδευτικὴν*, περὶ ἧς ἤδη ἐλέχθησαν ἱκανά· μνημονεύομεν δὲ μόνον τρεῖς ἄλλας· τὴν *Φυσιογραφικὴν*, τὴν *Ἱατρικὴν* καὶ τὴν *Ἀρχαιολογικὴν*.

α. Ἡ μὲν *Φυσιογραφικὴ ἐταιρία*, συσταθεῖσα ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1836 ἔτος, σκοπὸν προέθηκε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαδόσῃ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς εὐρείας καὶ τερπνῆς ἐκείνης ἐπιστήμης, ἧς τὰ πρῶτα θεμέλια κατέβαλον ἐν αὐτῇ πρὸ αἰῶνων δύο μεγάλοι τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ἄνδρες, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Θεόφραστος. Ἰδίως δὲ ἀπέβλεπεν ἡ ῥηθείσα ἐταιρία εἰς τὴν ζήτησιν καὶ συλλογὴν τῶν ἑλληνικῶν ζώων, φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν καὶ τὴν σύστασιν φυσιογραφικοῦ Μουσείου, χρησίμου εἰς τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίαν τῶν τριῶν τῆς Φυσιογραφίας κλάδων· τῆς Ὀρυκτολογίας, τῆς Φυτολογίας καὶ τῆς Ζωολογίας. Καὶ ὄντως πολὺ συνετέλεσεν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ ῥηθείσα ἐταιρία· ἤθελε δὲ παραγάγει πλειότερους καρπούς, ἐὰν πρὸ δέκα περίπου ἔτων δὲν περιέπιπτεν εἰς μαρασμὸν ἐκ τῆς ψυχρότητος καὶ ἀδιαφορίας τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ὁμογενῶν τῶν δυναμένων νὰ ἐμψυχώσωσιν αὐτὴν διὰ τῆς συνδρομῆς των. Ἡ φυσιογραφικὴ ἐταιρία παρέδωκε κατὰ τὸ 1858 ἔτος τὰς ὀρυκτολογικὰς καὶ ζωολογικὰς συλλογὰς τῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Εἶθε δὲ νὰ ἀναλάβῃ ἐκ τοῦ νῦν λιθάργου αὐτῆς ἀνακαλουμένη εἰς νέαν ζωὴν καὶ ἐνεργεῖαν διὰ γενναίας τινὸς τῶν εὐπόρων καὶ φιλοτίμων ὁμογενῶν συνδρομῆς (λ').

β. Ἡ δὲ *Ἱατρικὴ Ἐταιρία* ἰδρύθη ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ἰουνίου τοῦ 1835 ἔτους, ἔχουσα σκοπὸν καθόλου τὴν ἐπιστημονικὴν συζήτησιν τῶν μελῶν αὐτῆς περὶ παντὸς ἀναφερομένου εἰς τὴν ἀνθρωποσωτήριον τῶν Ἀσκληπιαδῶν τέχνην καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀνακοίνωσιν τῶν παρατηρήσεων καὶ τῆς πείρας αὐτῶν· ἰδίως δὲ τὴν ἔρευναν τοῦ κλίματος τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἐπιβροχῆς αὐτοῦ ἐπὶ

(λ') Πρῶτος τῆς Φυσιογραφικῆς ἐταιρίας πρόεδρος ὑπῆρξεν ὁ Κάρολος Βίπμερ ἀρχίατρος τοῦ Ὄθωνος· μετ' αὐτὸν δὲ προέδρευσαν αὐτῆς ὁ Β. Ρέζερ, ὁ Κ. Δομνάνδος, ὁ Ι. Βούρος, ὁ Νικ. Κωστῆς, ὁ Φίλιππος Ἰωάννου, ὁ Ι. Ὀλύμπιος, ὁ Α. Λινδερμάιερ, ὁ Η. Μητζόπουλος.

τοῦ χαρακτηῖρος τῶν νοσημάτων καὶ τοῦ τρόπου τῆς θεραπείας αὐτῶν, τὴν ἐξέτασιν νόσων τινῶν ἐπιχωριαζουσῶν ἐν Ἑλλάδι, τὴν χημικὴν σύνθεσιν καὶ ἰατρικὴν ἐνέργειαν τῶν ἐν αὐτῇ ἰαματικῶν ὑδάτων, προσέτι δὲ τὴν δι' ἀθλοθεσίας καὶ βραβείων διέγερσιν τῆς ἀμίλλης τῶν ἰατρῶν εἰς λύσιν διαφόρων σπουδαίων ἰατρικῶν ζητημάτων. Προήδρευσε δ' αὐτῆς πρῶτος ὁ τοῦ Βασιλέως ἀρχίατρος Βερνάρδος Ρέζερ.

Πρώτη ἡ βασιλικὴ κυβέρνησις ὤρισε (τῇ 5 Μαρτίου αὐμ'.) νὰ δίδῃ βραβεῖον κατ' ἔτος χρυσοῦν μετάλλιον 400 δραχμῶν εἰς τὸν νικήσαντα ἐν τῷ διαγωνίσματι, ὑπερ ἧθελεν ὀρίζει ἡ ἑταιρία ἐκάστοτε. Τὸ βραβεῖον τοῦτο προσεκάλεσε τὴν συγγραφήν ἰκανῶν ἐπὶ διαφόρων θεμάτων διατριβῶν, ἐξ ὧν τινες ἐβραβεύθησαν (μ'.)

Ἐπειτα (ἐν ἔτει αὐξ') ὤρίσθη ὑπὸ τοῦ ἐν Πετροῦπόλει φιλογενοῦς κυρίου Δημητρίου Μπερναρδάκη χιλιόδραχμον βραβεῖον πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν συγγραφόντων ἢ μεταγλωττίζόντων βιβλία ἰατρικὰ λόγου ἄξια. Καὶ τοῦτο τὸ ἀγωνοθέτημα συνετέλεσεν εἰς τινὰς ὠφελίμους διατριβὰς καὶ μεταφράσεις, ὧν τινες ἠξιώθησαν τοῦ βραβείου (ν')· ἐπαύθη δὲ κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1862 ἔτους.

Μετὰ ταῦτα (περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αὐξ' ἔτους) ὁ ἐν Πετροῦπόλει κατὰ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀξιομίμητον ἀγαθότητα καὶ φιλοπατρίαν διαπρέπων ὁμογενὴς ἰατρός καὶ νῦν αὐλικὸς σύμβουλος κύριος Γεώργιος Συμβουλίδης ὤρισε κατ' ἔτος 500 δραχμὰς εἰς ἐκδοσιν φιλοπονήματός τινος ἰατρικοῦ, τοῦ ἐκάστοτε ἐν τῷ διαγωνισμῷ εὐλοκίμουτος. Τὸ ῥηθὲν ποσὸν ἀνεβιβάσθη κατὰ τὸ 1863 ἔτος εἰς χιλίας δραχμὰς κατ' ἔτος καὶ ὤρίσθη εἰς βράβειον τοῦ ἐν ἑτησίῳ διαγωνισμῷ νικῶντος ἰα-

(μ'.) Ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 9 Ἰανουαρίου 1847 ἐβραβεύθη ἡ περὶ ληξιπυρέτου ἐνεργείας διατριβὴ τοῦ ἐν Παρισίοις ἰατροῦ κυρίου *Piorry*· ἐπὶ τῆς δὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἰατροῦ κυρίου *N. Δαλλὰπέρτα*.

(ν'.) Τοῦ ῥηθέντος βραβείου μέρος μὲν ἀπενεμήθη εἰς τὸν ἐν Τήνῳ ἰατρὸν κύριον *Zaλλώρη* ἕνεκα τοῦ πονήματος αὐτοῦ τοῦ ἐπιγραφομένου *κλινικαὶ παρατηρήσεις*· μέρος δὲ εἰς τὸν κύριον Ἰωάννην Ἰωάννου ἕνεκα τῶν φιλοπονηθέντων ἐπ' αὐτοῦ *στοιχείων τῆς Χημείας*· μέρος δὲ εἰς τὸν ἰατρὸν *A. Γεωργαροῦ* ἕνεκα τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μεταγλωττίσεως τῶν *στοιχείων ἰατρικῆς παθολογίας* τοῦ *Monneret*.

τρικοῦ συγγράμματος. Κατὰ δὲ τὸ αὐξ' ἔτος μετεβλήθη τὸ ἀθλοθέτημα ἀπὸ ἑτησίου εἰς τριετές καὶ ὤρίσθησαν τρισχίλια μὲν δραχμαὶ εἰς βράβειον τοῦ ἐκάστοτε νικῶντος φιλοπονήματος, τριακόσια δὲ εἰς ἀμοιβὴν τῶν κριτῶν· τέλος κατὰ τὸ 1869 ἔτος, παρόντος ἐνταῦθα αὐτοῦ τοῦ ἀγωνοθέτου, μετεβλήθη τὸ ἀθλοθέτημα εἰς διετές, καὶ ὤρίσθησαν δισχίλια μὲν δραχμαὶ εἰς βράβειον τοῦ ἐκάστοτε δοκιμαζομένου συγγράμματος, τετρακόσια δὲ εἰς ἀμοιβὴν τῆς κρινούσης ἐπιτροπείας. Τὸ ἀθλοθέτημα τοῦ κυρίου Συμβουλίδου διαμένει νῦν μόνον ἐκ τῶν τριῶν· προσεκάλεσε δὲ ἰκανὰς διατριβὰς καὶ συγγράμματα, ἐξ ὧν τινὰ ἠξιώθησαν τοῦ βραβείου. (ξ'.)

Ἡ δὲ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία συστάσα διὰ Β. διατάγματος τῇ 15 Ἰανουαρίου 1837, μετεῤῥυθμίσθη πρῶτον τῇ 13 Ἰουνίου 1847 καὶ ἔπειτα τῇ 20 Ἀπριλίου 1862. ἔχει δὲ σκοπὸν κατὰ τὸν τελευταῖον αὐτῆς ὀργανισμόν νὰ *συντελῇ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν, συλλογὴν, συντήρησιν, ἐπισκευὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ἰδίως τῶν ἐλληνικῶν*, ἔτι δὲ εἰς τὴν *δημοσίευσιν ἀρχαιολογικῶν ἀντικειμένων*. Ὅστις γινώσκει, πόσον συνετέλεσαν εἰς τὴν γνώσιν τῆς ἀρχαιότητος, ἐπομένως εἰς τὴν κατάληψιν καὶ ὀρθοτέραν ἐκτίμησιν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ ποιητῶν, αἱ ἀπὸ μιᾶς περιπτου ἐκατονταετηρίδος γενόμεναι ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἑλλάδι ἀρχαιολογικαὶ ἔρευναι, ἔνοσι τὴν χρεῖαν καὶ τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς συστάσεως καὶ διατηρήσεως τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Καὶ περ ὀλίγους ἔχουσα πόρους πολλὰ ὅμως καὶ λόγου ἄξια ἔργα ἐξέτελεσεν ἡ ῥηθεῖσα Ἑταιρία ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῆς ἀρχῆς· ἐπὶ τῆς προεδρίας τῶν ἀειμνήστων Ἰακώβου Ρίζου Νερούλου, Ἰωάννου Κωλέτου καὶ Γεωργίου Γλαράκη καὶ τῆς γραμματείας τοῦ δραστηρίου κυρίου Ἀλεξάνδρου

(ξ'.) Ἐν τῇ συνεδριάσει τῇ 16 Ἀπριλίου 1866 ἀπενεμήθη βραβεῖον δραχμῶν 1500 εἰς τὸν ἰατρὸν *K. Ρεῖνὸλδον* ἕνεκα τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσεως βιβλίων τινῶν τοῦ Ἰπποκράτους καὶ ἕτερον ἴσου ποσοῦ εἰς τὸν ἰατρὸν Παῦλον Ἰωάννου ἕνεκα τῆς ὑπ' αὐτοῦ συγγραφείσης Ἀνατομίας. Ἐν δὲ τῇ συνεδριάσει τῆς 27 Ἀπριλίου 1869 ἐβραβεύθη τὸ φυσιολογικὸν πόνημα τοῦ ὑφηγητοῦ κυρίου *Καραμήτσα*· ἐξεφράσθη δὲ εὐχὴ, ἵνα ὁ ἀθλοθέτης ἐγκρίνη νὰ διανεμηθῇ τὸ ὑπολειπόμενον ποσὸν δραχμ. 1200 εἰς βράβειον τῆς ὀργανικῆς Χημείας τοῦ ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κυρίου Ἰωάννου Ἰωάννου καὶ τῆς Φαρμακευτικῆς τοῦ καθηγητοῦ κυρίου *K. Ζαβιτζάνου*.

Γραμμάτη. Ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταία ἔτη τῆς δεκαετοῦς προεδρίας τοῦ τρίτου προέδρου αὐτῆς ἔνεκα τῆς μακρᾶς αὐτοῦ νόσου ἐμαράνθη βαθμηδὸν οὕτως, ὥστε οὐδὲν σχεδὸν ζωῆς σημεῖον παρεῖχεν. Ἀνεζωοποιήθη δὲ πάλιν κατὰ τὸ 1858 ἔτος διὰ τοῦ ζήλου λογίων τινῶν καὶ ἄλλων φιλαρχαίων Ἑλλήνων, μάλιστα δὲ τοῦ τότε ἐκλεγέντος νέου προέδρου, τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Νικολάου Κωστή, καὶ τοῦ γραμματεύσαντος καθηγητοῦ κ. Εὐθυμίου Καστόρη. Ἐκτοτε ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν καὶ οἱ πόροι ηὐξήθησαν ἰκανῶς· ὥστε καὶ ἀναγκαῖαι τινες μνημείων ἀρχαίων ἐπισκευαὶ καὶ ἀνασκαφαὶ πλείοτεραι ἐγένεον, δι' ὧν πολλὰ λόγου ἄξια προΐοντα τῆς ἀρχαίας τέχνης προήλθον εἰς φῶς (δ.). Καὶ ἀρχαῖα δὲ πολλὰ ἠγοράσθησαν εἰς πλουτισμὸν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, ἐξ ὧν ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχαιολογίας μεγάλως ὠφελεῖται καὶ πολλὰ σκοτεινὰ ἀρχαῖα ζητήματα σαφηνίζονται. Εἶθε τὰ ρηθέντα μνημεῖα τοῦ βίου τῶν ἡμετέρων προγόνων νὰ ἐμπνέωσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀληθῆ ἐκείνην φιλοτιμίαν, ἥτις δὲν συνίσταται εἰς κενὰς ἐπὶ πατραγαθία καυχήσεις, ἀλλ' εἰς φιλόπονον καὶ σταθερὰν μίμησιν τῶν προγονικῶν ἀρετῶν.

ζ'. Περὶ ἄλλων τινῶν ἀθλοθεσιῶν.

Πρὸ τινῶν ἐτῶν κατεστάθησαν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἄλλαι τρεῖς ἀθλοθεσίαι· ἡ ποιητικὴ, ἡ φιλοσοφικὴ καὶ ἡ ἠθικολογικὴ, αἵτινες συνετέλεσαν καὶ συντελοῦσι τὸ μέρος των εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ ἔθνους ἀνάπτυξιν.

α. Τῆς μὲν ποιητικῆς ἀθλοθεσίας πρῶτος ἀθλοθέτης ἐδείχθη κατὰ τὸ 1850 ἔτος ὁ ἐν Τεργέστη φιλογενὴς καὶ φιλόμουσος κ. Ἀμβρόσιος Στεφάνου Ῥάλλης, ὁρίσας κατ' ἔτος χιλιοδραχμὸν βραβεῖον ἀπονεμητέον εἰς τὸν συντάκτην ποιήματος νεοελληνικοῦ, ὑπερ ἧθελε κριθῆ βραβεύσεως ἄξιον ὑπὸ ἐπιτροπείας καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐκλεγομένης ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου καὶ προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως· Ἡ ἀθλοθεσία αὕτη πολλῶν νέων τὴν ἀμιλλαν διεγείρασα προεκάλεσε τὴν σύνταξιν πολλῶν ποιημάτων, ὧν τινὰ λόγου ἄξια·

(δ.) Ἐπισκευάσθη π. χ. μέρος τοῦ αἰετώματος τοῦ Θεσίου, ἀνεκαλύφθη δὲ δι' ἀνασκαφῆς ἡ ἀττάλειος στοά, τὸ διονυσιακὸν θέατρον, τὰ παρὰ τὸν ἅγιον Δημήτριον τὸν Κατηφόρην πολλοῦ λόγου ἄξια ἀρχαῖα, ἐξ ὧν πολλὰ ἀναφέρονται εἰς τοὺς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀθηναίοις ἐφήβους, τὰ παρὰ τὸ Δίπυλον ἐν τῷ Κεραμικῷ νεκρικῶν μνημεῖα καὶ ἄλλα πολλά.

διετηρήθη δὲ μέχρι τοῦ 1860 ἔτους· Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐβραβεύθησαν ἐκ τῶν ρηθέντων ποιημάτων ἐπτὰ (π').

Κατὰ δὲ τὸ 1862 ἀνεεώθη ἡ ποιητικὴ ἀθλοθεσία ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὅροις διὰ χορηγίας τοῦ φιλογενοῦς καὶ φιλοκάλου ἐμποροῦ κ. Ἰωάννου Γ. Βουτσινᾶ, ὅστις εἰς τὸ χιλιοδραχμὸν βραβεῖον προσέθηκε καὶ δραχμὰς πεντακοσίας εἰς μικρὰν ἀμοιβὴν τοῦ δυσχεροῦς καὶ ἀχαρίστου ἔργου τῶν κρινόντων τὰ προσαγομένα ἐκάστοτε ποιήματα. Καὶ ἡ νέα αὕτη ποιητικὴ ἀθλοθεσία πολλῶν ποιημάτων ἐγένεεν αἰτία, ἐξ ὧν ὀκτὼ μέχρι τοῦδε ἠξιώθησαν τοῦ βραβεῖου (ρ').

β'. Ἐτέρα ἀθλοθεσία φιλολογικὴ ἐτέθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1860 ἔτους ὑπὸ τοῦ ἐν Ὀδησσῷ φιλομουσοῦ ἐμποροῦ κ. Θεοδώρου Π. Ῥοδοκανάκη, ὁρίσαντος κατὰ διετίαν χιλιοδραχμὸν βραβεῖον εἰς τὸν συντάκτην φιλολογικῆς διατριβῆς, ἥτις πραγματευομένη περὶ θέματος ὀριζομένου ἐκάστοτε ὑπὸ τριμελοῦς ἐκ καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου ἐπιτροπείας ἤθελε κριθῆ ὑπὸ ταύτης ἄξια βραβεύσεως.

(π'.) Τὰ βραβευθέντα ποιήματα εἶναι τὰ ἐξῆς·

Κατὰ τὸ 1851 ἔτος τὸ Μεσολόγγιον ὑπὸ Γ. Χ. Ζαλακώστα.

» » 1853 » οἱ ἄρματα τοῖ καὶ κλέπτει ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ 1854 ἀποσπάσματα (ἐκ τοῦ ἀπάτριδος) ὑπὸ Θ. Ὀρφανίδου.

Κατὰ τὸ 1855 ὁ Πύργος τῆς Πέτρας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ.

» » 1856 ἡ Εἰκασία ὑπὸ Δημητρίου Βερναρδάκη.

» » 1858 Χίος δούλη ὑπὸ Θ. Ὀρφανίδου.

» » 1860 Ὁ Ἄρματα τοῖς ὑπὸ Γρηγορίου Σταυρίδου.

(ρ') Κατὰ τὸ 1862 ἐβραβεύθη τὸ ποίημα Ἀριστογάρης καὶ Σωκράτης, Ἀλεξάνδρου τοῦ Βυζαντίου.

1865. Φίλιππος ὁ Μακεδὼν, Ἀντωνίου Ι. Ἀντωνιάδου.

1866. Δύο ποιήματα· α. τὸ ἐπιγεγραμμένον ἐκ τῶν ἐνότων, Ἀγγέλου Βλάχου β'. οἱ Στόνοι, Δημητρίου Κ. Παπαρόπουλου.

1868. Ἡ κωμῶδία ὁ Λοχαγὸς τῆς Ἐθνοφυλακῆς, Ἀγγ. Βλάχου.

1869. Ὁ Σκυτοτόμος, Ἀντωνίου Ι. Ἀντωνιάδου.

1870. Ἀρτίβας ἐν Γόρτυρι, Κ. Βερσῆ, καὶ τὸ Φρόνημα τῶν πρώτων χριστιανῶν, Ἀντ. Ι. Ἀντωνιάδου.

Καὶ ἡ ἀγωνοθεσία αὕτη παρήγαγεν ἐν τῷ βραχεῖ τούτῳ χρόνῳ εὐάρεστα ἀποτελέσματα, κινήσασα φιλοπόνοους τινὰς καὶ φιλοτίμους νέους Ἕλληνας εἰς μελέτην φιλολογικῶν τιῶν ζήτημάτων ἀρίων τῆς ἡμετέρας μάλιστα προσοχῆς. Τέσσαρες δὲ διατριβαὶ συνταχθεῖσαι περὶ θεμάτων ὑπὸ τῆς ῥηθείσης ἐπιτροπείας ὀρισθέντων ἐβραβεύθησαν μέχρι τοῦδε (σ')

γ'. Τρίτη ἀθλοθεσία σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἠθικὴν καὶ χριστιανικὴν τοῦ λαοῦ διάπλασιν ἐτέθη κατὰ τὸ αὐτῷ ἔτος ὑπὸ τοῦ γενναίου καὶ ἐναρέτου ναυάρχου Κωνσταντίνου Νικοδήμου τοῦ ἐκ Ψαρῶν, ὅστις παρέστησε πάντοτε ἑαυτὸν ἀξιωματικὸν παράδειγμα μετριοφροσύνης, ἀφιλοκερδείας, χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ πιστῆς τῶν καθηκόντων πληρώσεως. Καὶ τοῦ Νικοδήμου ἡ ἀθλοθεσία, ἀπόρροια τῆς ἀγαθῆς τοῦ ἀνδρὸς ψυχῆς, ὠφέλησεν ἱκανῶς μέχρι τοῦδε καὶ ὑπισχεῖται μεγαλητέραν ὠφέλειαν εἰς τὸ μέλλον (τ).

(σ') Ἡ τοιμελής ἐπιτροπεία συνέστη κατ' ἐκλογὴν αὐτοῦ τοῦ ἀγωνοθέτου ἐκ τῶν καθηγητῶν Κωνσταντίνου Ἀσωπίου, Εὐθυμίου Καστόρχη καὶ Φιλίππου Ἰωάννου. Καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀ. περίοδον ἐτέθη θέμα τὸ καθ' Ὁμηρον πολίτευμα τῶν ἠρωϊκῶν χρόνων καὶ ἐβραβεύθη ἡ διατριβὴ τοῦ τότε φοιτητοῦ τοῦ πανεπιστημίου Γεωργίου Μιστριώτου, μόνου ἀποδυθέντος εἰς τὸν ἀγῶνα. Κατὰ δὲ τὴν β'. περίοδον (αωζά—αωζγ') ὁ καθ' Ὁμηρον οἰκιακὸς βίος τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐβραβεύθη ὁ αὐτὸς Γ. Μιστριώτης. Κατὰ δὲ τὴν γ'. (αωζγ'—αωζέ) ἐτέθη τὸ ζήτημα, ἀν' ἀμφοτέρων τῶν ὀμηρικῶν ἐπῶν ποιητῆς εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ ἀν' τηρεῖται ἐν αὐτοῖς ἐνότης. Ἠξιώθη δὲ τοῦ βραβεῖου τὸ πόνημα τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν Ἀγγέλου Βλάχου. Κατὰ δὲ τὴν δ'. περίοδον (αωζέ—αωζζ') ὠρίσθη θέμα ἡ ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας παρ' Ἑλλήσιν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἕως τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐβραβεύθη δὲ ἡ πραγματεία τοῦ Κωνσταντίνου Σάβα. Ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐ. περιόδου (αωζζ'—αωζθ'), ἥτοι τῆς μυθολογίας καὶ τῆς τοῦ θεοῦ λατρείας καθ' Ὁμηρον, οὐδεμία ἐστάλη διατριβή.

(τ) Ἐν τῇ ἀθλοθεσίᾳ ταύτῃ ἐβραβεύθη μέχρι τοῦδε ἠθικὸν τι πόνημα τοῦ χρηστοῦ νέου Δημοτρίου Κ. Παπαρρηγοπούλου, ἐπιγεγραμμένον *Περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνθρώπου ὡς χριστιανοῦ καὶ ὡς πολίτου* (1864), καὶ ἕτερον τοῦ ἑλληνοδιδασκάλου Μ. Βρατσάνου ἐπιγεγραμμένον ὁ *Μαυρογένης* (1869).

δ'. Τετάρτη ἀθλοθεσίαν σκοπὸν ἔχουσαν τὴν ἀσκήσιν τῶν νέων ἡμῶν ποιητῶν εἰς τὴν δραματικὴν ποίησιν καὶ τὴν διάπλασιν ἐπιδείξιν ὑποκριτῶν καὶ ὑποκριτριῶν τοῦ θεάτρου ὤρισε διὰ τῆς διαθήκης τοῦ ὁ πρὸ μικροῦ τελευτήσας ἐν Ἀθήναις μακαρίτης Γεωργίου Λασάνης Μακεδῶν· ἀλλ' ἡ ἀθλοθεσία αὕτη δὲν θέλει ἐνεργηθῆ, εἰμὴ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς συζύγου καὶ κληρονόμου τοῦ ἀθλοθέτου.

Παραλείπομεν ἐνταῦθα ὀλίγας τινὰς ἄλλας ἀθλοθεσίας, ἀπαξ μόνον τειθείας καὶ διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον συντελεστικὰς εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ ἔθνους πρόοδον. (υ')

Περὶ τῶν σχολείων καθόλου ἢ τῶν ἀθλοθεσιῶν κρίνω ἐνταῦθα ἀναγκαῖον νὰ σημειώσω ὅτι πολλὴ μὲν προσοχὴ παρὰ τε τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐδόθη μέχρι τοῦδε εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς θεωρητικὰς γνώσεις, πολλὴ δὲ ὀλιγώτερα τοῦ προσήκουτος εἰς τὰς βιομηχανικὰς τέχνας. Ἡ παραμέλεισις τούτων εἶναι κακόν, οὐτινος τὰ λυπηρὰ παρεπόμενα ἤρχισεν ἀπὸ τινος χρόνου νὰ αἰσθάνηται μετ' ἀνησυχίας ἡ Ἑλληνικὴ κοινωμία· ἀνάγκη δὲ νὰ ληφθῆ τάχιιστα πρόνοια περὶ διορθώσεως τῆς πλημμελείας ταύτης τῆς δημοσίας παιδείσεως καὶ περὶ προλήψεως πάσης ἐντεῦθεν ἐπαπειλουμένης μεγαλητέρας τοῦ κοινου βλάβης. Ἡ πολιτικὴ κοινωμία εἶναι ὀργανισμός. Καθὼς ἄρα ἡ ὑπερτροφία οὐτινοςδήποτε συστήματος τοῦ ἐνοργάνου σώματος, κοί αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ πάντων τῶν ὀργάνων τιμιωτάτου, γεννᾷ νοσήματα ἐπικίνδυνα εἰς τὸ ὅλον, οὕτω καὶ ἡ ὑπὲρ τὸ προσήκον μέτρον ἀνάπτυξις μιᾶς τινος τῶν πολιτικῶν τάξεων διαταράσσει τὸν ῥυθμὸν τοῦ ὅλου καὶ παράγει ὀλέθρια πολιτικὰ ἀρρώσθηματα. Διὸ caveant consules!

(υ') Τοιαῦται εἶναι 1) ἡ τοῦ Κωνσταντίνου Τσοκάνου περὶ τῆς *Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης*, ἐν ἣ ἐβραβεύθη τὸ πόνημα τοῦ μακαρίτου Δημοτρίου Μαυροφρύδου· 2) ἡ τῶν ἀξιοτίμων ἀδελφῶν Μελαῶ περὶ *Χριστιανικῆς Ἠθικῆς*, ἐν ἣ οὐδεὶς παρέστη διαγωνιστής· 3) ἡ ἀνώνυμος τινὸς δεσποίνης περὶ τῶν *κατὰ τοῦ Πάπα γραφάντων*, ἐν ἣ ἐβραβεύθη ἡ διατριβὴ τοῦ Γεωργίου Π. Κρέμου.

Διάδοσις τῆς ἐν Ἑλλάδι πνευματικῆς κινήσεως
εἰς τοὺς ἔξω ὁμογενεῖς.

Ἡ νέα πνευματικὴ κίνησις καὶ πρὸς τὴν παιδείαν ὁρμὴ, ἣν ἡ ἐλευθερία παρήγαγεν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ βασιλείῳ, δὲν περιορισθῆ οὔτε δυνατόν ἦτο νὰ περιορισθῆ ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ φυσικόν τινα νόμον διεδόθη κατ' ὀλίγον καὶ πέραν αὐτῶν εἰς ἐκείνας τῆς γείτονος Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τὰς ἐπαρχίας, αἵτινες κατοικοῦνται ὑφ' ὁμογενῶν καὶ ὁμοθρήσκων. Ἡ δυναστείουσα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκείναις φυλὴ ἐδιδάχθη ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος νὰ τιμᾷ πλείοτερον τὴν πρότερον καταφρονουμένην καὶ δεινῶς ὑβριζομένην Ἑλληνικὴν φυλὴν, ἥς τὴν ἀνδρείαν καὶ καρτερίαν καὶ τὴν πνευματικὴν ὑπεροχὴν κατὰ τὸν μακρὸν ἐκεῖνον ἀγῶνα ἐγνώρισε· διὸ ἤρχισε νὰ δεικνύηται πρὸς ταύτην ἀνεκτικώτερα ὀψωσοῦν καὶ ἡμερωτέρα. Ἄν καὶ ἡ διὰ φόρων πίεσις τοῦ λαοῦ οὐδαμοῦ οὐδαμῶς ἡλαττώθη, ἀλλὰ καὶ ἐπηυξήθη πολὺ, ἡ φιλοπονία ὅμως τῶν χριστιανῶν καὶ νοημοσύνη ἐπαρκεῖ παραδόξως εἰς τε τὰς ἐσθίας φορολογίας καὶ εἰς πορισμὸν τῶν ἀναγκαίων μέσων πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας, ἣν διψᾷ πανταχοῦ ὁ Ἕλληγ, ὅπως τὸ ὕδωρ ὁ θερίζων ἐν καύσωνι θερινῷ. Διὸ ἀπὸ τεσσαρακονταετίας ἤρχισαν νὰ πολλαπλασιάζωνται πανταχοῦ ἐν ταῖς ῥηθείσαις ἐπαρχίαις τὰ τε δημοτικὰ καὶ τὰ ἀνωτέρω σχολεῖα, νὰ ἰδρύνωνται δὲ καὶ κορασιῶν διδασκαλεῖα, ὅπως πρότερον ἄγνωστα. Νέοι δὲ διδάσκαλοι, οἱ πλείστοι παρεσκευασμένοι ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ἑλλάδος, μεταδίδουσιν ἐκεῖ τὰς γνώσεις, αἱ ἐνταῦθα ἀπέκτησαν. Ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ καὶ Ἠπείρῳ πολλὰ σχολεῖα δημοτικὰ, τὰ μὲν κατὰ τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον ἐρρυθμισμένα, τὰ δὲ πλείστα ἰδιόρρυθμα, πολλὰ δὲ ἀνώτερα ἦτοι Ἑλληνικὰ, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ κορασιῶν διδασκαλεῖα καὶ παρθεναγωγεῖα, ἰδρῦθησαν καὶ φιλοτίμως διατηροῦνται. (φ').

(φ') Ἡ Θεσσαλία κατοικουμένη ὑπὸ 370,000 ψυχῶν περίπου, ἐξ ὧν 40,000 περίπου ὀθωμανοί, οἱ δὲ λοιποὶ χριστιανοί, διαιρεῖται εἰς τὰ ἑξῆς τμήματα.

1) Τὸ τῆς Λαρίσσης συνιστάμενον ἐκ χωρίων 80. Τούτου ἡ πρωτεύουσα Λάρισσα ἔχει 4 σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικὰ ἀρσένων μὲ μαθητὰς 200 περίπου, 1 σχολεῖον κορασιῶν μὲ μαθητρίδας 60 περίπου, 1 ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς 30 περίπου. Ἐκ δὲ τῶν

ὁμοια εὐάρεστα φαινόμενα παρήγαγεν ἡ ῥηθείσα πνευματικὴ

χριστιανικῶν χωρίων αὐτοῦ ἐξ ὧν ἔχουσι σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικὰ, τὰ δὲ λοιπὰ ἔχουσι σχολεῖα ἰδιόρρυθμα.

2) Τὸ τοῦ Τυρνάβου, ἐκ χωρίων 30. Τούτου ἡ πρωτεύουσα ἔχει 2 ἀλληλοδιδασκτικὰ ἀρσένων σχολεῖα μὲ μαθητὰς 140 περίπου, 1 κορασιῶν μὲ μαθητρίδας 60 περίπου, καὶ 1 ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς 25 περίπου.

3) Τὸ τῆς Ἀγεῆς ἐκ χωρίων 20. Τούτου ἡ πρωτεύουσα ἔχει 1 ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον ἀρσένων μὲ 70 περίπου μαθητὰς, ἐν κορασιῶν μὲ 40 σχεδὸν μαθητρίδας καὶ ἐν ἑλληνικὸν μὲ 25 περίπου μαθητὰς.

4) Τὸ τοῦ Μπαμπᾶ καὶ Κισσαρλίωρ συνιστάμενον ἐκ χωρίων 40. Τούτου αἱ δύο μεγαλήτεροι κῶμαι, ἡ Ραφανὴ καὶ τὰ Ἀμπελάκια, ἔχουσιν ἀνὰ 1 ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον ἀρσένων μὲ μαθητὰς 50 περίπου ἑκάτερον, ἀνὰ ἐν κορασιῶν μὲ μαθητρίδας 40 καὶ ἀνὰ ἐν ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς 30 περίπου ἑκάτερον.

5) Τὸ τῆς Ἐλασσῶρος ἐκ χωρίων 16. Τούτου αἱ τέσσαρες μεγαλήτεροι κῶμαι· τὸ Λιθάδι, ἡ Σαρρυσσαῖνη, ἡ Δισκάττα, καὶ τὸ Γρεβενὸν ἔχουσιν ἀνὰ ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον ἀρσένων καὶ μαθητὰς 200 περίπου πάντα ὁμοῦ, οὐδὲν κορασιῶν καὶ ἀνὰ ἐν ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς 20—30 ἕκαστον.

6) Τὸ τῆς Τρίκκης συνιστάμενον ἐκ χωρίων 240. Τούτου αἱ μεγαλήτεροι τρεῖς κῶμαι· Τρίκκη, Ζάρκος καὶ Καλαμπάκα ἔχουσιν ἀνὰ ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθητὰς 70, 40 καὶ 40 περίπου καὶ ἀνὰ ἐν ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς 40, 20 καὶ 20 περίπου.

7) Τὸ τῆς Καρδίτσας συνιστάμενον ἐκ χωρίων 200. Τούτου αἱ τρεῖς μεγαλήτεροι κῶμαι· ἡ Καρδίτσα, ὁ Μισσηνικός καὶ ἡ Ῥεδίνα, ἔχουσιν ἀνὰ ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθητὰς 40, 30 καὶ 30 περίπου· αἱ δὲ δύο πρῶται καὶ ἀνὰ 1 ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς 20 περίπου ἑκάτερον.

Τὸ τῶν Φερασῶων ἐκ χωρίων 60. Τούτου μόνη ἡ πρωτεύουσα τὰ Φέροσαλα, ἔχει 1 ἀλληλοδιδασκτικὸν ἀρσένων μὲ μαθητὰς 40 περίπου καὶ 1 ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς 25—30.

9) Τὸ τοῦ Δομοκοῦ (Θαυμακιῶν) ἐκ χωρίων 20, οὗ ἡ πρωτεύουσα μόνη, ὁ Δομοκός, ἔχει 1 ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθητὰς 20.

10) Τὸ τοῦ Ἀλμυροῦ ἐκ χωρίων 16. Τούτου ἡ πρωτεύουσα, ὁ Ἀλμυρός, ἔχει 1 ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθητὰς 50 περίπου

ἐν Ἑλλάδι κινήσις διαδοθεῖσα κατὰ μικρὸν εἰς τὰς ἀπω-

καὶ 1 ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς 20 περίπου. Ὁ δὲ Πλάτανος ἔχει μόνον 1 ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθητὰς 50 περίπου.

11) Τὸ τῶν Φερῶν (Βελεστίνου) ἐκ 12 χωρίων. Τούτου ἡ πρωτεύουσα καὶ τέσσαρες ἄλλαι κῶμαι τὰ Κανάλια, ἡ Κάπουρνα, ὁ ἅγιος Γεώργιος, τὸ Κεραμίδιον καὶ τὸ Βένετον, ἔχουσιν ἀνὰ 1 ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον καὶ μαθητὰς περίπου 200.

12) Τὸ τοῦ Βόλου (τοῦ Πηλίου) συνιστάμενον νῦν ἐκ χωρίων 27. Τούτου οἱ κάτοικοι εἶναι οἱ μάλιστα ἀνεπτυγμένοι τῶν ἄλλων Θεσσαλῶν. Πᾶσαι δὲ σχεδὸν αἱ κῶμαι ἔχουσι σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικά, εἰς ἃ φοιτῶσι περὶ τοὺς 1800 παῖδας· ἐπτὰ δὲ ἔχουσι καὶ σχολεῖα κορασίων, ἐν οἷς διδάσκονται περὶ τὰ 400 κοράσια. Δώδεκα δὲ αἱ εὐπωρότεραι (ὁ νέος Βόλος, ὁ παλαιὸς Βόλος, ἡ Μακρηνίτσα, ἡ Πορταρία, ἡ Δράκκαια, ὁ ἅγιος Δαυρέντιος, ὁ ἅγιος Γεώργιος, αἱ Μηλῖαι, ἡ Ἐργαλαστή, ἡ Τσαγκαράδα, ὁ Κισσός, καὶ ἡ Ζαγορά) ἔχουσιν ἀνὰ ἓν σχολεῖον ἑλληνικὸν καὶ μαθητὰς φοιτῶντας εἰς αὐτὰ ὑπὲρ τοὺς 460. Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τὰ Τρίκερα, ἅτινα ἔχουσιν ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν καὶ ἓν ἑλληνικὸν σχολεῖον. Πλὴν τῶν ἄνω ὀνομασθέντων ἀλληλοδιδασκτικῶν σχολείων ἔχουσι τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων ἐπτακοσίων σχεδὸν χριστιανικῶν χωρίων τῶν ἐνδεκά (1—11) τμημάτων τῆς Θεσσαλίας σχολεῖα δημοτικὰ ἰδιόρρυθμα, ἥτοι κοινὰ γραμματοδιδασκαλεῖα, ἐν οἷς διδάσκουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἰερεῖς περὶ τοὺς 5000 παῖδας τὸ ἀναγινώσκειν, γράφειν καὶ ἀριθμεῖν.

Πάντα σχεδὸν τὰ σχολεῖα τῆς Θεσσαλίας, δημοτικὰ καὶ ἀνώτερα διατηροῦνται διὰ προαιρετικῶν συνεισφορῶν τῶν Ἑλλήνων κατοίκων. τῶν δὲ ἑλληνικῶν τὰ πλεῖστα εἶναι ἀτελεῖ, ἔχοντα μόνον ἓνα διδάσκαλον.

Ἐν δὲ Ἠπειρῷ διακρίνονται τὰ ἐξῆς τμήματα.

Τὸ τῶν Ἰωαννίνων. Τούτου ἡ πρωτεύουσα ἔχει 4 ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα ἀρσένων μὲ μαθητὰς περὶ τοὺς 400, 2 κορασίων μὲ μαθητρίδας περὶ τὰς 200, 1 γυμνάσιον (τὴν καλουμένην Ζωσιμαίαν σχολὴν, ἰδρυθεῖσαν ἐν ἔτει 1828), εἰς ἃ φοιτῶσι περὶ τοὺς 300 μαθητὰς. Πάντα ταῦτα τὰ σχολεῖα διατηροῦνται διὰ κληροδοτημάτων. Ἐπὶ δὲ τῆς νήσου τῶν Ἰωαννίνων ὑπάρχει ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον ἔχον 40 περίπου μαθητὰς.

Τὸ τοῦ Ζαγορίου συνιστάμενον ἐκ χωρίων χριστιανικῶν 45.

τέρας τῆς ὀθωμανικῆς ἀρχῆς χώρας, ὅπου ἐκτείνεται ὁ ἑλλη-

Ταῦτα, ὀλιγίστων ἐξαιρουμένων, ἔχουσιν ἀνὰ ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον ἀρσένων καὶ ἓν ἑλληνικὸν διατηρούμενα τὰ πλεῖστα ἐκ κληροδοτημάτων. Εἰς πάντα τὰ σχολεῖα, δημοτικὰ καὶ ἑλληνικά, φοιτῶσι περὶ τοὺς 1700 μαθητὰς.

3) Τὸ τῶν Κουρέντων συνιστάμενον ἐκ χωρίων 84. Ἐκ τούτων ἐπτὰ ἔχουσιν ἀνὰ ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον ἀρσένων καὶ ἓν ἑλληνικὸν, ἐν οἷς διδάσκονται περὶ τοὺς 400 μαθητὰς. Τὰ δὲ λοιπὰ χωρὶα ἔχουσι μόνον ἰδιόρρυθμα δημοτικὰ σχολεῖα ἥτοι κοινὰ γραμματοδιδασκαλεῖα.

4) Τὸ τῆς Τσαράκοβίτσας, εἰς ἃ περιλαμβάνονται τὰ πλεῖστα τῶν χωρίων τῆς Λάκκας Σουλίου. Ἐνταῦθα δὲν ὑπάρχουσιν, εἰμὴ δημοτικὰ σχολεῖα ἰδιόρρυθμα.

5) Τὸ τοῦ Μαλακασίου συνιστάμενον ἐκ χωρίων; Τούτου ἡ πρωτεύουσα κῶμη, τὸ Μέτσοβον, ἔχει 1 ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον ἀρσένων καὶ 1 κορασίων, εἰς ἃ φοιτῶσι περὶ τοὺς 110 μαθητὰς καὶ μαθητρίδας· ἐτι δὲ 1 σχολεῖον ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς ὑπὲρ τοὺς 20. Τρεῖς ἄλλαι κῶμαι ἔχουσιν ἀνὰ 1 ἀλληλοδιδασκτικὸν καὶ 1 ἑλληνικὸν σχολεῖον· τέσσαρες δὲ ἄλλαι ἀνὰ 1 ἀλληλοδιδασκτικόν. Τίνα τῶν ἄλλων χωρίων τοῦ τμήματος ἔχουσι σχολεῖα καὶ ὅποια, ἀγνοεῖται. Τὰ τοῦ Μετσόβου διατηροῦνται ἐκ κληροδοτήματος τοῦ μακαρίτου Τασίστα.

6) Τὸ τῆς Κορίνθου. Τούτου ἡ πρωτεύουσα ἔχει ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν καὶ ἓν ἑλληνικὸν σχολεῖον, διατηρούμενα διὰ χορηγίας τοῦ ἐπισκόπου καὶ διὰ συνδρομῆς· φοιτῶσι δ' εἰς αὐτὰ ὑπὲρ τοὺς 120 μαθητὰς. Ἐπτὰ ἄλλαι κῶμαι ἔχουσι τοιαῦτα σχολεῖα, ἐν οἷς διδάσκονται μαθηταὶ ὑπὲρ τοὺς 400.

7) Τὸ τῆς παλαιᾶς Πωγωνιᾶς. Τούτου ἡ κῶμη Βισανη ἔχει ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν ἀρσένων καὶ ἓν ἑλληνικὸν σχολεῖον, εἰς ἃ φοιτῶσιν ὑπὲρ τοὺς 70 μαθητὰς· τὸ δὲ Δελθινάκιον ἔχει μόνον ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον μὲ 60 μαθητὰς περίπου.

8) Τὸ τῆς Παραμυθίας. Τούτου ἡ πρωτεύουσα Παραμυθία καὶ ἐξ ἄλλαι κῶμαι (Πάργα, Ράτσα, Πηλοσίβιτσα, Φοινίκιον, Φιλιᾶται, Καστρί) ἔχουσιν ἀνὰ ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν καὶ ἓν ἑλληνικὸν σχολεῖον, ἐν οἷς μαθητεύουσι περὶ τοὺς 370 παῖδας.

9) Τὸ τῆς Ἄρτας. Τούτου ἡ πρωτεύουσα Ἄρτα ἔχει ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν ἀρσένων μὲ μαθητὰς περὶ τοὺς 230, ἓν κορασίων μὲ μαθητρίδας περὶ τὰς 70 καὶ ἓν ἑλληνικὸν σχολεῖον μὲ

νισμός· ἤτοι εἰς τὴν Μακεδονίαν (χ'), τὴν Θράκην καὶ μάλιστα

μαθητὰς περὶ τοὺς 40· ἡ δὲ *Πρέβεζα* ἔχει ὁμοίως ἐν ἀλληλο-
διδασκτικὸν ἀρσένων, ἐν κορασίων καὶ ἐν ἑλληνικὸν σχολεῖον,
εἰς ἃ φοιτῶσι μαθηταὶ καὶ μαθητρίαι ἐν ὄλῳ 170 περίπου. Τὰ
ῤηθέντα σχολεῖα τῆς Ἄρτης καὶ Πρεβέζης διατηροῦνται ἐκ κλη-
ροδοτημάτων καὶ τινος ἐπιχορηγήσεως τῶν ἐγγύς μοναστηρίων.

10) *Τὸ τοῦ Ἀργυροκάστρου*. Τούτου ἡ μὲν πρωτεύουσα
ἔχει ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν ἀρσένων, ἐν κορασίων καὶ ἐν ἑλλη-
νικὸν σχολεῖον· μαθητὰς δὲ καὶ μαθητρίαι 100 περίπου· τὸ δὲ
Λάμπολον ἔχει ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν καὶ ἐν ἑλληνικὸν, διατηρού-
μενα ἐκ κληροδοτήματος τοῦ μακαρίτου Ε. Ζάππα, εἰς ἃ φοι-
τῶσι μαθηταὶ περὶ τοὺς 60. Τρεῖς δὲ ἄλλαι κῶμαι· *Καστορί-
της*, *Σελεῖον* καὶ *Πέπελις* ἔχουσιν ἀνὰ ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν
σχολεῖον καὶ μαθητὰς περὶ τοὺς 100.

11) *Τὸ τοῦ Βερατίου*. Τούτου ἡ πρωτεύουσα ἔχει δύο ἀλ-
ληλοδιδασκτικὰ ἀρσένων, ἐν κορασίων καὶ δύο ἑλληνικὰ σχο-
λεῖα, διατηρούμενα διὰ προαιρετικῆς συνδρομῆς· ὁ δὲ ἀριθμὸς
τῶν φοιτῶντων εἰς αὐτὰ ἀγνοεῖται.

Εἰς ταῦτα προστίθεται καὶ ἡ *Πρεμετή*, ἣτις ἔχει ἐν ἀλληλο-
διδασκτικὸν σχολεῖον καὶ ἐν ἑλληνικὸν, μαθητὰς δὲ περὶ τοὺς 120.

Σημειωτέον καὶ ἐνταῦθα ὅτι πλὴν τῶν ἄνω ὀνομαζομένων
κωμῶν ἢ χωρίων πλεῖστα ἄλλα χωρία ἐν Ἠπείρῳ ἔχουσι σχο-
λεῖα δημοτικὰ ἰδιόρρυθμα.

(χ') Ἡ *Μακεδονία* διαιρεῖται εἰς εἴκοσι τμήματα τὰ ἐξῆς·

Τὸ τῆς μέσης Ἀλβανίας (ἢ ἑλληνικῆς Ἰλλυριδος). Ταύ-
της αἱ ἐξῆς 8 πολίχναι καὶ κῶμαι· *Δυρράχιον*, *Καθατά*, *Τύραν-
να*, *Ἐλβασάνιον*, *Βελίτσα*, *Στρούγα* καὶ *Κοριτσά*, ἔχουσιν ἀνὰ
ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον· ἡ δὲ *Ἀχρίς* τρία. Φοιτῶσι δὲ
εἰς πάντα ὁμοῦ περὶ τοὺς 800 παῖδας. Κορασίων σχολεῖα ἔχει
μόνη ἡ *Ἀχρίς* καὶ ἡ *Κοριτσά* ἀνὰ ἐν καὶ μαθητρίαις περὶ τὰς
70 ἐν ἑκάτέρῳ. Αἱ αὐταὶ πολίχναι καὶ κῶμαι, ἐξαιρουμένων
τριῶν (τῆς *Καθατῆς*, τῶν *Τυράνων* καὶ τῆς *Βελίτσας*) ἔχουσιν
ἀνὰ ἐν ἑλληνικὸν σχολεῖον. Φοιτῶσι δ' εἰς πάντα περὶ τοὺς
150 μαθητὰς.

2) *Τὸ τῶν Βιτωλίων*. Ταύτης ὁκτώ πόλεις, πολίχναι ἢ
κῶμαι ἢ *ῤέσσα*, *Μαλοβίστα*, *Σοπέσιον*, *Κρούσοβον*, *Μεγάρωβον*,
Τύρναβος, *Νιτσόπολις*, *Πρίλαπον*, ἔχουσιν ἀνὰ 1 ἀλληλοδιδασκ-

τὴν *Κωνσταντινούπολιν* καὶ τὰ περίξ αὐτῆς, εἰς τὰ παρὰ

τικὸν σχολεῖον· τὰ δὲ *Βιτώλια* 4. Φοιτῶσι δ' εἰς πάντα ὁμοῦ
περὶ τοὺς 1400 παῖδας. Κορασίων δὲ σχολεῖα ἔχουσι μόνον ἡ
ῤέσσα καὶ τὰ *Βιτώλια*, ἐν οἷς διδάσκονται περὶ τὰ 240 κορά-
σια. Ἑλληνικὰ δὲ σχολεῖα, ἐν οἷς διδάσκονται περὶ τοὺς 170
μαθητὰς, ὑπάρχουσι ἐν τῷ τμήματι τέσσαρα· ἤτοι ἐν *Μαλοβί-
στη*, *Κρούσῳβῳ*, *Μεγάρῳβῳ* καὶ *Βιτωλίῳ*.

3) *Τὸ τῆς Φλωρίνης* (*Λυγκηστίδος*). Ταύτης τρεῖς μῖναι
κῶμαι· ἡ *Φλωρίνη*, ἡ *Νεβέσκα* καὶ τὸ *Πισοδέριον*, ἔχουσιν
ἀνὰ ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον· φοιτῶσι δ' εἰς αὐτὰ περὶ
τοὺς 200 παῖδας.

4) *Τὸ τῆς Καστορίας* (*Ὀρρετίδος*). Ταύτης ἡ πρωτεύουσα
Καστορία ἔχει ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν ἀρσένων μὲ μαθητὰς 280
περίπου, ἐν κορασίων μὲ μαθητρίαις 150 περίπου καὶ ἐν ἑλλη-
νικὸν σχολεῖον μὲ μαθητὰς 60 περίπου. Δύο δὲ ἄλλαι κῶμαι·
τὸ *Βογαζικόν* καὶ ἡ *Σελίτσα*, ἔχουσι μόνον ἀνὰ ἐν ἀλληλοδιδασκ-
τικὸν μὲ μαθητὰς 150 περίπου ἑκάτερον.

5) *Τὸ τῆς Σιατίσσης* (*Ἐλιμείας*). Ταύτης ἐξ πολίχναι ἢ
κῶμαι· ἡ *Σιατίστη*, τὸ *Γρεβενόν*, ἡ *Μπλάτσα*, ἡ *Κοζάνη*, τὸ
Βελθεβον καὶ ἡ *Καταφυγή*, ἔχουσιν ἀνὰ ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν
καὶ ἐν ἑλλην. σχολεῖον· φοιτῶσι δ' εἰς μὲν τὰ ἀλληλοδιδασκτικὰ
πάντα ὁμοῦ περὶ τοὺς 1030 παῖδας, εἰς δὲ τὰ ἑλληνικὰ περὶ τοὺς
190. Καὶ ἡ μὲν *Κοζάνη* ἔχει καὶ ἀλληλοδ. σχολεῖον κορασίων
μὲ 50 περίπου μαθητρίαις· τὰ δὲ *Σέρβια*, κῶμη τοῦ αὐτοῦ τμή-
ματος, ἔχει μόνον ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον μὲ μαθητὰς
80 περίπου.

6) *Τὸ τοῦ Κίτρου, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος* (*Πιερίας*).
Τούτου τρεῖς μῖναι κῶμαι· τὸ *Κολενδρόν*, τὸ *Λιτόχωρον* καὶ
τὸ *Βλαχολίβαδον*, ἔχουσιν ἀνὰ ἐν ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθη-
τὰς ἐν πᾶσιν 170 περίπου. Τὸ δὲ *Λιτόχωρον* ἔχει καὶ ἐν ἑλ-
ληνικὸν σχολεῖον μὲ 15—20 μαθητὰς.

7) *Τὸ τῶν Βοδενῶν* (*Ἡμαθίας*). Τούτου τρεῖς πολίχναι ἢ
κῶμαι· τὰ *Βοδενά*, ἡ *Νάουσα* καὶ ἡ *Βέρροια*, ἔχουσιν ἀνὰ ἐν
ἀλληλοδιδασκτικὸν ἀρσένων μὲ μαθητὰς ἐν πᾶσι 430 περίπου,
καὶ ἀνὰ ἐν ἑλληνικὸν σχολεῖον μὲ μαθητὰς ἐν πᾶσι 100 περί-
που. Τὰ δὲ *Βοδενά* ἔχει καὶ ἐν σχολεῖον κορασίων μὲ μαθη-
τρίαις 60.

8) *Τὸ τοῦ Ὀστρόβου* (*Ἰορδαίας*) καὶ 9) τὸ *Καρατζόβας*

λια τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας καὶ τὰς παρακειμένας νή-

καὶ Μογλενῶν (Ἀλμωπίας). Ταῦτα στεροῦνται σχολείων ἀλληλοδιδασκτικῶν καὶ ἀνωτέρων.

10) Τὸ τῆς Βελεσσού καὶ Στρουμίτης (Παιονίας). Αἱ δύο αὐταὶ πόλιναι καὶ ἡ κώμη Δωριανὴ ἔχουσι μόνον ἀνὰ ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον μὲ μαθητὰς ἐν πᾶσι 240 περίπου.

11) Τὸ τῶν Σκοπίων (Δαρδανίας). Τούτου μόνη ἡ πρωτεύουσα, τὰ Σκόπια, ἔχει ἐν ἀλληλοδιδασκτικῶν σχολείων μὲ μαθητὰς 20—30 περίπου.

12) Τὸ τῆς Ἰανιτσᾶς (Βοητιαίας). Καὶ τούτου μόνη ἡ πρωτεύουσα ἔχει ἐν ἀλληλοδιδασκτικῶν σχολείων μὲ μαθητὰς ἑκατὸν περίπου.

13) Τὸ τῆς Θεσσαλονίκης (Μυγδονίας). Τούτου ἡ μὲν πρωτεύουσα ἔχει τρία ἀλληλοδιδασκτικὰ ἀρσένων, εἰς ἃ φοιτῶσι 550 περίπου παῖδες, 1 κορασίων μὲ μαθητριάς περίπου 450 καὶ ἐν γυμνάσιον μὲ μαθητὰς 150 περίπου. Ἐπτά δὲ ἄλλαι κῶμαι. Κουλιακία, Βάλτζα, Λειβάτιον, Δεμιγλαῦα, Νεοχώριον, Λαγκαδία, καὶ Καπουτσίδαι, ἔχουσι μόνον ἀνὰ ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον. Φοιτῶσι δ' εἰς αὐτὰ περὶ τοὺς 450 παῖδας.

14) Τὸ τοῦ Ἀβρέτ-χισάρ καὶ Καλιτζίου (Κρησιωνίας). Τοῦτο στερεῖται ἀλληλοδιδασκτικῶν καὶ ἀνωτέρων σχολείων· ἔχει δὲ μόνον σχολεῖα δημοτικὰ ἰδιόρρυθμα.

15) Τὸ τοῦ Σωχοῦ (Βισαλτίας). Τούτου τρεῖς κῶμαι. Σωχός, Νιγρίτα καὶ Νεοχώριον, ἔχουσιν ἀνὰ ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθητὰς ἐν πᾶσι 230 περίπου. Ἡ δὲ Νιγρίτα ἔχει καὶ ἐν ἑλληνικὸν σχολεῖον μὲ μαθητὰς 30—40.

16) Τὸ τῆς Χαλκιδικῆς. Καὶ τούτου κῶμαι ἑπτὰ τὰ Βισιλικὰ, ἡ Ἀπονομή, ἡ Κασσάνδρεια, ὁ Πολύγυρος, ἡ Γαλατίστη τὸ Δερίχοβον καὶ ἡ Ἰερισσός, ἔχουσιν ἀνὰ 1 σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικόν, εἰς ἃ φοιτῶσι παῖδες περὶ τοὺς 700. Μόνοι δὲ ἡ Ἀπονομή καὶ ὁ Πολύγυρος ἔχουσι καὶ ἀνὰ σχολεῖον ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς 30 περίπου ἑκάτερον.

17) Τὸ τῆς Βορρίας καὶ Κουμαρῶν (Μαινιτικῆς). Καὶ τοῦτο στερεῖται ἀλληλοδιδασκτικῶν καὶ ἀνωτέρων σχολείων.

18) Τὸ τοῦ Μελενίκου καὶ Πετριτζίου (Σιντικῆς). Ἡ πόλις Μελένικον καὶ ἡ κώμη Πετριτζιον ἔχουσιν ἀνὰ ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον, ἀμφότερα μὲ μαθητὰς 160 περίπου. Τὸ

σους (ψ)· ἐτι δὲ εἰς τὴν πολυπαθῆ καὶ συχνάκις δάκνουσαν

δὲ Μελένικον ἔχει καὶ κορασίων σχολεῖον, ἐνῶ διδάσκονται μαθήτριάι 50 περίπου.

19) Τὸ τῶν Σερών. (Σιροπαίου Ὀδομαντικῆς). Ἡ πόλις αὕτη ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ ἀρσένων 2, ἐν οἷς διδάσκονται 300 παῖδες σχεδόν. 1 σχολ. κορασίων, εἰς ἃ φοιτῶσι 150 περίπου μαθήτριάι, καὶ ἐν ἑλληνικὸν μὲ μαθητὰς 80 περίπου.

20) Τὸ τῆς Δράμας, Ζίχνης καὶ Καβάλλων (Ἠδωνίδος). Τούτου αἱ ἐξῆς πόλεις καὶ κῶμαι—Ζίχνη, Ἀλιστράτη, Δράμα καὶ ἡ Καβάλλα ἔχουσιν ἀνὰ ἓν ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον καὶ μαθητὰς 450 περίπου ἐν πᾶσιν. Αἱ αὐταὶ δὲ, πλὴν τῆς Ζίχνης, ἔχουσι καὶ ἀνὰ ἓν ἑλληνικὸν σχολεῖον. Εἰς ταῦτα φοιτῶσι 70 μαθηταὶ περίπου.

Σημειωτέον καὶ ἐνταῦθα ὅτι πλὴν τῶν ἀνω ὀνομασθέντων σχολείων ὑπάρχουσιν εἰς πολλὰ χωρία καὶ σχολεῖα δημοτικὰ ἰδιόρρυθμα, εἰς ἃ φοιτῶσιν περὶ τοὺς 1000 παῖδας.

(ψ) Περί τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς καταστάσεως τῶν σχολείων τῆς Θράκης, τῶν παραλίων τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας καὶ τῶν παρακειμένων νήσων δὲν ἐλάβομεν ἀκόμη ἀκριβεῖς πληροφορίες· γνωρίζομεν ὅμως καθόλου ὅτι καὶ ἐκεῖ ἡ παιδεία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ προέβη κατ' εὐχὴν καὶ προβαίνει ἀπαύστως, μάλιστα ἐν τῇ πόλει τῶν Κυθωνίων καὶ τῆς Σμύρνης καὶ ἐπὶ τῶν νήσων Μιτυλήνης, Χίου καὶ Σάμου, ὅπου οὐχὶ μόνον δημοτικὰ καὶ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἱκανὰ ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ καὶ γυμνάσια καλῶς κατὰ τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐβρῆμισμένα φιλοτιμῶς ἰδρύθησαν καὶ διατηροῦνται. Ὅμοιον γυμνάσιον ἰδρύθη πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν καὶ διατηρεῖται καὶ ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου καὶ φιλαγάθου Πατριάρχου αὐτῆς Κυρίλλου.

Ἡ δὲ Κωνσταντινούπολις μετὰ τῶν προσαρτημάτων αὐτῆς, ἦτοι τῆς Περαιᾶς (Γαλατᾶ), τοῦ Σταυροδρομίου, τῶν Ταταούλων, τῶν παραλίων κωμῶν τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν τριῶν Πριγκιποννήσων, περιέχει νῦν περὶ τὰς 250,000 ἑλλήνων, συναρισμένων εἰς ἐνορίας 48. Ὑπῆρχον μὲν ἐνταῦθα καὶ πρὸ τοῦ σικᾶ ἔτους ἱκανὰ σχολεῖα δημοτικὰ καὶ ἀνώτερα καὶ ὑπεράνω πάντων ἡ καλουμένη Πατριαρχικὴ ἢ μεγάλη τοῦ γένους σχολή· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἐν Ἑλλάδι καὶ τῇ, ἰδρύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἤρχισαν

τὰς ἀλύσεις τῆς Κρήτην (ὦ). Πανταχοῦ, ὅπου ἀκούεται ἑλλη-

καὶ τὰ πρότερον ὑπάρχοντα σχολεῖα νὰ θελιθῶνται πολὺ καὶ νέα πολλὰ κατώτερα καὶ ἀνώτερα νὰ ἰδρῶνται. Κατὰ τοὺς στατιστικοὺς (ἀπογραφικοὺς) πίνακας τοὺς συνταχθέντας ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπείας καὶ ἐκδοθέντας κατὰ τὸ ἐνεστῶς ἔτος (1870) ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀριθμοῦνται σήμερον ἐν αὐτῇ τῇ πόλει μετὰ τῶν προσαρτημάτων αὐτῆς σχολεῖα κατώτερα καὶ ἀνώτερα 104, τὰ μὲν γενικά, τὰ δὲ ἐνοριακὰ· δηλονότι

Ἀλληλοδιδασκτικὰ μὲν ἀρσένων 56, εἰς 2 φοιτῶσι περὶ τοὺς 5600 παῖδας, ἐν οἷς ὀλίγα κοράσια. Μετὰ τούτων δὲν συναριθμοῦνται ὀλίγα τινὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῶν ἐοικῶν ἰδιόρρυθμα.

Ἀλληλοδιδασκτικὰ δὲ καὶ ἀνώτερα δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ σχολεῖα κορασιῶν 17, ἐν οἷς διδάσκονται μθητρίαι 2360.

Ἑλληνικὰ δὲ σχολεῖα περὶ τὰ 27, ἐν οἷς μαθητεύουσι 1200 παῖδες περίπου.

Ἀνώτερα δὲ ἰδιωτικὰ ἀρσένων ἐκπαιδευτήρια 6, ἐν οἷς διδάσκονται 150—200 μαθηταί.

Ἀνώτεροι δὲ σχολαὶ γυμνασίων τάξιν κατέχουσαι τρεῖς: 1) ἡ ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικὴ ἢ μεγάλη τοῦ γένους Σχολῆ, εἰς ἣν φοιτῶσι μαθηταὶ περὶ τοὺς 400· ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ, ἥτις ἔχει μαθητὰς περὶ τοὺς 60· 3) ἡ ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικὴ, ἐν ἣ μαθητεύουσιν 60 περίπου μερῶν.

Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν διδασκομένων εἰς τὰ διάφορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν πέριξ σχολεῖα, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν φοιτῶντων εἰς ὀλίγα τινὰ ἰδιόρρυθμα δηματικά σχολεῖα, ἀναβαίνει εἰς 9700 περίπου.

Τὰ ῥηθέντα σχολεῖα, ὅσα εἶναι δημόσια, διατηροῦνται κυρίως διὰ συνεισφορῶν προαιρετικῶν.

Ἐν τισὶ τῶν ῥηθέντων σχολείων ὑπάρχουσι καὶ βιβλιοθήκαι, καὶ ἡ μὲν τῆς Πατριαρχικῆς σχολῆς συνίσταται ἐκ τόμων 6000 περίπου, ἡ δὲ τῆς Θεολογικῆς ἐκ τόμων 4500, ἡ δὲ τῆς ἔμπορικῆς ἐκ τόμων 1200.

(ὦ) Ἡ Κρήτη κατοικεῖται ὑπὸ 270 περίπου χιλιάδων κατοίκων, ὧν τὰ δύο τρίτημέρη εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι. Διαφοροῦνται δὲ εἰς ἐπαρχίας, ὧν ἐκάστη ἔχει σχολεῖα δημοτικὰ καὶ ἀνώτερα ὡς ἐξῆς·

νικὴ φωνὴ ἢ τῶν κατοίκων τὸ φρόνημα ἐλληνίζει, ἐπενηύρησαν ὠφελίμως ἐπὶ τῶν πνευμάτων ἢ ἀνάστασις τῆς Ἑλλάδος· πανταχοῦ ὁ ἐναυθῆ μετὰ τῆς ἐλευθερίας ἀναλάμψας πνευματικὸς πυρσὸς ἐξηκόντισε τὰς φωτιστικὰς του ἀκτῖνας.

Πλὴν τῶν πολλῶν καὶ πολυειδῶν σχολείων, ἅτινα εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς ὀθωμανικῆς ἀρχῆς τὰς ὑπ' ἐλλήνων κατοικουμένας ἰδρυθέντα χρησιμεύουσιν ὡς ἐπιτίθεται μέσα τῆς πνευματικῆς τοῦ ἐλληνικοῦ γένους προόδου, συντελοῦσι πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν οὐχὶ ὀλίγον καὶ ἐπιστημονικαὶ τινες ἐταιρίαι ἢ σύλλο-

1) Τὰ Χανιά πρωτεύουσα τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν ἔχει 1 σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθητὰς 250, 1 σχολεῖον κορασιῶν μὲ μαθητρίας 200, 1 ἑλληνικὸν σχολεῖον πλήρες μὲ μαθητὰς 160 καὶ 1 γυμνάσιον μὲ μαθητὰς 50.

2) Ἡράκλειον πρωτεύουσα τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν ἔχει 1 σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθητὰς ὑπὲρ τοὺς 250, 1 σχολεῖον κορασιῶν μὲ μαθητρίας ὑπὲρ τὰς 200, 1 ἑλληνικὸν σχολεῖον πλήρες μὲ μαθητὰς ὑπὲρ τοὺς 100, 1 γυμνάσιον ἀτελὲς μὲ μαθητὰς 30.

3) Ῥέθυμον (Ῥέθυμνα) πρωτεύουσα τῶν μέσων ἐπαρχιῶν ἔχει 1 σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικὸν μὲ μαθητὰς 170 περίπου, 1 σχολεῖον κορασιῶν μὲ μαθητρίας 120, ἐν ἑλληνικὸν σχολεῖον πλήρες μὲ μαθητὰς 60, 1 γυμνάσιον ἀτελὲς μὲ μαθητὰς 20.

Ἐπαρχία Κίσαμος κατοικουμένη ὑπὸ δεκαεπτὰ χιλιάδων χριστιανῶν καὶ διςχιλίων ὀθωμανῶν ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα 12, ἀνά 1 εἰς ἕκαστον τῶν ἐξῆς χωρίων Γρυμπιλιῶν καὶ Καμισιανῶν, Σπήλαιας, Γουβῶν, Βουμέλων, Πανεθίμου, Ῥοδιωποῦ, Κασιέλλου, Καλυβιανῆς, Μεσογειῶν, Τοπολιῶν, Περιβολίων, Δρεπανείας, Ποταμίδας, Βάλτου· ἐτι δὲ 4 ἰδιόρρυθμα εἰς ἄλλα τινὰ χωρία καὶ 1 ἑλληνικὸν εἰς Γρυμπιλία. Φοιτῶσι δ' εἰς πάντα ταῦτα μαθηταὶ περὶ τοὺς 800.

Ἐπαρχία Σέλινον κατοικουμένη ὑπὸ 9600 περίπου χριστιανῶν καὶ τρισχιλίων περίπου ὀθωμανῶν ἔχει 8 ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα εἰς τὰ χωρία Τσιπιανὰ, Τυσκιανὰ, Ἐπανοχώριον, Καμπανόν, Λιθαδῶν, Ῥοδοβάνι, Καλάμι, Κακοδίκι, 2 ἰδιόρρυθμα εἰς Κέδρον καὶ Τερμένα, καὶ 1 ἑλληνικὸν εἰς Τυσκιανὰ. Φοιτῶσι δ' εἰς πάντα τὰ ῥηθέντα σχολεῖα μαθηταὶ περὶ τοὺς 400.

Ἐπαρχία Κυδωνία ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα 6 εἰς τὰ χωρία Λάκκου, Ἀκρωτήριον, Πύργον, Πλατανίαν, Γαλατῶν, Χα-

γοι. Τοιοῦτοι εἶναι κυριώτερον δύο· ὁ *Φιλολογικὸς σύλλογος* καὶ ὁ *Ίατρικὸς*, ἀμφότεροι συσταθέντες ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ὁ μὲν *Φιλολογικὸς σύλλογος* συσταθεὶς ἐν ἔτει αὐτῷ σκοπὸν ἔχει τὴν ἀναζωπύρωσιν τῆς φιλομαθείας καὶ διάδοσιν τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν εἰς τοὺς χριστιανικοὺς λαοὺς τῆς

λέπαν καὶ Κάμπους καὶ ἰσάριθμα ἰδιόρρυθμα εἰς τινὰ ἄλλα χωρία· μαθητὰς δὲ ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 350.

Ἐπαρχία Ἀποκόρωνος ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα 5 εἰς τὰ χωρία Φρέν, Κεφαλᾶν, Βαφέν, Καλύβας, Ἀσσι-γωνίαν καὶ ἰσάριθμα ἰδιόρρυθμα εἰς ἄλλα τινὰ χωρία· μαθητὰς δὲ ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 300.

Ἐπαρχία Σφακίας ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα 4 εἰς τὰ χωρία Ἐμπρόσγιλον, Ἀσκυφον, Καλλικράτη, Κομιτάδας· ἀλλαχοῦ δὲ ἰδιόρρυθμα 2· μαθητὰς δ' ἐν πᾶσιν ἔχει περὶ τοὺς 100.

Ἐπαρχία Ρεθύμνη (Ρέθυμνα) ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα 5 εἰς τὰ χωρία Ἀτσιπόπουλον, μεγάλην Ἐπισκοπὴν, ἅγιον Κωνσταντῖνον, Ἀργυρούπολιν, Πηγὴν· ἰδιόρρυθμα δὲ δέκα εἰς ἄλλα χωρία. φοιτῶσι δ' εἰς πάντα ταῦτα τὰ σχολεῖα μαθηταὶ περὶ τοὺς 380.

Ἐπαρχία ἁγίου Βασιλείου ἔχει σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικὰ 6 εἰς τὰ χωρία Σέλια, Λευκόγεια, Κεραμέα, ἅγιον Πνεῦμα, Μελάμπας, Ῥοδάκηνον, καὶ ἰσάριθμα ἰδιόρρυθμα ἀλλαχοῦ· μαθητὰς δ' ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 400.

Ἐπαρχία Ἀράριου (Πικρίας) ἔχει σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικὰ 4 εἰς τὰ χωρία Μοναστηράκι, Μύρωνα, Βυζᾶρι καὶ ἰδιόρρυθμα ἀλλαχοῦ πέντε· μαθητὰς δ' ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 140.

Ἐπαρχία Ἀπολόταμον ἔχει σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικὰ 4 εἰς τὰ χωρία Μχαρίτας, Μελιδόνι, Ἀνώγεια, Γαράζον, Ἐπισκοπὴν, καὶ ἰδιόρρυθμα 5 εἰς ἄλλα τινὰ χωρία· μαθητὰς δ' ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 220.

Ἐπαρχία Μαλεβύσιον ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα 3 εἰς τὰ χωρία ἅγιον Μύρωνα, Κροισῶνα, Κιθαρίδα, καὶ 7 ἰδιόρρυθμα εἰς ἄλλα τινὰ χωρία. φοιτῶσι δ' εἰς πάντα περὶ τοὺς 350 μαθητὰς.

Ἐπαρχία Τέμενος ἔχει 2 σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικὰ εἰς Ἀρχάνας καὶ Δάφνας καὶ 5 ἰδιόρρυθμα εἰς ἄλλα τινὰ χωρία· μαθητὰς δ' ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 200.

Τουρκίας. Ὀφείλεται δὲ εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τριῶν πεπειδευμένων ὁμογενῶν τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ Ἡρακλέους Βασιάδου, τοῦ ἐπίσης εὐδοκίμως τὰς Μούσας καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν θεραπεύοντος, τοῦ σοφοῦ ἱατροῦ Σ. Μαυρογένους καὶ τοῦ τότε προξένου τῆς Ἑλλάδος Ἀριστείδου Παλαιολόγου· ἅμα δὲ εἰς τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν τοῦ ἀειμνήστου Αὐτοκρατορικοῦ ἱατροῦ Στεφάνου Καραθεοδωρῆ καὶ τὴν πρόθυμον συνδρομὴν πολλῶν φιλαγάθων καὶ ἀξιοτίμων ὁμογενῶν (α').

Ὁ *Φιλολογικὸς σύλλογος* παρήγαγε μέχρι τοῦδε πολλὴν ὠφέλειαν, διεγείρων πρὸς φιλολογικὰς, ἱστορικὰς καὶ καθόλου

Ἐπαρχία Πυργιώτισσα ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα τρία εἰς Πομπήταν, Σύβαν, Τυμπάκι καὶ ἀλλαχοῦ ἰδιόρρυθμα 5· μαθητὰς δ' ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 200.

Ἐπαρχία Καινούριον ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα 2 εἰς Χάρακα καὶ Γέργερν, καὶ ἀλλαχοῦ ἰδιόρρυθμα 5· μαθητὰς δὲ περὶ τοὺς 120.

Ἐπαρχία Μονοβάτι ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὸν 1 εἰς μεγάλην Βρύσιν, καὶ ἀλλαχοῦ ἰδιόρρυθμα 2· μαθητὰς δὲ περὶ τοὺς 80.

Ἐπαρχία Μαραυβάλλον ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα 5 εἰς τὰ χωρία Βραχάνιον, Νεοχώρι, Χειμεριακόν, Φουρνὴν, Κριτσάν, καὶ ἰδιόρρυθμα 3 εἰς Λατσίδα, Βουλισμένην καὶ Μίλατον· μαθητὰς δ' ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 400.

Ἐπαρχία Λαοθιον ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον 1 καὶ ἰδιόρρυθμα 3· μαθητὰς δὲ περὶ τοὺς 170 ἐν πᾶσι.

Ἐπαρχία Ριζὸν ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ 2 καὶ ἰδιόρρυθμα 2, μαθητὰς δὲ περὶ τοὺς 200.

Ἐπαρχία Ἱερά Πέτρα ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα 4 καὶ ἰσάριθμα ἰδιόρρυθμα· μαθητὰς δ' ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 170.

Ἐπαρχία Σίτεια (Ἥτεια) ἔχει σχολεῖα ἀλληλοδιδασκτικὰ 4 καὶ ἰδιόρρυθμα 7· μαθητὰς δ' ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 350.

Ἐπαρχία Πεδιάς ἔχει ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα 7 καὶ ἰδιόρρυθμα 10· μαθητὰς δ' ἐν πᾶσι περὶ τοὺς 800.

Πάντα τὰ ῥηθέντα σχολεῖα διατηροῦνται δι' ἐκουσίων συνεισφορῶν τῶν ἐλλήνων κατοίκων.

(α'). Ἐνταῦθα μνημονεύομεν ἐκ τῶν πολλῶν τοὺς ἐξῆς κυρίους· Γ. Κωνσταντινίδην, Κ. Καλλιξίδην, Ε. Ζωγράφον, Α. Βαρειάδην, Γ. Σοφοκλέα καὶ Α. Δαλαπόρταν.

ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας τὰ πνεύματα διὰ τῶν ἐν ταῖς συναθροί-
σεσιν ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἀναγινωσκομένων ἐκάστοτε λόγων
καὶ τῶν ἐν αὐταῖς συζητήσεων· ἐτι δὲ δι' ἀγωνοθεσιῶν καὶ
βραβεύσεων (β').

Ὁ δὲ Ἰατρικὸς σύλλογος ἐξ ἐπιστημόνων ἰατρῶν Ἑλλήνων
τε καὶ ἀλλογενῶν μετὰ τὸν φιλολογικὸν συσταθεὶς δὲν διέμεινε
πολὺν χρόνον αὐθύπαρκτος, ἀλλὰ ταχέως μετ' ἐκείνου συνεχω-
νεύθη.

Ἐβθε οἱ δυνάμενοι τῶν ὁμογενῶν νὰ προθυμηθῶσι νὰ ἐγγέωσι
πάντα ἀφειδέστερον ἔλαιον εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦ Βροσπόρου ἀνα-
φθέντας τῆς ἐπιστήμης φανούς, ἵνα ἐκλάμπῃ ἐξ αὐτῶν τὸ φῶς
ἀφθονώτερον καὶ διαχέηται πορρωτέρω ἐφ' ἑκατέραν τῶν ἐκεῖ
συνερχομένων δύω ἡπείρων.

Καὶ τυπογραφεῖα ἑλληνικὰ ἰδρύθησαν ἐν Κωνσταντινου-
πόλει ἱκανά, τὰ πλεῖστα χρησιμεύοντα εἰς ἑκδοσὶν ἐφημερίδων
ἢ περιοδικῶν συγγραμμάτων.

Ἐπιθεώρησις τῶν ἀποτελεσμάτων.

Ἀπὸ τῶν πολυειδῶν σχολείων, τῶν τυπογραφείων, τῶν βι-
βλιοθηκῶν, τῶν συλλογῶν, τῶν ἐπιστημονικῶν ἑταιριῶν, καὶ
καθόλου τῶν μέσων τῆς πνευματικῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους προδ-

(β') Ἐτέθησαν μέχρι τοῦδε διὰ τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου
θέματα καὶ ὠρίσθησαν βραβεῖα πέντε, τὰ ἐξῆς·

1) Περιγραφή τῆς Ἠπείρου καθόλου ὑπ' ἀγωνοθέτου τοῦ
κ. Ἀριστείδου Ζωγράφου. Δύο διατριβαὶ ἐγράφησαν περὶ τοῦ
θέματος τούτου, ὧν οὐδετέρα ἐβραβεύθη. ἐπῆνθη δὲ μόνον ἡ
τοῦ Παναγιώτου Ἀραβαντινοῦ, εἰς ὃν ὁ ἀγωνοθέτης ἐδώκεσε
πρὸς ἐμφύχωσιν 30 χρυσᾶ νομίσματα.

2) Περιγραφή τῆς Θεσσαλίας ὑπ' ἀγωνοθέτου τοῦ Ἀρχιμαν-
δρίτου Εὐγενίου τοῦ Ξηροποταμηνοῦ. Ἐγράφησαν καὶ περὶ τούτου
δύο διατριβαί, ὧν οὐδετέρα ἐκρίθη ἀξία βραβεύσεως.

3) Περιγραφή τῆς Μακεδονίας ὑπ' ἀγωνοθέτου τοῦ αὐτοῦ.

4) Περιγραφή τῆς Θράκης

Ἐπὶ τῶν δύο τούτων θεμάτων οὐδεμία ἀκόμη ἐστάλη διατριβή.

5) Περιγραφή τοῦ Πόντου ὑπ' ἀγωνοθέτου τοῦ ἐν Πετρο-
πόλει αὐτοκρατορικοῦ ἱατροῦ καὶ αὐλικοῦ Συμβούλου κ. Γεωρ-
γίου Συμβουλίδου. Τοῦ ἀγωνοθετήματος τούτου ἡ προθεσμία δὲν
ἔλκεν ἀκόμη.

δου, ὅσα μέχρι τοῦδε ἐξεθίκαμεν ἐν συντόμῳ, ἄς μεταβῶμεν νῦν
εἰς γενικὴν τινα ἐποψίν τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, ἀρχίζοντες
ἀπὸ τῆς γλώσσης.

Πρόοδος ἐν τῇ γλώσσῃ.

Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ ἀξιολογώτατον τῶν αἰσθητῶν προϊόντων
τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, χρησιμίσουτα ὡς μέσον οὐχὶ μόνον
τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐνοιῶν ἡμῶν μεταδόσεως, ἀλλὰ καὶ
αὐτῆς τῆς πνευματικῆς ἡμῶν ἀναπτύξεως· διότι διὰ τῶν λέξεων
μονιμοποιοῦνται μὲν αἱ ἐνοιαι, τὰ βέοντα ταῦτα στοιχεῖα τῆς
συνειδήσεως, διευκολύνεται δὲ ὁ σύγκρισις αὐτῶν πρὸς ἀλλή-
λας καὶ εὐρεσις τῶν ποικίλων ἀναφορῶν· ἐπομένως παράγεται
τῶν ἐμμέσων γνώσεων ἡ πληθὺς καὶ γεννάται ἡ ἐπιστήμη.
Εὐλόγως ἄρα εἰς τὰ ἀξιολογώτερα ἀποτελέσματα τῆς πνευμα-
τικῆς τοῦ ἡμετέρου γένους ἐνεργείας ἀπὸ τοῦ ἀρκά ἔτους ἕως
σήμερον κατατάσσεται ἡ διάπλασις, ὁ κανονισμὸς καὶ ὁ πλουτι-
σμὸς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης.

Τὸ δόγμα τοῦ Ἡρακλείτου, καθ' ὃ τὰ πάντα πάντοτε βέουσι
καὶ οὐδαμοῦ ἐν τῇ φύσει ὑπάρχει ἡρμία καὶ στάσις, ἀληθεύει
περὶ παντὸς αἰσθητοῦ καὶ ὅπως δῆποτε ζῶντος, ἐπομένως καὶ
περὶ τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσης λεγόμενον. Ἀναγκαῖον ἄρα ἦτο
νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸν νόμον τῆς μεταβολῆς καὶ ἡ κατὰ τε τὸ
εἶηχον καὶ κατὰ τὴν ποικιλίαν καὶ τελειότητα τοῦ εἶδους
ἀνυπέρβλητος γλῶσσα τῶν ἡμετέρων προγόνων. Ἡ ἀρχὴ
τῆς γλώσσης ταύτης κρύπτεται οὕτως εἰς τὰ ἀδιάδута νέφη
τῶν ἀρχαιοτάτων αἰώνων, ὥστε εἰκασταί τινὲς μόνον ἐπι-
τρέπονται εἰς ἡμᾶς (γ'). Τὴν δὲ ἀκμὴν αὐτῆς παριστώσι τὰ

(γ'). Κατὰ τὴν πιθανωτάτην τῶν εἰκασιῶν ἡ ἀρχαία ἐκείνη
ἀρία φυλὴ, ἧς πνευματικὸν προῖον ὑπῆρξεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα,
χωρισθεῖσα ἐξ ἀνημνεύτων αἰώνων ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς,
τῶν ἄλλων ἀρίων φυλῶν, μεθ' ὧν ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ στε-
λέχους εἶχε βλαστῆση ἐν τῇ μέσῃ Ἀσίᾳ, καὶ ὀδεύσασα ἀπὸ
τῶν μεσογείων πρὸς τὰς παραλίους τῆς ἐλάσσουος Ἀσίας χώρας,
κατώκησε πρῶτον τὰς τερπνὰς ἐκεῖνας χώρας, αἵτινες φρυγία
καὶ Αἰολίς καὶ Ἰωνία καὶ Λυκία ἔπειτα ὠνομάσθησαν. Ἐκεῖ δὲ
ὑπὸ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ εὐχέρου κλίματος καὶ τῆς ποικιλίας τῆς
φύσεως ἀνεπτύχθη μὲν αὐτῆς ἡ διάνοις καὶ τοῦ καλοῦ ἡ αἰσθη-

τὰ διασπῶντά ποιήματα καὶ συγγράμματα ἀπὸ Ὀμήρου καὶ Ησιόδου μέχρι τῆς καλουμένης *Ἀλεξανδρινῆς* ἐποχῆς. Ἐν τῇ μακρᾷ ταύτῃ ἀκμῇ εὐρίσκεται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα διακεκριμένη εἰς τρεῖς διαλέκτους· τὴν *Αἰολοδορικὴν*, τὴν *Ἰωνικὴν* καὶ τὴν *Ἀττικὴν*, ἐξ ὧν αὕτη διὰ τὸ εὐχερον καὶ τῶν τύπων τὴν ὁμαλότητα, μάλιστα δὲ διὰ τὴν πληθὺν καὶ ἀξιολογότητα τῶν ἐν αὐτῇ ποιηθέντων καὶ συγγραφέντων καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς πολιτικῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως, ἐπεκράτησε τῶν ἄλλων καὶ κατέστη κυριώτερον ὄργανον τῆς ἑλληνικῆς διανοίας. Καθόσον ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος ἐπικρατοῦσα ἐξεστίνετο εἰς τὰς ἑλληνικὰς φυλάς, ἡ δὲ τῶν ἄλλων χρήσις περιορίζετο εἰς στενώτερα ὅρια, ἀπέβαλλέ τινα τῶν ἰδιωμάτων τῆς καὶ ἐλάμβανε κατ' ὀλίγον τὸν τύπον ἐκείνου, καθ' ὃν ὠνομάσθη ἔπειτα *κοινὴ* τῶν ἑλλήνων *γλῶσσα*. Ἀφοῦ δὲ αὕτη διὰ τῶν κατακτήσεων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐξετάθη καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν καὶ διεδόθη ἐκεῖ εἰς λαοὺς ἀλλογλώσσους, ἤρχισε διὰ τῆς παρ' αὐτοῖς χρήσεως νὰ ἀποβάλλῃ τὴν προτέραν αὐτῆς καθαρότητα καὶ νὰ διαφθεῖρηται κατ' ὀλίγον, μεταβαλλομένης μὲν τῆς ἀρχαίας σημασίας τῶν λέξεων, παρεισαγομένων δὲ νέων παρακόπων ἢ ἀλλοτριῶν, νοθευμένων δὲ τῶν γνησίων τῆς γραμματικῆς τύπων· ἡ δὲ διαφθορὰ προχωροῦσα βαθμηδὸν καθ' ὅλην τὴν *Ἀλεξανδριανὴν* καὶ *Ῥωμαϊκὴν*, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν *Βυζαντινὴν* ἐποχὴν, συνεπληρώθη μετὰ τὰ μέσα ταύτης καὶ παρήγαγε τὴν διεφθαρμένην καὶ πτωχὴν ἐκείνην διάλεκτον, ἣτις παρακολουθοῦσα τὴν συνήθειαν τοῦ λαοῦ ὠνομάσθη *χρδαία* καὶ ἤδη πρὸ τοῦ Φωτίου

τικότης, συνανεπτύχθη δὲ καὶ ἡ γλῶσσα, τὸ εὐγενέστατον τῆς διανοίας προῖον ἅμα καὶ ὄργανον. Ἀφοῦ δ' ἔπειτα μεγάλαι τινὲς τῆς φυλῆς ἐκείνης μοῖραι κατὰ διαφόρους χρόνους, αἱ μὲν διὰ τοῦ Βοσπόρου ἢ ἑλλησπόντου, αἱ δὲ διὰ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους περαιωθεῖσαι εἰς τὴν Εὐρώπῃν κατέλαον τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας καὶ Ἡπείρου μέρη πολλὰ καὶ ὅλην τὴν ἔπειτα ὠνομασθεῖσαν Ἑλλάδα, ἔλαβε καὶ ἡ γλῶσσα κατὰ τὰς διαφόρους χώρας, ὅπου κατόκησαν, τύπον ἰκανῶς διάφορον. Ἐντεῦθεν δὲ προῆλθον διάφοροι αὐτῆς διάλεκτοι, ὧν κυριώτεραι ἀεφάνθησαν ἡ *Αἰολοδορικὴ*, ἡ *Ἰωνικὴ*, καὶ ἡ πασῶν καθυπερτερήσασα *Ἀττικὴ*, ἣτις ἐκτενομένη κατ' ὀλίγον κατέπειεν ἢ κατεῖλεν ἐπὶ τέλους τὰς ἄλλας.

διεκρίθη ὅλως ἀπὸ τῆς γλώσσης τῶν ὀλίγων πεπαιδευμένων τῆς ῥυθμιζομένης ἐτι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν (δ'). Ἡ *χρδαία* αὕτη καὶ τοῦ προτέρου πλούτου τῶν λέξεων ἐστερημένης διάλεκτος ἐπικρατήσασα κατ' ὀλίγον ἤρχισε κατὰ τὸν ἰά. αἰῶνα νὰ παραγκωνίῃ τὴν ἀρχαίαν (τῆς ὁποίας ἡ κατάληψις καὶ χρήσις διὰ τὴν πλεονάσασαν ἤδη ἀμάθειαν κατέστη δυσκολωτάτη) καὶ γινομένη γλῶσσα γραπτῆ νὰ εἰσαγῆται εἰς τὴν συγγραφὴν καὶ τὴν ποίησιν. Παραδείγματα τῆς ἀθλίας ἐκείνης γλώσσης ἔχομεν τὰ πρὸς τὸν βασιλέα Μανουὴλ τὸν Κομνηνὸν δύο ἐστιχουργημένα βιβλία Θεοδώρου τοῦ Πτωχοπροδρόμου, τὰ ποιήματα Ἐμμανουὴλ τοῦ Γεωργιλλᾶ καὶ ἄλλα τινά.

Ἡ πολιτικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ γένους δουλεία μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Βυζαντίου δὲν ἦτο ἐπιτηδεῖα νὰ βελτιώσῃ τὴν γλῶσσαν· διὸ ἡ διαφθορὰ προέβη καὶ παρετάθη σχεδὸν μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα οὔτε κατὰ τοὺς δυστυχιστέρους αἰῶνας τῆς βυζαντινῆς αὐτακρατορίας, οὔτε κατὰ τὸν μακρὸν τῆς πολυδακρύτου δουλείας τοῦ γένους χρόνον ἔπαυσε ὅλως νὰ διδάσκηται καὶ γράφηται ὑπὸ λογίων τινῶν· ἀλλ' ἔπαυσε πλέον νὰ ἦναι γλῶσσα ἐθνικὴ, ὡς μὴ γραφομένη πλέον ὑπὸ τοῦ λαοῦ μηδὲ νοουμένη. (ε').

(δ'). Πρὸς τὸ ἐρώτημα, πότε ἡ γλῶσσα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπέβαλεν οὕτω τὸν ἀρχαίον τῆς τύπον, ὥστε διεκρίθη ὅλως ἀπ' ἐκείνης ὡς γλῶσσα ἰδιά, εἶναι ἡ ἀπόκρισις τόσον δύσκολος, ὅσον καὶ ἡ ἀπόκρισις πρὸς τὸ ἐρώτημα· πότε ἡ μέλαινα τοῦ νέου ἀνθρώπου κόμη μεταβάλλεται τόσον, ὥστε γίνεται καὶ λέγεται *πολιά*. Ἐπειδὴ, καὶ ἀφοῦ πολλαὶ τρίχες τοῦ ἀνθρώπου λευκανθῶσι, δὲν λέγεται ἀκόμη *πολιός*, εἶναι φανερόν, ὅτι καὶ ἀφοῦ πολλαὶ ἀπὸ τῆς καθαρότητος τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης παρεκτροπαὶ εἰσέφρησαν κατ' ὀλίγον εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῆς Ἀλεξανδρινῆς καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς, πλειότεραι δ' ἔπειτα εἰς τοὺς τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, δὲν ἔπαυσε νὰ ἦναι καὶ λέγηται ἡ γλῶσσα αὐτῶν ἀρχαία, ἐφόσον ἐπεκράτει ἐτι ἐν αὐτῇ ὁ ἀρχαῖος γραμματικὸς τύπος.

(ε'). Ἡ αὐτοκρατορικὴ αὐλὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐφιλοτιμεῖτο ἕως τῶν ἐσχάτων αὐτῆς νὰ ἐκδίδῃ τὰ χρυσοβούλλα ἤτοι διατάγματα αὐτῆς εἰς γλῶσσαν ἀδόκιμον μὲν, ἀλλ' ὅπως δῆποτε διαπεπλασμένη κατὰ τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν.

Περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἡ ἀνοκλήρις τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἐνεγέννησε εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος χρηστοτέρας ἐλπίδας, ἀνεξωπηρήθη τούτου ἡ ἔμφυτος φιλομάθεια· ἐστράφη δὲ πρὸ πάντων ἡ προσοχή του εἰς τὴν διάπλασιν γλώσσης ἐθνικῆς, ὡς ἀναγκαίου ὄργανου πάσης μαθήσεως. Τὸ ἀναφυὲν τότε περὶ γλώσσης ζήτημα διήρесе τοὺς λογίους τοῦ ἔθνους εἰς τρεῖς διαφόρους μερίδας. Οἱ μὲν ἐνόμιζον τὴν χυδαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἶχεν, ἐπιτηδεῖαν οὐχὶ μόνον πρὸς ποίησιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς πᾶσαν φιλολογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν χρῆσιν· οἱ δὲ ἀπεδέχοντο μικτὴν τινα γλῶσσαν, αὐθαίρετον καὶ ἀκανόνιστον, κυκεῶνά τινα πολυμιγῆ λέξεων καὶ φράσεων πάσης ἡλικίας τῆς ἑλληνικῆς φωνῆς· οἱ δὲ ὀρθότερον λογιζόμενοι, ἐνέκρινον ἕλλογον τινὰ τῆς χυδαίας γλώσσης ἀνάπλασιν, δι' ἧς αὕτη ἤθελε διορθωθῆ μὲν γραμματικῶς καὶ κανονισθῆ κατὰ τὸ δυνατόν, καθαρισθῆ δὲ ἀπὸ πολλῶν βαρβαρισμῶν, πλουτισθῆ δὲ βαθμηδὸν ἀπὸ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἀρχαίας, χωρὶς νὰ καταστῆ εἰς τὸν λαὸν ἀκατάληπτος· Ἡ γνώμη αὕτη, ἐκφρασθεῖσα τὸ πρῶτον γενικῶς πῶς ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Κωνσταντιᾶ, (Ζ΄.) διετυπώθη ἔπειτα καὶ ὑπεστηρίχθη διὰ λόγων ἰσχυρῶν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ καὶ ὑπερίσχυσε παρὰ τοῖς λογίοις τοῦ ἔθνους οἵτινες, ὀλίγων ἐξαιρουμένων, τὴν παρεδέχθησαν (Α΄.).

(Ζ΄.) Ἴδε πρόλογον εἰς τὴν μετάφρασιν τῆς φιλοσοφίας τοῦ Σοαυῖου, ὅπου ὁ Κωνσταντιᾶς συνιστῶν θερμῶς τὴν χρῆσιν τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τοῖς συγγράμμασι, λέγει, ὅτι αἱ Μούσαι ἐνοουσι πάσας τὰς γλώσσας, ἡ δὲ πτωχεία τῆς νέας ἑλληνικῆς προέρχεται ἐκ τῆς ἀμαθείας τοῦ ἔθνους, οὗτινος φωτιζομένῃ βαθμηδὸν, θέλει πλουτισθῆ καὶ ἡ γλῶσσα.

(Α΄.) Ἐὰν ζητήσωμεν παρομοιώσεις εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν νέων γλωσσῶν, δυνάμεθα εὐλόγως νὰ εἰπώμεν ὅτι, κατὰ μὲν τὴν πρώτην τῶν ῥηθειῶν γνωμῶν καταδικάζετο ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα νὰ μὴ ἐπὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκείνου τῆς ἀναπτύξεως, ὃν κατεῖχεν ἡ ἐκ τῆς Λατινικῆς ὀλισθήσασα Γαλλικὴ κατὰ τὸν 17. αἰῶνα, ὅτε Γοδεφρῆδος ὁ Βιλλαρδουῖνος ἔγραφε τὴν *Katákhtisai tῆς Κωνσταντινουπόλεως*. (la conquête de Constantinople) ἢ κατὰ τὸν ἰδ'. ὅτε ἐγράφοντο τὰ χρονικά τοῦ Froissart κατὰ δὲ τὴν δευτέραν γνώμην ἤθελε λάβει ἡ ἡμετέρα γλῶσσα χαρακτῆρα ἀληθῶς μισοβάρβαρον καὶ μισοφυῆ καὶ πολὺ ξενοτρο-

Οἱ ἀσπασθέντες τὴν περὶ ἀναπλάσεως τῆς νέας γλώσσης ἀρχὴν τοῦ ἀειμνήστου Κοραῆ ἤρχισαν ἔκτοτε νὰ γράφωσι κατὰ τὸ παράδειγμα τούτου· οἱ δὲ σοφώτεροι αὐτῶν Κωνσταντίνος ὁ Κούμας, Νεόφυτος ὁ Βάμβας, καὶ οἱ δύο σοτοὶ ἀδελφοί, Κωνσταντίνος καὶ Στέφανος οἱ Οἰκονόμοι, συνέταξαν κατὰ τὴν δευτέραν δεκάδα τῆς ἐνεστάσης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἔπειτα ἱκανὰ λόγου ἄξια συγγράμματα. Ἡ αὕτη περὶ ἀναπλάσεως τῆς νέας γλώσσης ἀρχή, λαβοῦσα μετ' ὀλίγον ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τροποποιήσεις τινάς, διετέλεσεν ὀδηγοῦσα εἰς τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ἔργον τοὺς λογίους Ἑλλήνας κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος καὶ μετ' αὐτὸν ἕως σήμερον. Ἐνῶ δὲ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ἡ νέα ἡμῶν γλῶσσα ἱκανῶς διορθώθη καὶ ἐρρυθμίσθη γραμματικῶς, προέβη καὶ ὁ πλουτισμὸς αὐτῆς θαυμασίως διότι ἡ εἰσαγωγή ἐλευθέρου πολιτεύματος, ἡ νομοθεσία, ὁ κανονισμὸς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν πολλῶν κλάδων τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, ἡ ἴδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἡ ἐν αὐτῷ διδασκαλία τῶν ἐπιστημῶν, ὧν πολλαὶ ἐξετάθησαν πολὺ πέραν τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις στενωπῶν ὁρίων τιν, τινὲς δὲ ἦσαν ὅλως ἀγνωστοὶ παρ' ἐκείνοις, ἡ θεωρία καὶ πράξις τῶν πολεμικῶν τεχνῶν καὶ τῆς ναυτιλίας, πάντα ταῦτα κατέστησαν ἀναγκαίαν τὴν εὑρεσιν ἢ δημιουργίαν πλείστων νέων λέξεων, μῆτε ἐν τοῖς σωζομένοις συγγράμμασι τῶν ἀρχαίων εὐρισκομένων, μῆτε ἐν τοῖς λεξιμοῖς τεθησαυρισμένων. Ὁ νέος οὗτος θησαυρὸς κρύπτεται ἔτι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν πολλῶν, θέλει δὲ καταφανῆ, ὅποταν ληφθῆ προσηκόντως φροντὶς περὶ συστάσεως συλλόγου λογίων ἀνδρῶν πάσης ἐπιστήμης, ὀρισμένοι νὰ συναθροίσωσι νὰ μέχρι τοῦδε δημιουργηθείσας νέας λέξεις, ἐκλέξωσι δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ἐκδώσῃ εἰς

πώτερον ἐκείνου, ὃν ἔδωκεν εἰς τὴν γαλλικὴν ὁ Ρονσάρδος καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Πλειάς. Ἡ δὲ τρίτη γνώμη ἔχει ἀνάλογον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς γαλλικῆς τὴν τοῦ Μαλέρβου καὶ Μονταιγνίου, οἵτινες ἐρρυθμίσαν τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν καὶ ἔδωκαν εἰς αὐτὴν τὸν ὀμαλὸν ἐκείνου τύπον, ὃν ἐκαλλώπισεν ἔπειτα κατὰ τὸν 17. αἰῶνα ἡ χαρίεσσα γραφὴ τοῦ Πασκαλου, τοῦ Κορνηλίου, τοῦ Ρακίνα, τοῦ Μολλιέρου, τοῦ Λαβρέρου, τοῦ Βοσσουέτου, τοῦ Φενελῶνος, τοῦ Μασσιλλῶνος, τοῦ Λαφονταίνου καὶ ἄλλων ἐπιστήμων τῆς Γαλλίας συγγραφέων καὶ ποιητῶν καὶ χάριν τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσις αὐτῆς κατέστη κινή εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, ὅσοι ἔτυχον ἐλευθερίου ἀγωγῆς.

ἐν λεξικόν τὰς δοκιμωτέρας (θ"). Καὶ ταῦτα ἱκανὰ περὶ τῆς προόδου τῆς γλώσσης.

Πρόοδος ἐν τῇ ποιήσει.

Μετὰ τὰ ἐκτεθέντα περὶ γλώσσης ἄγει ἡμᾶς ἡ σειρά τοῦ λόγου εἰς σύντομόν τινα ἐπιθεώρησιν τῆς ἐν τῇ ποιήσει προόδου. Ἡ ποίησις εἶναι θαυμασία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος πτέρωσις, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος ἀναπέτεται ἀπὸ τῆς φλαυρότητος καὶ ταπεινότητος τοῦ πραγματικοῦ τούτου Κόσμου εἰς τὸ αἰθέριον ὕψος Κόσμου τελειοτέρου καὶ ἰδεώδους καὶ εὐρίσκει ἐν τούτῳ ὅ,τι ματαίως ποθεῖ καὶ ζητεῖ ἐν ἐκείνῳ. Ἡ ποίησις εἶναι ἀδελφὴ τῆς θρησκείας· ἀμόφρατοι δὲ εὐγενέστατα γεννήματα τῆς πνευματικῆς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεως, καὶ προδηλότερα γνωρίσματα τῆς πνευματικῆς ὑπεροχῆς τῶν ἐθνῶν. Ὅσον λαμπρὰ καὶ πλουσία ὑπῆρξεν ἡ ποίησις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι, τόσον μεγάλη ἡ πτωχεία οὐτῆς καὶ εὐτέλεια κατὰ τὰς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας (ι"). πολὺ δὲ μεγαλητέρα ἢ κατὰ τοὺς χρό-

(θ"). Ἐλπίζομεν ὅτι ὁ φιλόμουσος καὶ γενναίφρων Σίμων Σίνας ὁ δι' ἀδράς δαπάνης οἰκοδομῶν ἐν Ἀθήναις λαμπρὸν Ἀκαδημίας ἐλληνικῆς οἰκοδόμημα θέλει φιλοτιμηθῆ νὰ ἀναδειχθῆ ἐν Ἑλλάδι οἷος ὁ περικλής 'Ρισχελιεύς ἐν Γαλλίᾳ, ἰδρύσας κατὰ τὸ 1635 ἔτος τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν· ἥτοι νὰ συστήσῃ ἀνδρῶν σοφῶν σύλλογον κύριον ἔργον ἔχοντα νὰ ὀρίσῃ γραμματικῶς, καθαρῶς καὶ πλουτίσῃ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν.

(ι'). Ἀπὸ μὲν τῶν πρώτων αἰώνων τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς μνημονεύομεν ἐνταῦθα ὡς ἀξιολογώτερα τὰ ἐξῆς ποιήματα.

Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ τοῦ θεολόγου ποιήματα ποικίλα. Κοίντου Συμναίου τὰ μεθ' Ὀμηρον (κατὰ τὸν 6. αἰῶνα). Κολοῦθου Δυκοπολίτου 'Ελένης ἀρπαγῆν (κατὰ τὸν 5.) Τρυφιδώρου 'Ἰλλου ἄλωσιν (κατὰ τὸν 5.) Παύλου Σιλεντιαρίου (τοῦ 5. αἰῶνος) 1) "Ἐκφρασιν τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας" 2) "Ἐκφρασιν τοῦ Ἀμβωνος" 3) ἐπιγράμματα.

Τὰ ποιήματα ταῦτα συνταχθέντα κατὰ τοὺς χρόνους, ὅτε ἐξῆ ἔτι ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλ' ἐν παρακμῇ, ὑστεροῦσι μὲν κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ποιητικὴν ἀξίαν οὐχὶ μόνον τῶν τῆς κλασικῆς ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἥ-τον, δὲν στεροῦνται ὅμως ἐλληνι-

νοὺς τῆς δουλείας τοῦ γένους. Ὅταν λαὸς ὅλος καταπιέζεται φέρων σιδηροὺν ἐπὶ τοῦ τραχήλου κλοιὸν καὶ σιδηρᾶς εἰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἀλύσεις, πᾶσα δ' αὐτοῦ ἡ προσοχὴ δεσμεύεται ὑπὸ τῶν κατεχόντων αὐτὸν δεινῶν καὶ τῶν καθ' ἡμέραν

κῆς χάριτος καὶ ποιητικῆς ἀξίας. Εἰς ταῦτα προσθετόν καὶ τὰ Γεωργίου τοῦ Πισίδου γράψαντος κατὰ τὸν 7. αἰῶνα, ἅτινα ὅμως εἶναι κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ στιχοῦργίαν πολὺ κατώτερα τῶν ἤδη καταλεχθέντων, ποιητικῆς δὲ ἀξίας ἄμοιρα.

Τὰ δὲ ποιήματα τῶν τελευταίων ἑκατονταετηρίδων τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἥτοι τῆς 16. καὶ τῶν ἐξῆς, ὅτε ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ γλῶσσα δὲν ἐξῆ πλέον ἐν τῷ λαῷ, ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτῆς περιορισθεῖσα μόνον εἰς συγγραφὴν καὶ εἰς ποίησιν κατέστη ἔργον φιλοτιμίας ὀλιγίστων σοφῶν, εἶναι διττά· τὰ μὲν συντεταγμένα κατὰ μίμησιν εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν μᾶλλον ἢ ἥ-τον ἀδόκιμον, τὰ δὲ εἰς τὴν ἐπικρατήσασαν ἤδη χυδαίαν.

Ἐκ τῶν πρώτων ὀνομάζομεν ἐνταῦθα τὰ ἐξῆς.

Ἰωάννου Τζέτσου τὰ πρὸ Ὀμήρου, τὰ καθ' Ὀμηρον καὶ τὰ μεθ' Ὀμηρον. Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου (κατὰ τὸν 16. αἰῶνα) τὰ κατὰ Ῥοδάθην καὶ Ἀρδακίεα διὰ στίχων ἱαμβικῶν. Τὰ δὲ ἱαμβικὰ τετράστιχα αὐτοῦ εἰς τὴν Πεντάτευχον, εἰς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων καὶ τὰ ἐπιγράμματα εἶναι στιχοῦργήματα οὐχὶ δὲ ποιήματα. Τὰ δὲ δύο αὐτοῦ βιβλία πρὸς τὸν βασιλέα Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν, στιχοῦργηθέντα εἰς χυδαίαν γλῶσσαν εἶναι ὡς ποιήματα λόγου ἀνάξια. Κωνσταντίνου τοῦ Μνασση (κατὰ τὸν 16. αἰῶνα) τὰ κατ' Ἀρίσταρδον καὶ Καλλιθέαν· ἡ δὲ χρονικὴ αὐτοῦ Σύνοψις διὰ στίχων πολιτικῶν εἶναι στιχοῦργημα, οὐχὶ ποίημα. Νικήτα Εὐγενιανοῦ τὰ κατὰ Ἀρσάκιαν καὶ Χαρικιέα διὰ στίχων πολιτικῶν. Ἀνωμόμου ὁ Πρέσβυς Ἰππότης. Τὸ δὲ χρονικὸν Ἐφραμίου τοῦ Μοναχοῦ (τοῦ 17. αἰῶνος) εἶναι ψιλὸν στιχοῦργημα εἰς στίχους ἱαμβικοὺς ἀνευ ποιητικῆς ἀξίας.

Ἐκ δὲ τῶν δευτέρων, ἥτοι τῶν ἐν χυδαίᾳ γλώσσῃ συντεταγμένων καταλέγομεν ἐνταῦθα τὰ ἐξῆς μυθιστορικά.

Ἀνωμόμου Βέλθανδρον καὶ Χρυσάντιζαν.

» Δύβιττρον καὶ Ῥοδάμνην.

» Φλώριον καὶ Πλατζιαφλώραν.

» Ἱστορίαν τοῦ Ἡμπερίου (Πιέρου) υἱοῦ τῶν βασιλέων τῆς Προβέντζας. Εἰς ταῦτα προσθετόν καὶ τὰ Χρονικά

καὶ ὄραν ἐπαπειλούμενων νέων κινδύνων, πῶς δύναται νὰ τηρήσῃ τὴν ζωὴν ἐκείνην τοῦ πνεύματος ἐνέργειαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν πτῆριν τῆς παραγωγικῆς φαντασίας, ἐξ ὧν γεννᾶται ἡ ποίησις; Ἰδοὺ διατὶ αὕτη κατὰ τοὺς πολυστενάκτους τῆς δουλείας τοῦ γένους χρόνου; ἀπεμαρῆθη. Ἄλλ' ὅμως καὶ ἀπομαρῆθησα ἐν Ἑλλάδι ἡ ποίησις δὲν ἀπέθανε. Μαρτύρια δὲ τῆς ζωῆς αὐτῆς καὶ κατὰ τὴν ἀθλίαν ἐκείνην ἐποχὴν ἔχομεν ποιήματα τινὰ, πολὺ μὲν διάφορα ἀλλήλων κατὰ τὴν γλῶσσαν, πολὺ δὲ ἄνισα κατὰ τὴν ἀξίαν, τὰ μὲν ἀρχαιότερα τῆς γαλλικῆς μεταπολιτευσεως, τὰ δὲ νεώτερα. Ἐκ μὲν τῶν ἀρχαιότερων ἐκείνων μνημονεύομεν ἐνταῦθα τὰ ἐξῆς:

ἀ. Ἐμμανουὴλ Γεωργιά (ἄπερ) ⁽¹⁾ *Λήγουσιν περὶ Βελισσαρίου*
εἶναι καὶ διὰ τὴν πτωχείαν τῶν ⁽²⁾ *Θρήνον τῆς Κωνσταντι-*
ἐνωϊῶν καὶ διὰ τὴν ἀθλιότητα ⁽³⁾ *νουπόλεως.*
τῆς γλώσσης ἔσχατα πάντων). *(3) Τὸ θαυμάσιον τῆς 'Ρόδου*

Δημητρίου Μόσχου τοῦ Δάκωνος ⁽¹⁾ *Τὰ καθ' Ἑλένην καὶ*
⁽²⁾ *Ἀλέξανδρον.*
⁽²⁾ *Νέαιραν, κωμωδίαν.*

Βιτζέντζου Κερκίρου Κοιλίος *'Ερωτόκριτον, ποίημα ἐπικόν.*
Γεωργίου Χαριτάτζη Κρητὸς *'Ερωμένην, τραγωδίαν.*
Ἀνωύμου Βοσκοπούλου.

Καίσαρος Δαπόντη *Καθρέπτει τῶν γυναικῶν.*

Δημοτικῶν ἄσμάτων τὰ πλεῖστα, ἄπερ πρῶτος συνέλεξεν
ὁ φιλέλληνας γάλλος Φωριέλος καὶ ἐν οἷς αἰσθήματα θρησκευ-

τῶν ἐν Ῥωμανίᾳ καὶ μάλιστα ἐν τῷ Μωρέᾳ πολέμων τῶν Φράγκων.

Τῶν καταλεχθέντων μυθιστορικῶν ποιημάτων τὰ μὲν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ συνταχθέντα πλὴν τοῦ Πρεσβύτου Ἰαπότου εἶναι αὐτόχθονα τοῦ κῆπου τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως βλαστήματα· ὁ δὲ Πρέσβυς Ἰαπότης καὶ τὰ ἐν χυδαίᾳ γλώσσῃ συντεταγμένα, ὡς καὶ ἄλλα τινὰ παραλειφθέντα ἐνταῦθα, εἶναι μεταφρασθέντα ἐξ ἀλλοδαπῆς, ἢ μεταπλάσεις ἢ μεταφράσεις ἐκ τῆς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἰπποτικῆς γαλλικῆς ποιήσεως, ὡς ἀπέδειξε πρὸ μικροῦ ὁ Α. Ch. Gidel ἐν τῷ ποιήματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφόμενῳ *Etudes sur la littérature grecque moderne* (Paris 1864). Οὐχὶ δὲ μόνον ὑπόθεσιν ἔχουσι ταῦτα ξένην, ἀλλὰ καὶ διάθεσιν ἀδέξιον καὶ γλῶσσαν ἀθλίαν.

τικά, φιλοστοργίας, ἀγάπης καὶ πίστεως συζυγικῆς, ἀγνοῦ ἔρωτος, φλογερᾶς φιλοπατρίας, μίσους πρὸς τὴν τυραννίαν, ἐκφράζονται φυσικῶς διὰ γλώσσης χυδαίας, ἀλλὰ πλήρους δυνάμεως.

Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὀνομάζομεν ὡς ἐκλεκτότερα τὰ ἐξῆς.
Ῥήγα τοῦ Φεραίου τὰ πατριωτικὰ ἄσματα.

Μιχαὴλ Περδικάρη τὸν 'Ερμῆλον.

Ἰωάννου Βιλαρά σατυρικά.

Ἀθανασίου Χριστοποῦλου τὸν Ἀχιλλέα, δράμα, καὶ τὰ Λυρικά.
*Γεωργίου Σκελλαρίου δύο μελοδράματα, 'Οργία καὶ Ἐδρυ-
δική, 'Οδυσσεΐα καὶ Καλυψώ, καὶ διάφορα ποιήματα.*

*Ἰωάννου Ρίζου Νερούλου τὴν 'Αρπαγὴν τῆς κοῦρκας, δύο
τραγωδίας Πολυξένην καὶ Ἀσπασίαν καὶ τινὰ ποιήματα.*

*Κωνσταντίνου Μάνου τὰ κατὰ Κλεάνθη καὶ Ἀβροκόμη,
ποίημα ποιμενικόν.*

Τὰ τελευταῖον καταλεχθέντα ποιήματα παραβάλλομεν ἀρμοδίως πρὸς τὰ πρῶτα ἐκεῖνα ἄνθη, ἅτινα πρὸ τοῦ τέλους τοῦ χειμῶνος ἀνοίγοντα προμηνύουσι τοῦ πύθινου ἔαρος τὴν προσέγγισιν. Τὸ προσδοκώμενον πνευματικὸν ἔαρ δὲν ἐξέρχεται νὰ φανῇ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔτος, ἀγόμενον ὑπὸ τῆς θεᾶς Ἐλευθερίας, ἣτις ταχέως διέχυσε πανταχοῦ τὰς ζωτικὰς αἰσῆς τῆς. Ὑπὸ ταύτας ἀνέβαλε μὲν ἡ δάφνη τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θεριοφυλῶν, ἤρχισε δὲ νὰ ἀναθάλλῃ κατὰ μικρὸν καὶ ἡ ἀπομαρῆθησα τοῦ Παρνασοῦ, καὶ τοῦ Ἑλικῶνος. Πολλὰ ἔκτοτε νέα προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς Μούσης προῆλθον εἰς φῶς, ἐξ ὧν ὀνομάζομεν ἐνταῦθα οὐχὶ ὡς μόνον καλὰ, ἀλλ' ὡς δοκιμώτερα ἢ γνωστότερα, ὀλίγα τινὰ τὰ ἐξῆς.

Ἀλεξάνδρου Σούτσου τὸν Ἀτίθαστον Ποιητὴν, τὸν Περιπλανάμενον, τὸ Πανόραμα, τὸν Ἀθαράστον Διάκον, τὴν Τουρκομάχον Ἑλλάδα.

Παναγιώτου Σούτσου τὸν Ὀδυσσεύον, τὴν Κιθάραν, τὰς τραγωδίας Εὐθέμιον Βλαζαβαν, Γ. Καραϊσκάκη, ἐπὶ τὸν Μεσσίαν καὶ ποικίλα ποιήματα.

Ἀλεξάνδρου Ρ. Ῥαγκαβῆ τὴν Φροσύνην, τὴν Παραμονὴν, τὸν Λαοπλάνον, Διονύσου Πλοῦν καὶ ποικίλα.

'Αριστοτέλους Βαλαωρίτου τὰ Μνημόσυνα Ἀθαράστον τὴν κοινὴν κτλ.

Δημητρίου Βερναρδάκη τὴν Εἰκασίαν, τὴν Μαρτῆν Δοξαπατρήν, τοὺς Κυβελίδας.

Νικολάου Α. Σούτσου Ἰριγένειαν ἐν Ταυρίδι, καὶ διάφορα.

Θεοδώρου Ὀρφανίδου τὴν *Χίον δούλην*, τὸν *Πύργον τῆς Πέτρας*, τὸν *ἅγιον Μηνᾶν*.

Γεωργίου Ζαλοκώστα τὸ *Χάρι τῆς Γραβιάς*, τὸ *Μεσολόγγιον*, τὸ *στόμα τῆς Πρεβέλης*.

Ἀγγέλου Βλάχου τὸν *Φειθίαν* καὶ *Περικλέα*, τὰς *λυρικές συλλογὰς*· *Στίχους* καὶ *ἐκ τῶν ἐνότιων*.

Ἰωάννου Καρασούτσα ποιήματα *ποικίλα*.

Ἀλεξάνδρου Βυζαντίου *Σωκράτην* καὶ *Ἀριστοφάνην*.

Ἡλία Τανταλίδου *ιδιωτικὰ στιχοῦργήματα*.

Ἰσιδώρου *Σκυλίτην Ἡρώ* καὶ *Λέανδρον* καὶ *ποικίλα*.

Σοφ. Καρύδη *ποικίλα*.

Διονυσίου Σολομοῦ *λυρικά*.

Γεωργίου Τερτσέτη τὴν *Κόρινθον* καὶ τοὺς *γάμους* τοῦ *μεγάλου Ἀλεξάνδρου*. (κ').

Ἄν καὶ τινὰ τῶν καταλεχθέντων ποιημάτων δὲν καθαρεύουσιν ἑλλησμάτων, παρεξεταζόμενα ὅμως πρὸς τὰ τῶν χρόνων τῆς δουλείας εὐρίσκονται τὰ πλείστα ὑπέρτερα ἐκείνων κατὰ τὴν οὐσίαν, ἥτοι τὰς ἰδέας καὶ ἐννοίας, καὶ κατὰ τὸ ἔνδυμα, ἐμφαίνοντα ἀνάγνωσιν καὶ γνῶσιν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας ποιήσεως. Ἐνῶ δ' ἐντεῦθεν κινούμεθα νὰ

(κ') Ποιημάτια τινὰ, ἥτοι ᾠδὰς, ὕμνους, ἐπιγράμματα κ. λ' συνταχθέντα ὑπὸ λογίων Ἑλλήνων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἀπ' ἀρχῆς τῆς δουλείας τοῦ ἔθνους ἕως τῆς σήμερον· οἷον Μάρκου Μουσούρου ᾠδὴ εἰς Πλάτωνα, Ἀντωνίου Ἐπάρχου Ὀρῆνος εἰς τὴν Ἑλλάδα, Δαμασκηνοῦ Στουδίτου Ἡρωελεγεῖα εἰς τὴν κοίμῃσιν τῆς Θεοτόκου, Ἀντωνίου Στρατηγοῦ Κερκυραίου ᾠδαὶ καὶ ἐπιγράμματα διάφορα. Λέοντος Ἀλλατίου *ποικίλα ποιημάτια*, Εὐγενίου τοῦ Βουλγαρέως ᾠδὴ εἰς τὴν μεγάλην Αἰκατερίναν καὶ ἑτέρα εἰς Ποτέμκινα, Πολυζῶη Κοντοῦ *ποιημάτια διάφορα*, Κωνσταντίνου Οἰκονόμου ἐπικήδειον εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρον, Ἀναστασίου Λευκίου Εἰδύλλιον ἐγκωμιαστικὸν εἰς τὴν βασίλοπαιδα τῆς Ῥωσσίας Μαρίαν Παυλόβναν, τοῦ αὐτοῦ Στέφανος Ὁθωνος, *παρελείφθησαν* ἐν τούτῳ τῷ περὶ προόδου τῆς ποιήσεως ἀρθρῷ ἕνεκα τῆς βραχύτητος αὐτῶν. Ἀλλὰ δὲ τινὰ μακρότερα, οἷον Ἀθανασίου τοῦ Σκληροῦ ὁ *Κρητικὸς πόλεμος* καὶ ἀμητηρίου Καρακάστη *ἱατρικὰ ποιήματα* δὲν ἐμνημονεύθησαν ἕνεκα τῶν πολλῶν γραμματικῶν καὶ μετρικῶν ἀμαρτημάτων αὐτῶν.

ἐλπίζωμεν παρὰ τῆς νέας τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν γενεᾶς γενναίωτερα εἰς τὸ μέλλον, λαμβάνομεν ἐκ τινῶν νέων ποιητικῶν ἔργων ἀφορμὴν νὰ ἐνθυμίσωμεν αὐτοὺς, ὅτι τὸ ἀληθῶς καλὸν εἶναι ἀχώριστον ἀπὸ τοῦ ἠθικοῦ ἀγαθοῦ καὶ ὅτι ἐκεῖνος μόνον εἶναι ἄξιος τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀληθοῦς ποιητοῦ, ὅστις οὐδέποτε ἐν τῇ ποιήσει λησμονεῖ τὸν γενικὸν καὶ μέγαν τῆς ἀνθρωπότητος σκοπὸν, τὴν πραγμάτων τοῦ ἠθικοῦ ἀγαθοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ἐμπνέεται πάντοτε ὑπὸ Μούσης ἀγνῆς καὶ ὑψηρετεῖ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν.

Πρόοδος ἐν τῇ Φιλολογίᾳ, Ἱστορίᾳ, Ἀρχαιολογίᾳ καὶ ταῖς ἐπιστήμαις, ἐμφαινόμενῃ ἐν τοῖς συγγράμμασι.

Πλὴν τῆς διαπλάσεως καὶ τοῦ πλουτισμοῦ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ τῆς ἀναβλαστήσεως τῆς ποιήσεως πολλὰ ἄλλα πνευματικὰ προϊόντα παρήγαγεν ἀπὸ τοῦ αἰωκῆ ἔτους, μάλιστα δὲ ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου, ἡ ἀναζωπυρηθεῖσα πνευματικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ζωὴ. Πολλὰ μὲν καὶ παντοῖα συγγράμματα συνετάχθησαν καὶ ἐξεδόθησαν ἤδη, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Θεολογίαν, τὴν Φιλολογίαν, τὴν Ἀρχαιολογίαν, τὴν Ἱστορίαν, τὴν Φιλοσοφίαν, τὰς φυσικὰς καὶ μαθηματικὰς ἐπιστήμας, τοὺς κλάδους τῆς Νομικῆς καὶ Ἰατρικῆς (λ') πολλὰ δὲ καὶ παντοῖα ἄλλα συντεταγμένα ἤδη καὶ χρησιμεύοντα εἰς τὴν ἀπὸ καθέδρας διδασκαλίαν τῶν τοῦ Πανεπιστημίου καθηγητῶν ἐλπίζομεν ταχέως νὰ χαιρετίσωμεν δημοσιεύόμενα. Ἐὰν παραβάσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν μὴ ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, ὅσα ἀπὸ τοῦ αἰωκῆ ἔτους μέχρι τῆς σήμερον, ἥτοι ἐν ὅλῃ πεντηκονταετίᾳ, ὑφ' Ἑλλήνων συνετάχθησαν καὶ ἐξεδόθησαν, πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν ἴσῳ χρόνῳ κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς δουλείας συνταχθέντων καὶ ἐκδοθέντων, εὐρίσκομεν ὅτι ἐκεῖνα εἶναι σχεδὸν ὀκταπλάσια τούτων. Οὐχὶ δὲ μόνον κατὰ τὸ ποσόν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ποῖόν, ἥτοι τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν, εὐρίσκονται τὰ νῦν, καθόλου θεωρούμενα, ὑπερ-

(λ') Εὐχῆς ἔργον εἶναι νὰ ἀναλάβῃ τις τῶν παρ' ἡμῖν ἐπισημοτέρων τυπογράφων ἢ βιβλιοπωλῶν τὴν ἐκδοσὶν πλήρους καταλόγου τῶν ὑφ' Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ αἰωκῆ ἔτους ἢ μᾶλλον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος ἕως τῆς σήμερον ἐκδοθέντων νέων συγγραμμάτων καὶ ποιημάτων.

τερα τῶν τότε. Ἀληθεύει μὲν περὶ τῶν πλείστων τῶν νῦν συνασσομένων καὶ ἐκδιδόμενων ἐν Ἑλλάδι βιβλίων ὅτι ἀληγορικῶς εἶπεν ὁ Ἀγκιλλὼν περὶ παραπλησίου συγγραφικῆς ἐνεργείας παρατηρηθείσης ὑπὸ αὐτοῦ ἐν Εὐρώπῃ. Πάρτες, εἶπε, κόπτουσι σήμερον νόμισμα ἐκ τοῦ κυκλοφορομένου χρυσοῦ καὶ ἀργύρου· αὐτεῖς δὲ σχεδὸν κατέρχεται εἰς τὸ μεταλλεῖον, ἵνα ἐκφέρῃ ἐκείθεν ὕλην νέαν. (μ'') Ἀλλὰ τοῦτο ἀληθεύει ἐπίσης περὶ τῶν τότε συγγραφόμενων βιβλίων λεγόμενον. Σημειωτέον δ' ἔτι ὅτι ἐν τοῖς βιβλίοις, ὅσα νῦν συντάσσονται καὶ ἐκδίδονται, εὐρίσκονται ἀνάμικτοι μὲ ἀλλοτρίας κρίσεις καὶ πολλὰ ἴδια τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων σκέψεις καὶ δοξασίαι. εἶναι δὲ, νομίζω, συγγνωστὸν εἰς τοὺς λογίους καὶ ἐπιστήμονας ἄνδρας ἔθνους πρὸ μικροῦ ἀναγεννηθέντος εἰς πολιτικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ζωὴν καὶ πρὸς πολλὰς προσκαλιόντος δυσκολίας, ὧν εἶναι νῦν ἀπηλλαγμένοι οἱ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν ἔθνων συγγραφεῖς, νὰ δανειζῶνται παρ' ἄλλων μικρὸν ἢ μέγα μέρος τῆς ὕλης τῆς συγγραφῆς.

Μετὰ τῶν φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων συναριθμοῦνται καὶ τὰ καλούμενα *Περιοδικά*. Ἐφάνησαν δὲ τοιαῦτα ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς βασιλείας ἕως σήμερον ἰκανά· τὰ μὲν εἰδικά, τὰ δὲ γενικώτερα· καὶ τὰ μὲν παύσαντα, τὰ δ' ἔτι ἐκδιδόμενα (ν'').

(μ'') Tout le monde frappe monnaie, aujourd'hui avec l'or et l'argent qui sont en circulation; presque personne ne descend dans la mine pour en tirer de nouveaux matériaux. Ἴδε Ancillon, *Mélanges de Littérature et de Philosophie*. Tome II. 314.

(ν'') *Εἰδικά* μὲν *περιοδικά* συγγράμματα ἐφάνησαν ἐν Ἑλλάδι τὰ ἐξῆς· 1) ὁ *Τριπτόλεμος*, γεωργικὴ ἐφημερίς ἐκδιδόμενη ὑπὸ Παλαιολόγου· 2) ὁ *Ἐρασιεὺς*, ὑπὸ Ἑρ. Ἀντωνιάδου· 3) ἡ *Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς*, ἐκδιδομένη πρότερον ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων Κ. Πιτάκη, ἔπειτα ὑπὸ ἐπιτροπείας ἀρχαιολόγων· 4) ὁ *Θεατὴς*, ὑπὸ Μ. Σχινᾶ· 5) ἡ *Ἐυαγγελικὴ Σάββατος*, ὑπὸ Γερμανοῦ· 6) ὁ *Ἀσκληπιός*, ὑπὸ τῆς Ἱατρικῆς ἐταιρείας· 7) ἡ *Ἱατρικὴ Μέλισσα*, ὑπὸ Α. Γούδα· 8) ὁ *Φιλίστωρ*, φιλολογικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ ἐφημερίς, ὑπὸ Στ. Κουμανοῦδη καὶ Δ. Μαυροφρύδου· 9) ὁ *Ἱπποκράτης*, ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Π. Καλλιβοῦρη· 10) ὁ *Ἐυαγγελικὸς Κήρυξ*, ἐκδιδόμενος πρότερον ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Κοντογόνου, νῦν δὲ ὑπ' αὐτοῦ τούτου καὶ τῶν Καθηγητῶν Νικηφόρου Καλογεῖρα καὶ Α. Σπαθᾶκη 11) ὁ *Γερομήτωρ*, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Λυκούργου· 12) ἡ *Ἐπιθεώρησις*, ἐκκλησιαστικὴ ἐφημερίς, ὑπὸ Α. Διομήδου Κυριακοῦ. Εἰς τὰ καταλεχθέντα προσθετέον καὶ τὰ ἐξῆς γενικώτερα περιοδικά συγγράμματα τὰ παρέχοντα διδασκτικὴν καὶ τερπνὴν ἀνάγνωσιν εἰς τοὺς φιλαναγνώστιας· 1) τὴν *Παρδώραν*, ἐκδιδομένην ὑπὸ Ν. Δραγοῦμη· 2) τὴν *Ἐφημερίδα τῶν Φιλομαθῶν*, ὑπὸ Δ. Πανταζῆ· 3) τὴν *Χρυσάλλιδα*, ὑπὸ Εἰρ. Ἀσωπίου· 4) τὸν *Ἰλισσόν*, ὑπὸ Κουρτελίου. Τὰ πλείστα τῶν ῥηθέντων περιοδικῶν συγγραμμάτων ἀπέθανον κατὰ δυστυχίαν ἐξ ἀτροφίας· ὀλίγα δὲ διατηροῦνται ἔτι.

Μετὰ τὰ φιλολογικὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα, παρίσταται εἰς τὰ ὅμματα ἡμῶν ὡς ὠφελιμώτατον προῖον καὶ ἄμα προακτικὸν μέσον τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους ζωῆς ἡ πολιτικὴ δημοσιογραφία. Λαβοῦσα αὕτη ἀρχὴν ἐν μέσῳ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος κατὰ τὸ 1823 ἔτος (ἴδε ὀπίσω σημ. ι.) συνετέλεσεν οὐχὶ μικρὸν εἰς τὴν εὐδωσιν αὐτοῦ, ἐκκαίονσα τὴν φιλοπατριαν τῶν ὁμογενῶν, διεγείρουσα τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀγωνιζομένων καὶ ἀμιλλαν διὰ τῆς μετ' ἐπαίνου διακηρύξεως τῶν κατορθωμάτων των, ὑπερμαχοῦσα τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας, παρακινουσα τὰς δυστυχίας τοῦ ἔθνους καὶ ἐμπνεύουσα θάρρος εἰς πάντας. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀγῶνος καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς βασιλείας ἐν τῇ Ἑλλάδι ἡ δημοσιογραφία ἀνεπτύχθη μεγάλως. Ὁ κάλαμος τῶν Ἑλλήνων δημοσιογράφων ἠσκήθη καὶ ἔγεινεν ἐμπειρότερος, αἱ ἐφημερίδες ἐπολλαπλασιάσθησαν· ἀπ' ὀλίγου δὲ χρόνου ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὑπερνηξήθη οὕτως, ὥστε πᾶς σκεπτικὸς παρατηρητὴς λυπεῖται δικαίως βλέπων ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διανοητικῆς ἐργασίας δαπανᾷ τὸ πλεῖστον τῆς δυνάμεως τῆς ἑλληνικῆς διανοίας. Ναί· ἡ δημοσιογραφία ἀνεπτύχθη ἤδη μεγάλως· ἀλλὰ κατέστη ἄρα εἰς τὸ ἔθνος πολιτικῶς καὶ ἠθικῶς τόσον ὠφέλιμος, ὅσον ἠλπίζετο; Ἐνώκει ἄρα πάντοτε μετὰ τῶν φώτων καὶ τῆς προχωροῦσας γνώσεως τὴν ἀγνότητα τοῦ σκοποῦ; Βεβαίως πολλοὶ τῶν παρ' ἡμῖν δημοσιογράφων ὑπῆρξαν καὶ νῦν ὑπάρχουσιν ἀξιοὶ πάσης τιμῆς καὶ παντός ἐπαίνου. Ἀλλ' εὐχῆς ἔργον μένει νὰ ἐννοήσωσι πάντες ὡς διδάσκαλοι τοῦ λαοῦ τὴν ὑψηλὴν των κλῆσιν καὶ αἰσθανθῶσι τὴν βαρεῖαν εὐθύνην, ἣν ἀναδέχονται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Πα-

τρίδος διὰ πάντων παρ' αὐτῶν παραπλάνησιν τῆς κρίσεως τοῦ λαοῦ. Ὅποσον ὑψηλὸν καὶ σεβαστὸν εἶναι τὸ δικαστήριον τῆς κοινῆς γνώμης, ὅταν φωτίζεται καὶ ὀδηγῆται ὑπὸ δημοσιογραφίας εὐλικρινοῦς καὶ φρονίμου! Ὅποσον δ' ἔχει τότε ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς πορείας τῆς Κυβερνήσεως! Εἴθε ἡ ἑλληνικὴ δημοσιογραφία νὰ δεικνύηται πᾶσα καὶ πάντοτε περιβεβλημένη τὴν ἠθικὴν ἐκείνην δύναμιν, ἣν ἡ φρόνησις, ἡ φιλαλήθεια καὶ ἠθικὴ ἀξία μόναι παρέχουσι καὶ μόναι διατηροῦσι.

Πρόοδος ἐν τῇ βιομηχανίᾳ καὶ ἀνάπτυξις ἠθικῆς.

Ἄφου μέχρι τοῦδε εἵπομεν ἱκανὰ περὶ τῆς δημοσίας τοῦ ἔθνους παιδεύσεως καὶ τῶν μέτων καὶ προοδόντων αὐτῆς, εἶπετο νὰ ἐπιτείνωμεν ἔτι τὸν λόγον, ἵνα δείξωμεν καὶ τὴν μεγάλην ἐπιρροὴν, ἣν ἡ παιδεία καὶ ἐπιστήμη ἔσχε ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου, τῆς ναυτιλίας, τῆς γεωργίας καὶ καθόλου τῆς βιομηχανίας τοῦ ἔθνους. Ἄλλ' ἡ μὲν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας πρόοδος εἶναι πασίγνωστος· τὴν δὲ τῆς γεωργίας καὶ τῆς ἄλλης βιομηχανίας καθιστῶσιν εἰς πάντας οὕτως ὀφθαλμοφανῆ αἱ πολυειδεῖς συλλογαὶ τῆς παρουσίας Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως, ὥστε περιττὴν κρίνομεν ἐναυθὰ πᾶσαν μακρηγορίαν περὶ αὐτῶν. Ὁφείλομεν δὲ χάριν τῆς ἀληθείας νὰ προσθέσωμεν εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ρηθέντα περὶ διανοητικῆς τοῦ ἔθνους ἀναπτύξεως, ὅτι μεγάλη μὲν δεικνύεται ἡ διανοητικὴ ἡμῶν πρόοδος ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας αὐτονομίας· ἀλλὰ συγκρίνοντες τὸ μέχρι τοῦδε διδεδυθὲν τῆς ὁδοῦ μέρος πρὸς τὸ λειπόμενον εὐρίσκομεν ὅτι ἐκεῖνο εἶναι βραχύτατον, μακρὰ δὲ πρόκειται ἔμπροσθεν ἡμῶν ἡ ἔτι ἀνυστέα ὁδός. Ἀνάγκη ἄρα νὰ ἐπιτείνωμεν τὰς ἡμετέρας δυνάμεις καὶ ἐπαυξήσωμεν τὴν σπουδὴν εἰς τὸν μέγαν πνευματικὸν ἀγῶνα, εἰς ὃν τὸ ἡμέτερον ἔθνος φαίνεται ἐκ τῆς φύσεως, τῆς ἰστορίας καὶ τῆς γεωγραφικῆς του θέσεως κεκλημένον. Πολλὰ καὶ μεγάλα εἶναι ἔτι τὰ ἐλλείμματα τῆς δημοσίας παιδεύσεως, ὧν ἡ ἀναπλήρωσις ἀπαιτεῖ τὴν σύντονον φροντίδα οὐχὶ μόνον τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν πολιτῶν, καθόσον προσήκει εἰς ἕκαστον.

Ἐπὶ τέλους μένει νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις παντὸς ἀνθρώπου καὶ παντὸς ἔθνους σύγκειται ἐκ δύο μερῶν, τῆς διανοητικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς· διὸ πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς πνευματικῆς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἐξελίξεως ἀπαιτεῖται νὰ συμπροβαίνη πάντοτε μετὰ τῆς διανοητικῆς καὶ ἡ ἠθικῆς. Καὶ περὶ μὲν

τῆς διανοητικῆς ἐλέχθησαν ἤδη τὰ προσήκοντα, ἀποδεικνύοντα ὅτι ἱκανῶς προήχθη μέχρι τοῦ νῦν ἐν Ἑλλάδι. Περὶ δὲ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς περιχομένης ἐν αὐτῇ πολιτικῆς ἀναπτύξεως φαντάζομαι ὅτι ἀκούω πῶρῶθεν τὰς πικρὰς κατακρίσεις οὐχὶ μόνον τῶν ἑθρῶν τῆς ἡμετέρας πατρίδος, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἐκ τῶν φίλων αὐτῆς. Ἡ Ἑλλάς, λέγουσιν, ἠπάτησε τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τὰς προσδοκίας· δὲν ἐδείχθη ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς τοιαύτη, ὅποια ἠλπίζετο ὅτι ἠθελε δειχθῆ μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς αὐτονομίας της· ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν αὐτῇ πολιτικὴ διχρόνεια καὶ ἀταξία, τὸ φιλοτάραχον καὶ φιλομετάβολον, ἡ ἀγνωμοσύνη καὶ ἀπιστία, ἡ πανουργία καὶ ἰδιοτέλεια καταφαίνουσιν ὅτι οὐδεμία ἐν αὐτῇ ἠθικὴ βελτίωσις ἐγείρεται. Ἄλλ' εἶναι ἄρα τὰ ἡμέτερα τόσον κακά, τόσον ἀξία καταδίκης, ὅσον οἱ πικροὶ ἡμῶν κατήγοροι ἀρέσκονται νὰ τὰ παριστάνωσιν; Οἱ οὕτως αὐστηρῶς κρίνοντες καὶ κατακρίνοντες ἔθνος μικρὸν πρὸ μικροῦ ἀπὸ μακροχρονίου δουλείας ἀπαλλαγέν, ἥτοι ἀπὸ πολιτικῆς ἀνυπαρξίας εἰς πολιτικὴν ὑπαρξίν ἀναστάν, λησμονοῦσιν ὅτι ἔθνη πολὺ μεγαλύτερα καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ ζωῇ πολὺ πρεσβύτερα τοῦ ἑλληνικοῦ δὲν καθαρεύουσι τῶν εἰς τοῦτο προσαπομένων ψεγμάτων· λησμονοῦσι προσέτι ὅτι τὰ αὐτὰ τῆς παρουσίας πολιτικῆς ἡμῶν καταστάσεως εἶναι πολλὰ, τὸ δὲ δικαίον ἀπαιτεῖ νὰ μὴ κρίνηται τις ὑπεύθυνος, εἰμὴ τῶν πλημμελειῶν ἐκείνων, αἵτινες πηγάζουσιν ὄντως ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ βουλήσεως. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁμολογοῦμεν ὅτι μέρος τῆς παρουσίας ἡμῶν πλημμελοῦς καταστάσεως προερχόμενον ἐκ τῆς ἡμετέρας θελήσεως βαρύνει ἡμᾶς· ἀλλὰ μέγα μέρος αὐτῆς δὲν πρέπει ἄρα νὰ ἀποδοθῆ εἰς περιστάσεις ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τῆς ἡμετέρας βουλήσεως, οἷον εἰς τὴν μακροχρόνιον τοῦ ἔθνους δουλείαν, ἣς τὰ ἀποτελέσματα ταχέως καὶ εὐκόλως δὲν ἐξαλείφονται; Ἰδίως δὲ εἰς τὴν πολιτικὴν ἡμῶν ἀνωμαλίαν δὲν συνετέλεσαν ἄρα καὶ δὲν συντελοῦσι τὸ μέρος των (ἀς μοὶ συγχωρηθῆ νὰ εἴπω) ἡ ἀντιζηλία, τὰ ἀντίθετα καὶ μετὰ τὰς περιστάσεις συμματαλλόμενα συμφέροντα καὶ αἱ ἡμαρτημένα περὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων κρίσεις τῶν ἰσχυρῶν ἡμῶν προστατῶν;

Πιστεύομεν ὅτι οἱ φιλοδίκαιοι ἡμῶν κριταὶ σταθμίζοντες τοὺς λόγους τούτους θέλουσιν ἐξενέγκει δικαιοτέραν περὶ Ἑλλάδος κρίσιν· ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ οἱ ρηθέντες λόγοι δὲν ἀπολύουσιν ἡμᾶς ἀπὸ πάσης εὐθύνης καὶ κατακρίσεως, ὀφείλομεν ἐξ ἑτέρου ἡμεῖς νὰ καταβάλλωμεν πᾶσαν σπουδὴν πρὸς ἠθικὴν βελτίωσιν καὶ πολιτικὴν ἑαυτῶν ῥύθμισιν, ἵνα μὴ παρέχωμεν εἰς τοὺς ἀλλογενεῖς

ἀφορμὴν νὰ συγκρίνωσιν ἡμᾶς πρὸς τοὺς ὑπὸ ζυγὸν ζήσαντας πατέρας ἡμῶν καὶ λέγωσι περὶ ἡμῶν ἀπηλλαγμέων ἤδη ἀπὸ τῶν προτέρων ἐκείνων τῆς τυρανίας δεινῶν καὶ ἐλευθέρως πολιτευομένων τὸ τοῦ Ξενοφῶντος, (Κυρ. Παιδ. 84). «Χαλεπώτερον εὑρεῖν ἄνδρας τὰ ἀγαθὰ καλῶς φέροντας ἢ τὰ κακὰ τὸ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὸ δὲ σωφροσύνην πᾶσιν ἐμποιεῖ.» καὶ προσεῖτε τὸ τοῦ Τακίτου. «Αἱ εὐτυχίαι πειράζουσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων μὲν κέντρα ὀξύτερα· διότι τὰ μὲν δυστυχήματα ὑπομένομεν, ὑπὸ δὲ τῶν εὐτυχημάτων διασφειρόμεθα. (ζ'.)» Ναι, ἄς καταβάλλωμεν πᾶσαν σπουδὴν, ἵνα ἀποδείξωμεν ὅτι ἀδικούμεθα ὑπὸ τῶν κατηγορῶν ἡμῶν καὶ ἀναξίως ὀλιγορούμεθα ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν· ὅτι ἡ φιλτάτη ἡμῶν πατρίς, ἡ Ἑλλάς, εἶναι μὲν μικρὰ, ἀλλὰ εἶναι ἀξία καταφρονήσεως· εἶναι μικρὰ ἐνεργεία, ἀλλ' εἶναι δυνάμει μεγάλη· διότι μεγάλη ἐνοικεῖ ἐν αὐτῇ δυνάμει θαυμηδὸν ἀναπτυσσομένη.

Ταύτης τῆς δυνάμεως ἡ προσωτέρα ἀνάπτυξις καὶ ἡ πρόοδος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἰς λαμπρότερον μέλλον προσδοκᾶται ἐκ τῆς σπουδαίας συμπράξεως τῆς Θεοφρουρήτου βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α'. τὰ δὲ πρὸς τοῦτο φέροντα μέσα θέλει ζητήσῃ καὶ εὑρεῖ ἡ τοῦ Βασιλέως σύνεσις, ὀδηγουμένη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀοράτου τῶν βασιλέων ὀδηγοῦ καὶ Ἰψίστου τῆς Ἑλλάδος προστάτου. Ἐὰν δὲ ὑπόμνησίς τις τούτων καὶ παρὰ ταπεινοῦ πολίτου ἀρμόζῃ εἰς τὴν παροῦσαν ἐπίσημον εὐκαιρίαν, ἄς μοι συγχωρηθῇ νὰ ἐκφράσω γνώμην οὐχὶ ἰδίαν, ἀλλὰ μεγάλων τῆς ἀρχαιότητος ἀνδρῶν τὰ τῆς πολιτείας θαθέως μελετησάντων. Ὁ μὲν σοφὸς Πλούταρχος ὁ ἀκριβῶς ἐξερευνήσας τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τὴν φύσιν ἀποφαίνεται (ἐν λόγῳ β'. περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης ἢ ἀρετῆς). «Καρπῶν μὲν εὐφροίαν εὐκρασία ποιεῖ καὶ λεπτότης τοῦ περιέχοντος ἀέρος· τεχνῶν δὲ καὶ φύσεων ἀγαθῶν αὐξήσιν εὐμένεια καὶ τιμὴ καὶ φιλάνθρωπία βασιλέως ἐκκαλεῖται.» Ναι, ὅπως ὁ εὐκρατὸς καὶ καθαρὸς ἀήρ συντελεῖ εἰς τὴν εὐφροίαν τῶν καρπῶν τῆς γῆς, οὕτω καὶ ἡ εὐμένεια καὶ τιμὴ καὶ φιλοφροσύνη τοῦ βασιλέως γίνονται αἷτια τῆς προαγωγῆς τῶν ἀγαθῶν φύσεων, τῆς διαπλάσεως χαρακτήρων γενναίων, τῆς ἀναπτύξεως τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, τῆς βλαστήσεως καὶ

(ζ'.) *Secundae res acrioribus stimulis animos explorant: quia miseriae tolerantur, felicitate corrumpimur.* (Taciti Hist. L. I. 15).

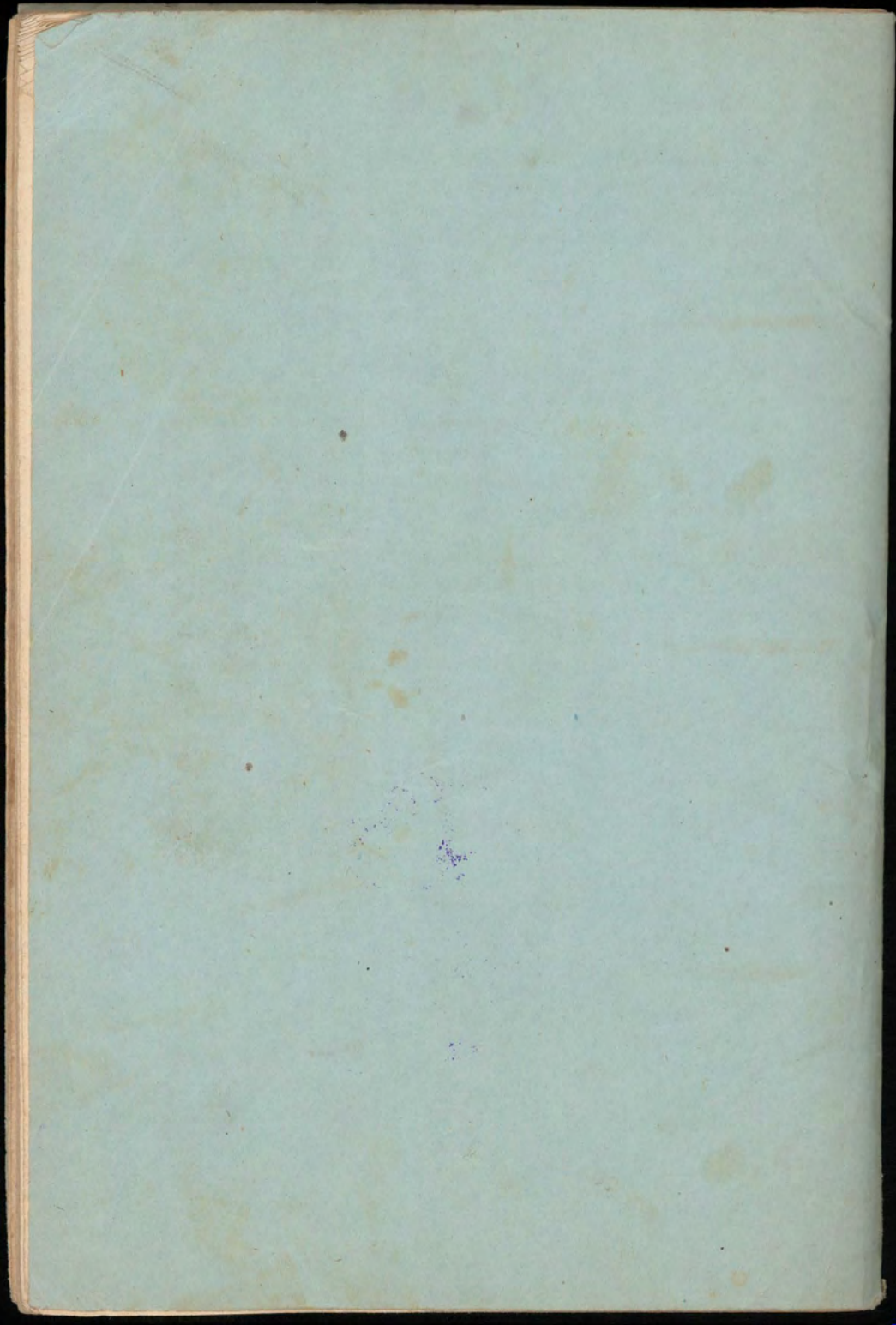
αὐξήσεως παντὸς ἀγαθοῦ. Δύο δὲ τῆς μεγάλης Ῥώμης ἐμβριθεῖς ὕπατοι, Μ. Γενοῦκιος καὶ Κ. Κούρτιος, κατὰ τὸν κλεινὸν ἱστοριογράφον Τίτον τὸν Λίβιον λέγουσι (βιβλ. δ'. κεφ. 2.) *Cujus rei premium sit in civitate, eam maxime semper auctibus crescere.* Καὶ τῶ ὄντι, ὅ,τι βλέπομεν τιμώμενον καὶ βραβεύομενον ἐν τῇ πόλει, εἴτε εἶναι ἀγαθόν, εἴτε κακόν, ἐκεῖνο βλέπομεν καὶ αὐξάνομενον καὶ ἐκτεινόμενον περαιτέρω. Ὅπου τιμᾶται καὶ βραβεύεται ἠτιςδήποτε τέχνη ἢ ἐπιστήμη, ὅτιδήποτε ὠφέλιμον ἐπιτήδευμα, ὅτιδήποτε ἐπίκτητον προτέρημα, ἠτιςδήποτε ἀρετὴ, ἐκεῖ ταῦτα προάγονται καὶ πολλαπλασιάζονται καὶ διαδίδονται περαιτέρω· ὅπου δὲ τὰ ἀντίθετα ἐλαττώματα ἢ αἰ ἐναντία κακία οὐχὶ μόνον δὲν κολάζονται ἢ δὲν μισοῦνται, ἀλλὰ καὶ τιμῶνται ἐνώπιον τοῦ λαοῦ καὶ ἀπολαύουσι τῆς εὐνοίως τῶν δυνατῶν, ἐκεῖ ταῦτα βλαστάνουσι καὶ αὐξάνονται καὶ ἐκτείνονται καὶ καταλαμβάνουσι κατὰ μικρὸν ὡς ἀκανθαὶ καὶ τρίβολοι πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ συμπνίγουσιν εἰ τι φυτὸν ἀγαθὸν καὶ εὐκαρπὸν ὑπάρχει ἐτι ἐν αὐτῇ. Τὰς ἀπλουστάτας ταύτας ἀληθείας ἔχων πάντοτε ὀδηγὸς τῆς Κυβερνήσεώς του ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν Βασιλεὺς, ἐκ δὲ τῆς θερμῆς πρὸς τὴν θετὴν Του πατρίδα ἀγάπης νέαν πάντοτε δυνάμιν πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἀρούμενος, θέλει δυναθῆ νὰ ὑπερνήκησῃ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας δυσχερείας, ἄς παρέχει ἡ Κυβέρνησις βασιλείου νεοπαγοῦς, καὶ ἀναδείξῃ αὐτὸ ἀξίον τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς εὐκλείας, ἀξίον τῶν προσδοκιῶν τῶν χριστιανικῶν καὶ φίλων λαῶν. Ἀληθεύει ὅτι τὸ ἔργον τοῦ ὑπεράτου ἀρχοντος ἐν τῷ νέῳ ἑλληνικῷ βασιλείῳ εἶναι δυσχερὲς καὶ πολύμοχθον, ἀπαιτοῦν διηνεκῆ σπουδὴν καὶ ἀγρυπνίαν καὶ κάματον καὶ οὐδεμίαν ἐπιτρέπον ἀνάπαυσιν· ἀλλὰ μεγάλη θέλει εἶσθαι καὶ ἡ πνευματικὴ ἡδονή, ἣν Αὐτὸς θέλει αἰσθάνεσθαι βλέπων καθημέραν τὰ εὐτυχῆ ἀποτελέσματα τῶν ἀγώνων Του, τὸ ἔθνος προσδεῦον καὶ κραταιούμενον ἐν ἀρετῇ καὶ δυνάμει· μεγάλη δὲ θέλει εἶσθαι ἡ δόξα, ἣν ἐκ τῶν πόνων Αὐτοῦ θέλει θεοῖσιν. Τὸ ὄνομά Του ὡς παγιωτοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου θέλει ζῆσθαι εἰς αἰῶνας εὐλογοῦμενον ὑπὸ πάντων.

Ζήτω ὁ Βασιλεὺς!

Σημειώσεις. Διὰ τὸ στενὸν τοῦ χρόνου παρελείφθησαν ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ πλὴν τῶν σημειώσεων καὶ μέρη τινὰ τοῦ λόγου.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

- Σελ. 7. στ. 12. προπαιτεῖται γρ. προπαιτεῖται.
» 8. » 13. πλεισθεῖσα γρ. πλισθεῖσα.
» 16. » 8. δὲν γρ. δὲ.
» 21. » 3. βιβλιοθήκαις γρ. βιβλιοθήκας.
» 30. » 21. ἀρμόδιον γρ. ἀρμόδιαν.
» 48. » 17. ἠνώθη γρ. ἠνώθη.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΩΝ

ΚΑΙ

ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΤΟΥ

ΛΑΥΡΙΟΥ

κ. τ. λ.

ΕΚΤΕΘΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ Β'. ΠΕΡΙΟΔΟΝ

ΤΩΝ

ΟΔΥΜΕΤΩΝ.

ΑΘΗΝΑΙ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΓΓ. ΚΑΝΑΡΙΩΤΟΥ καὶ Ζ. ΓΡΥΠΑΡΗ.

(Ὅδος Χρυσοσπηλαιωτίσεως ἀριθ. 14).

1870

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΩΝ

ΚΑΙ

ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΤΟΥ

ΛΑΥΡΙΟΥ

κ. τ. λ.

ΕΚΤΕΘΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ Β'. ΠΕΡΙΟΔΩΝ

ΤΩΝ

ΘΑΥΜΕΡΩΝ.

ΑΘΗΝΑΙ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΓΓ. ΚΑΝΑΡΙΩΤΟΥ καὶ Ζ. ΓΡΥΠΑΡΗ.

(Ὁδὸς Χρησοπηλαωτίσης ἀριθ. 14).

1870

Ἐπιφορτισθεὶς ἡ ἐρμηνεύσω διὰ λεπτομεροῦς ἐκθέσεως, τὰ ἐπὶ τῆς καμινευτικῆς ἐταιρίας Ἰλαρίωνος Ροῦ καὶ Σ^α καὶ τῆς μεταλλευτικῆς I. B. Σερπιέρη καὶ Σ^α, ἐκτεθέντα ἐν τῷ καταστάματι τῶν Ὀλυμπίων μεταλλουργικὰ καὶ μεταλλευτικὰ αὐτῶν προϊόντα, προσεπάθησα, τὸ κατὰ δύναμιν, ἡ περιγράψω συντομώτερον τὴν γεωλογικὴν καὶ ὀρυκτολογικὴν κατάστασιν αὐτῶν ὡς καὶ τὰς γενομένας πρὸς παραγωγὴν μολύβδου μηχανικὰς καὶ μεταλλουργικὰς ἐργασίας, προσθεὶς καὶ περιγραφὴν ἀρχαιολογικῶν τιμῶν ἀντικειμένων σχέσιν ἔχόντων πρὸς τὸ ἱστορικὸν μέρος τῶν ἀρχαίων μεταλλείων καὶ μεταλλουργείων.

Ἡ μετὰ τοσοῦτους αἰῶνας πρώτην ἤδη φορὰν γενομένη ἐκθεσις μεταλλουργικῶν καὶ καμινευτικῶν προϊόντων ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Περικλέους, μοὶ παρέχει τὰς γλυκντέρας ἐλπίδας περὶ μελλομένης μέλλουσας ἀναπτύξεως τῆς μεταλλουργικῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1870.

Α. ΚΟΡΔΕΛΛΑΣ

Ὀρυκτολόγος.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Χωρογραφική και γεωλογική περιγραφή τῆς Λαυριωτικῆς.

Ἡ μεταλλοῦχος ἐπιφάνεια τῆς Λαυριωτικῆς, παρουσιάζει ἑκτασιν 190 ἕως 200 χιλιάδων βασιλικῶν στρεμμάτων, σχήματος ἐπιμήκους ἐλλείψεως, ἧς ὁ μέγας ἄξων ἔχει ἑκτασιν 22 χιλιάδων περίπου μέτρων, ὁ δὲ μικρὸς 11 χιλιάδων.

Ἡ ἐπιφάνεια αὕτη ὀρίζεται πρὸς ἀνατολάς, ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἀποχωρίζουσας ἐκ τῆς στερεᾶς τὰς νήσους, ὧν τὸ ἔδαφος ὑπὸ γεωλογικὴν ἔποψιν θεωρούμενον εἶναι ἐξακολουθήσας τοῦ ἐδάφους τῆς Λαυριωτικῆς. Πρὸς δυσμὰς ὀρίζεται ὑπὸ τῶν πεδιάδων τῆς Ἀναφλύστου, τῆς Ἀμφιτροπῆς, καὶ τοῦ ἀρχαίου δήμου Ποταμοῦ. Σειρὰ ὀρέων ὑπερκειμένων οὕτως εἰπεῖν ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ μεγάλου ἄξωνος τῆς ἐλλείψεως, διαιρεῖ ὑπὸ γεωλογικὴν καὶ βιομηχανικὴν ἔποψιν τὸν μεταλλοῦχον χῶρον εἰς δύο διακεκριμένα τμήματα. Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ χώρου παρουσιάζονται ὀροπέδια ὕψους 150 μέχρι 200 μέτρων, καὶ ὄρη ὧν αἱ κορυφαὶ ὕψονται 200 μέχρι 350 μέτρα, ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἐκ τῆς γραμμῆς ταύτης, ἧτις διατέμνει τὴν χώραν καὶ κεῖται ἐντὸς τοῦ μαγνητικοῦ μεσημβρινοῦ, ἀπο-

χωρίζονται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, γηίλοφοι μέχρις 150 μ. ὕψους ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ὧν αἱ ὑπώρειαι ἀπολήγουσιν εἰς κοιλάδας καὶ εἰς βαθύτατα ρεύματα.

Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ ἐδάφους ἠνάγκασε τοὺς ἀρχαίους νὰ παραδεχθῶσι τὸ παρ' αὐτοῖς ἐφαρμοσθὲν σύστημα τῆς ἐξορύξεως. Εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν ἀρχαίων ἐργασιῶν συνετέλεσαν βεβαίως πολὺ οἱ ἀπειράριθμοι ὄρυχοι καὶ λιμένες, οἵτινες κοσμοῦσι τὰς ἀκτὰς τοῦ Λαυρίου, διευκολύνοντες τὴν ἐξαγωγήν τῶν μεταλλικῶν προϊόντων, καὶ τὴν εἰσαγωγήν τῆς καυστικῆς ὕλης καὶ τῶν μεταλλευμάτων, ἅτινα παρήγαγον τὰ μεταλλεῖα τῆς Μήλου, Κέας, Σερίφου, Σίφνου, τῆς Μακρᾶς Νήσου κτλ.

Ἡ γεωγραφικὴ τοποθεσία καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ ἐδάφους τῆς Λαυριωτικῆς συνετέλεσαν εἰς τὸ ν' ἀποκατασταθῆ τὸ κέντρον τῶν μεταλλουργικῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν πλῆθύν τῶν μεταλλουργικῶν περιττευμάτων ἅτινα καλύπτουσι τὰς ἀκτὰς αὐτῆς ἐν ᾧ οὐδ' ἔχνος τοιούτων παρουσιάζεται ἐν Μήλῳ, Σερίφῳ κτλ. ἐνθα ὑπῆρχον τότε μεταλλεῖα μολύβδου.

Ἡ γεωλογικὴ φύσις τοῦ ἐδάφους τῆς Λαυριωτικῆς, συνίσταται κυρίως ἐκ μαρμαρυγιακῶν σχιστολίθων κρυσταλλοειδῶν ἢ μεταμορφικῶν, ἐν τοῖς στρώμασι τῶν ὁποίων διακρίνεται ἐναλλάξ ἕτερα στρώματα ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν φακοειδεῖς καὶ ἐπιμήκεις κοιτίδες κρυσταλλοειδοῦς τιτανολίθου.

Τῆς πρωτογενοῦς ταύτης διαπλάσεως τὰ πετρώματα ἐξήρθησαν καὶ διεβρέχθησαν ὑφ' ἐτέρων πυρογενῶν, ὅσων πορφύρου, (πυροποικίλλου) γρανίτου, ἀμφιβολικοῦ καὶ ὄφιτικοῦ λίθου· εἰς τὰς ἡφαιστειογενεῖς ταύτας ἐνεργείας, ὀφείλεται ἐν γένει ὁ ὀρυκτολογικὸς πλοῦτος τῆς χώρας ταύτης.

Αἱ ἐξαλάσεις τῶν σιδηρούχων, μολυβδούχων καὶ ψευδαργυρούχων ὕλων, αἵτινες παρηκολούθησαν τὰς ἀνωτέρω ἐκκρήσεις, ἠλλοίωσαν τὴν τιτανολίθον καὶ ἐπλήρωσαν τὰ ρήγ-

ματα καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ὑπάρχοντα σπῆλαια· ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐναποταμιευθεῖσαι εἰς τὴν ἐπαφὴν τοῦ πετρώματος τούτου μετὰ τῶν μαρμαρυγιακῶν σχιστολίθων παρήγαγον τὰς μεταλλοφόρους κοιτίδας. Ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν θεωρίαν ταύτην, καὶ ἐὰν μετ' ἐπιστάσιος ἐξετάσῃ καὶ παραβάλλῃ τὴν φύσιν τῆς γεωγνωστικῆς διασκευῆς, τῶν τε ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ καὶ ἐν τοῖς ὑποχθονίοις κειμένων κοιτασμάτων, θέλει βεβαιωθῆ, ὅτι ἀμφοτέρω τὰ μεταλλοφόρα ταῦτα σώματα παρήχθησαν διὰ τῶν αὐτῶν ἐξελάσεων, αἵτινες ἠλλοίωσαν ἐν γένει τὰς τιτανολίθους τῆς ἐπιφανείας.

Δύναται τις κατὰ συνέπειαν νὰ παραδεχθῆ, ὅτι αἱ ἐξελάσεις, αἱ ἐναποθέσασαι τὰς μεταλλοφόρους ὕλας, εἰς τὰς διαφόρους παρ' ἡμῖν γνωστὰς στάθμας, παρήγαγον ἐναλλάξ καὶ ἕτερα κοιτάσματα ἀνάλογα, εἰς στάθμας ἐτι μεγαλειτέρας καὶ ἀγνώστους, (ἐναλλάξ ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τοὺς τιτανολίθους, καὶ σχιστολίθους); Μόνον ἐκμαστευτικαὶ ἐρευνᾶν διευθυνόμεναι κάτωθεν τῆς στάθμης τῶν ἀρχαίων ἐργασιῶν, δύνανται μετὰ θετικότητος νὰ λύσωσι τὸ λίαν ἐνδιαφέρον τοῦτο γεωλογικὸν ζήτημα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ βιομηχανικὴ ὑπαρξις, καὶ ἐν γένει τὸ μέλλον τῆς χώρας ταύτης. Οὐδεὶς ὑπάρχει γεωλογικὸς λόγος ὁ ἐπιβεβαιῶν τὴν ὑπαρξιν, ἢ μὴ τοιαύτην, ἐνὸς ἢ πλειοτέρων μεταλλοφόρων κοιτασμάτων ἐναλλάξ ἀπαντομένων εἰς ἐκτενέστερα βάθη, ἅτινα ἦσαν ἀγνώστα τοῖς ἀρχαίοις. Τὰ διδόμενα δι' ὧν ἠδύνατο νὰ καθοδηγηθῆ τις εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου εἰσὶν ἀνεπαρκῆ· οὐχ' ἦττον ὅμως ἐντὸς διαστρώσεώς τινος τιτανολίθου, ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖται μεταλλοφόρον κοίτασμα, πλέον τῶν 80 μέτρων κάτωθεν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους ἐξωρυχθὲν ἤδη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, εὑρέθησαν διὰ τοῦ ψυχαγωγίου φρέατος ὁ «Ἰλαρίων» τὸ ὁποῖον ἡ ἐταιρία πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνορύττει, μακρὰι τινες φλέβες μεταλλευμάτων μολύβδου, ψευδαργύρου, καὶ σιδήρου, τούτεστιν οἱ αὐ-

τοί ἐκεῖνοι ὁδηγοί, καὶ τὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα ἀπαντᾷ τις, καὶ εἰς τοὺς τιτανολίθους τῆς ἐπιφανείας, εἰς τὴν ἐπαφὴν τῶν ὁποίων παρασκευάζονται τὰ μεταλλοφόρα κοιτάσματα. Ὁ καθηγητὴς τῆς ἐν Freiberg ἀκαδημίας κ. Cotta ἀποφαίνεται ὡς ἐξῆς περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. « ἐνδέχεται ν' ἀπαν-
» τήσῃ τις νέον μεταλλοφόρον στρῶμα ὑπὸ τὰ ἤδη γνωστὰ,
» ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ προείπωμεν τὴν ἐπιτυχίαν, ἢ μὴ
» τῶν ἔργων τῆς ἐκμεταλλεύσεως, καθόσον εἶναι ἄγνωστος
» ἡμῖν ὁμοία τοιαύτη περίστασις. ».

Εἰς τὰς σχιστολίθους τῆς μαρμαρυγιακῆς τοῦ Λαυρίου, ἀπαντᾷ τις ἐν γένει τὰ μεταλλεύματα ἐν σχήματι φλεβῶν, εἶναι ὅμως δύσκολον νὰ ὀρίσῃ τις, ἐὰν αἱ φλέβες αὗται ἐ-
» σχηματίσθησαν συγχρόνως μὲ τὰς μεταλλοφόρους κοιτίδας,
» ἢ ἐὰν τὰ σχίσματα παρήχθησαν πρότερον. Τὸ ζήτημα τοῦτο
» δύναται τις νὰ σπουδάσῃ ἐξετάζων τὴν ἐπαφὴν τῶν φλεβῶν
» τούτων πρὸς τὰς τοῦ πορφύρου. Ἐπειδὴ δὲ αἱ κατώτεροι
» κοιτίδες ἔχουσι μεγάλας ἐκτάσεις, εἶναι λίαν πιθανόν, ὅτι αἱ
» ῥηθεῖσαι φλέβες ὡς λ. χ. αἱ τῆς Καμαρέζης εὐρίσκονται εἰς
» ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν. ὅπως δὴποτε αἱ φλέβες αὗται πιθανόν
» νὰ διαπερῶσι τὰς κοιτίδας, καὶ νὰ προχωρῶσι θαθέως εἰς
» τὴν γῆν.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Περιγραφή τῶν ἐκτεθέντων μεταλλευμάτων,
καὶ λοιπῶν μεταλλουργικῶν καὶ ἄρ-
» χαιολογικῶν προϊόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

*Περὶ τῶν ἀποτελουσῶν τὸν μεταλλοφόρον χῶρον
τῆς Λαυριωτικῆς λίθου.*

§ 1. Κρυσταλλοειδῆς σχιστόλιθος τῆς μαρ-
» μαρυγῆς. — Ἡ λίθος αὕτη σχηματίζει τὴν βᾶσιν τοῦ με-
» ταλλοφόρου ἐδάφους, καὶ ἀκολουθεῖ τὰς διαφόρους κυματώσεις
» αὐτοῦ. Ἀναφαίνεται ἐνίοτε ἐπὶ τῶν ὄροπέδιων, καὶ ὀρίζει
» συνήθως τὰς ὄχθας τῆς θαλάσσης.

Ἡ διεύθυνσις αὐτῆς εἶναι 350° ἀπὸ βορρᾶν πρὸς νότον,
» ἢ δὲ κλίσις 10—20° πρὸς ἀνατολὰς. συνήθως ὅμως εὐρί-
» σκεται ὀφιοειδῶς ἐστραμμένη καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις.

Ἡ λίθος αὕτη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον δίστηκτος (πυ-
» ρόμαχος) χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τῶν
» ἐκ μ. υ. ζ. η. τ. θ. ρ. ι. ω. ν. καμίνων (fours à manche) τῆς Ἐται-
» ρίας.

Ἡ ἐτησία κατανάλωσις διὰ τὴν ἐν λόγῳ χρῆσιν, εἶναι πε-
» ρίπου 1,500 κυβικῶν μέτρων.

§ 2. Πλακίτης λίθος. (α)— Αὕτη παρουσιάζει λίαν ἐνδιαφέρον γλωσσολογικὸν φαινόμενον, ὅπερ πρὸ πολλοῦ ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν ἡμῶν. Ἡ λίθος αὕτη εἶναι συγκεχυμένον κράμα μαρμαρυγῆς καὶ ἀγρολίθου (Feilspath), ὕψης πυκνοτάτης, καὶ χρώματος πρασίνου καὶ μέλανος, λίαν σκληρὰ, ἠχώδης μετ'ὀστεοειδῶν θλάσεων· ὑπέγκειται δὲ τῆς μαρμαρυγιακῆς σχιστολίθου καὶ τοῦ γρανίτου, σχηματίζουσα πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Θερικοῦ πεδίου, ὄρος λίαν ἀπότομον, ἐν εἶδει ἠφαιστείου κώνου, ὕψους 350 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἡ ἐκ τοιούτων συστατικῶν συγκειμένη, καὶ ἄγνωστος τῇ ἐπιστήμῃ, λίθος, δύναται νὰ λογισθῇ ὅλως νέα, καὶ νὰ ἐπικληθῇ δι' ἰδίου ὀνόματος.

Μὴ εὐρίσκομένη ὅμως εἰς μεγάλην ποσότητα, καὶ οὕσα μᾶλλον φαινόμενον τοπικόν, δέον νὰ θεωρηθῇ λίθος ὑφιστάμενη τῇ μαρμαρυγιακῇ σχιστολίθῳ (ἴδε πραγ. περὶ Λαυρίου ὑπὸ Α. Κορδέλλα). Οἱ ἀρχαῖοι μετεχειρίζοντο αὐτὴν πρὸς κατασκευὴν καμίνων.

§ 3. Σακχαροειδῆς τιτονέλιθος με εὐθείας θλάσεις. — Ἡ λίθος αὕτη ἐπικαλύπτει ἐν μεγάλαις ἐκτάσεσι τὴν μαρμαρυγιακὴν σχιστόλιθον, καὶ στέφει συνήθως τὰς ὑψηλοτέρας αὐτῆς κορυφὰς, σχηματίζουσα βάθρα 20—60 μέτρων μήκους, καὶ ἔτι πλέον· συνοδεύει τὴν μαρμαρυγιακὴν σχιστόλιθον, ἔχουσα διεύθυνσιν 350°, ἀπὸ βορρᾶν πρὸς νότον. Ἡ κλίσις αὐτῆς εἶναι 10—20° πρὸς ἀνατολὰς.

Ἡ τιτανόλιθος διακρίνεται καὶ ἐντὸς τῆς μαρμαρυγιακῆς σχιστολίθου, ἐν σχήματι πυρίνων ἢ φακῶν. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει, λαμβάνει μεγάλας διαστάσεις, καὶ ὑποβάλλεται τρόπον τινα εἰς τὰς διευθύνσεις τῶν στρωμάτων τῆς μαρμα-

(α) Ἡ ὀνομασία αὕτη ἐδόθη εἰς τὴν ἐν λόγῳ λίθον ἐκ τῆς θέσεως Πλάκκα ἐν ἣ ἀπαντᾷται.

ρυγιακῆς σχιστολίθου, ἥτις ὑποδεικνύεται ἀλληλοδιαδόχως ἐντὸς τῆς τιτανολίθου.

Ἡ Ἐταιρία μεταχειρίζεται τὴν τιτανόλιθον, ὡς ἑξῆς.

1) Ἐν γένει ὡς λίθον οἰκοδομήσιμον.

2) Πρὸς κατασκευὴν, καὶ διατήρησιν τῶν ὁδῶν.

3) Πρὸς ἐκκαθάρισιν τοῦ μολύβδου κατὰ τὴν κατασκευὴν του, ἀφοῦ προηγουμένως μεταβάλλῃ αὐτὴν εἰς ἄσβεστον διὰ τῆς διακαύσεως.

Ἡ ἐτησία κατανάλωσις τῆς λίθου, εἶναι περίπου 50,000 κυβικῶν μέτρων.

Τὸ ὠραιότερον εἶδος τῆς τιτανολίθου, ἡ μάρμαρος, ἐχρησίμευε ὡς πρώτη ὕλη πρὸς κατασκευὴν τῶν ἀρχαίων κτισμάτων, ἰδίως δὲ ἐχρησίμευσεν εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ἐπὶ τοῦ Σουνείου ἀκρωτηρίου, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐναπολειφθεισῶν, καὶ μέχρι τῆς σήμερον σωζομένων στηλῶν, ἐν τοῖς λατομείοις τῆς Ἀγριλιέζας, παρὰ τὸ Σούνειον. Ἡ μάρμαρος τοῦ λατομείου τοῦ ὄρους Στεφάνι, ἐχρησίμευσεν εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Θερικοῦ ἐνθα ἀπαντῶνται καὶ μέχρι τῆς σήμερον διάφορα τεμάχια γεγλυμμένα κατὰ τὸ ἥμισυ.

§ 4. Σιδηροῦχος τιτανόλιθος, (σπαθικὸς ἀνθρακικὸς σίδηρος). — Τὴν ὀνομασίαν ταύτην λαμβάνει ἡ τιτανόλιθος, μεταβεβλημένη ἐκ τῶν ὑπογείων ἀναθυμιάσεων, ἃς ἐπηκολούθησαν αἱ ἐκκρήξεις τῶν διαπύρων λίθων. Ἀπαντᾷται συνήθως παρὰ τὴν τιτανόλιθον, σχηματίζουσα βάθρα λίαν ἐκτεταμένα ἐν οἷς, δύναται τις ν' ἀκολουθήσῃ διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὴν βαθμιαίαν μεταμόρφωσιν τῆς· εὐρίσκειται δὲ διεσπαρμένη ἐφ' ὅλου τοῦ Λαυριωτικοῦ χώρου.

Εἶναι κρυσταλλοειδῆς μετὰ θλάσεων ὁμοίων τῷ ῥομβοέδρῳ, ἄλλοτε δὲ πάλιν συναντᾷται φυλλώδης κρυσταλλώδης καὶ συμπαγῆς, ἀποτελοῦσα μάζας ἀμόρφους.

Τὸ χρῶμα τῆς λίθου μεταβάλλεται ἀπὸ κιτρίνου βα-

θέως εἰς φαιδν, καὶ διαλύεται εἰς τὰ ὀξέα, ἐγκαταλιμπάνουσα μέρια πυρίτου λίθου. Ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς προχωρησάσης ἀλλοιώσεως, ἡ λίθος αὕτη περιέχει 20—40 ἐπὶ τοῖς 0/10 σιδήρου, καὶ 10—20 ἐπὶ τοῖς 0/9 πυρίτου λίθου.

Ἡ ἑταιρία δὲν ἠδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ χρησιμοποιήσῃ οὐσιωδῶς τὴν σιδηροῦχον τιτανόλιθον.

§ 5. Γρανίτις.— Παρίσταται ἐν σχήματι μάζας στρογγύλης, ἐφ' ἧς ἐπίκειται ἐγεγερμένη ἡ μαρμαρυγιακὴ σχιστόλιθος, καὶ ἀποτελεῖ τὴν κορυφὴν ὄρους κειμένου πρὸς βορρᾶν τῶν σκωριῶν τῆς Πλάκας, ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τοῦ μεταλλοφόρου χώρου τῆς Λαυριωτικῆς, ἔχοντος ὕψος 200 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιράνειαν τῆς θαλάσσης· συνίσταται ἐκ λεπτῶν κόκκων πεποικιλμένων ὑπὸ μικρῶν ἐξαγωνικῶν πρισμάτων μαρμαρυγῆς, καὶ γαλακτώδους πυρίτου λίθου, περιεσφιγμένη ἐντὸς μάζας ἀγρολίθου (Feldspath), χρώματος φαιοῦ.

Ἡ γρανίτις παρουσιάζεται ἐνίοτε ἐν σχήματι φλεβῶν διερρομένων διὰ τῆς μαρμαρυγιακῆς σχιστολίθου, καὶ τῆς πλακίτιδος.

Μέχρι τοῦδε δὲν ἐπαρουσιάσθη περίστασις διὰ νὰ ἐξακριβωθῇ ἂν ἡ γρανίτις εἶναι μεταλλοῦχος, μολαταῦτα εἶναι γνωστὸν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἀνέσκαψαν πλεῖστα φρέατα ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ βράχου.

§ 6. Ἀμφιβολικαὶ καὶ ὀφιτικαὶ λίθοι.— Αὗται ὡς πυρογενεῖς λίθοι, εἶναι αἱ μᾶλλον διεσπαρμένα ἐπὶ τῆς Λαυριωτικῆς, καὶ εἰς τὰς ἐκκρήξεις αὐτῶν δέον ν' ἀποδώσῃ τις τὴν ἑξαρσιν τοῦ μεγάλου ἄξωνος τῆς ἐλλείψεως, ἐνθα αὗται ἀποτελοῦσι τὰ ἐξέχοντα μέρη τῆς σειρᾶς. Αἱ ἐκκρήξεις τῶν λίθων αὐτῶν, ἐκτὸς τῆς ῥηθείσης ἐξάρσεως, παρήγαγον καὶ μεμονομένας κορυφὰς ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ πέραν τῆς κυρίας ἀλύσσου.

Ἡ ἀμφιβολικὴ λίθος συνίσταται ἐκ μάζης λεπτοτάτων μορίων, τῆς ὁποίας τὰ συστατικὰ εἰσὶ τοσοῦτον

ἐντελῶς μεμιγμένα, ὥστε φαίνεται ὁμογενῆς, ἔχουσα ὑφὴν συμπαγῆ· εἶναι χρώματος ὑποπρασίνου καὶ μεγάλης σκληρότητος. Μολαταῦτα ἐν τῇ μάζῃ ταύτῃ παρουσιάζονται διεσπαρμένοι ἐνθεις σίδηρος, γαληνίτις, ὀξειδίου τοῦ σιδήρου, πυρίτης λίθος καὶ ἀμφιβολικοὶ κρύσταλλοι. Ἐνίοτε ἡ πυρίτις λίθος σχηματίζει πυρίνας ἀρκετὰ μεγάλης ἐκτάσεως.

Ἡ ὀφιτικὴ λίθος (Γαβρίτης) εἶναι σπανιωτάτη, ἀπαντωμένη μόνον εἰς τὴν θέσιν Χειρομάμη τρία περίπου χιλιόμετρα πρὸς δυσμὰς τοῦ μεταλλουργείου τῆς θέσεως Ἐργαστήρια, εἶναι ὑφῆς κοκώδους, μαλακωτέρα τῆς ἀμφιβολικῆς, χρώματος πρασίνου βαθέως πεποικιλμένου μὲ πράσινον τοῦ Σμαράγδου.

§ 7. Πορφυρίτης λίθος (πυροποίκιλος)· ἡ μάζα τῆς πορφυρίτιδος εἶναι σκληρὰ, συμπαγῆς καὶ χρώματος φαιοῦ· ἐν ταύτῃ εὐρίσκονται ἐσπαρμένα κρύσταλλα ἀγρολίθου καὶ ἐνθείου σιδήρου, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὠξειδωμένα· ἐμφαίνεται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καμαρέζης, ἐν εἶδει φλεβῶν, πάχους 2 μέχρι 3 μέτρων.

§ 8. Λίθος τετραγενοῦς διαπλάσεως (πωρία). Αὕτη σχηματίζει βάρη εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀκτῆς, εἶναι μαλακὴ καὶ συνίσταται ἀπὸ μικρὰ μέρια ἐν εἶδει διδίων. Ἐμπεριέχει μικρὰ κογχύλια, πυρίτιν λίθον, τιτανόλιθον, καὶ μαρμαρυγιακὴν σχιστόλιθον.

Οἱ ἀρχαῖοι μετεχειρίζοντο τὴν λίθον ταύτην εἰς τὰς βιομηχανικὰς οἰκοδομᾶς των, καὶ βλέπομεν σήμερον ἀκόμη διαφόρους ὄγκους, καὶ στήλας κεκομμένας ἐξ αὐτῆς τῆς λίθου· ἡ ἑταιρία τὴν μεταχειρίζεται πρὸς τὴν αὐτὴν χρῆσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

*Προϊόντα τῶν ἐν ἐνεργείᾳ μεταλλείων τοῦ Λαυρίου, καὶ τινῶν
νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους.*

§ 9. Μεταλλεύματα ἀργυρούχου μολύβδου ἐκ τοῦ φρέατος Ἰωάν. ὁ Βαπτιστῆς εἰς Καμαρέζαν. (Γαληνίτης).

Τὸ μετάλλευμα τοῦτο ἀπαντᾶται ἐν εἴδει φλεβῶν διαπερουσῶν τὴν μαρμαρυγικὴν σχιστολίθον· ἔχουσι κλίσιν 340° πρὸς βορρᾶν καὶ 350° πρὸς νότον καὶ εἶναι ἐπαισθητῶς παράλληλαι πρὸς τὸν μέγαν ἄξωνα τῆς ἐλλείψεως. Αἱ φλέβες τοῦ μεταλλεύματος ἔχουσι κλίσιν πρὸς δυσμὰς 70—80 μοιρῶν, καὶ σχῆμα ἐν γένει κανονικόν. Τὸ μετάλλευμα συνίσταται ἐξ ἐνθείου μολύβδου καὶ ἀργύρου τὸ ποσὸν τῶν ὁποίων εἶναι 35—60 τοῖς % μολύβδου καὶ 350—800 γραμμῶν ἀργύρου καθ' ἕκαστον τόννον μεταλλεύματος.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰργάσθησαν εἰς τὰ μεταλλεῖα τῶν μετὰ τῶσάυτης ἐπιμελείας καὶ φειδοῦς, ὥστε δὲν ἐναπέμεινεν ἐν αὐτοῖς εἰμὴ ἔχνη μεταλλευμάτων μολύβδου, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ καλύψῃ διὰ τῆς ἐξαγωγῆς του τὰς ἀπαιτούμενας διὰ τὴν ἐξόρυξιν δαπάνας, δι' ὃν λόγον ἡ ἐταιρία ἐγκατέλειπε πᾶσαν ἐκμαστευτικὴν ἐργασίαν, πρὸς ἀνεύρεσιν ἀργυρούχου μολύβδου ἐν ταῖς ἀρχαίαις στοαῖς.

Αἱ νέαι ἐργασίαι πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν φλεβῶν τοῦ ἀργυρούχου μολύβδου βασιζόμεναι εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν πείραν, διευθύνονται νῦν εἰς τὰ ἔγκατα τῶν ἀρχαίων ἐργασιῶν, ὅπως κατορθωθῇ νὰ συναντήσῃ τις ἐν αὐτοῖς εἴτε νέας φλέβας, εἴτε τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἀρχαίων.

§ 10. Ὁ ξυανθρακικὸς καὶ ἐνθειὸς ἀργυροῦχος μολύβδος ἐν Καμαρέζῃ. Οὗτος εὑρίσκεται εἰς φλέβας ὁμοίας τοῦ γαληνίτου. Τὰ ἐπικρατέστερα αὐτοῦ

στοιχεῖα εἰσὶν ὁ ἐνθειὸς μολύβδος, σιδήρος καὶ ψευδάργυρος, μεμιγμένος μετὰ τοῦ ἀνθρακικοῦ μολύβδου σιδήρου καὶ ψευδαργύρου προελθόντων ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν θειούχων μετάλλων. Ἐμπεριέχει προσέτι ἐνθειὸν ἀρσενικόν, ἀντιμόνιον, πυρίτιν λίθον καὶ φθοροῦχον τίτανον. Ἡ μεγάλη περιεκτικότης βλαπτικῶν ὑλῶν τῶν ἐν λόγῳ μεταλλευμάτων ἐξηγεῖ τὸν σχετικὸν πλοῦτον τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐναπολειφθεισῶν σκωριῶν, αἵτινες ἐμπεριλαμβάνουσι μεγάλην δόσιν ψευδαργύρου καὶ ἀντιμονίου, ἤτοι 6—7 τοῖς % ψευδαργύρου καὶ 4—6 τοῖς % ἀντιμονίου· τὸ ἐν λόγῳ μετάλλευμα περιέχει 15—30 τοῖς % μολύβδου, καὶ 150—500 γραμμῶν ἀργύρου καθ' ἕκαστον τόννον.

§ 11. Μετάλλευμα ἀργυρούχου μολύβδου (ἐκ βορρᾶς ἀρχαίων μεταλλείων Καμαρέζης). — Τὰ συστατικὰ αὐτοῦ στοιχεῖα εἰσὶν ὁμοία τοῖς προηγουμένοις· τὸ μετάλλευμα τοῦτο προπαρασκευάζεται διὰ τρόπου ὅλως ἀπλοῦ καὶ προσκαίρου, ὅστις χρησιμεύει πρὸς ἀπομάκρυνσιν ἀχρήστων ὑλῶν, καὶ κατὰ συνέπειαν συγκέντρῳσιν πλειοτέρου μετάλλου καὶ πρὸς τὴν ἐφικτὴν αὐτοῦ τῆξιν. Ἡ περιεκτικότης αὐτοῦ εἶναι 5—7 ἐπὶ τοῖς % μολύβδου, καὶ 50—98 γραμμῶν ἀργύρου καθ' ἕκαστον τόννον.

§ 12. Μετάλλευμα ἀργυρούχου μολύβδου ἐκ πλυθέν ἐξ ἀρχαίων ἐκβολᾶδων. — Τὸ μετάλλευμα τοῦτο εἶναι προϊόν τῆς σήμερον ἐν ἐνεργείᾳ μηχανικῆς προπαρασκευῆς τῶν ὑπ' ἀριθ. 11 ἐκτεθέντων ἐκβολᾶδων. Ἐκ τῆς πλύσεως, ἡ περιεκτικότης τοῦ μετάλλου ἠξήσεν, ἤτοι ἀπὸ 5—7 τοῖς % μολύβδου, εἰς 12 ἐπὶ τοῖς %.

Ἡ περιεκτικότης τοῦ ἀργύρου εἶναι 120—150 γραμμῶν ἀνὰ ἕκαστον τόννον.

§ 13. Ἀργυροῦχον μετάλλευμα ἐξ ἀρχαίων

χαίρων εκβολάδων προερχόμενον. — Ἡ περιεκτικότης αὐτοῦ εἶναι 8 — 12 τοῖς $\frac{0}{100}$ μολύβδου, καὶ 80 — 145 γραμμῶν ἀργύρου κατὰ τόννον. Τήκεται ἀπ' εὐθείας ἀναμιξ μετὰ τῶν σκωριῶν.

§ 14. Μετάλλευμα ἀργυροῦχου μολύβδου. (ἐκβολάδες ἀρχαίων μεταλλείων Καμαρέζης). Ἡ ἐν τῷ μεταλλεύματι τούτῳ ἄχρηστος ὕλη, εἶναι ἡ μαρμαρυγιακὴ σχιστόλιθος, ἡ τιτανόλιθος, κτλ. ἡ περιεκτικότης αὐτοῦ μεταβάλλεται ἀπὸ 3—6 ἐπὶ τοῖς $\frac{0}{100}$ μολύβδου, καὶ 35—70 γραμμῶν ἀργύρου, καθ' ἕκαστον τόννον μεταλλεύματος.

Τὸ ἐν λόγῳ μετάλλευμα, διὰ τὴν ἀναμιγνύουσα, δέον νὰ ὑποβληθῆ εἰς μηχανικὴν προπαρασκευήν.

§ 15. Μετάλλευμα ἀργυροῦχου μολύβδου ἐν συμφύρματι ἐξ ἐκβολάδων Συντερίνης. Ἡ περιεκτικότης τούτου μεταβάλλεται ἀπὸ 3 — 4 ἐπὶ τοῖς $\frac{0}{100}$.

§ 16. Μετάλλευμα ἀργυροῦχου μολύβδου, ἐν συμφύρματι ἐξ ἐκβολάδων Συντερίνης. — Τὸ ἐν λόγῳ μετάλλευμα περιέχον 8—9 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{100}$ μολύβδου, καὶ 90—130 γραμμῶν ἀργύρου καθ' ἕκαστον τόννον μεταλλεύματος, πωλεῖται παρὰ τῆς Ἑταιρίας I. B. Σερπιέρου καὶ Σ. εἰς τὴν Ἑταιρίαν Ἰλαριῶνος Ροῦ, ἣτις ἀναμιγνύουσα αὐτὸ μετὰ τῶν σκωριῶν τὸ τήκει εἰς τὰς καμίνας τῆς.

§ 17. Μεταλλεύματα ἀργυροῦχου μολύβδου, (ἐκβολάδες ἀρχαίων μεταλλείων Βερζέκου). Περιλαμβάνει 3 — 5 $\frac{1}{2}$ ἐπὶ τοῖς $\frac{0}{100}$ μολύβδου, καὶ 30—60 γραμμῶν ἀργύρου καθ' ἕκαστον τόννον.

§ 18. Μετάλλευμα ἀργυροῦχου μολύβδου, (ἐκβολάδες ἀρχαίων μεταλλείων τῆς θέσεως μεγάλη Πεύκα). Περιέχει 2 — 3 ἐπὶ τοῖς $\frac{0}{100}$

μολύβδου, καὶ 40—70 γραμμῶν ἀργύρου καθ' ἕκαστον τόννον.

§ 19. Μετάλλευμα ἀργυροῦχου μολύβδου (ἐκβολάδες ἀρχαίων μεταλλείων τῆς θέσεως Ἐργαστήρια). Περιέχει 2—4 ἐπὶ τοῖς $\frac{0}{100}$ μολύβδου καὶ 40—65 γραμμῶν ἀργύρου καθ' ἕκαστον τόννον.

§ 20. Ἀργυλλοῦχον μετάλλευμα προελθὸν ἐξ ἀποσυνθέσεως ἀρχαίων ἐκβολάδων τῆς θέσεως Ἐργαστήρια. Περιέχει 2—6 ἐπὶ τοῖς $\frac{0}{100}$ μολύβδου καὶ 30—90 γραμμῶν ἀργύρου καθ' ἕκαστον τόννον. Τὸ δύστηκτον τοῦ μεταλλεύματος καὶ ἡ ὁμοία ἀλεύρω λεπτότης αὐτοῦ, δὲν ἐπιτρέπει τὴν εἰσαγωγὴν του εἰς τὰς ἐκμυζευτικὰς καμίνας. Καθίσταται δὲ ἀνεπίδεκτον ἐκπλουτίσεως δι' ὁποιασδήποτε μηχανικῆς προπαρασκευῆς, καθόσον τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μόρια εἰσι λεπτὰ, ὁ δὲ μολύβδος εὐρίσκεται ἐσπαρμένος· κατὰ συνέπειαν ἡ Ἑταιρία τῶν μεταλλείων παραχωρεῖ αὐτὸ εἰς τὴν τῶν σκωριῶν, ἣτις δὲν δύναται οὔτε θὰ δυνηθῆ εἰς τὸ μέλλον νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ ἄλλως, εἰμὴ μεταχειριζομένη αὐτὸ ὡς πυρόμαχον χῶμα διὰ τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῶν καμίνων αὐτῆς.

§ 21. Ἡλίνοι κατασκευασθέντες ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20 ἀργυλλοῦχου μεταλλεύματος. Ἡ Ἑταιρία προσπαθεῖ νὰ μεταβάλῃ τὴν ὕλην ταύτην εἰς πλίνθους ὅπως τὴν χρησιμοποιήσῃ πρὸς κατασκευὴν τῶν καμίνων τῆς.

Τὰ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς 11—12 ἐκτεθέντα μεταλλεύματα εἰσὶν αἱ ἐκβολάδες, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὰ στόμια τῶν ἀρχαίων φρεάτων καὶ ὑπονόμων, καὶ τὰς ὁποίας οἱ ἀρχαῖοι ἀπέβριπτον ἀπ' οὗ προηγουμένως ἐχώριζον καὶ ἐκράτουν ἐκ τῶν ἐξωρυχθέντων μεταλλευμάτων τὸ πλούσιον μέρος.

Τὰ μεταλλεύματα ταῦτα εὐρίσκονται εἰς πολυαριθμούς σωροὺς οἵτινες παρὰ τοῖς ὀρύκταις καλοῦνται Ἄλδαί. Ἡ σύνθεσις δὲ καὶ ἡ φύσις τούτων εἶναι ἀνάλογος καὶ ὁμοία μετὰ τὰς ἀγόνους ὕλας, αἵτινες ἐπλήρουν τὰ κοιτάσματα ἐκ

τῶν ὁποίων κατάγονται. Οἱ ἀρχαῖοι ἐρρίπτον ἀδιακρίτως τὰς ἀγόνους ταύτας ὕλας καθόσον αὐταὶ οὐδεμίαν εἶχον βιομηχανικὴν ἀξίαν. Οὕτω λοιπὸν αἱ κοινῶς λεγόμεναι Ἑλδαὶ συνίστανται ἐξ ἀγόνων λίθων μεμιγμένων μετ' ἄλλων λειψάνων προερχομένων ἐκ τῶν πρὸς ἔρευναν γενομένων παρὰ τῶν ἀρχαίων ἐργασιῶν, τὰ ὁποῖα λείψανα μὴ ἐμπεριέχοντα μόλυβδον, ἠλάττωσαν ἐπαισθητῶς τὴν ἀρχικῶς ἐμπεριεχομένην ἐν αὐταῖς ἀξίαν.

Ὁ βιομήχανος ὀφείλει σήμερον νὰ προσπαθήσῃ παντοίους τρόποις νὰ ἐξάξῃ ἐκ τῶν πτωχῶν τούτων μεταλλευμάτων, (ἀρχαίων ἐκβολάδων) ὅσον τὸ ἐφικτὸν τὰς ἀχρήστους ὕλας, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ πλειοτέραν περιεκτικότητα μετάλλου καὶ τοιουτοτρόπως νὰ καταστήσῃ αὐτὰ χρήσιμα πρὸς τῆξιν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δέον νὰ ἔχῃ εἰς ἐνέργειαν προπαρασκευαστικὰς μηχανὰς λίαν οἰκονομικὰς, δυναμένας νὰ προεξεργάζωνται σημαντικώτατας ποσότητας τοῦ πτωχοῦ τούτου μεταλλεύματος. Προσέτι δὲ καὶ ὁμοίον σύστημα μεταφορᾶς.

Ἡ μεταλλευτικὴ ἐταιρία Σερπιέρη ἤρξατο ἤδη τὴν κατασκευὴν ἀτμοσιδηροδρόμου (1) καὶ μηχανικοῦ προπαρασκευαστικοῦ ἐργοστασίου. Ὁ σιδηρόδρομος θέλει ἔχει μῆκος δέκα χιλιαμέτρων μὲ καμπύλας, ὧν αἱ ἀκτῖνες εἰσὶν κατ' ἐλάχιστον ὅρον ἐξήκοντα μέτρων, καὶ κλίσεις 25—36 ὑποχιλιαμέτρων.

Διὰ τὸ ἐντελὲς τοῦ ἔργου δέον νὰ κατασκευασθῇ ὑποχθόνιος στοὰ (tunnel) 300 μέτρων μῆκους διὰ τῆς διατρήσεως τῆς ἀλύσσου τῶν ὀρέων, ἅτινα σχηματίζουσι τὸν ἄξωνα τῆς ἐλλείψεως τοῦ Λαυρίου.

(1) Τὸ σχεδιάγραμμα τοῦ ἐν λόγῳ σιδηροδρόμου εὐρίσκεται ἐκτεθειμένον ἐν τῇ καταστάσει τῶν Ὀλυμπίων.

Τὸ προπαρασκευαστικὸν ἐργοστάσιον διὰ νὰ ἐνεργῇ χρῆζει δυνάμεως τεσσάρων ἀτμομόνων μηχανῶν, θέλει δὲ τοποθετηθῆ πρὸς βορρᾶν τοῦ ἐν Ἐργαστηρίοις μεταλλουργεῖου, ὅθεν θὰ διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος.

Ὁ ἐμπεριεχόμενος εἰς τὰ μεταλλεύματα ταῦτα μόλυβδος εὐρίσκεται εἰς τε ἐνθειωμένην καὶ ὀξειδωμένην κατάστασιν προελθοῦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ ἐνθείου μολύβδου.

Ὅμοια μὲ τὰ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ εὐρισκόμενα ἀποσυντεθειμένα μεταλλεύματα ἐκ τῆς ἐπιρροίας τῆς ἀτμοσφαίρας ἀπαντᾷ τις καὶ ἐντὸς τῶν μεταλλείων, οὐχὶ μόνον τῶν παραχωρηθέντων τῇ ἐταιρίᾳ Σερπιέρη, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ Λαυριτικῷ χώρῳ εὐρισκομένων. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου χρησιμεύει τὸ ὑπ' ἀριθ. 11 μετάλλευμα.

Ἐνίοτε ἡ ἀποσύνθεσις προσέβαλεν ὄχι μόνον τὸν ἐνθειον μόλυβδον ἀλλὰ καὶ τὰς ἀγόνους ὕλας τοῦ μεταλλεύματος. Τοιουτοτρόπως σχιστοειδῆ μεταλλεύματα ἀλλοιωθέντα, μετεβλήθησαν εἰς μολυβδόυχον ἀργυλλον λίαν ποικίλου χρώματος, ὅπερ προέρχεται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ὀξειδώσεως τοῦ σιδήρου. Οἱ ἀργυλλοὶ οὗτοι ἔνεκεν τῆς σχιστοειδοῦς καταγωγῆς των εἰσὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πυρόμαχοι. Τούτων οἱ περιέχοντες μόλυβδον 8—9 ἐπὶ τοῖς 0/0 δύνανται ἀκόμη νὰ τηχθῶσιν ἀπ' εὐθείας ἀναμιγνύμενοι μετὰ τῆς σκωρίας, ἀλλ' ἡ ἀναλογία τῆς ἀναμίξεώς των δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὴν ποσότητα 6—10 ἐπὶ τοῖς 0/0 καὶ τοῦτο ἔνεκεν τῆς πυρομάχου ιδιότητος αὐτῶν καὶ τῆς λεπτότητος τῶν συστατικῶν των μορίων ἅτινα ἐπιφέρουν μεγίστην δαπάνην καυστικῆς ὕλης καὶ ἐλαττώνουν τὴν τῆξιν εἰς βαθμὸν τοιοῦτον ὥστε πολλάκις ἐπενέγκουν τὴν πλήρη κατάπαυσιν αὐτῆς, ἐὰν ἡ ἀναλογία τοῦ ἀργυλλοῦχου μεταλλεύματος πρὸς τὴν σκωρίαν εἶναι ὑπερτέρα.

Τὸ ἀργυλλοῦχον μετάλλευμα τὸ περιέχον ἥττανα δόσιν 2*.

μετάλλου, πρὸς οὐδεμίαν ἄλλην χρῆσιν εἶναι κατάλληλον, ὡς ἤδη ἐξεθέσαμεν ἐν ἀριθμῷ 20, ἢ πρὸς ἐπιδιόρθωσιν τῶν καμίνων.

Τὰ μεταλλεῖα (ἀργυρεῖα) τοῦ Λαυρίου, δὲν ἦσαν πλέον προσοδοφόρα μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. Οἱ δὲ ἐπαναλαβόντες ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ Ξενοφῶντος τὰς ἐργασίας, περιωρίσθησαν εἰς τὴν ἐξόρυξιν τῶν κιόνων καὶ τῶν περιβλημάτων τῶν φλεβῶν (Salbandes) οὓς οἱ προγενέστεροι αὐτῶν εἶχον ἐγκαταλείψει· ὅτε δὲ ἐξέλειψε καὶ ἡ πηγὴ αὕτη, τότε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν τῶν εἰς τὰς ἀρχαίας ἐκβολάδας, ἃς ἀναμιγνύοντες μετὰ τῆς σκωρίας κατάρθουν νὰ τήκωσι. Τὴν ιδέαν ταύτην ἐκφράζει τὸ τοῦ Στράβωνος ῥητὸν ἐν βιβλ. Θ. λέγοντος, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἔτηκον τὴν παλαιὰν σκωρίαν μετὰ τῆς παλαιᾶς ἐκβολάδος. (Steriles des mines).

» Τὰ δὲ ἀργυρεῖα τὰ ἐν τῇ Ἀττικῇ κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἀξιόλογα, νυνὶ δὲ ἐκλείπει· καὶ δὴ οἱ ἐργαζόμενοι, τῆς μεταλλείας ἀσθενῶς ὑπακούουσης, τὴν παλαιὰν ἐκβολάδα καὶ Σκωρίαν ἀναχωνεύοντες, εὕρισκον ἐπιεξ αὐτῆς ἀποκαθαιρόμενον ἀργύριον τῶν ἀρχαίων ἀπείρως καμινεύοντων. »

§ 22. Μετάλλευμα ἀργυρούχου μολύβδου καὶ ψευδαργύρου. (Γαληνίτης καὶ Σφαλερίτης) ἐκ τοῦ παρὰ τὴν θέσιν Ἐργαστήρια ἀργυρείου. — Παρουσιάζεται ἐν σχήματι ἀκανονίστου κοιτίδος ἐσφινόμενης ἐν τῇ ἐπαφῇ τῆς τιτανολίθου, καὶ τῆς μαρμαρυγιακῆς σχιστολίθου, πάχους 2—4 μέτρων. Ἡ συμπληρωματικὴ τῆς κοιτίδος ταύτης ὕλη εἶναι ἰδίως ἢ σιδηροῦχος τιτανόλιθος, ὅτε μὲν ποτισμένη διὰ τοῦ ἐνθείου μολύβδου (Γαληνίτου), ψευδαργύρου, (Σφαλερίτου) ἀντιμονίου, ἀρσενικοῦ, σιδήρου φθοροῦχου τιτάνου κτλ. ὅτε δὲ ἐμπεριέχουσα ταῦτα ἐν σχήματι ἐμφωλευμάτων. Περιλαμβάνει τὸ ἐν λόγῳ μετάλλευμα

5—20 ἐπὶ τοῖς 0/0 μολύβδου, 75—90 γραμμὰς ἀργύρου ἀνὰ ἕκαστον τόννον, καὶ 7—22 ἐπὶ τοῖς 0/0 ψευδαργύρου.

Τὸ μετάλλευμα τοῦτο καίτοι πλούσιον εἰς ἀργυρον καὶ μολύβδον, δὲν δύναται μολαταῦτα νὰ χρησιμοποιηθῇ μετ' ἐπιτυχίας, ἐνεκεν τῆς μεγάλης περιεκτικότητος τοῦ ψευδαργύρου, ὅστις εἶναι λίαν ἐπιβλαβὴς εἰς τὰς μεταλλουργικὰς ἐργασίας· ἀργότερα ἀφοῦ προηγουμένως προεξεργασθῇ τὸ μετάλλευμα τοῦτο λειοτριβόμενον καὶ πλυνόμενον, καὶ ἀποχωρισθῇ ὁ ψευδάργυρος, ὅσον ἡ ἐντέλεια τῶν μηχανισμάτων τὸ ἐπιτρέπει, θέλουν χρησιμοποιηθῇ ἀμφοτέρω τὰ μέταλλα, ὅτε ἀργυρος καὶ ὁ μολύβδος.

§ 22. ἀ Μετάλλευμα ψευδαργύρου (Σφαλερίτης), ἐκ τοῦ ψυχαγωγίου φρέατος Ἰωάννης Βαπτιστῆς τῆς θέσεως Καμαρέζης. Ἀπαντᾶται ἐν σχήματι φλεβὸς διαπερώσης στρῶμα τιτανολίθου διακειμένου ἐν τῇ μαρμαρυγιακῇ σχιστολίθῳ, εἰς βάθος 60 μ. ἔχει πάχος 30—40 ὕφεκ. ἡ δὲ συμπληρωματικὴ αὐτοῦ ὕλη συνίσταται ἐκ σήλικος, ἀνθρακικῆς τιτάνου κρυσταλλωμένης, ἐνθείου σιδήρου καὶ κρυστάλλων Σφαλερίτου καὶ Γαληνίτου.

§ 23. Νέον ὀρυκτόν. — Χρώματος πρασίνου, μετὰ μαρμαρυγῆς ἀδαμαντίνου καὶ μικρῶν κρυσταλλοειδῶν ἐδρῶν, ὡς αἱ τοῦ θειικοῦ μολύβδου καὶ τῆς θειικῆς βαρείας. Τὸ ὀρυκτὸν τοῦτο εὕρισκεται εἰς τὴν θέσιν Βερζέκου, καὶ εἶναι νέον εἶδος ὀρυκτοῦ ἀγνώστου. Ἴδου δὲ πῶς ἀπεφάνθη ἡ Ἀκαδημία τῆς Φραιβέργης περὶ τούτου. « Τὸ γενικὸν συστατικὸν τῶν μικρῶν τούτων κρυστάλλων εἶναι ὁ ψευδάργυρος ἠνωμένος μὲ μικρὰν δόσιν ἀρσενικοῦ· δὲν ἐμπεριέχει δὲ οὐδόλως, οὐδὲ πυριτικὸν οὐδὲ ἀνθρακικὸν οὐδὲ θειικόν » δὲ ἀλλ' οὐδὲ ὕδωρ. Τὸ ἐν λόγῳ ὀρυκτὸν ὁμοιάζει πρὸς τὸν ψευδαργύριτον (Zincosit) τοῦ Breithaupt τὸν εὐρεθέντα ἐν Γιαρόζῳ εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀλμαγρέρας, ἀλλ' ἐκεῖνο ἐμπεριεῖχε θειικὸν ψευδάργυρον. Τὸ σταλὲν δειγμα

» ἤρκεσε μόλις εἰς τὴν ποιοτικὴν αὐτοῦ ἀνάλυσιν διὰ τοῦ
 » φουσητηρίου. Ἐπειδὴ ὅμως φαίνεται ὅτι εἶναι κεκρυσταλλο-
 » μένον ὀξειδίου τοῦ ψευδαργύρου, ὑπαγόμενον ἐν τῷ ῥομ-
 » βικῷ συστήματι, καὶ ἄγνωστον μέχρι σήμερον, ἡ ποσοτι-
 » κὴ αὐτοῦ ἀνάλυσις θέλει εἶσθε λίαν ἐνδιαφέρουσα τῇ ἐπι-
 » στήμῃ.»

§ 24. Νέον ὀρυκτόν. — Εἶναι πράσινον ἀκτινοει-
 δές, ἀπαντᾶται εἰς τὴν σιδηροῦχον τιτανόλιθον ἢ τὸν σπα-
 θηκὸν ἀνθρακικὸν σίδηρον, καὶ ὑποτίθεται ἐπίσης ὅτι εἶναι
 ἐν νέον εἶδος ὀρυκτοῦ. Ἡ Ἀκαδημία τῆς Φραιβέργης ἐξε-
 φράσθη ὡς ἀκολούθως περὶ τούτου.

» Τὸ ὀρυκτόν αὐτὸ εἶναι χρώματος πρασίνου, φυλλοειδές
 » καὶ ἀκτινοειδές, συνίσταται ἐξ ὀξειδίου τοῦ ἀργυλλίου καὶ
 » ὕδατος· ὁμοιάζει τῷ διασπόρῳ, διακρίνεται ὅμως ἐκείνου ἕ-
 » νεκεν τῆς εὐκόλου διαλύσεώς του ἐν τῷ ὑδροχλωρικῷ ὀξεῖ.
 » Τὸ πράσινον χρῶμα τοῦ ὀρυκτοῦ προέρχεται διότι ἐμπεριέ-
 » χει ἀρσενιοῦχον Νικέλιον.»

§ 25. Μετάλλευμα ἀργυροῦχου ἐνθείου
 μολύβδου (Γαληνίτης) τῆς Καρύστου. Παρουσιάζ-
 ζεται ἐν εἴδει φλεβῶν διερχομένων διὰ τῆς μαρμαρυγιακῆς
 σχιστολίθου. Ἡ ὁρατὴ τῆς φλεβὸς ἐπιφάνεια (affleurement)
 συνίσταται ἐκ μάζης ὀγκώδους πυρίτου λίθου· ἡ δὲ φλέψ ἐξ
 ἐνθείου μολύβδου, ἐνθείου σιδήρου καὶ πυρίτου λίθου. Ἡ
 περιεκτικότης αὐτοῦ μεταβάλλεται ἀπὸ 15—40 ἐπὶ τοῖς
 0/0 μολύβδου καὶ 90—240 γραμμῶν ἀργύρου καθ' ἕκα-
 στον τόννον. Τὸ μεταλλεῖον κεῖται 850 μέτρα ἄνωθεν τῆς
 ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἐξ λεύγας μακρὰν τοῦ λιμένος
 τῆς Καρύστου, ὥστε ἡ μεταφορὰ αὐτοῦ θέλει παρέξει μεγά-
 λας δυσκολίας τῇ ἐταιρίᾳ. Δωδεκάς ἐργατῶν ἀσχολεῖται
 πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτοῦ.

§ 26. Μετάλλευμα ἀργυροῦχου μολύβδου (Γα-
 ληνίτης) τῆς Ἀντιπάρου· ἀπαντᾶται ἐν εἴδει λίαν κανο-

νικῶν φλεβῶν διαπερώντων τὴν μαρμαρυγιακὴν σχιστολίθον·
 ἢ διεύθυνσις αὐτῶν, εἶναι 80° ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς
 καὶ ἡ κλίσις των 88° πρὸς μεσημβρίαν· ἡ συμπληρωτικὴ αὐ-
 τῶν ὕλη ἀπαρτίζεται, ἀπὸ πυρίτην λίθον καὶ ἐνθιον ἀργυ-
 ροῦχον μολύβδον, (Γαληνίτην), περιεκτικότητος 35—65 0/0
 μολύβδου, καὶ 140—260 γραμμῶν ἀργύρου καθ' ἕκαστον
 τόννον μεταλλεύματος. Νομίζομεν, ὅτι αἱ ἀποτελοῦσαι τὸν
 χῶρον τοῦτον φλέβες, εἰσὶν αἱ μεταγενέστεραι τῆς Ἑλλάδος,
 παρήχθησαν δὲ ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις αἰτινες παρηκολούθη-
 σαν τὰς πέριξ ἐκρήξεις τῆς Ὀψιανῆς, καὶ τῆς Περλίτου
 λίθου. Τὸ μεταλλεῖον τοῦτο εὐρισκόμενον παρὰ τὴν θάλασ-
 σαν ἀπασχολεῖ εἰκοσάδα ἐργατῶν.

§ 27. Μετάλλευμα χρωμίου, χρωμίτης. Πα-
 ρουσιάζεται ἐν σχήματι ὄλως ἀκανονίστου μάζης εἰς τοὺς
 ἀμφιβολικοὺς καὶ ὀφειτικοὺς λίθους τοῦ μεταλλεῖου Ξυδά,
 ἐν Σκύρῳ, κειμένου ἐξ χιλιομέτρα ἀπὸ τῆς θαλάσσης, μεθ' ἧς
 συγκοινωνεῖ διὰ τινος ἀμαξωτῆς ὁδοῦ. Τὸ ἐν λόγῳ μεταλ-
 λευμα παρέχει μεγάλας δυσχερείας εἰς τὴν ἐξώρυξιν, ἔνεκα
 τοῦ ἀκανονίστου τῆς θέσεώς του, οἱ ἐν αὐτῷ ἀσχολούμενοι
 ἐργάται ὑπερβαίνουσι τοὺς τεσσαράκοντα.

§ 28—29. Μολυβδοῦχοι σκωρίαί. Αὗται εἶναι
 τὰ περιττεύματα τῶν ἀρχαίων μεταλλουργικῶν ἐργασιῶν,
 ἐβριμένα εἰς σωροὺς ὑπὸ τῶν πρώτων καμινευτῶν καὶ ἄτινα
 σχηματίζουσι σπουδαῖα ἀθροίσματα. Κατὰ τὸν Στράβωνα,
 αἱ σκωρίαί αὗται κατὰ μέγα μέρος ἀνεκαμινεύθεισαν πολλοὺς
 αἰῶνας ὕστερον. Ἄλλ' ὅμως εἶναι δύσκολον νὰ ὀρίσῃ τις τοὺς
 ἀνακαμινευθέντας σωροὺς τῶν σκωριῶν καὶ ἀν' ἀκόμη λάβῃ ὑπ'
 ὄψιν τὴν ἐμπεριεχομένην ἐν αὐταῖς ποσότητα τοῦ μετάλλου.
 Διότι εἶναι δυνατὸν μετάλλευμα εὐτήκτου χημικῆς συν-
 θέσεως νὰ παραγάγῃ κατὰ τὴν πρώτην καμίνευσιν σκω-
 ρίαν, περιέχουσαν μόνον 5—6 ἐπὶ τοῖς 0/0 μολύβδον, χωρὶς
 νὰ ὑποθέσῃ τίς ὅτι αὕτη εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνακαμινεύσεως

της ἀρχαίας σκωρίας. Αἱ σκωρίαί τῆς Βορακολούρης καὶ Χειρομάμης καίτοι ἐμπεριέχουσαι 5—6 % μόλυβδον, εἰκάζεται ὅτι δὲν ἀνεκαμινεύθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, διότι τὰ μεταλλεύματα, ἐκ τῆς καμινεύσεως τῶν ὁποίων αὐταὶ προήλθον εἰσὶν εὐτήκτα καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σιδηροῦχα καὶ τιτανοῦχα· εἰς δὲ τοὺς σωροὺς αὐτῶν δὲν παρατηροῦνται ἀνασκαφαί, καὶ ἀνωμαλίας, ὡς εἰς ἐτέρους πλουσιωτέρους οἶον τῶν τῆς Καμαρέζης Βερζέκου κτλ.

Αἱ σκωρίαί, τοῦ Λαυρίου περιέχουσι $5\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$ ἐπὶ τοῖς % μολύβδου καὶ 20—40 γραμμὰς ἀργύρου καθ' ἕκαστον τόνον σκωρίας. Ἡ μεγάλη ποσότης τῆς σκωρίας τῆς Λαυριωτικῆς, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ σπουδαία περικτικότης μολύβδου, συνετέλεσαν ὥστε κατὰ τὸ 1865 ἡ ἐταιρία Ἰλ. Ροῦ καὶ Σενὰ ἰδρύσθη διὰ μεγάλων ἐξόδων καὶ εἰς ὀλίγον διάστημα χρόνου, μεγαλοπρεπὲς Μεταλλουργεῖον, τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖ πλέον τῶν 2,000 ἐργατῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ διὰ 12 ἐκμυζευτικῶν καμίνων τήκεται σκωρία 110—120 χιλιάδων τόνων δίδουσα ἐτήσιον προϊὸν 7—8 χιλιάδων τόνων μολύβδου, ὅστις ὅλος σχεδὸν διευθύνεται εἰς Ἀγγλίαν· ὁδοὶ ἀμαξωτοὶ 70 περίπου χιλιαμέτρων διασχίζουσαι τὰ ὄρη, διατηροῦσιν εἰς ἀκατάπαυστον συγκοινωνίαν τὸ μεταλλουργεῖον πρὸς τὰς διαφόρους σκωριούχους θέσεις, αἵτινες εἰσὶ δισπαρμέναι ἐντὸς περιφερείας 80 περίπου χιλιαμέτρων. Ἀμερικανικὸς σιδηρόδρομος 3 χιλιάδων περίπου μέτρων, κατεσκευάσθη πρὸς μεταφορὰν τοῦ ὑλικοῦ, καὶ τῶν προϊόντων τοῦ μεταλλουργεῖου.

Ἐν τῷ λιμένι τῆς θέσεως Ἐργαστήρια κατεσκευάσθη πρόμολος ἐκτάσεως 200 μέτρων, μετὰ προκυμαίας χρησίμου διὰ τὴν ἐκφόρτωσιν τῆς ἐξ Ἀγγλίας προερχομένης καυστικῆς ὕλης, καὶ τὴν εἰς τὸ μεταλλουργεῖον μεταφορὰν τῶν διαφόρων ἐγχωρίων προϊόντων.

§ 30. Σύμφυρμα ἀρχαίων μολυβδούχων σκω-

ριῶν τῆς θέσεως Κυριακοῦ. Τὸ σύμφυρμα τοῦτο συνίσταται ἐκ τεμαχίων σκωρίας προσκεκολλημένων διὰ ἀργυλλώδους, ἢ τιτανώδους ὕλης, συμπαραφερθείσης εἰς τὰς ὄχθας ἐκ τῶν ὄμβρων· ὅταν δὲ εἰς τὴν θραυσματοπαγῆ ταύτην λίθον ἐμπεριέχεται σίληξ (πυρίτης λίθος), τότε χρησιμεύει εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου Κερατέας πρὸς κατασκευὴν μολίων λίθων (μυλοπετρῶν) διαμέτρου 30—40 ὑφεκατομέτρων. (Ἴδε πραγ. περὶ Λαυρίου ὑπὸ Α. Κορδέλλα· ἐν σελίδι 58).

§ Σκωριοῦχα χῶματα. Ταῦτα συνίστανται ἐκ λειοτετριμμένων τεμαχίων σκωρίας μεμιγμένης μετὰ φυτικῆς γῆς καὶ περιλαμβάνουσι μόλυβδον 4—5 ἐπὶ τοῖς %· δὲν δύνανται ν' ἀνεκαμινευθῶσιν ἀνευ προηγούμενης πλύσεως ἐν τοῖς προπαρασκευαστικοῖς ἐργαστηρίοις τῆς θέσεως ἐργαστήρια.

§ 32. Σκωρία πεπλυμένη. Αὕτη παράγεται διὰ τῆς πλύσεως τῶν ἄνω σκωριούχων γαιῶν, καὶ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει οὔσα, περιέχει μόλυβδον 7—11 ἐπὶ τοῖς %.

Αἱ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς 28, 29 καὶ 32 σημειούμεναι σκωρίαί μιγνόμεναι ἀναλόγως τῆς σχετικῆς αὐτῶν χημικῆς συνθέσεως, τήκονται ἐντὸς ἐκμυζευτικῶν Καστιλιανῶν καμίνων σχήματος κυλινδρικοῦ, ἐξ ὧν 10—12 ἀείποτε ἐν ἐνεργείᾳ οὔσαι ἐκκαμινεύουσι καθ' ἑκάστην 300—330 τόνους. Ἡ πρὸς τῆξιν αὐτῶν ἀπαιτουμένη πίεσις τοῦ ἀέρος, εἶναι 8—12 ὑφεκατομέτρων ὕδατος. Ἡ δὲ δαπάνη τῶν ἐξηθρακωμένων λιθανθράκων τῆς Ἀγγλίας (cok) ἀνέρχεται εἰς 16—17 ἐπὶ τοῖς %· ὁ ἐν αὐτοῖς εἰσερχόμενος ἀήρ διὰ τριῶν σωλῆνων διαμέτρου 10—12 ὑφεκατομέτρων, παράγεται ἐκ τριῶν ἀνεμιστήρων ἀτμομόνων μηχανῶν 82 ἵππων ὀλικῆς δυνάμεως. Τελευταῖον ἡ Ἐταιρία προσεπάθησε νὰ τήξῃ μετὰ τῶν σκωριῶν καὶ τὰ ἐν ἀριθ. 12 μεταλλεύματα προερχόμενα ἐκ τοῦ ἐν Καμαρέζῃ πλυντηρίου, ὡς καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀριθ. 13 καὶ 16 ἠλλοιωμένα μεταλλεύματα ἢ ἐκβολάδας τῶν ἀρχαίων

μεταλλείων. Ἄλλ' ἡ ποσότης αὐτῶν ἦν ἀναμιγνύουσι μετὰ τῆς σκωρίας εἶναι λίαν μικρὰ δι' οὓς προεῖπμεν λόγους.

Ἡ ἐκ τῆς ἀνωτέρω τήξεως παραχθεῖσα μολυβδοῦχος λιγνὺς (καπνός) πρὶν ἢ μετεωρηθῆ κυκλοφορεῖ ἐντὸς στοᾶς ἐπιμήκους μέτρων 1200, ἐν ᾗ συμπυκνουμένη ἐγκαταλιμπάνει τὰ μολυβδοῦχα αὐτῆς μόρια. Ἡ καπνοδόχος τῆς ἀναπνοῆς τοῦ ἐν λόγῳ καπνοῦ ἔχει ὕψος 30 μέτρων, καὶ ἠγέρθη ἐπὶ τινος ὅρους ὕψους 40 μέτρων ἀνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἡ καπναγωγὸς στοὰ ἔχει κενὸν 12000 μέτρων κυβικῶν, καὶ ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν 14,000 τετραγωνικῶν μέτρων· ἡ δ' ἐν τῇ στοᾷ εἰσερχομένη λιγνὺς ἔχει θερμοκρασίαν 200—230 κυβικῶν μέτρων, ἣτις ἐλαττουμένη βαθμηδὸν κατανατᾷ κατὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς εἰς 30—40 μοίρας. Τὰ προϊόντα τῆς ἀνακαμινεύσεως τῆς σκωρίας εἰσὶ τὰ ἑξῆς.

§ 33. Ὁ σκληρὸς ἀργυροῦχος μόλυβδος. Οὗτος χυνόμενος ἐντὸς μήτρας σχήματος χελώνης, ἀποτελεῖ τεμάχια 60 χιλιογράμμων βάρους, ἅτινα φέρουσιν ἐπιγραφὴν « ΕΛΛΑΣ » καὶ ἐμπεριέχει 3—4 ἐπὶ τοῖς 0/0 ἀντιμονίου, καὶ 250—400 γραμμὰς ἀργύρου καθ' ἕκαστον τόννον ἐάν προέρχεται ἐκ σκωριῶν μεμιγμένων μετὰ μεταλλευμάτων μολύβδου. Ὁ μόλυβδος οὗτος καθαρίζεται μετὰ ταῦτα ἐντὸς ἰδιορρύθμων καθαρτικῶν καμίνων (Fours à reverbère.)

§ 34. Ἡ μολυβδίτης λίθος ἣτις εἶναι δευτερεῦον προῖον, ἐμπεριέχον εἰσέτι μόλυβδον, καὶ μέρος ἀκαθαρσιῶν, προερχομένων ἐκ τῶν καμινευθειῶν ὑλῶν, οἷον ἀντιμονίου, σιδήρου, ψευδαργύρου, ἀρσενικοῦ κτλ.

Ἡ ὕλη αὕτη ὀρύττεται καὶ καμινεύεται ἐκ νέου μετα σκωρίας ἐντὸς τῶν ἐκχυζευτικῶν καμίνων ἵνα ἐξαχθῇ ὁ ἐμπεριεχόμενος μόλυβδος.

§ 35. Ἡ νέα σκωρία, ἔλκυσμα (Gatcha). περιλαμβάνουσα μόνον 2—4 ἐπὶ τοῖς 0/0 μολύβδου· ἀπορρίπτεται ὡς ἄγονος καὶ μεταφέρεται δι' Ἀμερικανικοῦ σιδηροδρόμου, ὅστις

ἐκτελεῖ τὴν ὑπηρεσίαν ὄλων τῶν ἐκχυζευτικῶν καμίνων.

§ 36, 37. Αἱ μολυβδοῦχοι κονίαι, αἵτινες συλλέγονται ἐκ τῆς καπναγωγῆς καὶ περιλαμβάνουσι 30—45 ἐπὶ τοῖς 0/0 μολύβδου. Διὰ τὴν ἀνακαμινευστὴν ἡ ὕλη αὕτη εὐκόλως ἀναμίγνυται μετ' ἀσβέστου καὶ μετασχηματίζεται εἰς μικρὰς πλίνθους.

§ 38. Καμινοκύπελον τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐκχυζευτικῶν καμίνων. Μετὰ δίμηνον ἢ τρίμηνον καμινευτικὴν ἐργασίαν, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ πέρασ τῆς καμινευτικῆς περιόδου, ἅπαντα ἡ μάζα ἢ ἀπαρτίζουσα τὸ κύπελον τῆς καμίνου ποτίζεται ἀπὸ σκωρίας καὶ μολύβδου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν κρυσταλλοειδεῖ καταστάσει εὐρισκόμενον· ταύτην ἀποσπῶντες ἀνακαμινεύουσιν ἀπ' εὐθείας μετὰ τῶν σκωριῶν.

§ 39. Καθαρὸς μόλυβδος ἢ μαλακός. Ὁ ἐκ τῆς πρώτης καμινεύσεως παραγόμενος σκληρὸς μόλυβδος ἀνακαμινεύεται καὶ καθαρίζεται διὰ τῆς ὀξειδώσεως ἐντὸς καθαρτικῶν καμίνων, ἐξ οὗ παράγεται ὁ μαλακός ἢ καθαρὸς μόλυβδος φέρων τὴν ἐπιγραφὴν « ΦΩΣ » εἶναι ἡ μᾶλλον δυσχερὴς καὶ πολυδάπανος ἐργασία τοῦ μεταλλουργοῦ τῆς ἐταιρίας. Ὁ σκληρὸς μόλυβδος περιέχων πολλὰς ἀκαθαρσίας δέον τὴν μείνη ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐντὸς καμίνων διατηρουμένων ἐν ὑψηλῇ θερμοκρασίᾳ. Ἐντεῦθεν προέρχεται ἡ ἀνάβρασις τῶν πλίνθων αἵτινες ἐν τοιαύτῃ καταστάσει σχηματίζουσι μετὰ τοῦ μολύβδου εὐτηκτα πυριτικά ἄλατα καθιστῶντα αὐτὰς ἀχρήστους, οὗ ἕνεκεν ἐπέρχεται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν καμίνων ἢ τῆς ἐκ νέου κατασκευῆς αὐτῶν.

§ 40. Τὸ καμινικὸν μολυβδοῦχον ἀπόκαρμα ὅπερ προέρχεται ἐκ τῶν ἐργασιῶν τῆς καθάρσεως καὶ εἶναι δευτερεῦον προῖον τῆς ἀνακαμινεύσεως καὶ καθάρσεως τοῦ σκληροῦ μολύβδου.

Παράγεται ἐκ τῆς ὀξειδώσεως τῶν ἐν τῷ μολύβδῳ περιεχομένων ἀκαθαρσιῶν, αἵτινες ὀξειδούμεναι ἐπιπλέουσι δίκην

ἀφροῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ρευστοῦ μολύβδου καὶ ἀπομακρύνονται διὰ τῆς ἀπομάξεως. Περιλαμβάνει 50—60 ἐπὶ τοῖς 0/0 μολύβδου.

§ 41. Ὁ λία ν σ κ λ η ρ ὸ ς μ ὄ λ υ β δ ο ς ὅστις παράγεται ἐκ τῆς ἀνακαμινεύσεως καὶ ἀναγωγῆς τῶν ὀξειδωμένων μολυβδούχων ὑλῶν ἤτοι τοῦ ὑπ' ἀριθ. 40 πρώτου ἀποκάρματος ἐν μικρᾷ τινι ἰδιωρρύθμῳ καμίνῳ. Ὁ μολύβδος οὗτος δέον νὰ καθαρισθῆ, διερχόμενος ἀπάσας τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας μεταλλουργικὰς ἐργασίας.

§ 42. Δ ε ὑ τ ε ρ ο ν μ ο λ υ β δ ο ὕ χ ο ν ἀ π ὄ κ α ρ μ α παραχθὲν ἐκ τῆς ἀναγωγῆς τοῦ πρώτου ἀποκάρματος καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ σκληροῦ μολύβδου καὶ ἐμπεριέχον 20—25 ἐπὶ τοῖς 0/0 μολύβδου. Ἐν τῇ ὑλῇ ταύτῃ συγκεντρῶνται πλεῖστα τῶν ἀκαθαρσιῶν αἵτινες ἐνυπῆρχον ἐν τῷ σκληρῷ μολύβδῳ καὶ τῷ πρώτῳ ἀποκάρματι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ.

§ 43. Ὁ ρ ο ς ἀ ρ χ α ἰ ὸ υ μεταλλουργικοῦ ἐργαστηρίου ἀνεκαλύφθη κεχωσμένος ἐντὸς τῶν σκωριῶν τοῦ Θερικοῦ καὶ ἔχει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν:

Θ Ε Ο Ι

Ὀ Ρ Ο Ι Ἐ Ρ Γ Α Σ -
Τ Η Ρ Ι Ο Υ Κ Α Ι Α Ν -
Δ Ρ Α Π Ο Δ Ω Ν Π Ε -
Π Ρ Α Μ Ε Ν Ω Ν Ε Π Ι
Λ Υ Σ Ε Ι Φ Ε Ι Δ Ω Ν -
Ι Δ Ι Ξ Ω Ν Ε Ι : Τ

Ἐχρησίμευσεν ὡς ὀροθέσιον μεταλλουργείου ὅπερ ὑποθηκεύθη δι' ἐν τάλαντον εἰς τὸν Φεῖδωνα τοῦ δήμου Αἰξω-

νείας. Τὸ ἐν λόγῳ μεταλλουργεῖον ὑφίστατο ἐπὶ Δημοσθένους, καθόσον ἠδυνήθη νὰ ἐξάξῃ ὁ καθηγητὴς Κ. Κουμανούδης ἐκ τοῦ σχήματος τῶν ψηφίων (Παλιγγενεσία ἀριθ. 1616 20) φεβρουαρίου 1869). Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶναι σπουδαία καθόσον ἔχει ἀναλογίαν τινὰ μὲ πώλησιν ἀρχαίου μεταλλικοῦ ἐργαστηρίου κειμένου ἐν Μαρωνείᾳ (δῆμος Λαυρίου) περὶ οὗ ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης εἰς τινὰ τῶν λόγων του (ἴδε πραγματείαν περὶ Λαυρίου ὑπὸ Α. Κορδέλλα ἐν σελ. 36).

§ 44. Μ ὄ λ υ β δ ο ς ἀ ρ χ α ἰ ὸ ς. Τὸ ἐκ τῆς ἀναγωγῆς τοῦ ἀργυρούχου μολύβδου λιθαργύριον ἐχρησίμευσε κατὰ μέγα μέρος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὡς ἀντικείμενον ἐμπορίου. Ὁ Διοσκορίδης (Β. μ. 5—102) λέγει ὅτι τὸ ἀριστον λιθαργύριον ἦτο τὸ ἀττικόν ὅπερ ἐπεκαλεῖτο Λαυρῆτις· τὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Σικελίας ἦτο πολὺ κατωτέρας ποιότητος. Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ λιθαργυρίου ἀνακαμινεῖται παρήγαγε τὸν τοῦ ἐμπορίου μολύβδον ὅστις πολυτρόπως ἐχρησίμευεν εἰς τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν, τὰς ἐμπολέμους μηχανὰς καὶ ἰδίως εἰς τὴν κατασκευὴν σφαιρῶν τῶν σφενδονιστῶν (Ξεν. Κυρ. Ἐναβ. 3. 3. 17.) Ἴδου τί εὐρέθη ἐν Λαυρίῳ.

α) Μόλυβδος μαλακὸς ἐν σχήματι χελώνης εὐρεθεῖς εἰς τὴν σκωρίαν τῆς Καμαρέζης. ἔχει σχῆμα ἑλλειψοειδὲς 41 ὑφεκ. μήκους 10 ὑφεκ. πλάτους καὶ 6 ὑφεκ. ὕψους· εἶναι δὲ 14 χιλιογράμμων βάρους καὶ περιέχει εἰσέτι 19 γραμμὰς ἀργύρου εἰς 100 χιλιογράμματα. Καθόσον δύναται νὰ εἰκάσῃ τις ἐκ τινῶν τεμαχίων εὐρεθέντων ἐν Καμαρέζῃ ἢ μήτρα ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐχύνετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ μολύβδος ἦτο λίθινος.

β) Μόλυβδος μαλακὸς εὐρεθεῖς εἰς τινὰ ἀρχαίαν οἰκοδομὴν παρὰ τῷ ἐν Ἐργαστηρίοις μεταλλουργεῖῳ.

§ 45. Πολλάκις εὐρομεν ἀρχαίας λυχνίας αἵτινες ἐχρησίμευον πρὸς φωτισμὸν τῶν εἰς τὴν ἐκφορὰν τοῦ μεταλλεύματος ἀσχολουμένων ἀνδραπόδων. Αἱ ἐν τῇ ἐκθέσει παροῦ-

σιασθεΐσαι λυχνίαι εύρέθησαν τεθειμέναι έντός κελύφων έ-
σκαμμένων από διάστημα εις διάστημα εις τας παραπλεύρους
παρειάς ύπονόμου τινός έν Καμαρέζη, ήτις είναι κεκλιμένη
μέ βαθμίδας λαξευτάς και έχρησίμευε προς μεταφοράν
του ύλικου και των μεταλλευμάτων· ειςιν εκ χόος, σχήματος
στρογγύλου, επίπεδοι, μεθ' ενός στομίου διά την εισαγωγήν
της θρυαλλίδος.

§ 46. Παν το δαπά των αρχαίων εργατων
εργαλεΐα, εύρεθέντα έν Καμαρέζη. Οι αρχαιοι μετεχει-
ρίζοντο πλείστα είδη σιδηρών εργαλείων προς έξόρυξιν
των μεταλλείων. Μετεχειρίζοντο ιδίως καθόσον δύναται τις
νά είκάση από τα σημεΐα τα τετυπωμένα επί των έντός των
μεταλλείων επιφανειών των βράχων, αξίνας μέ αίχμήν
μέν κωνικήν διά τους σκληρούς βράχους, μέ αίχμήν δέ
πυραμιδοειδή διά την έξόρυξιν των φλεβών και των μαλα-
κων λίθων. Δέν παραδεχόμεθα παντάπασι την γνώμην του
γερμανου Reitmeier, ότι οι Άθηναίοι μετεχειρίζοντο το πύρ-
ώς τρόπον έξορύξεως. Άπόδειξις του εναντίου είναι ή ποιό-
της των λίθων της Λαυριωτικής, ή κατάστασις των ύπο-
νόμων και των κενών θέσεων της έξορύξεως, ως και τα άπει-
ρα ίχνη των τότε έν χρήσει εργαλείων, άτινα σώζονται εισέτι
άπανταχού έντός των άργυρείων.

DESCRIPTION

DES PRODUITS DES MINES ET DES USINES

DU

LAURIUM

e. c. t.

EXPOSÉS A LA SECONDE PERIODE

OLYMPIENNE.

ATHÈNES

IMPRIMERIE A. KANARIOTI et J. GRYPARI.

(Rue de Chrisopiliote No 14.)

1870

Chargé par la Société des usines Hilarion Roux et Cie, et la Société des mines J. B. Serpieri et Cie d'accompagner par une relation scientifique leurs produits miniers et métallurgiques à l'exposition Olympienne, j'ai tâché, autant que le temps me le permettait, de décrire la partie géologique et les travaux préparatoires et métallurgiques concernant la production de plomb, ainsi que les quelques objets archéologiques qui se relient à la partie historique des anciennes mines et usines.

L'exposition des produits miniers et métallurgiques, faite pour la première fois après tant de siècles dans la patrie de Périclès, nous donne le doux espoir du futur développement et de la prospérité de l'art métallurgique en Grèce.

Athènes le 28 Octobre 1870.

A. CORDELLA
Ingénieur des mines

PREMIÈRE PARTIE

CHAPITRE I.

Aperçu Géologique.

Οὐδὲ μὴν ὁ ἀργυρώδης τόπος εἰς μεῖον τι συσπυλλόμενος
ἀλλ' αἰεὶ πλείον ἐκτεινόμενος φανερός ἐστίν.
(Ξεν. IV. 206).

La surface métallifère du Laurium offre une étendue de 190 à 200,000 stremmes (20,000 hectares), affectant la forme d'une ellipse très allongée, mesurant environ 22,000 mètres suivant son grand axe et 11,000 mètres suivant sa plus petite dimension.

Cette superficie est limitée au nord, à l'est et au sud par la mer qui la sépare des îles du littoral qui géologiquement font partie du terrain du Laurium ; à l'ouest, elle est bornée par les plaines des salines d'Anaphlyste (1), de Kératéa jusque Dascalio (2) et de Mitropise (3).

(1) C'est l'ancien dème de Ἀνάφλυστος, signifiant lieu aquifère, contrairement au lieu voisin d'Ἄζηνία (Σουρμ. Σελ. 56.)

(2) L'ancien dème de Ποταμός, (Σουρμ. Σελ. 57.)

(3) L'ancien dème de Ἀμιτροπή. Il n'existe plus de cette cité que quelques cabanes habitées l'été par des paysans de Kératéa. Dans les environs, il y a quelques mines et des scories anciennes ; mais nous ne pouvons croire, avec M Sourmeli, (page 58,) que ce fût précisément dans ce dème que se trouvaient les mines du Laurium, ainsi qu'il le suppose par un passage d'Eschine :

« Κηφισιάσιν ἔπειτα ἄγρον ἀμιτροπήσιν, ἐργαστήρια δύο ἐν ταῖς ἀργυρείοις »
(Σουρμ. Σελ. 58.)

Une chaîne de montagnes, dirigée suivant le grand axe de l'ellipse et divisant ce pays métallifère en deux bandes distinctes sous les rapports industriel et géologique, présente des plateaux ayant une altitude de 150 à 200 mètres au dessus du niveau de la mer, et des sommets de 200 à 350 mètres au dessus du même niveau ; de cette ligne de partage, qui est orientée dans le sens du méridien magnétique, partent dans toutes les directions des chaînons de montagnes qui ont jusqu'à 150 mètres d'élévation et qui laissent entre eux des vallées et des ravins profonds. Cette disposition du terrain a fréquemment servi les anciens dans leur système d'exploitation. Les baies et les ports nombreux que présente la côte du Laurium ont aussi favorisé le grand développement des travaux antiques, par les commodités que la nature offrait aux navires servant à l'exportation des produits fabriqués, et à l'importation tant du combustible que des minerais provenant des exploitations des îles de Milos, de Zéa, de Siphante, de Macro Nisi, etc.

Sa position géographique et la configuration de son littoral lui assignaient donc le centre des opérations métallurgiques de la Grèce, et cette opinion est confirmée par les nombreux résidus de fabrication qui couvrent le rivage de Laurium, alors que l'on ne trouve ni à Zéa, ni à Milos, ni à Siphante, ni en aucun autre lieu, de traces de semblables résidus.

Le sol du Laurium est principalement constitué de schistes cristallins ou métamorphiques dans les quels sont intercalés en stratification concordante, des couches ou de grands amas lenticulaires de calcaire cristallin subordonné.

La série de ces roches de la formation de transition, est soulevée et fracturée par les roches ignées de granit récent, de porphyres et de roches amphiboliques; c'est à ces éruptions qu'il faut rapporter la richesse minérale de cette contrée.

Les émanations des masses ferreuses, plombifères et zincifères qui ont suivi ces éruptions, ont rempli les fissures et les grottes du calcaire, en altérant cette roche ; elles se sont aussi

accumulées dans le contact du calcaire et du micachiste, pour y former des amas métallifères. En partant de cette théorie, et en examinant la nature de la gangue des amas de contact superficiels et inférieurs, on est porté à croire que les amas métallifères du Laurium, ont été produits par les mêmes émanations qui ont altéré le calcaire de la surface.

En conséquence, ne serait-il pas possible d'admettre que les émanations qui ont déposé des matières métallifères dans les différents niveaux que nous connaissons, ont dû aussi former par dépôt, dans des niveaux inférieurs et inconnus, des gisements métallifères analogues ?

Cette intéressante question géologique, d'où dépend la vie industrielle et l'avenir de cette contrée, ne sera résolue que par des travaux de recherche dépassant en contre bas le niveau minier des anciens ; nous n'avons aucune raison géologique à donner ni pour ni contre l'existence d'un troisième ou de plusieurs amas inférieurs restés inconnus aux anciens. Les indices que nous possédons jusqu'à ce jour sont insuffisants ; cependant le calcaire sur lequel gisent les amas inférieurs exploités par les anciens est traversé, ainsi que nous l'avons vu dans un puits de recherche, par des filets de minerais de plomb, de zinc et de carbonate de fer. Ces indices sont les mêmes que ceux que l'on observe dans les calcaires superficiels au contact des gisements métallifères. M. Cotta, a eu l'obligeance de nous écrire à propos de cette question : « Il est bien possible qu'on rencontrera » un nouveau amas métallifère en dessous de ceux déjà connus ; » mais on ne peut pas infailliblement prédire la réussite ou la » non réussite de travaux exécutés dans ces conditions, des cas » analogues étant inconnus. »

Dans le micachiste, on rencontre les minerais généralement sous la forme de filons. Il est difficile de préciser si ces filons sont de formation contemporaine à celle des amas métallifères ou si les fentes ont été produites antérieurement. Cette question est encore à étudier par l'examen des contacts de ces filons avec

les porphyres. Comme les amas inférieurs atteignent de grandes dimensions, il est probable que les filons, par exemple ceux de Camarésa, sont en contact avec eux. Dans tous les cas, les filons doivent traverser ces amas et se continuer en profondeur.

SECONDE PARTIE

Description des Minerais et des produits métallurgiques et archéolo- giques exposés.

CHAPITRE I.

Roches constituant le terrain métallifère du Laurium.

1. Micachiste cristallin. — Il forme la base du terrain métallifère et suit les ondulations du sol. Il apparaît tantôt sur les plateaux, et borde généralement le rivage de la mer. Sa direction est de 350 degrés du Nord au sud, et son inclinaison de 10 à 20 à l'est; mais souvent il est plissé et recourbé dans tous les sens.

Cette roche possédant des propriétés plus ou moins réfractaires, sert pour la réparation des fours à manches de la société. On en consomme annuellement pour cet usage environ 5,000 mètres cubes.

2. Roche de Plaka. — Cette roche offre un phénomène géologique très intéressant, qui depuis longtemps a attiré notre attention; Elle est un mélange confus de Mica et de Feldspath, d'une texture compacte et d'une couleur variée du vert au noir; elle est d'une très grande dureté, tenace, sonore et à cassures esquilleuses.

Elle est posée sur le micachiste et sur le granit formant des montagnes très escarpées vers le nord de la plaine de Thérico, ou elles atteignent une hauteur de 350 mètres au dessus du niveau de la mer, en ayant l'apparence de cônes volcaniques.

Cette roche étant inconnue pour la science dans des conditions pareilles, elle pourrait être regardée comme roche nouvelle en lui assignant un nom nouveau.

Cependant comme ce gisement n'est pas très considérable et qu'il est un phénomène local, on peut la considérer pour le moment, comme roche subordonnée au micachiste (voir traité du Laurium publié par M. Cordella).

Les anciens dans le voisinage de cette roche, s'en servaient pour construire leurs fours.

3. Calcaire saccharoïde à cassures droites. — Il recouvre les micachistes sur de grandes étendues et couronne souvent les crêtes les plus élevées en formant des bancs d'une puissance de 20 à 60 mètres et plus encore. Il est en concordance sur le Micachiste et dirigé de 350° du nord au sud ; son inclinaison est de 10 à 20° vers l'est.

Le calcaire se présente aussi sous la forme de noyaux ou de lentilles intercalées dans le Micachiste ; et lorsque sous cette forme il acquiert un grand développement, il semble affecter la disposition de couches subordonnées au Micachiste, qui se présentent alternativement dans cette roche.

On emploie ce calcaire dans les travaux de l'usine ainsi qu'il suit :

I. Il est la pierre de construction généralement employée.

II. En pierres concassées, il sert à la construction et à l'entretien des routes.

III. Par la calcination, on le transforme en Chaux dont une grande partie sert dans la fabrication du plomb.

La consommation de cette pierre est annuellement de 50,000 mètres cubes.

Le meilleur calcaire, le marbre, a servi aux anciens comme matière première dans la construction des monuments anti-

ques, et surtout dans celle du temple consacré à Minerve élevé au cap Sunium, ainsi que le prouvent les colonnes ébanchées qui gisent encore dans la carrière d'Agriliésa située à proximité du cap Sunium. Les marbres de la carrière du mont Stephani ont servi à la construction du temple de Thérico où l'on trouve encore plusieurs blocs à moitié façonnés.

4. Calcaire ferifère, fer carbonaté spathique. — Il n'est que le calcaire cristallin, modifié par les émanations souterraines qui ont suivi les éruptions des roches ignées ; il se rencontre ordinairement dans le voisinage de ces dernières roches où il forme des bancs très étendus dans les quels on peut suivre la gradation de sa métamorphose. Il est distribué sur toute la superficie du Laurium.

Il est cristallisé et clivable suivant les plans d'un rhomboèdre ; il est aussi feuilleté, semi cristallin, compacts ou formant des masses amorphes, avec des couleurs qui varient du jaune foncé au brun ; ils est solubles dans les acides avec résidu quartzeux.

Il contient d'après le degré de sa modification de 20 à 40 % de fer et de 10 à 20 % de quartz.

L'industrie du Laurium n'a pu encore lui trouver un emploi convenable.

5. Le Granit. Il se présente sous la forme de masses arrondies, autour des quelles est relevé et superposé le micachiste. Il constitue le sommet d'une montagne située au nord du Scorial de Plaka, presque au milieu du terrain métallifère du Laurium ayant une altitude de 250 m. audessus du niveau de la mer. Il est à grains fins et composé de petits prismes hexagonaux de micanoir et de quartz laiteux empâtés dans une masse feldspathique grisâtre.

Souvent il se présente sous la forme de filons ou de dykes traversant le micachiste et la roche de Plaka.

Nous n'avons pas encore eu l'occasion de voir si le granit est métallifère, cependant les anciens ont creusé dans cette roche plusieurs puits de recherche.

6. Les roches amphiboliques et serpentineuses sont les roches éruptives les plus répandues du Laurium, et c'est à l'éruption des cellesci qu'il faut rapporter le soulèvement du grand axe de l'Ellipse où elles constituent les points culminants de cette ligne. Indépendamment de ce soulèvement, son éruption a formé des pics isolés, situés à proximité de la côte et en dehors de la chaîne principale.

Les roches amphiboliques (Trapps ou Crüstein) sont composés de pâtes à grains très fins, dont les éléments sont si intimement mélangés qu'ils ont un aspect homogène et une texture compacte. Elles sont de couleur verte à nuances diverses et d'une très grande dureté; cependant par fois elles sont à fissures, et d'une dureté relativement faible. On y rencontre disséminés dans la masse, de la pyrite de fer, de la galène, du fer oxydé compact, du quartz et des cristaux d'amphibole.

Par fois le quartz y constitue des noyaux qui atteignent des dimensions assez fortes.

Les roches serpentineuses (Gabbros), sont très rares et ne se rencontrent qu'à Chiromamie à trois kilomètres au sud de l'usine d'Ergastiria. Elles sont d'une texture grenue, plus tendre et plus douce au toucher que le grüstein; sa pâte est d'une couleur verte foncée, bariolée de vert émeraude.

7. Porphyres. — La pâte porphyrique est dure et compacte, d'une couleur grisâtre, dans la quelle sont disséminés des cristaux de feldspath ou de pyrite de fer plus ou moins altérés. Il se présente sur la route de Camarésa sous la forme de filons de 2 à 3 mètres de puissance.

8. Diluvium, ou dépôts quaternaires. — Elle forme de bancs dans la majeure partie du littoral. C'est une roche tendre à texture grenue et oolithique; il renferme de petits coquillages, du quartz, du calcaire et du micachiste. Les anciens employaient cette roche dans leurs constructions industrielles, et nous voyons aujourd'hui divers maellons et colonnes taillés

dans cette roche. — Elle sert aujourd'hui au même usage dans l'Usine.

CHAPITRE II.

Produits des Mines en exploitation du Laurium et de quelques îles de l'Archipel.

9. Minerais de plomb argentifère du puits Jean Baptiste, de Camarésa.

Ces minerais se rencontrent sous la forme de filons traversant le Micachiste et dont la direction se trouve être 340 nord à 350 sud sensiblement parallèle à celle du grand axe de l'ellipse. Ces filons tombent de 70 à 80° vers l'ouest et ont une allure généralement régulière. Les minerais sont composés de sulfures de plomb et d'argent dont la teneur varie de 35 à 60 % de plomb et 350 à 800 grammes d'argent par tonne de minerais.

Les anciens ont exploité leurs mines avec tant de soin et de parcimonie, qu'ils n'ont laissé dans leur travaux que des traces de minerais de plomb, lesquelles ne pourraient, par leur exploitation, couvrir les dépenses. C'est pour cette raison, que la société des Mines a abandonné ses travaux de recherche dans les galeries des travaux anciens. Basés sur la science et la pratique, les travaux de recherche sont à présent dirigés vers la profondeur, afin de pouvoir recouper en contre bas des niveaux anciens, soit des filons nouveaux, soit la continuation des filons anciens.

10. Minerais de plomb argentifère sulfures et carbonatés, de Camarésa. — Ils se rencontrent dans des filons analogues aux précédents. La masse remplissante est de sulfures de plomb, de fer, de zinc mélangés intimement avec des carbonates de plomb, de fer et de zinc provenant des altérations des sulfures. En outre, ils contiennent en-

rore de sulfures d'arsenic et d'antimoine, de quartz et du spath fluor. La teneur élevée en matières nuisibles de ces minerais expliquerait la richesse relative des scories laissées par les anciens, lesquelles contiennent des proportions de zinc et d'antimoine très élevées. Le zinc y entre pour 6 à 10 % et l'antimoine pour 4 à 6 %.

La teneur de ces minerais est de 15 à 30 % de plomb et de 150 à 300 gr. d'argent par tonne de matière.

11. Minerais de plomb argentifère, stérile des anciennes mines de Camarésa, mélangés avec une gangue de même nature que les précédents. Ces minerais sont soumis à une préparation mécanique tout à fait provisoire et simple, afin de les enrichir autant que possible pour la fusion. Leur teneur est de 5 à 7 % de plomb et de 50 à 98 grammes d'argent par tonne de minerai.

12. Minerais de plomb argentifère, produits par le lavage actuel de Camarésa. Ces minerais sont les produits enrichis par la préparation mécanique aujourd'hui en activité, des stériles compris sous le N° 11. Le lavage a pu porter leur teneur, de 5 à 7 % pu'ils avaient primitivement à 12 %; la teneur en argent est de 120 à 150 gr. par tonne de matière.

13. Minerais de plomb argentifère transformés en argiles par altération. Leur teneur étant de 8 à 12 % de plomb et de 80 à 145 gr. d'argent, on les fond directement en les mélangeant avec des scories.

14. Minerais de plomb argentifère, stériles de mines anciennes de Camarésa. Ils ont pour gangue le micachiste, le calcaire, etc; leur teneur varie de 3 à 6 % de plomb et de 35 à 70 gr. d'argent par tonne de minerais. Ils sont destinés à être enrichis par la préparation mécanique.

15. Minerais de plomb argentifère en conglomérat, stériles des mines anciennes de Syntérini. Leur teneur varient de 3 à 4 %.

16. Minerais de plomb argentifère en conglomérat, stériles des mines de Syntérini. Leur teneur varie de 8 à 9 1/2 % en plomb et de 90 à 130 gr. d'argent par tonne de minerais; la société des mines J. B. Serpieri et Cie les vend à la société Roux qui les fond dans ses fours en mélange avec les scories.

17. Minerais de plomb argentifère, stériles des mines anciennes de Berzeco. Ils contiennent de 3 à 5 1/2 % de plomb et 30 à 60 gr. d'argent par tonne de minerai.

18. Minerais de plomb argentifère, stériles des mines anciennes de Mégala Pefka. Leur teneur est de 2 à 3 % de plomb et de 40 à 70 gr. d'argent par tonne de matière.

19. Minerais de plomb argentifère, débris des mines anciennes d'Ergastiria. Leur teneur est de 2 à 4 % de plomb et de 40 à 65 gr. d'argent par tonne de minerai.

20. Minerais de plomb argentifère, transformés en argiles par altération. — Leur teneur est de 2 à 6 % de plomb et de 30 à 90 gr. d'argent par tonne de matière. Leur propriété refractaire, et leur nature à l'état de farine, interdit l'introduction de ces matières dans la composition de la charge des fours à manches; d'un autre côté leur ténuité et la dissémination du plomb, rendent leur enrichissement impossible par tout appareil de préparation mécanique, de sorte que la société des mines les livre à la société des scories, qui ne peut et ne pourra en tirer profit qu'en les employant comme terre refractaire pour la réparation de ses fours.

21. Briques faites avec les minerais argileux du N° 20. La société est actuellement occupée à transformer en briques les argiles dont nous parlons plus haut, afin de tâcher de les employer pour la construction de ses fours.

Les anciens après avoir exploité leurs minerais, les traitent;

séparaient la partie riche, et rejetaient comme stérile la partie restante. Ce sont ces derniers minerais qui gisent sur la surface du sol en dehors des puits et des galeries des mines anciennes et que nous exposons sous les N° 11 . . . et 20.

Ces minerais se trouvent en tas considérables ayant la forme de monticules qui sont dans la langue des mineurs, appelés Haldes de mine. Leur composition et leur nature sont tout à fait analogues et identiques à la gangue du gisement d'où ils proviennent.

Les stériles étant pour les anciens sans valeur industrielle, ils ne se souciaient pas de les mettre en tas séparés ; aussi les Haldes sont elles composées de ces stériles mélangés avec les débris des travaux de recherche qui ne contenant pas de plomb, ont beaucoup diminués la teneur primitive de ces matières. Aujourd'hui l'industrie doit s'appliquer à retirer autant qu'il sera possible de ces minerais les gangues stériles, afin de leur donner une teneur suffisante, pour qu'elles puissent être livrées aux Usines..

Pour ce travail il faut avoir sous la main des appareils de préparation qui soient montés dans les conditions le plus économiques, et qui puissent préparer journellement des quantités considérables de ces matières si pauvres. En outre il faut un système de transport établi dans les mêmes conditions.

Dans ce double but la Société des mines est en voie de construire un chemin de fer à traction à vapeur, et une usine de préparation mécanique. La voie ferrée s'étendra sur un développement de 10000 mètres, avec des courbes ayant des rayons minimum de 60 mètres, et des rampes de 25 à 36 millimètres.

Il nécessite aussi le percement d'un tunnel de 300^m à travers la chaîne des montagnes formant l'axe du Laurium.

L'atelier de préparation mécanique nécessite pour sa mise en marche une force motrice engendrée par 4 machines à vapeur. Son emplacement est réservé au nord de l'usine à plomb d'Er-gastiria, et il sera servi par le chemin de fer.

Le plomb contenu dans ces minerais se trouve à l'état de sulfures ou de carbonates provenant de la décomposition des premiers. Du reste ces minerais décomposés, produits sur la surface du sol par les agents atmosphériques, se rencontrent aussi fréquemment pour ne pas dire généralement, non seulement dans les mines de la concession, mais aussi dans toutes celles du Laurium ; l'échantillon n.º 10 en est une de nombreuses preuves.

Par fois l'altération n'a pas atteint seulement le sulfure de plomb, mais a aussi décomposé les gangues du minerai ; c'est ainsi que des minerais schisteux se sont transformés en argile plombifère ayant de grandes variétés de coloration provenant des différents degrés d'oxydation du fer.

Ces argiles à cause de leur origine schisteuse sont toutes plus ou moins réfractaires ; celles qui ont une teneur supérieure à 8 ou 9 % peuvent encore être livrées aux usines de la Cie H. Roux qui parvient à les fondre en mélange avec les scories, mais en quantité ne pouvant dépasser une certaine proportion ; et cela à cause de leur propriété réfractaire, et de leur ténuité, qui occasionnent des dépenses excessives en combustible et qui ralentissent la fusion au point de l'arrêter même, si la proportion en devient trop forte.

Les minerais argileux qui sont d'une teneur inférieure, sont comme nous l'avons dit à la description de l'échantillon n° 20, employés seulement à la réparation des fours et ne pourront servir à d'autre usage. Après la guerre du Péloponèse, les mines du Laurium ne furent plus guère productives ; et les Grecs qui à l'époque de Xénophon reprirent les travaux se bornèrent à l'exploitation des piliers et des salbandes que leurs prédécesseurs avaient abandonnés ; mais lorsque cette ressource vint à manquer, il est probable que leur attention fut attirée par les stériles anciens d'où ils parvinrent à retirer encore des minerais à fondre en mélange avec les scories. Cette idée expliquerait le passage de Strabon liv. IX. qui dit qu'on fondait l'ancienne Scorie, (Σκωρία) et les anciens rejets, (stériles des

mines Έκβολάς). Τα δὲ ἀργυρεῖα τὰ ἐν τῇ Ἀττικῇ, κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἀξιόλογα, νυνὶ δὲ ἐκλείπει· καὶ δὴ οἱ ἐργαζόμενοι, τῆς μεταλλείας ἀσθενῶς ὑπακουούσης, τὴν παλαιὰν Ἐκβολάδα καὶ Σκωρίαν ἀναχωνέοντες, εὕρισκον ἔτι ἐξ αὐτῆς ἀποκαθαίρομενον ἀργύριον τῶν ἀρχαίων ἀπέριως καμινεύοντων.

22^a Minerais de plomb argentifère et de zinc. Mine à proximité d'Ergastiria. Ces minerais se présentent sous la forme d'amas irréguliers, intercalés dans le contact du calcaire et du micachiste. — Ils atteignent une puissance de 2 à 4 mètres. La masse remplissante est principalement le calcaire ferrifère contenant sous la forme d'imprégnations, de rognons et de poches, les sulfures de plomb, de zinc, l'antimoine, l'arsenic, la pyrite de fer, le spathfluor ect. La teneur de ces minerais très variable est de 5 à 26 % de plomb, de 75 à 390 grammes d'argent par tonne de minerai, et de 7 à 22 % de zinc.

Ces minerais assez riches en argent et en plomb, ne peuvent pas pour le moment être utilisés avantageusement dans l'industrie, à cause de leur teneur en zinc qui produit de grands préjudices aux procédés métallurgiques. Plus tard cependant en lavant ces matières dans l'atelier de préparation mécanique, on pourra, autant que la perfection des appareils le permettra, éloigner la blende et ensuite utiliser les deux métaux.

22^b Minerais de zinc, Blende du puits J. Baptiste de Camaresa. Ces minerais se rencontrent sous la forme de filon, traversant un banc de calcaire, qui est intercalé dans le micachiste à une profondeur de 60 mètres.

La puissance du filon est de 30 à 40 centimètres, et sa masse remplissante est de quartz, de la chaux carbonatée spathique, de pyrite de fer, de la blende en cristaux et de la galène.

23. Nouveau minéral. Il est d'une couleur verte et d'un éclat adamantin à petits cristaux ressemblants à ceux de la baryte et de l'angésite ; il paraît être une nouvelle espèce minérale encore inconnue. Voilà l'explication que l'académie de

Freiberg nous a donnée sur ce minéral: « La composition générale » des cristaux est le zinc qui paraît associé à un peu d'arsenic; il » ne contient ni silice, ni acide carbonique, ni soufre, ni eau. Ce » minéral rappelle la Zinkozite de Breithaupt trouvée à Jaroso, » dans la Sierra Almagrera; mais celle ci n'était que du sulfate de » zinc. L'échantillon suffisait à peine pour l'analyse qualitative au » chalumeau; mais comme il a l'apparence d'être un oxyde de » zinc cristallisé, dans le système rhombique jusqu'à présent in- » connu, son analyse quantitative serait d'un très grand intérêt. »

24. Minéral indéterminé. — Il est vert, radié et se rencontre dans le calcaire ferifère ou dans les carbonates de fer spathique. Il n'est pas encore déterminé, mais il paraît être également une nouvelle espèce. L'académie de Freiberg nous a donné sur ce minéral l'opinion suivante: « Ce minéral est coloré » en vert émeraude, feuilleté et radié ; il est composé d'alumine » et d'eau. Il ressemble donc au diaspre, se distinguant cependant » de celui ci par sa solubilité dans l'acide chlorhydrique. Sa cou- » leur verte provient de la présence du Nickel arsénié. »

25. Minerais de plomb argentifère de Carysto. — Ils se présentent sous la forme de filons qui traversent les micachistes; leur affleurement est composé d'une masse quartzreuse très puissante. Ils sont composés de sulfure de plomb argentifère et de la pyrite de fer mélangé avec du quartz. Leur teneur varie de 15 à 40 pour cent de plomb et de 90 à 240 grammes d'argent par tonne des minerais. La mine est située à 850 mètres au dessus du niveau de la mer et six lieues loin du port de Carysto, de sorte que le transport occasionera de grandes difficultés. Une douzaine d'ouvriers sont pour le moment occupés dans cette exploitation.

26. Minerais de plomb argentifère d'Antiparo. — Ils se trouvent sous la forme de filons très réguliers traversant le micachiste dont la direction est de 80° d'est à l'ouest, et leurs inclinaison de 80° vers le sud.

Leurs gangue est composée de quartz et de sulfure de plomb

argentifère, d'une teneur de 35 à 65 % de plomb, et de 140 à 260 grammes d'argent par tonne de minerais. Nous croyons que les filons qui constituent ce terrain sont les plus récents de la Grèce ; ils sont produits par les émanations qui ont suivi les éruptions environnantes d'Obsidienne et de Perlite.

La mine en activité se trouve près de la mer et elle occupe une vingtaine d'ouvriers.

27. Chromite ou minerais de Chrome. — Ils se présentent sous la forme de masses irrégulières dans les roches serpentineuses et ophiolitiques dans la mine de Xydas à Skyro, située à 6 kilomètres de la mer, avec la quelle elle est reliée par une route carrossable. Ils offrent de grandes difficultés dans leur exploitation à cause de l'irregularité de leurs gisements. Leur exploitation occupe en ce moment une quarantaine d'ouvriers.

28. 29. Les Scories plombifères, sont de résidus des anciens travaux métallurgiques, qui furent réunies par les premiers fondeurs en tas constituant des amas considérables ; ceux-ci d'après Strabon, furent plusieurs siècles plus tard refondus en grande partie. Il est cependant difficile d'assigner précisément les amas qui furent refondus, même en jugeant d'après leurs teneurs. Une composition convenable du minerai, pourrait avoir produit lors de la fusion originelle une scorie qui sans avoir subi de fusion ultérieure, aurait pu être appauvrie jusqu'à 5 et 6 %.

A Vorakoulouri et Chiromami où nous avons précisément des scories de cette teneur produites par la fusion des minerais très ferrugineux et calcareux, la disposition des amas et leurs situations ne nous permettent pas de croire que les anciens les ont remués ou fouillés, comme nous le voyons dans d'autres amas plus riches, par exemple ceux de Berzeco, Camaresa etc.

Les scories du Laurium contiennent de 5 $\frac{1}{2}$ à 11 $\frac{1}{2}$ % du plomb, et de 20 à 40 grammes d'argent par tonne de ma-

tière. La quantité considérable de scories qui gisait sur le sol métallifère de cette contrée, et leur teneur en plomb, ont forcé à 1865 la Société Hilarion Roux et C. d'élever à très grands frais et en très peu de temps une Usine grandiose, qui occupe plus de 2000 ouvriers grecs et dans la quelle on est parvenu à fondre par 12 fours à manche presque 110 à 120000 tonnes de scorie, avec une production annuelle de 7 à 8000 tonnes de plomb, qui trouve uniquement son débouché en Angleterre. Soixantedeux kilomètres de routes empierrées construites à travers de montagnes, mettent l'usine en communication avec les diverses carrières des scories, qui sont disséminées dans une circonférence de 80 kilomètres. Plus de 3000 mètres de chemin de fer américain, furent établies pour le transport de divers matériaux et produits de l'usine ; Le port vit élever un môle de 200 mètres de développement avec quai au service de l'immense mouvement du transport maritime, important le combustible de provenance anglaise, et amenant à l'usine les diverses premières matières indigènes.

30. Conglomerat d'anciennes scories plombifères de Cypriano. — Il est composé de fragments des scories qui se sont empâtés par un ciment argileux et calcareux amenés par les eaux pluviales. Lorsque dans ce pudding il y a du quartz mélangé, les habitants du village de Kératéa s'en servent pour faire de pierres mollières de 30 à 40 centimètres de diamètre (voir page 57. Traité du Laurium par A. Cordella).

31. Terres de scories. — Elles sont constituées de menus mélangés à la terre végétale. Elles contiennent de 4 à 5 % du plomb et elles ne peuvent pas être fondues sans être lavées et préparées dans l'atelier du lavage provisoire de l'usine d'Ergastiria.

32. Scories lavées. — Elles sont produites par le lavage des terres scorifères précédentes, et contiennent alors de 7 à 11 % de plomb.

Les scories désignées sous les n.º 28, 29 et 32 mélangées

dans des proportions relatives à leur composition chimique, sont fondues dans de demi hauts fourneaux Castellans de la forme cylindriques, dont 10 à 12 sont constamment en marche fondant de 300 à 330 tonnes par jour. La pression nécessitée pour la fusion est de 8 à 12 centimètres d'eau, et la consommation de coke anglais de 16 à 17 %.

Le vent s'introduit par trois tuyères de 10 à 12 centimètres de diamètre, et il est produit par trois ventilateurs mis en marche par trois machines à vapeur, d'une force motrice totale de 82 chevaux. Dernièrement on a essayé de fondre avec les scories les minerais designés sous n.º 12 provenant du lavage en activité à Camaresa, et les minerais decomposés, debris des mines compris sous les n.º 13 et 16. Cependant la proportion de ces minerais qu'on ajoute dans les scories est très restreinte pour les raisons que nous avons indiquées plus haut.

Les fumées plombeuses de fours ayant leur sortie à l'air libre doivent circuler dans une grande galerie de condensation de 1200 mètres de développement. La cheminée d'aspiration de 30 mètres de hauteur motrice, est située sur une montagne de 40 m. d'élévation; cette conduite possède un vide intérieur de 12000 m. cubes et une surface de frottement de 14000 m. carrés. Les fumées possèdent en entrant dans la galerie une température de 200 à 230° la quelle se diminuant descende de 30° à 40° aux pieds de la cheminée d'échappement.

Les produits de la refonte des scories sont les suivants:

33. **Plomb aigre** argentifère; on le coule dans des moules formant de saumons du poid de 60 kilogrammes et portant la marque « ΕΛΛΑΣ ». Il contient de 3 à 4 % d'antimoine, et de 350 à 400 grammes d'argent par tonne de métal s'il provient de la fusion de scories melangées avec les minerais a plomb. Il est livré au four de Raffinage.

34. **Matte plombeuse**. — Ce produit intermediaire contient encore du plomb et une partie des impuretés des matières fondues en antimoine, zinc fer, arsénic ect. Cette matre est

grillée et refondue dans les fours à manches pour en retirer le plomb y contenu.

35. **Scories de rebus** (Gatcha). Elle contiène encore de 2 à 4 % de plomb, et elle est rejetée comme stérile; on la transporte par un chemin de fer americain qui dessert tous les hauts fourneaux.

36, 37. **Fumées plombeuses**, recueillies dans la condensation contenant de 30 à 45 % de plomb. Pour pouvoir convenablement les refondre on fabrique avec ces matières de petites briques en les mélangeant avec de la chaux.

38. **Brasque du creuset interieur d'un four à manche**. — Après une campagne regulière d'un à trois mois de fusion, toute la masse de la brasque qui constitue le creuset du four, est imprégnée par des scories et par du plomb en grande partie cristallisé. Après l'avoir concassée on repasse cette matière dans les fours à manches directement avec les scories.

39. **Plomb raffiné ou plomb doux du commerce**. — Le plomb aigre de la première fusion est refondu et purifié par l'oxydation dans des fours à réverbère, produisant le plomb raffiné ou plomb doux qui porte la marque « ΦΩΣ ». C'est une des opérations les plus difficiles et les plus couteuses de notre métallurgie. Le plomb aigre contenant beaucoup d'impuretés doit séjourner longtemps dans les fours à une température relativement élevée. Ces conditions favorisent la corrosion des briques, qui forment avec le plomb des silicates fusibles et nécessitent de fréquentes réparations et reconstructions des fours.

40. **Crasses de raffinage**; sont produites dans les opérations du raffinage. Elles se produisent par l'oxydation des sous dites impuretés qui oxydées surnagent à la surface du bain de plomb, et sont éloignées par l'écumage. Elles contiennent encore 50 à 60 % de plomb.

41. **Plomb très aigre**; produit par la fusion des crasses de raffinage se fait dans un petit four à réverbère et donne

un plomb très aigre qui doit être purifié et repassé suivant la marche des opérations précédentes.

42. Crasses blanches, ces crasses proviennent de l'opération décrite au paragraphe précédent et contiennent 20 à 25 % de plomb. Dans ces matières se sont concentrées beaucoup d'impuretés qui se contenaient dans le plomb aigre primitif designé sous le n.º 33.

CHAPITRE III.

ANTIQUITÉS.

43. Colonne limite d'une ancienne usine.— Cette antiquité a été trouvée ensévelie sous les scories de Thérico, et porte l'inscription suivante.

ΘΕΟΙ
ΘΡΟΙ ΕΡΓΑΣ-
ΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝ-
ΔΡΑΠΟΔΩΝ ΠΕ-
ΠΡΑΜΕΝΩΝ ΕΠΙ
ΔΥΣΣΕΙ ΦΕΙΔΩΝ-
ΑΙΞΩΝΕΙ:Τ

Elle servait comme colonne limite d'une usine qui fut avec ses esclaves, hypothéquée pour un talent à un certain Pheidon d'Aixonie (1). Cette usine était en activité au temps de Démosthène, autant qu'a pu en décider le Professeur monsieur Coumanoudès en jugeant d'après la forme des lettres. (2). Cette inscription est surtout intéressante, par ce qu'elle a de l'analogie avec un acte de vente d'une usine située à Maronéa, dont Démosthène fait mention dans un de ses discours — (Voir page 36. Traité de Laurium par A. Cordella).

(1) Ancien dème de l'Attique.

(2) "18. Παλιγγενεσία ἀριθ. 1616, 20 φεβρουαρίου 1869.

44. Plomb ancien. — Les litharges qui se produisaient dans la coupellation du plomb d'oeuvre, étaient portées en grande partie par les anciens dans le commerce. Dioscoride (m. m. 5. 102) dit que les meilleures litharges proviennent de l'Attique et sont designées sous le nom de Lauritis (Λαυρίτις); celles d'Espagne et de la Sicile sont de qualité inférieure. Le reste des litharges était refondu et sa revivification donnait le plomb marchand qui trouvait de nombreuses applications dans les arts, et dans l'industrie; il servait aussi à la confection des machines de guerre et des balles de frondeurs (Xen. Cyr. Anab. 3. 3. 17).

Voici ceux que nous avons trouvé dans le Laurium.

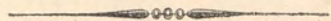
α) Plomb doux du commerce en forme de saumon trouvé dans les scories de Camaresa. Il a la forme éllipsoïdale de 41 centimètres de long, 10 centimètres de large, et 6 centimètres de hauteur. Il pèse 14 kilogrammes et contient encore 49 grammes d'argent aux 100 kil. Les moules où les anciens coulaient le plomb étaient en pierre autant que nous pouvons juger de debris pareils trouvé à Camaresa.

β) Plomb doux trouvé dans une ancienne construction dans l'usine en activité d'Ergastiria.

45. Nous avons eu l'occasion de trouver plusieurs fois de lampes antiques qui devaient éclairer les esclaves employés au transport du minerai. Les lampes exposées se trouvaient placer dans des niches, creusées de distance en distance dans les parois de galeries d'extraction de Camaresa. Elles sont en terre, rondes, aplaties et portent un trou pour l'emplacement de la mèche.

46. Divers outils de mineurs trouvés à Camaresa. Les anciens employaient pour l'exploitation des mines du Laurium tout espèce d'outils en fer. Ils employaient surtout d'après ce qu'on puisse juger de traces qui se conservent dans les vides de mines, un pic à point conique pour les roches dures, et un autre à points pyramidales pour l'exploitation des filons et des roches tendres. — Nous ne croyons pas, comme Reitmeier que

les Athéniens se servirent du feu comme mode d'exploitation : la qualité des roches de ce pays, l'état des galeries et des vides des exploitations, ainsi que toutes les traces de coups de pics qui tapissent les parois des excavations nous prouvent suffisamment le contraire.

Λ Ο Γ Ο Σ

ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ

Τ Η Σ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΚΥΡΙΟΥ Δ. ΧΡΗΣΤΙΔΟΥ

τὴν 14 Μαρτίου 1871 ἡμέραν τῆς λήξεως τῆς
Ἐθνικῆς Ἐκθέσεως τῆς Β'. Ὀλυμπιάδος τοῦ 1870.

Λ Ο Γ Ο Σ

Ἀπαγγελθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων
καὶ κληροδοτημάτων ἐπιτροπῆς

ΚΥΡΙΟΥ Δ. ΧΡΗΣΤΙΔΟΥ

τὴν 14 Μαρτίου 1871 ἡμέραν τῆς λήξεως τῆς Ἐθνικῆς
Ἐκθέσεως τῆς Β'. Ὀλυμπιάδος τοῦ 1870.

Κύριοι!

Περαιώσασα εὐτυχῶς τὰς πολυμόχθους ἐργασίας τῆς Ἐπι-
τροπῆς τῶν Ὀλυμπίων, κηρύττει σήμερον τὴν λήξιν τῆς ἐκθέσεως
τῆς Β'. Περιόδου τῶν Ὀλυμπίων τῇ ἐγκρίσει τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ διάρκεια τῆς πανηγύρεως ἐστάθη, ὅσον τὸ δυνατόν, σύντο-
μος. Μέγιστα ὑπῆρξαν αἱ δυσκολίαι· καὶ ὅμως ἅπασαι κατενι-
κήθησαν, χάρις εἰς τὴν δραστηριότητα καὶ τὸν πατριωτισμὸν
τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν, ὅσοι κλη-
θέντες παρ' αὐτῆς δὲν ἠρνήθησαν τὴν πολύτιμον συνδρομὴν των.

Ὅ,τι, κύριοι, πρέπει νὰ ἐπαναπαύσῃ τὴν συνείδησιν ἀπάντων
τῶν ἀφιλοκερδῶς ἐργασθέντων ὑπὲρ τῆς εὐδοξείας τοῦ ἔργου
καὶ πρὸ πάντων ἐκείνων, οἵτινες ὡς ἐκθέται συνετέλεσαν εἰς τὴν
σύστασιν καὶ τὸν ὠραϊσμὸν τῆς ἐκθέσεως, εἶναι ὅτι ἐπέτυχε
πληρέστατα ἡ Ἐκθεσις ἐν τῇ κρίσει τοῦ λαοῦ, καὶ ἀπόδειξις
τρανὴ τῆς ἐπιτυχίας εἶναι ἡ μέγιστη συρροὴ τοῦ κοινοῦ πρὸς
ἐπίσκεψιν τῆς Ἐκθέσεως, καὶ ἡ πολυτρόπως ἐκδηλωθεῖσα παρ'
αὐτοῦ εὐγνώμων ἐτυμηγορία· τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἡ διάρκεια
τῆς πανηγύρεως παρετάθη πέραν τοῦ Νοεμβρίου ἐπὶ εἴκοσιν
εἰσέτι ἡμέρας.

Μαρτυρεῖ δὲ τὴν συρροὴν τοῦ λαοῦ ὁ ἀριθμὸς τῶν πωληθέν-
των εἰσιτηρίων ἀνερχομένων εἰς 17,648 1/2 ἐκτὸς ἐνὸς μεγά-
λου ἀριθμοῦ, οἵτινες ὑπὸ διαφόρους τίτλους εἰσῆρχοντο καὶ ἐξήρ-
χοντο δωρεάν.

Και διατί να μὴ καταστήσωμεν πάνδημον, ὅτι ἡ ὑψίστη καὶ ἀναμφισβήτητος κύρωσις τῆς ἐπιτυχίας ἀνήκει εἰς τὸν σεβαστὸν ἡμῶν Βασιλέα Γεώργιον διαδηλώσαντα ἐπανειλημμένως τὴν πλήρη Αὐτοῦ εὐαρέσκειαν ὑπὲρ τῆς ἐκθέσεως, καὶ μὴ παύσαντα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς νὰ ἐπισκέπτηται λίαν συνεχῶς μετὰ τῆς σεπτῆς ἡμῶν ἀνάσσης ἅπαντα τὰ ἐν τῷ καταστήματι ἐκθέματα μετὰ πλείστου ἐνδιαφέροντος καὶ ὄντως βασιλικῆς ἐρεῦνης, καὶ οὐκ ἀπαξιώσαντα νὰ ἀγοράσῃ Αὐτός τε καὶ ἡ Βασίλισσα ἐνδύματα, τάπητας καὶ ἄλλα, ὡς καὶ προϊόντα ἀξία λόγου τῆς γλυπτικῆς πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν ἐκθετῶν; καὶ τίς δύναται πλέον νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὅτι μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα ἡ τέχνη καὶ ἡ βιομηχανία τῆς Ἑλλάδος ἀπέκτησαν ἰσχυρὸν προστάτην τὸν βασιλέα Γεώργιον; πρὸς δὲ ἐκφράζει τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην τῆς ἡ ἐπιτροπῆ τῶν Ὀλυμπίων.

Ἐὰν ᾗδη θελήσωμεν νὰ κρίνωμεν οὐ μόνον περὶ τῆς ἐπιτυχίας ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀξίας τῆς ἐκθέσεως ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκθετῶν καὶ ἰδίως τῶν ἐκθεμάτων, εὐχαρίστως ἀναγγέλλω ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκθετῶν, ἐκθετῶν ὁμῶς πραγματικῶν, καὶ τῶν πλείστων σπουδαίων, ἀνέβη εἰς 1,123, τῶν δὲ ἐκθεμάτων εἰς 2549.

Ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων, βεβαιουμένων οὐχὶ θεωρητικῶς ἀλλ' ἀριθμητικῶς καὶ θετικῶς, δικαιούμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀληθῶς μεγάλη καὶ γόνιμος ἰδέα τῶν περιοδικῶν τῆς βιομηχανίας καὶ γεωργίας ἐκθέσεων ὠρίμασεν ἰσχυρῶς καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἐὰν εἰσέτι τὰ πλεονεκτήματα αὐτῶν δὲν ἔγιναν καταφανῆ τοῖς πᾶσιν, οὐχ ἤττον ἐκ τῆς τάσεως, ἣτις ἀπὸ τῆς Α'. Ἐκθέσεως τοῦ 1859 ἀνεπτύχθη καὶ ἐξακολουθεῖ ἀναπτυσσομένη εἰς πᾶν εἶδος βιομηχανίας καὶ τέχνης, καὶ ἰδίως εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ χρῆσιν τῶν μηχανῶν, προκύπτει ἡ βεβαίωσις ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν ἔμεινεν ἀλλοτρία τοῦ εὐεργετικοῦ κλονισμοῦ, ὅστις κατέλαβε τὸν βιομηχανικὸν κόσμον ἐν Εὐρώπῃ, ἀφ' ὅτου μάλιστα αἱ παγκόσμιοι ἐκθέσεις, δύο ἐν Λονδίνῳ καὶ δύο ἐν Γαλλίᾳ, εἰς ἃς ἔλαβε μέρος καὶ ἡ Ἑλλάς, ἐκάλεσαν τοὺς λαοὺς τῆς ὑψηλοῦ εἰς τὴν εὐγενῆ ἀμιλλαν τῆς προόδου.

Ὅστις ἐπεσκέφθη οὐχὶ ἐπιπολαίως, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς, οὐχὶ ἀπαξ, ἀλλ' ἐπανειλημμένως τὴν ἐκθεσιν καὶ τὰ ἐκθέματα τοῦ 1870 πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ σπουδάσῃ, ὅποια τις εἶναι ἡ βιομηχανία ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1870, ἐκείνος ἀναμφιβόλως ἐπέστη ὅτι αἱ πρόοδοι τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς Α'. Ὀλυμπιάδος εἶναι οὐ μόνον κατὰ πολὺ ὑπέρτεραι, ἀλλὰ καὶ ἀξίαι θαυμασμοῦ.

Καὶ τίς ἀμφιβάλλει πλέον, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν αὐτῶν, ὑπεράνω ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, εἰς τὸ πείσμα ὅλων τῶν προσκομμάτων, τελεῖται μυστηριωδῶς πως καὶ ἀνευ διακοπῆς καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐθνικῆς δραστηριότητος τεραστία ἀνάπτυξις τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, καὶ ὅτι τὸ μόνον καθήκον, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐπιβάλλεται, εἶναι νὰ ὑποβοηθῶμεν τὴν φυσικὴν, ἐν οὕτως εἶπω, πρόοδον;

Δέκα ὅλαι Συναγωγαί, διηρημέναι εἰς ὀγδοήκοντα κλάσεις, κατὰ τὴν μέθοδον τῆς τελευταίας Γαλλικῆς ἐκθέσεως, περιέκλειον ἅπαντα τὰ ἐκθέματα τὰ εἰς τὴν ἐκθεσιν εἰσελθόντα. Εἰς ἐκάστην δὲ τῶν Συναγωγῶν καὶ τῶν Κλάσεων αὐτῶν ὁ παρατηρητῆς ἠδύνατο ν' ἀνεύρη μίαν νέαν βιομηχανικὴν κατάκτησιν, ἢ μίαν νέαν τέχνην ἢ βελτίωσιν τέχνης.

Ἄλλὰ ποῦ κεῖται ἡ ὑπεροχὴ μετὰξὺ πάντων; — Πανταχοῦ!! ἀπαντῶ.

Ἡ κοινωνία ἔχει μυρίας καὶ πολυεῖδεις ἀνάγκας, καὶ ἐπιδιώκει τὴν θεραπείαν αὐτῶν ἐπίσης. Ζητεῖ παντοῦ τὸ καλῆτερον καὶ τὸ ὠφελιμώτερον, καὶ τιμᾷ τὴν σχετικὴν ἀξίαν ἐκάστου ἀναλόγως. Ἡ Ἐκθεσις τοῦ 1870 ἔδειξεν ὅτι ἡ πρόοδος δὲν περιορίσθη εἰς ἐν ἢ δύο ἀντικείμενα· καὶ διὰ τοῦτο ἄφησε βαθεῖας καὶ εὐαρέστους ἐντυπώσεις· καὶ ἡμεδαποὶ καὶ ξένοι ἐξερχόμενοι τοῦ καταστήματος τῆς Ἐκθέσεως ἐξέφραζον τὸν θαυμασμόν των δὲν εἶναι δυνατὸν ὅλοι νὰ ἠπατήθησαν. Οὐδεμία φωνὴ ἄλλως τε ἐναντία ἠκούσθη. Ἐκφράζων ἤδη καὶ ἐγὼ τὸν θαυμασμόν μου, δὲν κάμνω ἢ νὰ διεμνηεύσω τὸ κοινὸν αἶσθημα· ἀλλ' αὐτὸ τὸ κοινὸν αἶσθημα δὲν ἐσχηματίσθη δωρεάν· ὄχι! Μετὰξὺ τῶν ἐκθεμάτων διεκρίνοντο πολλὰ καὶ διάφορα.

Ἐν πρώτοις παρετηρήθη, ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ καὶ πολλαπλασιάσις τῶν μηχανῶν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ὡς καὶ ἡ κατασκευὴ ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι μηχανῶν, καὶ ἡ εἰσαγωγὴ καὶ βελτίωσις τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίων τεχνῶν, ἠξήνησε σπουδαίως τὴν παραγωγὴν τῶν τεχνικῶν προϊόντων, καὶ ἐξέτεινε τὴν κυκλοφορίαν καὶ τὴν κατανάλωσιν αὐτῶν. Ἡ κατεργασία τῆς μετᾶξης ἀνωμολογήθη ἐφάμιλλος τῆς ἐν Εὐρώπῃ κατασκευαζομένης. Ἡ θαυμαστικὴ οὐ μόνον ἐπέδωκεν, ἀλλ' εὔρε καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ σπουδαίαν κατανάλωσιν. Ἡ ἐπιπολοποιία παρέστη λίαν εὐπρόσωπος. Ἡ ταπητουργία ἔδωκεν ἔργα ἀξιόλογα. Ἡ μεταξοφαντικὴ ἐβελτιώθη οὐσιωδῶς ὡς ἐκ τῆς βελτιώσεως τῆς μεταξοκλωστικῆς. Ἡ βυρσοδεψικὴ ἔλαβε σπουδαίας διαστάσεις. Ἡ σιδηρουργικὴ ἔδειξεν ὅτι ἀνδρίζεται. Ἡ γεωργία ἐπεμψεν ἀξιόλογα προϊόντα τῆς γῆς· διὰ